

לקראת שבת מלכתא

Dirshu

דרשן ד' ועוזן

קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

אוגדן עלוני השבת

פרשת שמות

רבבות חגגו את מעמדי סיום הש"ס ברחבי העולם

- גיליון מיוחד -

יד אליהו

פריז

אוקספורד - אנגליה

לקראת שבוע מלכתא

לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה'

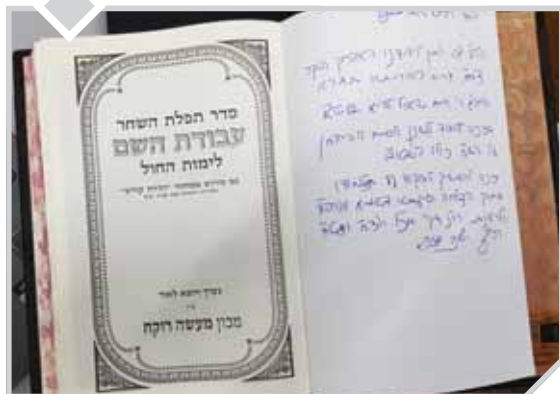
גליון מס' 207

פנינים לפרשת שמות

"הרגע שלא אשכח לעולם" - בהפתעה גמורה הוענקה מתנה ייחודית לחתני 'קניין ש"ס' של 'דרשו' בחסידות בעלזא: סידור מהודר שהעניק כ"ק מרן אדמו"ר מבעלזא שליט"א, עם הקדשה מיוחדת החתומה בחתימת קדשו

במוצאי שבת קודש פרשת 'ויגש', השתתפו מאות חתני 'קניין ש"ס' של 'דרשו' במבחן מיוחד שנערך במשך שעות ארוכות, על הש"ס כולו. מהדף הראשון במסכת ברכות ועד הדף האחרון במסכת נדה

הרה"ח ר' אהרן כהן

הסידור עם חתימת יד קדשו של כ"ק מרן אדמו"ר מבעלזא שליט"א

"הדרן עלך מסכת נדה וכל הש"ס, והדרן עלן. הדרן עלך מסכת נדה וכל הש"ס, והדרן עלן, והדרן עלך מסכת נדה וכל הש"ס, והדרן עלן. לא נתנשי מנן, ולא נתנשי מינך, לא בעלמא הדין ולא בעלמא דאתי."

כמה כח יש במילים מופלאות אלו החודרות חדרי בטן, מוחלחות אל עמקי הנפש ומרעידות בעוצמה אדירה של הנימים הדקים שבלבו של כל יהודי.

כמה כח! כמה עוצמה!!

כמה כח ועוצמה שואבים מאות אלפי יהודים מאותם מעמדות. מכל סיום נוסף שנערך, בין אם סיום של יחיד ובין אם מעמדות הסיום הנערכים בכל אתר ואתר לרבים שסיימו יחדיו את הש"ס כולו.

זכותם של המסיימים היא לא רק בכך שזכו לסיים את הש"ס כולו, אלא גם על הש"סים הרבים שיילמדו במלואם, ואפילו למחצה, לשליש ולרביעי, על ידי מאות האלפים שהתחילו בתחילת השבוע שעבר ללמוד את הש"ס כולו, כשהם חדורים רצון עז לזכות ולסיים אותו בעז"ה בעוד שבע וחצי שנים.

הדרן עלך, והדרן עלן!!

בארה"ב, בבלגיה ובאנגליה, בוונצואלה ובפנמה, בדרום אפריקה ובאוסטרליה, בכל מקום בו יש יהודים שומרי תורה ומצוות, נערכים סיומי הש"ס.

ובכל אחד מהמעמדות הללו, משתתפים כמה וכמה מסיימים, בכמה וכמה דרגות. חלקם אברכים תלמידי חכמים ובני עליה, שזכו ללמוד את הש"ס עם פירוש התוס', ולשנן אותו הדק היטב תוך עיון נמרץ היורד לשורשה של כל סוגיה, ויש גם את אנשי העמל והמלאכה, שמגיעים לבית המדרש כשעיניהם טרוטות מעייפות המאיימת להכריע אותם, אבל אהבת התורה היוקדת בלבם, היא

המשך בעמוד 30

ואכן, מעמדים אלו נערכו ועדיין נערכים בכל בית מדרש, בכל קהילה חסידית, ספרדית, ליטאית או כללית. בארץ הקודש,

בנסיעה הראשונה שנסע לארה"ב ניגשו אליו הדיילים וצוות המטוס לבקש ברכה. אמנם, כאשר הציעו לראש הדיילים לגשת אף הוא לברכה סירב, באומרו שאיננו מעוניין בדברים כאלו. אך כאשר עבר הלילה, לפני הנחיתה, ניגש אל אחד המלווים וביקש שייגש עמו לבקש ברכה

חיי האמונה של מרן הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל

י"אמון העם" (שמות ד', ל"א)

שוב שליט"א: "אירע פעם שמרן זצוק"ל שבר את אגן הירכיים, ובשל כך לא יכול היה לצאת מביתו כחודש ימים. בפעם הראשונה כשכבר היו כוחותיו עמו והוא תכנן לצאת לתפילה, לפתע אני מבחין שהוא חושש לצאת מביתו. שאלתי והאם הוא עדיין אינו חש בטוב וקשה עליו הליכה. אך הוא השיב שהוא חש בטוב ב"ה. כשהיטי בהפצרותיי לנסות ולהבין טעם חששו לצאת מפתח ביתו, הוא גילה את אוזניי במסר שלא יישכח מזיכרוני כל ימי: 'הרי חודש ימים לא יכולתי לצאת מהבית, וכולם יודעים שלבטח החטא גרם לי זאת, ואם כך כשאצא עתה מפתח הבית יאמרו כל מי שיראה אותי, הנה החוטא... ואכן, זו בושה גדולה...'".

כולם יודעים שלא היו הרבה כמון זצוק"ל שהכירו היטב את נפש הדור ורמותו הרוחנית, והוא חושש לצאת מפתח ביתו מחמת הבושה שכולם יבינו מיד שמה שהוצרך להסתגר לרפואתו חודש ימים הוא בשל אותו חטא, והוא חש כלפיהם שלא בנוח שיאמרו עליו "הנה החוטא יצא מהבית"... כך מתנהל מי שחי במוחשיות כל העת את ה'בורא עולם', וזה מבהיל עד היכן הדברים מגיעים.

ואם חפצים להבין עד כמה זו הייתה הרגשתו, אני נזכר באחת הפעמים שביקר אצל רופא גדול, ושאל לפתע אותנו, שעמדנו מסביבו, איך מותר לבן אדם ללכת ללמוד רפואה ולהיות רופא, הרי הוא מאבחן ואומר לך שאתה חולה ואם כך הוא מלבין פני חברו בריבים כי בכך הוא אומר שאתה חוטא!

זו הייתה תפיסתו הפשוטה והברורה, שאם אומרים למישהו שיש

אם חפצים לייחד את הציר המרכזי שהיווה את היקף גדלותו הבלתי נתפסת של רשכבה"ג מרן ראש הישיבה הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל בכל ימיו שהיו שווים לטובה בכך, היא ההרגשה של 'אין עוד מלבדו', כמי שחי כל ימיו בצלו של הקב"ה ממש.

עדות מוחשית לכך זכינו לשמוע מהגאון הצדיק רבי דן סגל שליט"א, שכידוע בימי חודש אלול אינו מדבר ושומר על תענית דיבור, אך כשהתבקש להגיע לדבר על מרן בפני קבוצת מקורביו בארה"ב הוא נעתר ובא לדבר בפניהם. בפתח דבריו אמר, שכל שנראה להם שהם מכירים את מרן זצוק"ל חייב הוא לומר להם שהם אינם מכירים אותו כלל ועיקר!

ואז הוסיף ואמר: "אספר לכם מה שבדידי הווה עובדא. היה זה לפני כמה שנים, הגעתי לפני הימים הנוראים למעונו של מרן זצוק"ל בבני ברק להתברך לקראת השנה החדשה, וביקשתי ממרן שיברך אותי לשנה טובה לחיים ארוכים ולשלום. מרן הגיש את ידו וביקש לפתע שאברך אותו... הגבתי בביטול ואמרתי, מה אני כבר יכול לברך את מרן?! והוא עונה לי בפשטות: 'ברכני שתהיה לי יראת שמים'... "לא היה מדובר סתם בברכה על יראת שמים. הוא פשוט החל לבכות בדמעות שליש ואמר לי: 'אני מבקש שתברכני שאזכה ליראת שמים', וגעה בבכי נורא. אילולא הייתי מנסה להרגיעו אינני יודע עד לאן היו הדברים מגיעים, וזה מדובר בהיותו בגיל שיבה - אחר כל התנהלות חייו ביראת שמים מופלגת שמעטים בכל הדורות חיו בצורה שכזו.

"אין זה", סיים המשגיח באומרו, "אלא משום שהוא חי כל ימיו עם הקב"ה, ולכן כל ימיו השתוקק להתקרב אליו יתברך עוד ועוד, וזה הדבר היחיד שביקש כל ימיו רק להתקרב יותר ויותר לאבינו שבשמים. וזאת יכול לבקש רק אדם שמבין מה הם המושגים של לחיות בצלו של הקב"ה".

"הנה החוטא!"

בשיחה עם בני משפחתו ומקורביו הגדולים, כולם שחים בפה מלא כי אכן זוהי הנקודה שליוותה את אורחותיו של מרן זצוק"ל כל ימיו - "הוא פשוט חי עם הקב"ה כל העת וראה רק אותו לנגד עיניו".

סיפור אופייני שיעיד על כך רבות שח לנו מקורבו הגדול הג"ר איסר

מחלה מסוימת, לבטח הוא חוטא בדבריה ונתנו לו משמים עצה להירפא מכך על ידי אותה מחלה - זוהי צורת חיים שליוותה את כל סדר יומנו!

"תראו, אתם כולכם אנשים צעירים, והתמוטטתם במשך הטיסה, כולכם ישנתם ואני עובד, אז הלכתי כאן כל הלילה וראיתי את הזקן הזה יושב כל הזמן בלי לזוז ומעיין בספרי תלמודו. אם כך זהו 'מלאך' ולא אדם, וממלאך אני אכן רוצה ברכה"

אך הביאור הוא, שלכל אדם יש שייכות וחבור למקומו, וכאשר אדם מתנתק ממקומו - ואף אם זה מקום שחיבורו אליו ארעי וקל - בכל זאת זהו ניתוק; וכאשר הוא בא למקום חדש, שוב הוא מתחבר במידת מה. וטלטולי הדרך, העקירה וההנחה מקשים מאוד על האדם.

אבל ישנו דבר שמופקע ממציאות הבריאה ומכללי הטבע, והוא התורה שקדמה לבריאה. ומאחר שכל המושג של מקום הוא מכללי הבריאה, זהו דבר שאינו תופס על עצם התורה. וכפי שהעמיד לנו הקב"ה בחסדו מציאות כזו מול העיניים, שהרי 'מקום הארון' אינו מן המידה; הארון, שהוא התורה, אינו תופס מקום. וכבר רמז לזה ה'נפש החיים', שהקב"ה מקומו של עולם ואין העולם מקומו, ומי שדבוק בתורה הריהו דבוק בקב"ה ואין העולם מקומו. לכן למרן זצוק"ל לא היה כל קושי לנסוע בלי סוף, כי אין הוא מחובר למקומו כלל, רק כגמול עלי אמו, "על פי ה' ידעו, על פי ה' יחנו", כי כל מטרתו להרבות כבוד שמים בכל רחבי תבל, ואף כשישב בביתו לא היה אצלו חיבור למקום שהיה כולו דבוק בה' להרבות כבודו.

(הרב מ. ברמן | מתוך מוסף שבת קודש 'יתד נאמן' / כ"ב כסלו תש"פ)

אלומה נוספת מאיר תלמידו, הגר"ח מן שליט"א: "לא רק בארץ הקודש ובכל הישיבות והכוללים, בהם השפיע מהודו והדרו, הרבה רבינו כבוד שמים; הוא ראה שליחות מיוחדת לעשות כן אף ברחבי תבל ומלואה. כשהיה מרן זצוק"ל בגיל שיבה ממש, כידוע, הוא נסע למסעות בארצות חוץ, וכולם ראו דבר פלא - שכל הצעירים הבריאם והחסונים ממנו קרסו ממאמץ הנסיעות ממקום למקום, ואילו עליו - שכמעט לא אכל ולא ישן - לא היה נראה כל שינוי.

"עוד כדי כך, ששחו מקורביו, שבנסיעה הראשונה שנסע לארה"ב ניגשו אליו הדיילים וצוות המטוס לבקש ברכה, אמנם כאשר הצינו לראש הדיילים לגשת אף הוא לברכה סירב, באומרו שאיננו מעוניין בדברים כאלו. אמנם כאשר עבר הלילה, לפני הנחיתה, ניגש אל אחד המלווים וביקש שייגש עמו לבקש ברכה. כששאלוהו מה השתנה, השיב: 'תראו, אתם כולכם אנשים צעירים, והתמוטטתם במשך הטיסה, כולכם ישנתם ואני עובד, אז הלכתי כאן כל הלילה וראיתי את הזקן הזה יושב כל הזמן בלי לזוז ומעיין בספרי תלמודו. אם כך זהו 'מלאך' ולא אדם, וממלאך אני אכן רוצה ברכה'".

גם כאשר הגיע לצרפת, כששהה בבית אחד הנגידים הגדולים שיש לו בית מדרש בביתו וזכה שמרן שהה אצלו, ירד הלה בהתפעלות וסיפר מהזהירות של מרן זצוק"ל בבין אדם לחברו. הוא סיפר שהכין עבורו מיטת מלכות, עם מצעים כדרך המלכים, וכעת כאשר מרן ירד לתפילה עלה לחדר וראה שטרם וסידר המצעים בדיוק כפי שהיו. אמנם מה שיותר מסתבר, שמרן לא נשכב לישון כלל אלא עסק בלימודו כל הלילה... והיה זה אחרי יום שלם של נסיעות, שיעורים ושיחות, פגישות עם ראשי ישיבות ורבני הקהילות, ואשר למחרת נסע ברכבת דרך ארוכה של שעות רבות לאקסלהיבן, שם המשיך בשיעורים, שיחות ופגישות, וכל מאכלו באותו יום היה חצי אשכולית וכוס חלב. ובאמת זה דבר שמצריך התבוננות, הרי כל אדם שנוסע איזו נסיעה גדולה מרגיש תשישות.

להתחיל את היום ברגל ימין חווייה רוחנית מדי יום אצלך במייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד...
אקטואלי ומרתק.

הצטרפו בחינם לאלפי המנויים, שלחו מייל לכתובת:

dirshu@dirshu.co.il

**הפורתח
בכל יום...**
המייל היומי של 'דרשו'

התחלתי לסובב במרץ והמחט נשברה. המכונה שבתה. החליפו מחט והמנהל אמר: "שמע נא בחור, המחטים יקרות. אין צורך לסובב כה חזק. סובב בנחת ואז לא יישברו מחטים". כך? אם כן מפה תבוא ישועתי. סובבתי בכל הכוח, ועד לסיום המשמרת הספקתי לשבור תריסר מחטים

הגה"צ רבי יעקב גלינסקי זצ"ל על השכר הצפון לצדיקים

"בכל נפלאתי אשר אעשה" (שמות כ', ב')

ברותינו אמרו, שבשעתו ליווה פרעה את אברהם אבינו ארבע אמות בשלחו אותו ממצרים, וקיבל בשכרו ישראל לארבע מאות שנה. ללמדנו שני דברים: ראשית, מה עצום ורב שכרה של מצוה, ואיך מדקדקים לשלם שכר על כל חלק בה! ושנית, ששכר מצוות הרשעים משולם בעולם הזה, ואילו שכרנו צפון לנו לעולם הבא, כאומרם: "שכר מצוה בהאי עלמא ליכא" (קידושין לט:) - מה עצום ורב השכר המועות!

ובענין זה סיפור שבדידי הווה עובדא:

בפרוץ מלחמת העולם השנייה נמלטה הישיבה שליטא, אך לא ארכו הימים והרוסים כבשו את המדינה ואסרו על לימוד התורה. מובן שהישיבה ירדה למחתרת ונערך אחריו מצוד. לא זיתי בלי התפילין, כי ידעתי שבכל רגע עלולים לאוסרנו ולהגלותנו. ובכלל, הבטלה הייתה עוון פלילי ברוסיה, אדם שלא עבד נחשב פושע. ואכן, יום אחד הוטל עוצר ברחוב והשוטרים חקרו את העוברים והשבים. הגיעו אלי. מי אני? פליט מפולניה. והיכן אני עובד? טרם מצאתי עבודה. "אין דבר כזה. בוא עמנו ונסדר לך עבודה". כלום הייתה לי ברירה... הביאוני למפעל לגרביים, בו ייצרו גרבי צמר עבים עבור החורף הרוסי הנורא. מסרוני לידיו של המנהל והורו שיפקח עלי. אם לא אתייצב לעבודה שיודיע למשטרה. פרטיי היו בידיהם. נפלתי בפח.

המנהל הובילני למכונת תפירה. היה עלי לסובב את הגלגל ולהשגיח שהתפר יצא ישר. אם לאו הרי זה 'סאבוטז', חבלה בייצור, שעונשה חמור. נו, התחלתי לסובב במרץ והמחט נשברה. המכונה שבתה. החליפו מחט והמנהל אמר: "שמע נא בחור, המחטים יקרות. אין צורך לסובב כה חזק. סובב בנחת ואז לא יישברו מחטים". כך? אם כן, מפה תבוא ישועתי. סובבתי בכל הכוח ועד לסיום המשמרת הספקתי לשבור תריסר מחטים...

למחרת הציג לי לעבוד בעבודה אחרת, קלה יותר - למיין גרביים, לקפלים. סירבתי. אמרתי: "לפה הביאוני השוטרים, וזו עבודתי!". עבדתי קשה, עמלתי בפרך, והספקתי לשבור עשרים ואחת מחטים. בסיום העבודה קראני המנהל. "שב", אמר, "אני משחרר אותך מהעבודה".

"מדוע?", היתממת.

"אשלם לך לשבועיים מראש ואצהיר שהנך עובד כאן, ובלבד שתסתלק!".

טוב, אתה המנהל, אמרתי לו. אבל תרשה לי לשאול שאלה: במפעל עובדים מאה ושמונים פועלים. שוחחתי אתם וסיפרו שמלינים את שכרם עקב המלחמה. ואני, לא זו בלבד שמעניקים לי חופשה, עוד משלמים שכרה מראש?

חייך: "איך לא תבין? להם זקוק אני. ואם אשלם שכרם עלולים הם לחפש מקום עבודה אחר. כך אני משאירם ברושתי ואשלם להם בסוף, יקבלו עד הפרוטה האחרונה. אבל ממך הרי מבקש אני להיפטר. מאז שהגעת אתה גורם אך נזק - קח כמה שתמצא, העיקר שתלך..."

הבנתי מהו "ונאמן הוא בעל מלאכתך שישלם לך שכר פעולתך", והבנתי מהו: "ומשלם לשונאיו אל פניו, להאבידו..."

לאחר מפלת גרמניה במלחמת העולם היינו במחנה פליטים בחלק הכבוש על ידי האמריקאים. היה זמן פנוי לרוב והצמא ללמוד היה גדול. לא היו ספרים, מצאו עותק אחד של הש"ס והדפיסו בדפוס צילום מאה עותקים. לכבוד ההוצאה לאור ערכו מסיבה באולם בקארלסבורג, ורב המחנה - הרב שנק - ביקש שאבאו ואדבר כנציגי הפליטים.

אמרתי: ההופעה שלי תבייש אותם, הלכתי במכנסיים קצרים וקרועים, והם היו בהדר מדיהם. "ומלבד זאת, איני יודע אנגלית".

היא מסתכלת, א בראך! הוא שכח פה את הארנק... עכשיו כבר יהיה בלגן. הוא יאמר כי היה לו בארנק מיליון רובל ונגנב. סיפור נורא. היא התחילה לרוץ עם הארנק בבהלה לחפש את הגוי. חיפשה ברחוב הראשי, המשיכה להתרוצץ והאיש איננו. היא עוררה סביבה בהלה, הכל שמעו את הסיפור ורихמו עליה

הגה"צ רבי ראובן קרלנשטיין זצוק"ל על מעשה שסיפר לו אביו

רבי ראובן קרלנשטיין זצוק"ל (שמות ד', ל"א)

אביו ז"ל סיפר לי א געוואלדיגע מעשה שסיפרו בעירה בילדותו, שבשעת מעשה היה רעש גדול מהסיפור. בעיירתם התגורר יהודי ירא שמים בעל אמצעים שברשותו חנות כלבו - מכשירי תפירה, מכשירי כתיבה ומעט בגדים. יום אחד נכנס יהודי זר לחנות וביקש ממנו בהלוואה סכום מכובד: חמשת אלפים רובל.

אמר לו בעל החנות: "הבא נא 'ערבים' כי אינני מכירך". אמר לו הלווה: "כמו שאתה לא מכיר אותי, גם אחרים בעיר אינם מכירים אותי. אני אדם נאמן, אבל אין לי דרך להוכיח לך זאת ואין מי שיחתום לי כאן ערבות". אמר לו: "אם כן עוד יותר גרוע. מה אני יכול לעשות?"

"יומה אני יכול לעשות, כאשר אני זקוק מאוד להלוואה?", שאל הלווה בכאב. לאחר מחשבה הוסיף ושאל את בעל החנות: "האם די לך בערב יחיד?"

"כן. אם הוא ידוע, ואם הוא בעל יכולת". היהודי יצא מהחנות ושב עם שטר חתום, שכתוב עליו: "מלווה ה' חונן דל".

נו, האם הוא ערב ידוע? כלום יש לו יכולת? בעל הבית היה נבוך, התעוררו אצלו ספקות ומחשבות - מה אני עושה עכשיו, האם אני יכול לומר 'לא'? וכי אינני סומך על הקב"ה? מצד שני, הוא אומר שהקב"ה ערב, הוא אומר...

אמר לו בעל הבית: "אתה ידוע מה? תמתין לי, תיכף אשוב, אמלך באשתי ומה שהיא תאמר אעשה".

יצא הבית, סיפר לה את הכל הסיפור והעלה את הספק: "לומר כן? לומר לא? מה שתגיד לי אעשה, ושלוש על ישראל". "לכוה ערב אין אפשרות לסרב. תן!", אמרה.

שב על עקבותיו ונתן לו את הסכום לשלושה חודשים. הלב דפק לו, הלווה הרי יכול להיעלם מהעיר. הלב דופק, ואת הנעשה אין להשיב.

בדיוק ביום הפירעון בעל הבית לא היה בעיר, הוא נסע למסחר לעיר הבירה ורעייתו עמדה בעסק. נכנס גוי שחור ואמר כי הוא מעוניין

לקנות בד לבגד. היא הציגה לו בדים, והוא החל להתווכח: "לא נראה לי, לא טוב, האם אין לכם דוגמה נוספת?"

"יש שם משהו למעלה, אבל כבר יצא מהמודה", אמרה בעלת החנות.

"בכל זאת, תביאי לי מלמעלה, נראה". הולכת, לוקחת סולם, מטפסת, מביאה, מניחה את החבילה אל השולחן.

הגוי איננו. טוב, לא נורא, ברוך שפטרנו - - שילך.

אך היא מסתכלת, א בראך! הוא שכח פה את הארנק... עכשיו כבר יהיה בלגן. הוא יאמר כי היה לו בארנק מיליון רובל ונגנב. סיפור נורא. היא התחילה לרוץ עם הארנק בבהלה לחפש את הגוי. חיפשה ברחוב הראשי, המשיכה להתרוצץ מימיה ושמאלה והאיש איננו. לא נמצא בשום מקום. היא עוררה סביבה בהלה, הכל שמעו את הסיפור וריחמו עליה. אנשי העיירה סייעו לה לחפש אותו בסמטאות, אך דומה שהאדמה בלעה אותו. מה נעשה? צרה גדולה.

בקושי הגיעה הביתה מתוך צער והמותנה לשוב בעלה. כאשר הגיע, בקושי הצליחה לספר לו את מה שקרה.

אמר לה: "תקשיבי, קודם כל נפתח ונראה כמה יש, אולי באמת יש מיליון? נראה מה קורה..."

לקראת סוף שהייתו בארה"ב שלחו אחד מידידיו למקום ששם דרים 'עשירים' שאינם כל כך מ'היימישע', מתחילה לא נפתחה בפניו אפילו דלת אחת, עד ש... בבית אחד נפתחה הדלת כשכלב גדול מקדם פניו בתודה ובזמירות, הת"ח שלא הורגל בכגון דא - בפרט בכלב גבוה כמעט כקומת איש, ברח משם כל עוד נשמתו באפו... אבל...

פנינים מהגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א

יְיִאמֶן הָעָם" (שמות ד', ל"א)

- ילד בן גילו בשעה שבע בבוקר (לפני לכתם ל'תלמוד תורה'),
ויהי באחת הלילות השתתפו השניים ב'מסיבה' שנגמרה בשעה
מאוחרת ביותר, והסתפקו השניים הם לבטל למחרת את קביעות
לימודם, סוף דבר החליטו שאין לבטל קביעות, אמנם מה יעשו באם
תתגבר העייפות על אחד מהם, על כן קבעו כי מי שיקום ראשון
יתקשר בהטלפון אל השני לעוררו. למחרת התעורר אחד מהילדים
בשעה 6.45 ומיהר להתקשר לחברו, הלה היה שקוע היטב בשנתו
ולא שמע מאומה, אולם אמו התעוררה מ'רעש' הטלפון, ומאחר
שלא ידעה מיהו המתקשר בשעה מוקדמת כזו (כי לא ידעה מכל
'ההסכם' שערך בנה עם חברו, ומסתבר שאילו ידעה לא היתה
עונה אלא אדרבה היתה מניחה את בנה יקירה להמשיך לישון לרוב
עיפות) מיהרה לענות. והנה מכשיר הטלפון היה מונח בחדר על יד
המרפסת, וכשהגיעה אל הטלפון ראתה את בנה הקטן כבן שלוש
(שכבר התעורר מוקדם יותר) יושב על הגדר, רגל אחת בפנים ורגל
אחת בחוץ... וביתם הוא בקומה חמישית... ומי יודע מה היה קורה
רח"ל אם לא החלטתם הנחושה של ילדי החמד להחזיק בקביעותם
למרות עייפותם, וכמה מנפלאות ההשגחה פרטית יש בדבר, שאמו
לא ידעה מההסכם שבין הילדים, ושהטלפון היה מונח ליד המרפסת,
ושהבן עצמו לא התעורר.

ולמדנו מכאן מעשה ה' כי גדולים המה, ובר מן דין למדנו כוחה של

נתבאר בספרים הקודשים (עי' שפ"א וארא תרל"ד ד"ה והוצאתי)
כי ידיעה זו - וידעתם כי אני ה' אלוכם, היא המוציאה את האדם
מסבלו, משעבודיו ומיצריו, כי באמונתו הינו יודע שהקב"ה משגיח
עליו בכל עת ורגע, וכל הבא עליו מאתו יתברך הוא ואין כאן כל סבל
ומיצר אלא טובה וברכה, שמחה ותענוג וכך כתב הרה"ק רבי יצחק
אייזיק מקאמארנא זי"ע (זוהר חי בפרשת ד"ה בטחו בה') 'תאמינו
לי אחי (אחרי כל הרדיפות וחלישות הדעת שעדו עלי), אם לא הייתי
יודע בעצמי שכל תנועה שבעולם נמצא כביכול ה', והשגחתו יתברך
היא על כל פרט ופרט, הרי כבר מימים רבים הייתי אובד מן העולם -
ממה שעבר עלי מן הדוחק והעוני והצער והגלות והבזיונות, ואחרון
הכביד מחמת חלישות הדעת, אך השי"ת עוזר לי שאיני מרגיש בזה,
כי בכל תנועה ותנועה הקב"ה מחיה אותי שלא ארגיש לא מהם ולא
מהמונם. וכאשר אדם מאמין באת שאין בעולם כלום חוץ מהשי"ת,
אז כל הדין נמתקים לו על ידי אור האמונה, ואינו צריך לצעקה
ותפילה אלא על ידי ביטחון ואמונה מיד נהיה חסד ה'."

ובזה מבאר את הכתוב (סוף פר' שמות, ה כ"ב) 'וישב משה אל ה'
ויאמר ה' למה הרעותה לעם הזה למה זה שלחתיני', נתכוון לשאול,
למה הרעותה לעם הזה - כי לכבדות המלאכה נחלשה אמונתם,
ומתוך חסרון אמונה בוודאי מאבדים את זכותם מלהגאל... אם כן
- שחסרים הם את האמונה למה זה שלחתיני להתייגע לריק, הרי
בהעדר האמונה לא תהיה ולא תבוא גאולתם המצופה.

וזאת ועוד לימד אותנו הרה"ק ה'תולדות יעקב יוסף' זי"ע (משפטים
ד"ה ואלה) וז"ל, שמעתי ממורי (מרן הבעש"ט הק"י זי"ע) כשרוצין
ליפרע העונש למי שהוא ראוי לעונש אז נוטלין ממנו מדת מדרגת
הבטחון, כי בשעה שהאדם מאמין בלבו ונפשו בבוראו ובהשגחתו,
אין כל כוח שבעולם שיכול להזיקו, עכ"ל. נמצא שהמחזיק עצמו
באמונה ובטחון לא תימוט רגלו לעולמים.

מספר הגאון ר' יעקב וו. מעי"ה ק ירושלים תובב"א, מעשה נס
ופלא - השגחה פרטית שאירע בביתו לפני כמחצית השנה בימות
הקיץ תשע"ח, קביעות הייתה לו לבנו בן ה-12 ללמוד עם חברותא

'קביעות' וקבלה טובה, וראה נא מה שכתב הרה"ק ה'שם משמואל' זי"ע (שמות תער"ב) על הפסוק (א יב) 'וכאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ', וברשי' 'בכל מה שהם **נותנים לב** לענות כן לב הקב"ה להרבות ולהפריץ', והיינו כי כאשר 'זממו' לענות את בני ישראל, **כבר נחשב להם הדבר כמעשה**, כי אצל עכו"ם מצרף הקב"ה מחשבה למעשה (ירושלמי פאה א א), לכן מיד בתחילת זממם כבר שידד הקב"ה מערכות הטבע וברא לבני ישראל **גוף חדש** שיכולו לילד ששה בכרס אחד מה **שלא היה מעולם כדבר הזה**, וכן ירבה וכן יפרוץ'.

ומסיים ה'שם משמואל', מכאן ילמד כל אדם קל וחומר לנפשו, ומה **אם בעבור 'מחשבה רעה' של המצרים שינה הקב"ה את גוף היהודי, קל וחומר בן בנו של קל וחומר בשעה שאחד מישראל מקבל על עצמו קבלה טובה 'במחשבתו' רוצה הוא לישוב על התורה ועל העבודה, וודאי שתיכף ייהפך להיות איש אחר ברוחניות ובגשמיות**. עוד אספרה נא מעשה שהיה לפני כמה שנים, המלמד בכוחה של שמירה על 'קביעות'. אחד מבני התורה בבני ברק הגיע זמנו להשיא את אחד מצאצאיו כשאין לו בלתי גווית ואדמתו, בלית ברירה החליט לעקור רגליו לארה"ב - לזכות את אחינו שבגולה במצוות 'הכנסת כלה', בטרם הרחיק נדוד פנה לקבל 'ברכת הדרך' מרבו, הרבי בירכו בכל לבו, ויעצו שתי עצות, א. לשמור היטב על קביעות איתנה בעסק התורה אף בהיותו הגולה ובניכר. ב. להכיר טובה ולהודות על נתינה ונתינה - בין אם היא של 500,000 \$ או 50,000 \$ או רק 0.5 \$ - שוה בשוה.

במשך נסיעתו נתברר ונתאמת אצל הת"ח כי על אף שנתברך מן השמים בכשרונות חזקים להבין בתורה, לא כן הם פני הדברים בנוגע לאומנות אסיפת מעות... ומים ליום קשתה עליו המלאכה, אבל חזקה עליו פקודת רבו, לשמור על קביעות בתורה, ולשבח את הנותנים על מחצית הדולר שנתנו לו... לקראת סוף שהייתו בארה"ב שלחו אחד מידידיו למקום 'מרוחק' קצת, שם דרים 'עשירים' שאינם כל כך מה'היימשיע' (שונים בהנהגתם מתושבי ב"ב), מתחילה לא נפתחה בפניו אפילו דלת אחת, עד ש... בבית אחד נפתחה הדלת כשכלב גדול מקדם פניו בתודה ובזמירות, הת"ח שלא הורגל בכגון דא - בפרט בכלב גבוה כמעט כקומת איש, ברח משם כל עוד נשמטו באפו... אבל, באותו במרוצתו הוא שומע את קול בעל הבית הקורא לו שלא לפחד, ומזמינו להכנס לבית פנימה, וכן עשה, בטרקלין הגדול מצא את הגביר הגדול כשרגליו למעלה... והוא שואל אותו למבוקשו, ענה הת"ח, ביתי ריקן ובני עומד להיכנס לחופה, ואין לנו במה להתחיל, נתן הגביר שטר של 10\$, נתנו לכלבו וציוונו להעניקו לת"ח, דמו של הת"ח נשפך בקרבו, אם לא די ב'סכום' קטן כזה עוד ניתן לו ע"י הכלב, אך מיד זכר בפקודת רבו, ופתח להודות להלל ולשבח את בעה"ב על 'טוב לבו' וצדקתו עומדת לעד, וזנכר שאף לפני כמה שעות עסק בדברי הגמרא לגבי 'מגדל כלב רע בביתו' ואמר להגביר [באנגלית שבורה] כלב זה 'כלב טוב' הוא, כי איתא בתלמוד שיש 'כלב רע', ומשמע מכך שיש בעולם גם 'כלב טוב', ואיזהו, זה הכלב שלך הנותן צדקה

לנוזקים, חשב הגביר מה רגעים, וביקש ממנו 'טובה' - גש נא לדלת הבית השוכן ממול, ואמור את ה'תורה' הזאת לאותו בעה"ב השוכן שם... שוב נלחם הת"ח בעצמו, וכי עבור עשרת הדולר העלובים אעבוד אותו עד אין קץ... אבל, גם זה בכלל פקודת רבו, שהרי בעד חמשת אלפים היה פונה לדפוק אצל השכן, א"כ עליו לעשות כן גם כנגד 10 \$, באותו בית נפתחה הדלת ע"י יהודי בא בימים, הת"ח פתח פיו ואמר לו, הנה איתא ב'תלמוד' שיש 'כלב רע', ומשמע מכך שיש בעולם גם 'כלב טוב', ואיזהו, זה הכלב של השכן ממול שנתן לי צדקה... הדברים יצאו מפי הת"ח לפני הזקן אורו, ואמר לת"ח, קרא נא אלי את 'חתני' הדר בבית שממול לביתי, ויקראהו, ה'חתן' נכנס לבית חותנו ואלו השנים נפלו זה על כתפו של זה... הת"ח לא הבין את ה'תעלומה' המתרחשת לעיניו, עד שגילה לו ה'חתן' את המעשה והנעשה הנה, חותני (השווער) הוא מבני הדור הישן, לכן קפץ רוגשו עלי כשקניתי את כלבי המוכר לך, ומאו לא דיבר איתי מטוב ועד רע, עד שבאת והראית מה'תלמוד' שיש כלב טוב וכלבי נמנה על הטובים שבכלבים, בזה נחה דעתו ושב השלום לשורר בינינו, ולגודל השמחה העניקו לו יחדיו טשעק (צ"ק) חתום על סך 18,000 \$.

כששב לארה"ק נכנס לרבו, וסיפר לו דברים כהווייתן, שאלו הרב, מה למדת מזה, ענהו שתמיד יש לדבר טוב ובנחת וכבוד וכו', אמר לו רבו, לי נראה שכאן ראינו כוחה של קביעות בתורה, קבלת על עצמך ללמוד כל יום גמרא ומן השמים לגלו שתלמוד אותו יום דייקא דברים אלו ועי"ז קבלת סכום הגון כנדרש לך.

מעשה היה בשנה זו באחת הערים המפורסמות, באותו מקום נהגו כרבים אחרים, להעמיד איש במיוחד הבקי בתורת הנגינה וחזנות לגשת אל הבימה ביום 'שמחת תורה' לקרוא לעליה לתורה את ה'חתן תורה' ו'חתן בראשית', עם הנוסח המבואר במחזורים 'מרושות וכו', בנעימה זמורה בקול נעים ומתוק, אף בעיר זו יש יהודי אשר לו חזקה להכריז זה כשלושים שנה... בעיצומו של חול המועד סוכות, ניגש אליו הגבאי והודיעו שב'אסיפה' הוחלט, שבשנה זו אין בידו רשות להכריז רק את החתן תורה, ואילו את החזנות בהכרזת החתן בראשית יעניקו לאיש אחר שימלא מקומו... הלה שזה לו כשלושים שנה 'חזקה' לא ידע את נפשו מרוב צער ותדהמה, וכי מה פשעו ומה חטאתו שנגזר ממנו 'מרושות' אחד... בלילות נטרפה שנתו עליו, ובימים לא מצא מנוח לנפשו. ויהי בעצם היום הזה, וכבר הגיע זמן ה'מקרא' הכריז מיועדנו את חתן התורה, ובבוא עתו של חתן בראשית פינה מקומו לממלא המקום, הלה שזה לו פעם ראשונה במקצועה זה טעה רבות בניגונים המקובלים וכו', ומיועדנו 'בעל הנסיון' תיקון אותו שוב ושוב, עד שהגיע לומר **עמוד עמוד עמוד** - והנה הוא שומע שמכריזים עמוד רבי... ונוקטים בשמו... אז הבין כי בניו וחתניו קנו עבורו את עליית חתן בראשית תמורת 'טבין' ותקילין' ושמרו זאת בסוד למען יבוא עליו הדבר ב'הפתעה' (a surprise), עתה השכיל להבין כי כל בכיותיו, צערו ונדודי השינה, אך לריק ולהבל היו, ושחק על עצמו... כי רק לטובתו היה הדבר,

והלוא לא יפנו בני העיר אליהם, אלא כל מי שיש לו חולי בביתו, יזעק אל ה' אלוהיו בתחינה ובבקשת 'רפאנו ה' ונרפא', וה'רופא כל בשר' יפליא לעשות, לרפאותו ולהחיותו. כעבור שנה בדקו ומצאו שלא מת אפילו אחד מבני העיר בכל השנה שעברה, זולתי הרופא והרוקח. כי המתפלל מתוך עמקי הלב ואמונה פשוטה בבורא עולם, ניצל מכל פגע ומכל מחלה.

שהרי אי אפשר לאדם להכריז על עצמו עמוד עמוד רבי... והוכרח להעמיד אחר שיקרא, יכריז אותו ויעלהו לגדולה. אך לדידן, הבה נשכיל שלא לבכות ולהצטער על מחסור בדבר פלוני, על בזיונות העוברים עלינו, כי זה גופא מכינים עבורנו טובה וברכה ורחמים וחיים ושלום...

מספרים על הגאון החסיד הנודע רבי שמואל מונקיס זצ"ל מגדולי חסידיו של הרה"ק בעל התניא זי"ע, שפעם אחת פרצה שריפה בביתו וכילתה את כל רכושו עד שנותר בעירום ובחוסר כל, ורק בקבוק 'משקה' הצליח להציל, תיכף רץ אל בית המדרש לשתית לחיים, ובתוך כך פתח בריקוד בשירה ובזמרה 'שלא עשני גוי... שלא עשני גוי', ידידיו חשו אליו מיד בחשש שמא השתבשה דעתו נענה אליהם רבי שמואל ואמר, הן אילו הייתי מגויי הארצות שהמה משתחווים להבל וריק לאלילים, אזי גם 'אלוהי' היה 'נשרף' בשריפה זו, אך עתה שיהודי אני ואלוקי הגדול חי וקיים, על זה בלבד ראוי להודות בכל לב, ולכן הנני מפזז ומכרכר - 'שלא עשני גוי'...

(באר הפרשה - וארא תשע"ט)

מעשה ביהודי שתינה את צערו ומכאובו בפני הרה"ק מנעשכ"ז זי"ע כי הוא זקוק לרפואה. אמר לו הרבי פנה נא לרופא של העיר אניפולי ומשם תבוא ישועתך. כעבור כמה ימים חזר האיש אל הרבי ב'סענה' שנסע לאניפולי ואין שם רופא כלל. שאלו הרבי, מה עושים בני העיר בעת חולי ומכאוב, ענה היהודי, יפנו ל'קל רופא נאמן' - ה"ה אביהם שבשמים. נענה הרבי, הוא אשר דברתי, פנה ל'רופא' שלהם, והרי הוא מלך ממ"ה הקב"ה, השכל והבן שרק עליו יש לסמוך ואין ביד רופא לסייע לך, קווה והתפלל אליו ותבוא לבריאות שלימה ואיתנה. סיפר הרה"ק רבי גדליה משה מזוועה"ל זי"ע שהוא עצמו הכיר בני עיירה אחת, שלהם היה רק 'רופא' אחד ו'רוקח' אחד, והיו אלו השניים מפקיעים את השערים הן בבדיקת הרופא הן בסממני הרפואה, התאספו בני העיר ל'אסיפה דחופה', ויצא ה'פסק' שמהיום

דקה מתוקה 60 שניות

על הדף היומי

עם הרב אברהם פוקס

'ויציב' - למה מילה זו נאמרה בארמית?

את ה' אלוהיך... ", וכן הלאה. ה'אישור' שכנגד "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד" הוא 'ויציב', כאמור. מדוע? משום ש"ברוך שם..." נאמר בלחש כדי שלא יתקנאו בנו המלאכים. לכן גם האישור עליו אף שהוא נאמר בקול, אינו נאמר אלא בארמית, שכן "ויציב" היא מילה ארמית (דניאל ב/מה) - לבל יבינו המלאכים שאינם בקיאים בשפה זו.

(מאורות)

ברכות דף יג

בסידור מגיד צדק לרבי פנחס מפלצק, תלמיד הגר"א, אנו מוצאים פירוש נפלא, ששובח על ידי הגר"א, אודות שש עשרה הלשונות "אמת ויציב... וטוב ויפה". לפי פירושו, כל ביטוי נסוב על פסוק אחר מפרשיות "שמע" ו"והיה אם שמוע". המתפלל אומר כאן, כי אמת הוא האמור בפסוק "שמע ישראל", ויציב האמור ב"ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד", ונכון האמור בפסוק "ואהבת

האזינו עכשיו בקו השיעורים של 'דרשו'

077-2222-666 שלוחה 3/3

שמעתי מגיסי מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א, שפעם בא אל אביו, מרן ה'קהילות יעקב' צוק"ל, ראש ישיבה כדי להיוועץ בעניינו של אחד מתלמידיו שאינו מצליח בשום אופן בלימודיו, עד שהנהלה החליטה להוציאו מן הישיבה. מרן הסטיפלער שמע את הדברים וביקש להביא אליו את הבחור

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א על כישרונות ומנהיגים

"וְאֵת הַמִּטָּה הָיָה תַּקַּח בְּיָדְךָ" (שמות ד', י"ז)

הנה, למדנו שאדם אינו חייב להיוולד כשרוני, ויש בידו לעבוד על עצמו בסייעתא דשמיא להתפתח ולפתח בעצמו את תכונות המנהיגות. כך היה גם אצל המיילדות שפרה ופועה שהיו נביאות, ולמרות כל המעלות הכבירות המיוחסות לנביא המגיע להתפשטות הגשמיות, מצינת התורה ומספרת שהיו משפרות את הוולד ופועות לו, וכו'. נמצאנו למדים, שכדי להנהיג את העם היהודי יש להתחיל בעשיית 'פעולות פשוטות', שלכאורה אין בינן ובין מנהיגות מאומה. ובאותו הקשר נספר גם את ששמעתי מגיסי מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א, שפעם בא אל אביו, מרן ה'קהילות יעקב' צוק"ל, ראש ישיבה מסוימת כדי להיוועץ בעניינו של אחד מתלמידיו שאינו מצליח בשום אופן בלימודיו, "וכל המאמצים שאנחנו עושים על מנת להביאו להישגים עולים בתוהו". ראש הישיבה סיפר שהבחור כל כך נחלש בלימודיו, עד שהנהלה החליטה להוציאו מן הישיבה. מרן הסטיפלער שמע את הדברים וביקש להביא אליו את הבחור. כשהגיע האיר לו מרן את פניו והחל ללמוד אתו... 'קיצור שולחן ערוך', והנה הבחור קולט ומבין, שואל ומשיב. כך עברו מספר לסימן, עד שהתלמיד ידע בשופי עשרות סימנים ב'קיצור שולחן ערוך'. פנה הסטיפלער לראש הישיבה ואמר לו: "אם לא שידלת את הבחור ללמוד 'קיצור שולחן ערוך' ולהגיע להישגים כפי שנעשה אתו, אינך ראוי להיות ראש ישיבה ומורה דרך לתלמידים. כי הגדלות והמנהיגות של האדם אינן מתחילות בדברים הגדולים, אלא בפרטים הנחשבים לכאורה כפשוטי ערך, ודווקא משם צומחת אישיותו של האדם! (מתוך הגדה של פסח 'חשוקי חמד')

משה רבינו היה סבור שלא הוא הדמות הראויה להנהיג את עם ישראל, ואמר לפני השי"ת: "והם לא יאמינו לי ולא ישמעו בקולי" (שמות ד, א). טענתו הייתה, שאחיו, אהרן, מתאים יותר לתפקיד זה בהיותו מצוי וקרוב מאוד לעם, והוא גם אוהב שלום ורודף שלום. "אבל אני", טען משה, "גדלתי בבית פרעה, וכשאחיי התענו תחת יד המצרים התהלכתי אני בגלימות משי". במילים אחרות, טען משה לפני השי"ת שהוא אינו מרגיש דיו את העם, בעוד שאהרן עונה בהחלט על הדרישות הללו. על זה השיבו השי"ת שייקח את המטה שבידו וישליכהו ארצה, "ויהי לנחש וינס משה מפניו", ואז אמר לו השי"ת: "שלח ידך ואחוז בזנבו". והנה טבעו של הנחש הוא, שכאשר אוחזים בזנבו הוא מתהפך וראשו ניצב למעלה. בכך, מבאר הנצי"ב ב'העמק דבר', ביקש השי"ת להמחיש למשה רבינו שניתן תמיד להתהפך להיעשות לראש! כלומר, אל כך, משה רבינו, לחשוב שכדי להיות מנהיג צריכים להיוולד מנהיג. לא ולא! גם מי שחושב שאינו מסוגל להנהיג את העם יש בכוחו להתהפך ולנווט את תכונותיו במאפיינים של מנהיגות. וזו לשון הנצי"ב: "והתבונן בזה, שמתחילה היה זה הצד זנב של הנחש קצה התחתון והגרוע של המטה, בהיותו בידו של משה נעשה אותו הצד העליון והחשוב. ומזה התבוננו בני ישראל, דלא כמו שהיו חושבין שאהרן ושאר חסידיו ישראל המה הראשים ומשה היה כנגדם כמו זנב לאריות. אבל עתה כשראו אות המטה, הבינו שמשה התהפך לראש וראשון של ישראל ועל ידו יעשה הקב"ה גדולות". כשלמדתי בישיבת סלבודקה היה שם בחור אחד שהתפרסם בתפיסתו הלקויה ובמיעוט כישרונותיו. גם כאשר הבין פה ושם קטעים מן הסוגיות, היה זה במינון נמוך מאוד. אם היו שואלים את חבריו איזה תפקיד הם צופים לו בעתיד, היו הכל מנידים לו בראשם ואומרים שאין לו לכאורה כל סיכוי להגיע לדרגה כלשהי בלימוד התורה. ברם, לאחר עבודה מאומצת ויגיעה רבה שהשקיע בחיבור ההוא בלימודיו השתנה מצבו והוא החל להבין ולקלוט את הסוגיות, ובתוך זמן לא רב הפך לאחד הבחורים המצוינים של הישיבה, וכיום הוא מוגדר כאחד הבקאים והידענים הגדולים באומה היהודית, ורבים מתדפקים על דלתותיו כדי להציג את שאלותיהם.

לאחר זמן הגיע יום אחד והפקיד סכום נוסף גדול יותר. היינו צריכים לשטוף את הידיים אחרי ספירת הכסף, השקיות היו מרופטות ושחורות מאבק! האיש החזיק במשך שנים את כספו בעליית הגג בביתו, משום שלא היה לו מקום אחר לשים את הכסף. ניכר היה שיש לאדם זה עוד הרבה כסף אך הוא חושש

הרה"ג רבי הלל קופרמן שליט"א על החסד ושכרו

"ויטיב אלקים למילדת" (שמות א', כ')

שהשקיעו בדירה בפרויקט הרוויחו אך מעט, והוא ב"ה נתקיימה בו ברכת ה' כפי שאמר לו רבו זצוק"ל, וזכה לאלפי מצוות וגם להצלחה כלכלית.

וסיפור דומה שמעתי מפי אותו ידיד: אחיין של מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל הסתפק האם את הכספים שנשארים לו פנויים מדי חודש יפקיד בגמ"ח או בתכנית חסכון נושאת רווחים בבנק כדי שיהיה לו קל יותר להשיא את ילדיו. הצעתי לו שיפנה אל דודו עמוד ההוראה מרן זצוק"ל, והוא אכן עשה כך. שאל אותו מרן הגרי"ש: "מה לדעתך ה'חפץ חיים' היה עושה?", והוא ענה לו: "היה מפקיד בגמ"ח". אמר לו מרן הגרי"ש: "ה'חפץ חיים' היה עשה כך, וגם לנו כדאי לעשות כך".

הוסיף אחיין ושאל: "מה לעשות עם כספי הביטוח שהישיבה הפקידה עבורי בבנק?", והשיב הגרי"ש: "תוציא. אולם אם צריך לשלם קנס על שבירת התכנית, אינך מחויב".

הרב קופרמן נזכר בעוד סיפור: אחד ממכריי קיבל מאביו סך 30 אלף דולרים על מנת לסייע לו בעתיד להשיא את נכדיו. הלך אותו אברך למרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצוק"ל ושאל האם הוא חוטא במצוות השתדלות אם יפקיד בינתיים את הכסף בגמ"ח? ענה לו מרן הגרש"ז זצוק"ל: "מי שרוצה להשקיע בשביל לקנות דירות לילדיו - מותר לו, ומי שיפקיד בגמ"ח - קדוש יאמר לו ויראה סייעתא דשמיא בכל אשר יעשה".

קשה לתאר את מגוון הגמ"חים הקיימים כיום בכל רחבי ארץ הקודש, אכל אין ספק שלהם תרומה מכרעת להצלת רבבות משפחות ממצב של קושי וחוסר עמידה בקשי הקיום. אחד ומיוחד מהם, ומהוותיקים שבהם, הוא גמ"ח 'אהבת חסד' הקיים בואכה ישיבת מיר - מפעל חסד ענק, והכל מכספי אברכים ונדיבים המפקידים כספם בביטחון ובשמחה, ללא כל חשש כי הם עלולים למצוא עצמם יום אחד מול שוקת שבורה כשיתברר להם כי הניחו כספם על קרן הצבי חלילה.

בשיחה עם מנהל הגמ"ח, הרה"ג רבי הלל קופרמן שליט"א, אנו מבקשים לדעת מהו הסוד הגדול שמביא 'משקיעים' כה רבים להפקיד את מיטב כספם בגמ"ח, כשלצד המצווה הגדולה הם חשים ביטחון גמור בהשקעה, וזו הייתה תשובתו:

לפני שנים מספר, אחד מידידי שפרנסתו ב"ה טובה החזיק הפקדה יפה בגמ"ח. הוא סיפר לי שהציעו לו לקנות בכסף זה דירה בפרויקט חדש כדי שיקל עליו בעתיד לחתן את ילדיו. עוררתי אותו שמכיוון שכל כך הרבה יהודים נמצאים במצוקה כספית, אולי ראוי יותר להשקיע בגמילות חסדים.

החליט האברך שראוי לשאול על כך שאלת חכם. הוא ניגש למורו ורבו מרן הגרש"ז אויערבאך זצוק"ל, הציג את השאלה בפניו וכך השיב לו מרן זצוק"ל: "אם רצונך להשקיע את כספך בדירה מותר לך. אך לו לקולי תשמע, תשקיע הכל בגמ"ח". והוסיף ואמר לו: "כל הרווחים שחשבת לקבל - תקבל יותר".

הוסיף האברך לשאול: "ומה עם תכניות החיסכון שיש לי בבנק, אולי מחובת ההשתדלות כלפי הילדים שלי אשאיר אותם בבנק?". ענה לו מרן הגרש"ז זצוק"ל: "אדרבה, דווקא מצד ההשתדלות תשבור אותם ותפקיד אותם בגמ"ח. תשאיר לקב"ה לדאוג לכלכל אותך בדרך שהוא רוצה, ואל תשקיע בשום דבר אחר חוץ מצדקה".

ואני מכיר גם את סופו של הסיפור. אברך זה נהג כעצת מרן זצוק"ל, השאיר את כספו בגמ"ח, ואף הוסיף לכך גם את כספי תכנית החיסכון שלו. נכון להיום, יש לו יותר מפי חמישה בפקידונות בגמ"ח... פגשתי אותו בזמן האחרון, והוא אמר לי שהידידים שלו

הזמן הייתה מובטלת. היא ראתה את התלהבות אחיה מן השינוי הדרמטי שחל אצלו מאז הפקיד את כספו בגמ"ח, ואחרי שהתגברה על חשדנותה הפקידה בגמ"ח את הסכום הלא גדול שהיה לה באמתחתה, ליום בו תינשא א"ה.

וממש לא ייאמן, או שמו ייאמן וייאמן - למחרת מתקשרת אליה מנהלת בית הספר ומבקשת ממנה שתי בקשות: שתמלא את מקום המונכת בכיתה ח' למשך שלושה חדשים, ובנוסף - שתהיה אחראית בבית הספר לכל פעילות שעות הפנאי!

והנה עוד סיפור: יהודי ת"ח מחנך ומרביץ תורה התקשר אלי וסיפר שקרא כתבה על הגמ"ח ויש לו סכום נכבד בבנק, והוא ורעייתו מבקשים להיפגש עמי ולהתוודע לפעולות הגמ"ח מקרוב. בפגישה הם התעניינו ושאלו שאלות הגיוניות וענייניות על הגמ"ח, והחליטו להפקיד את הסכום שבידם בגמ"ח.

מכיוון שהם פחדו להסתובב עם סכום כזה ברחוב, ביקשו ממני להיפגש בבנק. ביום הפגישה קיבלתי טלפון שאין צורך לבוא לבנק, הכסף בביתם. שאלתי את הבעל: מה גרם לך לא לפחד? ענה לי: "לימדיתי היום בשיעור את הגמרא ששלוחי מצוה אינם ניזוקים, וחשבתי בלבי: הרי כוונתי היא למצוה ואין לי מה לפחד". הוא גם נתן הוראה לשחרר כספים מופקדים בתכניות בבנק והפקידים בגמ"ח. אחרי תקופה לא ארוכה התקשר אלי ובישר לי שב"ה זכה לארס את בנו בשעטו"מ, והחתונה בתאריך פלוני ובמקום פלוני והוא ישמח לראותי.

כשהגעתי לחתונה הוא קיבל את פניי בשמחה ובמאור פנים משל הייתי מחותן ראשי. הייתי מופתע. מה לשמחה גדולה זו בראותו את פניי? הוא משך אותי החוצה מן האולם וסיפר לי בהתרגשות את הסיפור הבא: "בני זה, החתן דני, אף שהוא בחור מצטיין התקשה בשידוכים. לפני כארבעה חודשים הזדמנה לידי כתבה על הגמ"ח שלכם. חשבתי בלבי: בכספת בבנק מונח לי סכום כסף נכבד, וגם בתכניות חסכון. אני ואשתי מרבים להתפלל שהקב"ה יעשה עמנו חסד שנוזה לראות בחופת בנו זה. האמנו שאם נעשה מעשה וניתן את כספנו להיטיב עם אנשים רבים, גם הקב"ה יגמול עמנו חסד. לא עבר חודש מאז ההפקדה והגיעה לבני הצעה שמצאה חן בעיניו. התפללתי לה' שתי תפילות: א. שנוזה לראות בקרוב בנישואי בנו. ב. שנוכל להמשיך להפקיד כסף זה בגמ"ח, וב"ה שתי התפילות הללו התקבלו. ב"ה היום באת לאחל מול טוב בחתונת בני, וגם הסתדרנו עם ההוצאות הכספיות של שידוך זה בלי להוציא את הכסף מהגמ"ח. ברור לי שבזכותכם זכיתי לשמחה זו, ולכן אני כה שמח לקראתך!".

והסיפורים האמתיים ממשיכים וזורמים מפיו של הרב קופרמן: הגיע אלי זוג שבתם בת 22 מחכה לזיווגה. הם ביקשו להפקיד בגמ"ח את הכסף שהכינו עבור נישואיה. אמרתי להם שאני מתלבט האם לקחת הפקדה זו, כי אני מסופק בין טובתם לטובת הגמ"ח. אמרתי להם: בשבילכם זו אכן טובה גדולה, מפני שהשותפות שלכם עם הגמ"ח תוסיף לכם זכויות רבות מאוד; ומהניסיון ראיתי כמה פעמים שאלו המפקידים בכגון זה, תוך שבועות מספר בעוהשי"ת התברשו

ופעם כשדיברו עם מרן הגרש"ז אויערבאך זצוק"ל על דברי מרן ה'חפץ חיים', שכותב שכל אחד ששותף בקרן גמ"ח מרכזית יש לו חלק בכל ההלוואות של הגמ"ח ולא רק באותן הלוואות שהלוו מכספו, וידוע מה שהוסיף ה'חפץ חיים': "ונראה לי פשוט שהקב"ה יחשוב לכל אחד ואחד כאילו הוא לבדו הגומל חסד" - נשאל מרן הגרש"ז: "האם ה'חפץ חיים' לא הפריז בדבריו?". חיך הגרש"ז כדרכו ואמר: "יכול להיות שה'חפץ חיים' הפריז, אולם כדאי מאוד לעשות עסקאות עם ה'חפץ חיים'!".

דברים אלה של מרן ה'חפץ חיים' הם הבטחת שכר רב ועצום למפקדים בקרנות גמ"ח. לאחר אריכות ימים ושנים, בבואם לפני ב"ד של מעלה יראו להם שהם שותפים מלאים במפעלים כבירים שהם בכלל אינם יודעים עליהם, שותפות בהצלת משפחות שלמות מהתמוטטות, בהצלה רפואית דחופה, בהחזקת תלמידי חכמים, תלמודי תורה, ישיבות, כוללים, בתי כנסת, מקוואות, בניית בתים בישראל, עזרה וסיוע לאנשים לעמוד על רגליהם, לתת להם את היכולת לעזור לעצמם; ממש בכל יום הגמ"ח שהוא שותף בו הביא הצלחה רווחה ושמחה ליהודים רבים; מי לא יחמוד יופי מצוה זו ושכרה?!

"שיחו בכל נפלאותיו" - מן הראוי היה לחבר קונטרס על ההשגחה הפרטית המופלאה שסיפרו לנו מפקדים בגמ"ח. אך כאן נספר לכם כמה סיפורים אמתיים שאירעו למפקדים בגמ"ח שלנו. אברך, תלמיד ישיבת מיר, קיבל מתנות לחתונה ונשאר בידו סכום של 4,000 דולר. הוא הפקיד אותם בבנק וקיבל עבורם 250 דולר כרווח שנת.

כאברך בן תורה ייסר אותו מצפנו. הוא רואה כל כך הרבה אנשים דחוקים וסובלים שאי אפשר להתעלם מסבלם. הזוג הצעיר החל להסתפק האם מחובתם להשאיר כסף זה בבנק כדי לסייע בפרנסתם הדחוקה, או שמו עליהם להלוות סכום זה לנצרכים. כששוחחתי אתם אמרתי להם, שבמידה ויפקידו את הכסף בגמ"ח אין ספק כי ברכת ה' בוודאי תהיה גדולה יותר מ-250 דולר שנתיים. ההחלטה לא הייתה קלה. הם חונכו שאסור לסמוך על הנס, אך לבסוף החליטו שעליהם לבטוח בה' ולוותר על ההכנסה מן הבנק ולהפקיד את הכסף בגמ"ח.

האשה עסקה מעט בהוראת ציור לילדי בית הספר. מאז נישואיהם היא ארגנה חוגים לציור, אך ללא הצלחה גדולה. והנה, נכנסה ההפקדה בגמ"ח 'לפעולה'. שבוע לאחר ההפקדה חזר אלי האברך וסיפר בהתרגשות רבה: "ראינו בחוש סייעתא דשמיא! למחרת ההפקדה בגמ"ח הלכה אשתי עוד פעם לאחד מבתי הספר הידועים, למרות העובדה שפעמים רבות פנתה אליו ונדחתה. היא חילקה פעם נוספת לילדות דפי פרסום על חוג לציור שהיא מקיימת, ותוך ימים ספורים התארגנו כמה קבוצות מבית ספר זה. ההכנסה שנוספה לה מחוגים אלו הייתה לא רק 250 דולר לשנה כי אם 400 דולר לחודש!".

ויש לסיפור המשך. לאברך הזה יש אחות. - נערה שסיימה לימודיה בסמינר ועדיין לא מצאה זיווגה. היו לה מילויי מקום מעטים, אך רוב

החלטנו לקחת. עברו שנתיים וחצי והאיש לא רק שלא הוציא את כספו, אלא בא להוסיף עוד כסף.

יהודי יקר זה אמר לנו, כי מאז ההפקדה חלה ברכה בעסקיו ולא הזדקק לכסף שהפקיד אפילו בזמן שחיתן את בתו וקנה לה דירה. "והחשוב מכל", כך אמר, "בכל השנים הארוכות שהכסף היה מוחבא אצלי, הייתי טרוד בדאגות ובכאבי ראש אולי יבואו 'אורחים' כדי להציץ בעליית הגג... כעת לא זו בלבד שהסיט התמידי חלף, תחתיו באה תחושה נעימה וחיובית שבכל רגע ורגע נהנה מישהו מכספו, ואני שותף לעשייה כל כך גדולה".

המעשה האחרון עוסק ביהודי אמיד שהצעתו לו כמה פעמים שיפקיד בגמ"ח סכום נכבד. בסופו של דבר הוא נעתר לי, והפקיד סכום יפה בגמ"ח. לאחר חמש שנים הגיע אלי במטרה למשוך את כספו: "יש לי הצעה טובה להשקעה בנדל"ן וזקוק אני לכסף המצוי בגמ"ח".

כמובן מאליו, השבתי לו את הפיקדון. לא עבר חודש והיהודי חזר בבהלה וסיפור בפיו: "אני סובל מתסמונת חורף. במשך שנים רבות הייתי נתקף בתחילת כל חורף בכאבי גב, בתעוקות חזה, בשפעת חוזרת פעם אחר פעם ועוד מרעין בישין. וראה זה פלא, מאז שהפקדתי אצלך את הכסף לפני חמש שנים עברתי חמישה חורפים בלי כאבים. הכל נעלם כלא היה! והנה, לפני חודש אחרי שמשכתי מן הגמ"ח את הפיקדון, חזרו כל תחלואי החורף כמקדם".

הוא הוציא מתיקו את הסכום שהוציא ואמר: "עשה עמי חסד - קח אותו חזרה לגמ"ח!".

(הרב ב. הלחמי | יתד נאמן - סוכות תש"פ)

בשורות טובות. אולם לגמ"ח לא מועילות כל כך הפקדות גדולות לתקפות קצרות. אך כיוון שכוונתכם לטובה ואנו חפצים בטובתכם, נזכה אתכם להיות שותפים עמנו. הם הפקידו את כסף הנדוניה והלכו בציפייה לישועה.

כעבור כשישה שבועות מודיעים לי המפקדים המאושרים שהם ניצחו אותי! ב"ה הבת שלהם התארסה והשדוך שהם עשו מאפשר להם להשאיר את ההפקדה בגמ"ח. שמחתי בשמחתם, ואני מוכן לספוג עוד ניצחונות שכאלו...

ועוד מעשה ביהודי יקר שהפקיד בגמ"ח - לאחר התלבטויות רבות מאוד - סכום לא גדול. הוא בירר פעם ועוד פעם על יתרונות הגמ"ח, כמה שווה הונו העצמי. בקיצור - מלא דאגות. לאחר זמן כשעקב אחרי פעילות הגמ"ח וראה גם שיכול למשוך את הפקדתו ללא קשיים, הגיע יום אחד והפקיד סכום נוסף גדול יותר. היינו צריכים לשטוף את הידיים אחרי ספירת הכסף, השקיות היו מרופטות ושחורות מאבק! האיש החזיק במשך שנים את כספו בעליית הגג בביתו, משום שלא היה לו מקום אחר לשים את הכסף.

ניכר היה שיש לאדם זה עוד הרבה כסף, אך הוא חושש לאמינות הגמ"ח. בדרך כלל אין אנו נותנים מידע על היקף הגמ"ח מטעמים מובנים, אולם כיוון שראינו את התועלת שבדבר לקחנו אותו לשיחה, נתנו לו תמונה על הקרן הקבועה של הגמ"ח ועל הפיקדונות שבאמתחותיו. הוא ראה שהגמ"ח מנוהל בצורה תקינה ויציבה, ויש מספיק כסף בקרן הגמ"ח כדי שלא ניפול. לאחר ימים ספורים הוא הגיע עם סכום נוסף וגדול יותר. הוא הודיע שהסכום ניתן רק לחודשיים, התלבטנו האם לקחת סכום גדול לזמן קצר, ובכל זאת

מה היה קורה לגוי שהיה מרים את ידו על רבי יהודה החסיד?

"הִלְהַרְגִּי אֶתָּה אִמֹר בְּאֶשֶׁר הָרַגְתְּ אֶת הַמִּצְרִי" (שמות ב', י"ד)

המפורש אפשר להפוך לב רבים להיות יראי שמים". וא"כ אפש"ל שהיה רבי יהודה החסיד עושה כן על ידי שם המפורש ומקרב לקדושה. [ועיין בספר נתיב מצוותיך נתיב היחוד שבי' ו' אות ג].

וברש"י מביא ממדרש (שמות רבה א, כט), "הלהרגני אתה אומר" - מכאן אנו למדים שהרגו בשם המפורש. ובגור אריה מבאר שמדויק הפסוק "הלהרגני אתה אומר" למדו חז"ל שהרגו בשם המפורש, דאל"כ היה צ"ל "הלהרגני אתה מבקש".

בספר 'זכר דוד' (לרבי דוד מודינא זצ"ל מאמר א' עמ' תרנו) מביא מספר 'עמק המלך', שכל גוי שהיה מרים ידו על רבי יהודה החסיד היה מתגיר, ע"כ. ומבאר שם, דכיון שהיה יודע ומכיר ברוחב בינתו וברוח קדשו, ניצוץ הקדושה שבו היה מטהרו ומביאו לקדושה.

וחשבתי לבאר זאת ע"פ מה שכתב רבי יהודה החסיד (ספר חסידים אות תפד) "שעל ידי שם

פעם שאל אחד האורחים את רבי חיים: "היודע אתה כמה ימים אפשר להישאר כאן?", "אינני יודע", השיב לו רבי חיים, "אני כבר נמצא כאן כמה שנים ומעולם לא אמרו לי מילה..."

סיפורי הוד על לבו הרחום של רבי חיים בריסקער

הרב ישראל ליוש

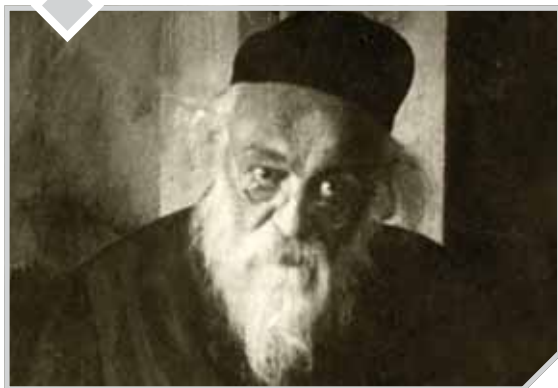
"וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצִּיּוֹן" (שמות א', א')

אנחנו שמנאן בחייהן בשמותם חזר ומנאן במיתתן, להודיע חיבתן שנמשלו לכוכבים, שמוציאן ומכניסן במספר ובשמותם, שנאמר המוציא במספר צבאם לכולם בשם יקרא. (רש"י)

מדברי רש"י אנו למדים שהקב"ה מחבב את הכוכבים יותר מכל בריאה אחרת, ומשום כך הוא מוציאם במספר ובשמות. ונשאלת השאלה: מדוע? מה יש בבריאת הכוכבים שגורם לקב"ה לאהוב אותם יותר מכל בריאה אחרת?

בספר 'אש תמיד' מביא הגאון רבי ישראל מאיר דרוק שליט"א יישוב נפלא בשם אביו הגאון רבי מרדכי זצ"ל: חלוקה בריאת הכוכבים משאר הבריות בעולם. כל מה שנברא בעולם נברא למטרה מסוימת, אך הכוכבים אין להם מטרה עצמית, שהרי היה אור מהלבנה, ובריאתם הייתה רק כדי להפיץ דעתה של לבנה אחר שמייעט הקב"ה את אורה. אם כן בריאה כזו שכל תכליתה היא לפייס ולהרבות שלום הרי היא חביבה לפני הקב"ה יותר מכל הבריות שבעולם.

ובזאת מבאר הג"ר ישראל מאיר שליט"א את סמיכות הפסוקים "הָרָפָא לְשִׁבְיָי לֵב וּמַחְפֵּשׁ לְעֵצָבוֹתָם: מוֹנֶה מִסְפָּר לְכֹכָבִים לְכָל־שְׁמוֹת יִקְרָא" - שהרי שבחים דומים הם, הקב"ה שדואג ומיצר על צרת עמו ומורפא שברם ומחפש עצבונם, הוא גם מונה את הכוכבים בחביבות ונותן להם שמות, כי לכך הם נועדו לרפא את עצבון הלבנה. על פי דברים חביבים אלו נוכל לבאר את הדמיון בין ישראל לכוכבים, ואף יתבאר מהו ענין המספר והשמות. 'מספר' מבטא את חלק היחיד בתוך הרבים, שהרי את היחיד, כשהוא לבדו, לא צריך לספור, רק כשהוא בתוך קבוצה הוא נספר כאחד מהם. ואילו השם הניתן ליחיד מבטא את מהותו העצמי, לא רק כשהוא בתוך הכלל. אם כן, לכל יהודי יש שתי בחינות ושני תפקידים. האחד, הוא ה'עבודת ה' שלו ובניית דרגתו האישית, והיא מתבטאת בשמו. אך מלבד זאת הוא גם חלק מהכלל, ומלבד עבודתו האישית עליו לדאוג לזולתו, לרפא את שברו בגשמיות ולחזק את נשמות ברוחניות. כל יחיד ערב לעם ישראל כולו, ואף אם ישלים עצמו במעלות נשגבות ועילאיות לא הושלם תפקידו מבלי ששם אל לבו את צרת חברו, ותפקיד זה בא לידי ביטוי במספר הניתן לו כחלק מעם ישראל כולו.

לכן מחבב הקב"ה את עם ישראל ככוכבים שנבראו להפיץ את הלבנה, כי גם הם נבראו לעזור לזולתם, והוא מונה אותם בשמותם כדי לחדד ענין זה, שגם שמו של האדם המבטא את עבודתו העצמית הוא חשוב וחביב כשהוא נמנה עם הכלל ותומך בו ותורם לו.

גדולתו העצומה בתורה של מרנא הגאון רבי חיים מברסק זצ"ל בלתי ניתנת לתיאור. ה'עבודת ה' האישית שלו ועמידתו האיתנה על כל קוצו של הלכה בדקדוק רב הן לשם ולתהילה. אך לא פחות מכך היה רבי חיים ענק שבענקים במידות ומעשים טובים. הוא הפקיר את כל ישותו למען הכלל, וצרכיו האישיים כלא היו אל מול צרכיהם של נזקקים ונדכאים.

אחד הנכדים אמר פעם במליצה: "אצל סבא לא היה שום דבר 'לכם', מלבד המצוות שיש בהם דין 'לכם' כ'ארבעת המינים', ואולי גם מצה..."

ביתו היה כ'רשות הרבים', אפילו 'לוח מודעות' היה בו, שם היה כל חפץ תולה כל מודעה שתעלה על רוחו, החל מ'השבת אבידה' ועד מודעה מסחרית.

ביתו היה מופקר לכל חסרי הבית. לבניו לא הייתה מיטה קבועה, ופעמים רבות כל המיטות היו תפוסות ע"י עניים והבנים ישנו בשמחה על ספסל.

פעם אירע שבנו הצעיר מרן הגרי"ז זצוק"ל נשכב על מיטה לנוח בצהרים, וכעבור כמה דקות העיר אותו אחד העניים וטען שהמיטה הזו שלו... למותר לציין שהגרי"ז קם בלא אומר ודברים.

המשך בעמוד 31

"בגלל זה אני רוצה לצעוק. מה זה לצעוק? אני רוצה לצרוח. יהודים יקרים, אתם לא מבינים מה הולך כאן. זה לא נכון! זאת טעות חמורה מאוד"

מונולוג מסעיר ומרגש עם הג"ר דוד מנשה, חתן 'קנין ש"ס', שמסביר מה מסעיר אותו כל כך, ולמה הוא רוצה לצעוק ברחובה של עיר

יעקב א. לוסיגמן

הג"ר דוד מנשה שליט"א

פספוס, זאת כנראה תהיה ההחמצה הכי גדולה בימי חייו. "תשאל אותי, למה בכלל צריך להצטרף ל'קנין ש"ס'? למה זה כל כך חשוב? אפשר ללמוד לבד. אבל זה לא נכון. המציאות מראה שעד שבא 'דרשו' עם התוכנית המיוחדת הזאת, יהודים שיוצאים את הש"ס כולו היו נדירים יחסית. היום 'דרשו' מוציא בכל מחזור מאות אברכים הנבחרים על הש"ס כולו בפעם אחת, ועוד אלפים שמצטרפים ל'קנין ש"ס' ומחזיקים מעמד עד חצי הש"ס או כמעט עד הסוף. זה מסתכם באלפי אנשים שחלקם נבחרים על כל הש"ס וחלקם 'רק' על 1,500 דפים בפעם אחת. הם אולי לא הצליחו להגיע לסיום הגדול כשבאמתחתם הש"ס כולו, אבל גם הם יוצאים ברכוש גדול.

"ויש לזה כמה וכמה סיבות, לעובדה שההצלחה בידיעת הש"ס כרוכה דווקא בהשתתפות בתוכנית 'קנין ש"ס', ואני לא מדבר על הסייעתא דשמיא הגדולה שיש ל'דרשו' שזה דבר ידוע ומוכר לכולם, אני לא מדבר על 'כח הרבים' שבוודאי מוסיף המון גם באופן סגולי וגם בהיבט המעשי ואולי אפילו הפסיכולוגי.

"אני מדבר על 'מחייב'. כשאתה מקבל על עצמך אתגר גדול כמו ידיעת הש"ס, אתה חייב 'מחייב', משהו שיעמיד אותך בתוך סד לחוץ של זמנים, שיחייב אותך להשקיע בלימוד ובחזרה בלי לקחת הפסקות. כל חודש מבחן של 30 דף, אחר כך מבחן מסכם על 120 דף, ותמיד תמיד נמצא באופק המבחן החצי שנתי שמחייב אותך להיות מוכן עם ידיעה ברורה של כל הדפים שלמדת מתחילת הש"ס ועד כה.

"מאז המעמד ההיסטורי של סיום הש"ס שערך 'דרשו' ב'יד אליהו', אני מרגיש שהלב שלי רותח. אני רוצה לצאת לרחובה של עיר ולצעוק בקול גדול: 'יהודי יקר, גם אתה יכול'.

את הדברים הללו שמענו מפיו של הג"ר דוד מנשה, חתן 'קנין ש"ס', שזכה לחזור ולשנן את הש"ס כולו, ולהיבחן עליו בחדא מוחתא, יחד עם מאות חתני 'קנין ש"ס' נוספים בארץ ובעולם.

"למה אני רוצה לצעוק? לא בגלל שאני מתרגש. זה נכון שאני מאוד מתרגש, הנה הגיע רגע, שבעבר לא האמנתי שיום אחד הוא יהיה קשור גם אלי באופן אישי.

יהודי שמסיים את הש"ס כולו? זה רק בסיפורים. יהודי שמסיים את הש"ס ואפילו נבחן עליו?! תמיד חשבתי שזה אפילו לא סיפורים, אולי אגדות לא מציאותיות.

"אז אני מתרגש, אבל לא זו הסיבה שאני רוצה לצעוק. אני רוצה לצעוק דווקא בגלל התגובות שקיבלתי מאז המעמד ההיסטורי הזה. אנשים נגישים אלי בכל מקום שאני הולך, משבחים אותי ואת חתני 'קנין ש"ס' האחרים, ומפטירים במילים של קנאה: 'טוב, אתם גאונים! יש לכם כישרונות מיוחדים. אשריכם שזכיתם לכך'.

"בגלל זה אני רוצה לצעוק. מה זה לצעוק? אני רוצה לצרוח. יהודים יקרים, אתם לא מבינים מה הולך כאן. זה לא נכון! זאת טעות חמורה מאוד. להיות חתן 'קנין ש"ס', זה לא עניין של גאונות על טבעית, זה לא משהו ששייך לכישרונות יוצאי דופן. זה פשוט עניין של השקעה, וזה בר השגה להרבה מאוד אנשים.

"תשמע, אני זכיתי להכיר עשרות אנשים שיוצאים את הש"ס כולו. חתני 'קנין ש"ס'. אני רוצה לומר לך שאולי עשרה אחוזים מהם הם אברכים עם כישרון יוצא דופן. 90 האחוזים הנותרים אלו אברכים כמוני וכמוך. אין להם זיכרון צילומי, וגם לא זיכרון פנומנלי. אני לא אומר שיש להם כישרונות חלשים, ברור שכדי להגיע להיקף כזה של ידיעת הש"ס צריך להיות עם כישרון שהוא אולי קצת מעל הממוצע, אבל זה לא בשמים, יש אלפים ורבות אברכים שמסוגלים לכך, אבל הם לא מודעים ליכולות שלהם. הם חושבים ש'קנין ש"ס' נועד רק לאנשים מוכשרים הרבה יותר מהם.

"ולמה חשוב לי כל כך לומר עכשיו את הדברים? כי עכשיו זאת הזדמנות נדירה. כמעט חד פעמית. הפעם הבאה שבה יתאפשר לאברך להצטרף לתוכנית 'קנין ש"ס' תהיה רק בעוד שבע וחצי שנים, כשיתחיל המחזור הבא של 'הדף היומי'.

"מי שלא מצטרף עכשיו, מפספס! פשוט מפספס! וזה לא סתם

"דבר שני, כשאתה מסיים מסכת, ממתין חודשיים וחוזר עליה, אם למדת אותה ברצינות בפעם הראשונה, אחרי חודשיים אפשר לחזור בתוך שבע או שמונה שעות על כל מסכת ברכות למשל. ואני מדבר על חזרה מהירה ויסודית יחסית. אבל אם תחכה שלושה חודשים, תצטרך להשקיע מספר ימים בחזרה הזאת. ולכן חשוב לשמור על רצף של חזרות, לא להזניח את המסכתות שכבר למדנו.

"עוד משהו שלמדתי על בשרי, ומועיל מאוד לזיכרון, לחזור על הגמרא, דווקא אחרי המבחן החודשי, בנוסף על החזרות שלפני המבחן. כשאדם לומד לפני המבחן, הזיכרון שלו מגביל את שמירת החומר עד המבחן, אבל הלימוד שאחרי המבחן זה כבר משהו אחר, זה נשאר לזמן ארוך יותר. כמה זמן לוקח לחזור היטב על 30 דפים שלמדתי בצורה יסודית? עניין של חמש או שש שעות ואפילו פחות. זאת השקעה קטנה יחסית, אבל התועלת שלה עצומה.

"אחרי חודש, אפשר לחזור שוב, באופן מקוצר יותר, אבל לחזור כדי שהדפים יישארו טריים בזיכרון. אחר ישר את המבחן המסכם וחוזרים על הדפים שוב, ואז מגיע המבחן החצי שנתי ושוב חוזרים. אני לא אומר שאין פה השקעה, זה לוקח לא מעט שעות, אבל בסוף בסוף מגיעים לידיעת הש"ס כולו. תגידו לי אתם, זה לא שווה את ההשקעה?

"אלא מה?! אברכים מפחדים. הם חושבים שזה לא בשבילם, ובוודאי הם יישלחו. אז אני רוצה לומר להם כמה דברים: קודם כל כמעט אף אחד ממאות חתני 'קנין ש"ס' לא חשב מראש שהוא מסוגל לזה. אני לא האמנתי שאצליח, אבל מה? החלטתי לקפוץ למים. מה יקרה? מקסימום לא אצליח. אף אחד לא ירביץ לי. מקסימום לא אקבל מלגה... זה הדבר הכי גרוע שיכול לקרות.

"יש כלל ברזל בחיים, ואת זה אני יכול לומר לכל אברך באחריות מלאה: אם לא תנסה לא תצליח. אני גם יכול לומר לו שאם הוא ינסה, הוא בוודאי יצליח, אולי לא את כל הש"ס, אבל אולי כן. וגם אם לא, הקלה היא בעיניך לדעת חצי ש"ס?

"התורה הבטיחה לנו, לא נפלאות היא ממך ולא רחוקה היא. לא מעבר לים ולא בשמים, כי קרוב אליך הדבר. בידך הדבר! רק תנסה, תתחיל, ותראה שתגיע רחוק בעז"ה".

"מעלה נוספת וחשובה במיוחד יש ב'קנין ש"ס', היא שהמבחנים נועדו להיות כאלו שכל מי שלמד וחזר יכול להצליח בהם. לא מחפשים להתקיל את הנבחן עם שאלות קשות מדי כדי שאחר כך יצטרכו לשלם לו מלגה נמוכה יותר חלילה. ההיפך הוא הנכון. השאלות נכתבות על ידי תלמידי חכמים בעלי ניסיון רב בתחום, ולאחר מכן הן עוברות שורה של בדיקות בידי צוות מאוד מומחה, שבוחר את השאלות פעם אחר פעם, ועושים ניסויים עם נבחנים אחדים, כדי לוודא שהשאלות ברורות ושיהיה קל יחסית לענות עליהן, למי שיודע את הגמרא. זה נותן המון סיפוק, זאת דחיפה אדירה קדימה. כל מבחן שעשית וקיבלת ציון גבוה יחסית, נותן לך כח ותעצומות להתקדם הלאה. זה מוכיח לך שאתה יכול ומסוגל לכך.

"אגב, זה המקום לציין שיש תופעה כזאת שאנשים לא מצליחים כל כך במבחן הראשון והשני, למרות שלמדו היטב. אבל הניסיון מראה שמי שמתמיד וממשיך לעשות את המבחנים, קולט בתוך חודשים ספורים את סגנון השאלות, ויודע להתכונן למבחן בצורה טובה יותר, מה שמזניק את הציון שלו לרמה אחרת לגמרי. כדאי לקחת גם את זה בחשבון.

"אני לא רוצה כל כך לדבר על המלגה הכספית כי אנחנו מדברים על דבר חשוב הרבה הרבה יותר, ידיעת הש"ס, שכל אברך ירא שמים שואף ומשתוקק לזה הרבה יותר מכל סכום כספי שרק תציע לו. אבל בכל זאת אציין שבמבחן האחרון מי שקיבל ציון של מעל 75, זכה במלגה של כעשרת אלפים שקלים. זה מאוד ממריץ ומסייע להתקדם ולהתמקד בלימוד ובחזרה.

"אבל כדי להצליח לא מספיק רק לרצות, ואפילו לא מספיק רק ללמוד ברצינות. צריך גם לעשות סדר, לדעת איך לחזור על הדפים, איך ללמוד אותם מלכתחילה. אלו דברים פשוטים, אבל הם עובדים מצוין, וכל מי שאני מכיר ב'קנין ש"ס' עובד בשיטה הזאת פחות או יותר.

"קודם כל, כשלומדים דף, צריך ללמוד עם ההרגשה שאת הדף הזה אתה הולך לזכור לפחות 20 שנה קדימה. זה לא לימוד רק לעכשיו ואפילו לא לשנה הקרובה. זה לכל החיים, או לפחות לעשרות שנים. כך הזיכרון של הלומד מחויב יותר, פתוח יותר וצובר את הדברים טוב יותר לטווח הרחוק.

*** דף היומי בבלי * דף היומי בהלכה * ווארט או סיפור לפרשת השבוע * שיפורים חוזרים מאירועי 'דרשו' * סיפורי צדיקים ותוכניות מיוחדות ***

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' 4992* או 077-2222-666

...הנה ימי
ומלאה הארץ

רשו
סי

הרגעים מתחילים

בימים אלו שרשרת הסיוט
בארץ ישראל וממשי

עכשיו

הזמן שלכם להתחיל התחלה חדשה להצטרף למסלולי ולתכניות
הלימוד השונות של 'דרשו'

מצטרפים עוד היום!

ללימוד 'דף היומי' במסכת ברכות יום יום

מוקד 'דרשו'

מזרטיטים ש עכשיו

מים של 'דרשו' מסתיימת
שיכה ברחבי העולם

הצטרפו לאלפי הנרשמים החדשים: 02-5609000

ותתחילו גם אתם ללמוד את הש"ס ולסיים יחד עם רבבות עם ישראל

שיעורי 'דרשו' מחכים לכם בקו השיעורים:

שיעורי ה'דף היומי' מתומצתים או ארוכים 077-2222666 / 4992*

02-5609000

למעלה מ-14 אלף משתתפים במעמד סיום הש"ס הגדול של 'דרשו' ב'יד אליהו' בהשתתפות מרנן ורבנן

במעמד השתתפו מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א ומרן ראש הישיבה הגר"ג אדלשטיין ועשרות רבנים ראשי ישיבות וגדולי תורה

הגאון הגדול רבי גרשון אדלשטיין נשא דברים במעמד. "מה אנחנו שמחים כאן הערב? מה השמחה? תורה מה זה תורה? תורה מסיני, ה' מסיני בא. תורת ה', המצווה שאנחנו עושים בכבוד שמים, קידוש ה', זה מה שאנחנו עושים, כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו וכו', בכבודו... אשרינו שאנחנו זוכים לעסוק בכבוד שמים ויש ציבור גדול ב"ה שעוסק בכבוד שמים. אבל כבוד שמים, זה גם לקיים, לקיים 'מה ה' דורש ממך'. החובה שלנו זה התורה, ושננתם לבנך ודברתם בהם, ולמדתם אותם את בניכם, עסק התורה".

ראשון הדוברים היה הגה"צ רבי שמעון גלאי שליט"א שאמר כי "זכינו שמרן רבי מאיר שפירא מלובלין יסד את הדבר החשוב הזה שכולם ביחד לומדים דף אחד וזה מבטא את הכח של יחיד מכלל ישראל, מה שהופך את כולם לחלק מהכלל ומצטרף לעם ישראל.

שישו ושמחו בשמחת התורה: 14 אלף איש השתתפו במעמד סיום הש"ס של ארגון 'דרשו' בהתרגשות עצומה ובשמחת תורה ללא גבולות. במעמד השתתפו מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א ומרן ראש הישיבה הגר"ג אדלשטיין, ראש הישיבה הגר"ד פוברסקי שכבוד להתחיל את הש"ס, הגר"מ אזרחי, הגר"ד כהן, הגר"ח פיינשטיין, האדמו"ר מאלכסנדר הגר"א פינקל, הגר"צ דרבקיין, והאדמו"ר מסדיגורא, האדמו"ר מסערט ויוניץ, האדמו"ר מרחמיסטריווקא, האדמו"ר ממודז'ין.

את דברי מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי הקריא בנו הגדול רבי יצחק שאול קניבסקי שליט"א שאמר בשם אביו הגדול שזה יומא טבא להבנן, וחג גדול לעם ישראל, והביע הערכה למפעלותיו של נשיא דרשו רבי דוד הופשטטר.

גדול ועצום שכל גדולי ישראל והתקבצו לתת כבוד לתורה כ"ק מרן האדמו"ר מאלכסנדר אומר את ההדרן, ואת הקדיש הגדול אמר ראש ישיבת מיר הגאון הגדול רבי אליעזר יהודה פינקל שליט"א.

הגאון הגדול רבי ניסן קפלן ראש ישיבת דעת אהרון אמר במעמד "מה יש לו לנשיא דרשו ידידי רבי דוד הופשטר מזה שכולם 200 אלף יהודים נבחרים, ש"ס, הלכה, כל אחד יסיים את המסכתא מה הוא מרויח? רק כי הוא רוצה להגדיל תורה ולהאדיר, שהתורה תפרוק".

הגאון הגדול רבי דוד כהן אמר כי "אנחנו זוכים היום למעמד של כבוד התורה ושמחת התורה. הגמ' אומרת במסכת שבת, "אמר אב"י תיתי לי דכי חזינא צורבא מרבנן דשלים מסכתיה עבידנא יומא טבא לרבנן". זה יומא טבא לרבנן, יומא טבא לכל כלל ישראל, כשתלמיד בישיבה מסיים מסכת זה יומא לרבנן, כשכלל ישראל בכל אתר ואתר מסיימים ש"ס בבלי, זה יומא טבא לכל כלל ישראל. נזכה שהציבור שלמד ש"ס והציבור הקדוש של דרשו שקנה ש"ס ונבחן על ש"ס, נזכה שתמלא הארץ דעה את ה', ונבכח התורה נזכה לגאולה השלמה במהרה בימינו.

בפתיחת הש"ס כובד הגר"ד פוברסקי שליט"א ואמר ש"אדם שלומד שעה ביום, בא לעולם האמת אומר למדתי שעה ביום. אבל רשום שלמד עשר שעות, כי זה היה העיקר אצלו כל אחד שנמצא כאן צריך לחשוב מה אצלו הקבע ומה הוא העראי, אם אצלו התורה הקבע, גם ארעי אפשר, אבל אם התורה היא ארעי, זה לא הולך, כלום, כי העיקר אצלו זה המסחר".

כ"ק מרן האדמו"ר מוודיץ אמר "אנחנו נמצאים בסיום הש"ס שדרשו עושים, שלומדים את התורה ונבחרים על התורה, בזה גרם נשיא 'דרשו' ש'היום הזה נהיית לעם', שכל כלל ישראל שייך לתורה על ידי הרבצת התורה, זה גורם ש'היום הזה נהיית לעם'. מתי נהיה עם, כשכל העם לומד, זה הזכות שאנחנו נמצאים כאן בסיום הש"ס של דרשו, הקב"ה יעזור שבזכות זה שנמצאים כאן, יבוא הגאולה השלמה במהרה".

ב'דרשו' אנחנו רואים שכל חודש וחודש חושבים כאן על דבר חדש, על רעיון חדש איך לחזק את לימוד התורה ומוראים לקב"ה שהתורה היא העסק שלנו. בואו ונחזיק טובה ונברך שהקב"ה יעזור למפעלים הגדולים האלו שימשיכו ויתעצמו וירבו כבוד שמים, ותתקיים ההבטחה של הקב"ה את מכבדי ה' אכבד".

המנחה הרב שלמה רוזנשטיין אמר כי "אנחנו נמצאים בעיצומו של המסע המרטיט מסע הסיורים של דרשו בכל רחבי העולם שמסמל את עוצמת פעילות דרשו בחמש יבשות וב-27 מדינות. בחצי יובל שנות פעילות טבע דרשו כחותם בלבם של ישראל את השינון והחזרה יחד עם ידיעת התורה הבנת התורה, שלמות הלימוד, שלמות האדם, וייסד את דף היומי בהלכה שאליו הצטרפו רבבות מישראל".

נשיא דרשו ר' דוד הופשטר אמר כי העובדה שמדובר בסיום ה"ג היא בעלת משמעות מיוחדת. "המהרש"א אומר במסכת שבת שמספר י"ג נוגע לכל דבר שבקדושה, מידות של רחמים, אחדותו יתברך, י"ג מידות שהתורה נדרשת, הן נכנס לכלל מצוות בשנת ה"ג, בוודאי יש זכות מיוחדת להשתתף בסיום המחזור ה"ג של הדף היומי".

עוד אמר כי "המעמד הזה הוא לא רק סיום של לומדי התורה, הערב יש לנו סיום של אלו שקונים קניין בתורה, קניין תורה וקניין הש"ס. אם תשאלו אחד מחברי דרשו אם זה ב'קניין תורה' או ב'קניין ש"ס' אם אתם לומדים דף גמרא בדף היומי, הם יענו: אנחנו לא לומדים דף כל יום, הדף הוא היום. זה היום שלנו, כל היום וכל הלילה זה היום שלנו. זה האוויר החמצן שאנו נושמים כל היום וכל הלילה זה הסיום של הערב, הסיום של חכמי דרשו".

הגאון רבי חיים פיינשטיין שליט"א כובד בסיום הש"ס ואמר בדבריו כי "יש שישים ריבוא אותיות לתורה ושישים ריבוא נשמות ישראל ולכולנו יש חלק בתורה. המסילת ישירים אומר שכל אחד מישראל יש לו כל התורה כולה לפי העניין שלו ולפי שורש נשמתו, כל התורה כולה ניתנה בשישים ריבוא אופנים תורה שבכתב ובשע"פ. זה יו"ט גדול ועצום שרבים רבים סיימו את התורה שבע"פ, זה קידוש ה'

18 דקות ביום

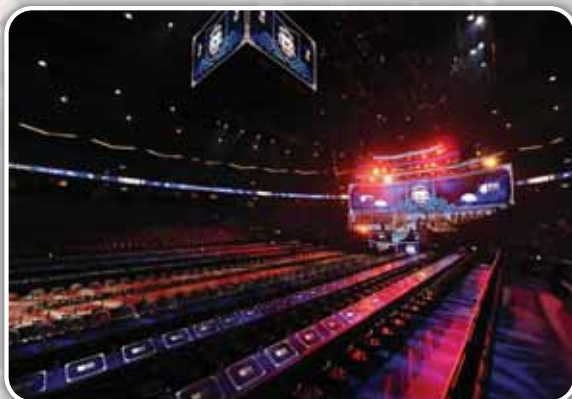
וגם אתם שותפים ללימוד הידיף היומי

האזינו לשיעור של
הרב אליהו אורנשטיין שליט"א

077-2222-666 שלוחה 2/1

למעלה מ-14 אלף במעמד סיום הש"ס הגדול של 'דרשו' ב'יד אליהו' בהשתתפות מרנן ורבנן

מעמד סיום הש"ס העולמי של 'דרשו' לכבודה של תורה באוקספורד - אנגליה

מעמד סיום הש"ס העולמי של 'דרשו' לכבודה של תורה בפריז

"כשאני מוסר שיעור אני לא נמצא באולפן, וגם לא בבית המדרש. אני נמצא בתוך הגמרא, מטייל לי בשבילי נהרדעא, רוקד בחתונת בנו של רבי יהושע בן לוי, ועומד בבית מדרשם של אביי ורבא, כשהם מתווכחים בלהט אודות הלכה זו או אחרת"

שיחה מיוחדת עם שלושת מגידי השיעורים של 'דרשו', שמסבירים מה ההבדל בין השיעורים, הסגנונות והאופן בו הם מוסרים את השיעור שלהם

הג"ר מאיר שפרבר שליט"א

הג"ר אפרים סגל שליט"א

הג"ר אליהו אורנשטיין שליט"א

הרב אורנשטיין: "יש הבדל מאוד משמעותי בין השיעורים שאני מוסר בפני קהל, לבין השיעורים שאני מוסר אל מול המצלמה. בשיעורים ה'רגילים', אני לומד את הדף היומי עם הציבור, מסביר כל מילה, משיב לשאלות, מעורר בעצמי שאלות מעניינות, ומונהל מו"מ עם הלומדים לפי העניין ולפי מסגרת הזמן העומד לרשותנו. אבל השיעורים המצולמים נמסרים על ידי בקיצור נמרץ, בדרך הקצרה ביותר שאפשר", מדגיש הרב אורנשטיין. "אני לומד רק את הגמרא עצמה, לא קורא את לשון רש"י על הסדר, ולפעמים מזכיר אותה רק כשיש צורך בכך ותועלת להבנת עצם דברי הגמרא. הלימוד הוא מאוד מאוד קצר, ואם אנחנו מדברים על מסכת ברכות, אורכו של שיעור ממוצע נע בין 13 ל-14 דקות.

"אני תמיד אומר למי ששואל אותי, ששיעורים אלו לא נועדו להחליף השתתפות בשיעור מסודר, או לימוד עצמאי עם חבורתא של דף הגמרא. שיעורים אלו טובים כהכנה ללימוד הדף, כדי שללומד תהיה תמונה כללית של הדף שהוא עומד ללמוד, ולאחר מכן יוכל ללמוד בקלות יתירה את הדף, מבלי שייקל ויסתבך עם פשט שאינו נכון וכדו'.

"כמו כן מתאימים השיעורים הללו לחזרה. אנשים שכבר למדו את הדף בעצמם או השתתפו בשיעור ושמעו את ההסבר המלא של הדף כולו, יכולים לשמוע את השיעור המוקלט שלי, ובתוך פחות מרבע שעה לחזור על הדף בחזרה יסודית שתסייע להם לצרוב את

לרגל תחילת לימוד המחזור הי"ד של הש"ס, כינסנו לפונדק אחד, את שלושת מגידי השיעורים, מרביצי התורה ברבים, אשר שיעוריהם המיוחדים על 'הדף היומי' מתפרסמים בפלטפורמות הפרסום השונות של 'דרשו', ושניתן להאזין להם בין היתר גם במוקד השיעורים של 'דרשו' שמספרו 077-2222666 או 4992*.

שיעורים אלו, זוכים להתלהבות רבה בציבור הרחב, ואלפים רבים מאזינים להם מדי יום. זה המקום לציין, שמי שהאזין לשיעור מוקלט, ונאלץ לנתק את הטלפון במהלך השיעור, יכול להתקשר שוב ולהקיש עם תחילת ניתוב השיחות 3*, והמערכת מחזירה אותו באופן אוטומטי לשיעור שהאזין, ואפילו למקום בו ניתק את הטלפון קודם לכן, כך שהוא אינו צריך 'לדפדף' ולחפש בשיעור המוקלט עד היכן כבר שמע ומהיכן הוא רוצה להמשיך ולהאזין.

הסיבה שלשמה התכנסנו, היתה כדי להבהיר ולחדד את ההבדלים בין שלושת השיעורים, אשר כל אחד מהם נמסר בסגנון ייחודי משלו, למען יוכלו המאזינים לבחור לעצמם מה הוא השיעור המועדף עליהם מבין השלושה, ואולי גם ייבחרו בשניים או בכל שלושת השיעורים גם יחד.

המגיד שיעור הוותיק ביותר הוא הג"ר אליהו אורנשטיין שליט"א, אשר זה מכבר כבר זכה למסור שיעורים מצולמים ומוקלטים על הש"ס כולו, בנוסף לשיעורים שהוא מוסר ב'דף היומי' מדי יום בכמה בתי מדרש בירושלים, לקהל לומדים גדול במיוחד.

מה שהלומד הממוצע ישאל את עצמו

הג"ר אפרים סגל שליט"א, ראש כולל ור"מ בשיבת קרלין סטולין בביתר עילית, מוסר גם הוא שיעורים מוקלטים, פעמיים על כל דף. האחד בלשון הקודש בהברה אשכנזית, והאחר באידיש. שיעוריו של הרב סגל ארוכים יותר משיעוריו של הרב אורנשטיין, אבל גם הם מתומצצים מאוד.

"אני דווקא כן מקפיד לקרוא את לשון רש"י, אבל קורה לעיתים שכדי לחסוך זמן ושהשיעור לא יהיה ארוך מדי, אני מדלג על דב"ה אחד או שניים ברש"י, ואומר את תמצית הדברים בעל פה. "אורכו של שיעור שלי נע בין 23 ל-25 דקות בדפים שלומדים כיום, במסכת ברכות, והשיעורים נעים באופן כללי בין אורך של כרבע שעה לאורך של כחצי שעה, תלוי לפי אורך הדף והנושא הנלמד.

"מה שמייחד את השיעורים הללו", מסביר הרב סגל, "זה שאני מביא גם הוספות על דברי הגמרא ורש"י, אבל אני מקפיד רק על הוספות שמסייעות להבנת הפשט.

"בעבר זכיתי להיות מעורר ה'מתיבתא', ושם היה לנו כלל ברזל, שכל הערה של ראשונים או אחרונים שעוסקת בשאלה שאמורה לצוץ ללומד הממוצע בשעה שהוא לומד את הגמרא, צריכה להיות על הדף, ולא בהוספות שיש בסוף הספר.

"את המיומנות הזאת שקניתי שם", הוא מספר, "אני מנצל כעת בשיעורים שאני מוסר ב'דרשו'. כל שאלה שהלומד הממוצע אמור להתקשות בה או לעורר אותה במהלך הלימוד הרציף שלו, זוכה להתייחסות מדי במהלך מסירת השיעור.

"אם התשובה קלה ופשוטה, אני מכניס אותה בתוך השיעור עצמו, ואם כדי לענות על השאלה יש צורך להרחיב בביאור, אני רק מציין את השאלה, ומעדכן את המאזינים של השיעור, שהאחרונים עוסקים בזה וכדו', כך בעצם הלומד מקבל ביטחון, הוא יודע שהוא הבין את הגמרא, וזה שיש לו שאלה זה לא בגלל שההבנה שלו לקויה, אלא מדברים על זה, ואם יהיה לו זמן הוא יחפש וימצא גם מה עונים על זה הראשונים או האחרונים.

"ההצלחה של הסגנון הזה גדולה מאוד. יש אנשים רבים שממש אוהבים את הסגנון, הם רוצים שיעור שיהיה קצר, אבל לא מדי קצר מבחינתם. הם רוצים את ההרחבות הללו, וזה בדיוק מה שמתאים להם. האמת שזה לא פשוט לדעת מראש מה אנשים ישאלו ואילו קשיים יתעוררו אצל הלומד הממוצע. באופן כללי זה לא היה לי קל בהתחלה למסור שיעור באולפן, בלי הפידבק של הקהל, אבל במשך הזמן למדתי לדמיין שהחדר מלא במשתתפים שמאזינים לכל מילה היוצאת מפי. האמת שחלק מהמאזינים אני מכיר גם באופן אישי, ולכן קל לי יותר לדמיין אותם. לכל אחד מהם יש 'מקום קבוע' באולפן, ולא משנה באיזו שעה אני בא להקליט את השיעור שלי, הם תמיד נמצאים שם, יושבים בשיעור כביכול, מקשיבים בשקט ומבינים כל מילה..."

"לצד הוספת המפרשים, אני מקפיד גם הקפדה מוחלטת שהשיעור יהיה מאוד מאוד ברור. שלא יצטרכו להקשיב שוב ושוב להבין את

הפשט. אני יכול לומר שהילד שלי, בגיל 10, מקשיב לשיעורים עכשיו בתחילת מסכת ברכות, ומבין אותם מצוין, כי באמת אני מבאר כל מילה ולא מדלג עם שום פרט שקשור לפשט של דברי הגמרא.

"מעלה נוספת שיש בשיעורים אלו, היא שאני מקפיד מאוד שהשיעור יהיה חלק לגמרי. בלי שום "טעיית", או תיקון שנשאר בחומר המוקלט. אם למשל הסברתי מחלוקת ובטעות אמרתי 'בית הלל' במקום 'בית שמאי', אני לא אומר "סליחה, בית שמאי", אלא חוזר שורה אחת אחורה ומקליט שוב את כל הקטע בצורה חלקה, כשבמקביל אני רושם לעורך התוכן שבדקה 5 ו-23 שניות, צריך למחוק את ההקלטה עד דקה 6 ו-3 שניות... כך המאזינים מקבלים שיעור חלק, בלי שום טעות שעלולה לבבל את חלילה".

יותר מהאלפים המושלגים

הג"ר מאיר שפרכר שליט"א, מוסר את השיעורים הארוכים ביותר מבין השלושה: "בשיעורים שלי אני לא מחפש לקצר במיוחד", הוא מסביר, "הם נועדו למי שרוצה ללמוד ולהתענג על התורה הקדושה. כשאתה מקצר, אתה חייב לחתוך ולהוריד את החלקים הכי מתוקים והכי עסיסיים. את הפירושים שהופכים את הדף לכל כך מתוק וכל כך מיוחד. "כמו הרב סגל", אומר הרב שפרכר, "גם אותי אנשים שואלים אותי איך אני מסוגל למסור שיעור לארבע קירות כשמולי רק מצלמה. אני אומר להם שכשאני מוסר שיעור אני לא נמצא באולפן, וגם לא בבית המדרש. אני נמצא בתוך הגמרא, מטייל לי שבשבילי נהרדעא, רוקד בחתונת בנו של רבי יהושע בן לוי, ועומד בבית מדרשם של אב"י ורבא, כשהם מתווכחים בלהט אודות הלכה זו או אחרת.

"לא רק אני נמצא שם, אני גם לוקח את הלומדים איתי לטיול המיוחד הזה. אני מתאר את החתונה ההיא, את ה'קא בדחי רבנן', איך נראתה השמחה העצומה של אדירי התורה שהיו שם, איך הצליח שבירת הזכוכית הלבנה לעצור וגרמה לכולם לחשוב ולהיזכר בחורבן בית המקדש וכו' וכו'.

"סיפר לי אחד המאזינים הקבועים של השיעור, שלפעמים הוא שומע אותם פעמיים ואפילו שלוש פעמים באותו יום. לא כי הוא לא הבין בפעם הראשונה, אלא כי הוא כל כך נהנה מהסיפור, והוא רוצה לשמוע אותו פעם נוספת.

"מישהו אחר התקשר אלי, נהג משאית, ואמר לי שהוא נוסע נסיעות ארוכות מאוד. בזמן הזה הוא מאזין לשיעורים שלי וכך הוא למד מאות ואולי אפילו אלפי דפי גמרא. זה פשוט יותר מעניין אותו מלשמוע מוזיקה או דברים אחרים.

"הגמרא במסכת עירובין דף כ"א אומרת שכל העולם כולו הוא רק אחד חלקי שלושת אלפים ומאתיים מהתורה הקדושה שהיא ארוכה מארץ מידה וכו'. אז מי שלומד גמרא כך, עם כל החשק והברען, הוא נהנה מהלימוד, הוא נסחף פנימה, זה חוסך לו הוצאות רבות. אין שום צורך לנסוע לשווייץ ולגלוש על השלג בהרי האלפים, אין צורך לבקר במזרח הרחוק או באמריקה הגדולה. בתורה יש הרבה הרבה יותר מזה, צריך רק להיכנס ללמוד ולחיות את הגמרא עם כל הנשמה".

כשאותו צרפתי קם באמצע הלילה, הפתיעו הרב גלינסקי ושאלו: "מה מעשיך?! אני עוקב אחר כך כל לילה, ואני חייב לדעת סיבת מעשיך המוזרים?!"

איזו תגלית התגלתה לרבי יעקב גלינסקי בהתנהגותו המוזרה של הגנרל הצרפתי במחשכי הכלא הרוסי בסיביר?

הרב בנימין בירנצווייג

"וַיִּקָּם מֶלֶךְ חָדָשׁ עַל מִצְרַיִם אֲשֶׁר לֹא יָדַע אֶת יוֹסֵף" (שמות א', ח')

והקב"ה מסייע בידם.

הגה"צ רבי יעקב גלינסקי סיפר מעשה נפלא שראה בהיותו בגלות של עבודות כפייה בסיביר הקפואה. הוא היה מתאר את עבודות הפרך השוברות את גופו של האדם, שהיו מנת חלקם במשך כל שעות היום מבוקר ועד ליל ללא הפסקה כלל, וכיצד לאחר יום עבודה מפרך הם היו מגיעים לצריף האסירים ונזרקים מעייפות של ריסוק עצמות לעבר המיטה למשך השלוש-ארבע שעות שניתנו להם לשינה בכל לילה.

מספר הרב גלינסקי, שהוא היה כמעט היחיד שבקושי היה נרדם, כי את הזמן המועט הזה ניצל לקצת לימוד תורה ואף לתפילות, יען כי היה זה הזמן היחיד שהייתה לו אפשרות לדבר עם הקב"ה בתוך החושך הנורא.

דבר מוזר התגלה לו במהלך הלילות בצריף האסירים: במשך כל לילה, לאחר שכל האסירים עלו על יצועם תשושים וחסרי כוח, קם לו בוריות אסיר אחד שהיה ממוצא צרפתי, הוא היה בודק שכולם ישנים, ואז קופץ ומוציא מתחת מזרונו שקית; הוא פתחה, מוציא מתוכה מדים של גנרל צרפתי, לובשם ומתחיל להצדיע ולעשות תנועות של גנרל בצבא...

הרב גלינסקי חשב בתחילה כי דעתו של אותו אסיר השתבשה עליו מקושי העבודה והשפלות שהיו מנת חלקם של יושבי המחנה, אך דחה מחשבה זו... כי הרי לא יתכן שאדם שהשתבשה עליו דעתו יחזור על אותה פעולה כל יום באותה צורה ותזמון. לבסוף החליט הרב גלינסקי שהוא חייב לברר את העניין, ולילה אחד כשאותו צרפתי קם באמצע הלילה, הפתיעו הרב גלינסקי ושאלו: "מה

מיהו המלך החדש שהתמנה למלך מצרים? נחלקו בזה רב ושמואל בגמרא בסוטה (יא.), חד אמר שהיה מלך חדש ממש, וחד אמר שהתחדשו גזירותיו!

דברי חז"ל אלו מצריכים התבוננות מעמיקה! פרעה מלך מצרים, שיזכה לטובה כה מרובה מאת יוסף היהודי - שפתר לו את חלומו, ובכך בעצתו ובחכמתו הרבה הציל את מצרים מחרפת רעב ומוות שהייתה נמשכת שבע שנים, ופרעה הכיר בכך כמו שכתוב "ויסר טבעתו מעל ידו... וירכב אותו על מרכבת המשנה אשר לו" ומינה אותו למשנה למלך אחר שהכיר כי "הנמצא כזה איש אשר רוח אלוקים בו". והנה, "ויקם מלך חדש אשר לא ידע את יוסף"... הייתכן?! הרי גם האיש הפתי והנבער ביותר לא יוכל להשכיח מלבו רגשי הכרת הטוב כה גדולים, וכיצד פרעה שכח הכל, התכחש לכל הטובות שהורעפו עליו ועל עמו והצילו את האומה המצרית, כיצד יתכן הדבר?!

יסוד גדול בכוחות הנפש מלמדנו בזה מרן רבי לייב חסמן בספרו 'אור יהל', שכל אדם יכול בזמן קצר להתדרדר במדרון תלול ונורא, מאורח חיים למעלה להשכיל עד רדת שחת של שפלות ודיוטה התחתונה, ממרום ההכרה של גדלות יוסף ואלוקיו "איש אשר רוח אלוקים בו" עד שפלות ההתעלמות של "מלך חדש אשר לא ידע את יוסף" - כאילו לא היה יוסף בעולם, וגרוע מכך זה הגיע ל"הבא נתחממה לו" להשמיד את עם יוסף! נורא למתבונן!

אבל יש לדעת ולהתעודד, מוסיף רבי לייב חסמן, שכוחות נפש אלו פועלים גם לצד החיובי, שיש בכוחו של האדם לעלות ולהתעלות משפל המדרגה בו הוא נמצא לרום המעלה של גדלות ורוממות האדם! אדם שנפל לתהום של שפלות רוחנית, אשר קשה לו לצאת ממנה גם בגלל מחשבות ייאוש כי 'אין סיכוי', יש לו לדעת כי ברגע אחד של החלטה אמיצה ונחושה להשתנות הוא כבר ייצא מאפלה לאורה, והבא ליטרה מסייעין בידו!

מכאן נמצאת סתירת בנינים של המון בני אדם - קובע רבי לייב - אלו יושבי חושך וצלמוות אשר התדרדרו לתהומות של שפלות רוחנית, וכשמדי פעם מתנוצצת בלבם מחשבת חרטה ותשובה, הרי מיד מסירים אותה מלבם בטענת שווא של 'אין לי סיכוי! ומה אוכל לעשות? כיצד אפשר להשתנות מתהום עמוקה כזאת?!... אבל האמת מורה כי הבל בפיהם, ואין היא אלא מחשבת עצלות ורפיין. ויידעו כי יש בידם להתרומם לרום הגבהים לו רק יעוררו עוז רוחם,

"מדובר במספרים גבוהים במיוחד. בשיאו הגיע הרישום לכ-500 מצטרפים ביום אחד. מבחינתנו כל נבחן נוסף שמצטרף ל'דרשו' זה כמו שורת רווח נוספת לחברה עסקית; ולא סתם רווח, אלא רווח גדול ומשמעותי"

עובדי 'דרשו' מספרים על הלחץ האדיר על קווי הטלפון במשרד לנוכח הרישום ההולך וגובר של הנבחנים החדשים עם תחילתו של מחזור נוסף ב'דף היומי'

יעקב א. לוסיגמן

בעוד שרשרת מעמדי הסיומים בעיצומה ומאות אלפי לומדי 'הדף היומי' כבר החלו בשמחה ובהתלהבות רבה לעסוק במסכת ברכות, מתוך שאיפה חזקה והחלטה ברורה לסיים את הש"ס כולו בעז"ה בשבע וחצי השנים הקרובות, במשרדי 'דרשו' לא מפסיקים הטלפונים לצלצל.

בכל אחת משיחות הטלפון שמגיעות למשרדי 'דרשו' בימים אלו, הבקשה היא אחת ויחידה: "אני רוצה להירשם למבחני 'דרשו' בתכנית 'קנין תורה' לרגל המחזור החדש של 'הדף היומי'..."

"פרויקט הרישום של נבחנים חדשים לתכנית 'קנין תורה' החל הרבה לפני סיום הש"ס", אומרים ב'דרשו'.

"כבר בחודש אלול יצאנו עם קמפיין מקדים, שקרא לציבור להירשם ולקבל על עצמו לימוד 'דף היומי' עם חזרה ושינון ועמידה בכור המבחן מדי חודש בחדשו.

"כמובן שככל שמועד הסיום ותחילת המחזור החדש הלך והתקרב, כך גם גדל בהתמדה מספר הנרשמים, והקצב הלך והפך מהיר יותר ויותר", מוסיפים ב'דרשו'.

בשבוע האחרון, לאחר הסיום הגדול ב'בנייני האומה', ולקראת תחילת לימוד המחזור החדש, מדווחים במשרדי 'דרשו' על הצפה של ממש: "הצטרפות המונית", הם אומרים, "ממש התנפלות. מתקשרים אנשים מכל רחבי הארץ והעולם, מבקשים להירשם ולקבל מידע אודות מוקד המבחן הקרוב אליהם. אנשים רוצים לדעת פרטים אודות התכנית, קצב הלימוד, סוג המבחנים, מועדי הבחינות ועוד ועוד..."

ב'דרשו' מקפידים בימים כתיקונם לענות לכל פנייה טלפונית בתוך שניות בודדות, ואכן ידוע הארגון ומפורסם במענה הטלפוני האיכותי והמהיר במיוחד, אבל בימים אלו הפניות רבות מכדי שהצוות המתגבר יצליח להשתלט על הקצב ההולך וגובר.

"מדובר במספרים גבוהים במיוחד. בשיאו הגיע הרישום לכ-500 מצטרפים ביום אחד. כל מצטרף כזה מצריך מענה סבלני וממושך, אנחנו לוקחים ממנו את כל הפרטים, שם מלא, טלפון,

מספר זהות, כתובת, מקום לימוד או עבודה, מקום המבחן שבו הוא מתכוון להיבחן ועוד ועוד. זה לוקח זמן, ובנוסף על כל אלו יש גם שאלות שאנחנו צריכים לענות עליהן. כך שזה לא עניין של כמה דקות בודדות, והצוות עמל מבוקר ועד לילה כדי לעמוד בקצב עד כמה שהדבר אפשרי."

ואם ניסיתם להירשם ולא הצלחתם לקבל מענה, מבקשים עובדי המשרד להרגיע: "המבחן הראשון ייערך רק בעוד כחודש, ועז אז בוודאי תוכלו לקבל מענה ולהירשם בצורה מסודרת, למרות שאנחנו מקווים שהקצב יילך ויתגבר, ולמרות התגבור לא נצליח לעמוד בקצב. מבחינתנו, כל נבחן נוסף שמצטרף ל'דרשו' זה כמו שורת רווח נוספת לחברה עסקית, ולא סתם רווח, אלא רווח גדול ומשמעותי."

ומה יקרה למי שלא יצליח להירשם בכלל? ב'דרשו' שבים ומרגיעים: "בעיקרון ההרשמה נועדה לנוחיות המשרד, אבל בפועל גם מי שלא נרשם מראש יוכל להירשם תוך כדי עריכת המבחן עצמו, כך שנושא זה אינו אמור להדאיג את הציבור, וכל מי שמעוניין להיבחן ל'דרשו' יוכל להגיע למוקדי הבחינה, להירשם ולקבל ציון למבחן שלו, ובמידה ויעמוד בקריטריונים הנדרשים יוכל לקבל גם את המלגה המגיעה לו בעז"ה."

מגיד השיעור פקח לרגע את עיניו מול החלון, והבחין כי המסוק מנמיך טוס, ונוחת בתחילת השטח המדברי הסמוך לעיר - היישר מול חלון ביתו. הדבר הטריד את מנוחתו ועורר את סקרנותו...

מדוע נחת מסוק בלב המדבר?

הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א

"יִיזְעָקוּ... " (שמות ב', כ"ג)

בעיר הקטנה ירוחם שבדרום הארץ, ישב בשעת אחר הצהריים מאוחרת מגיד שיעור באחת מישיבות הסביבה, ורכן על תלמודו. שקט שלוותי של שעת בין ערביים שרר מסביב, החלון היה פתוח לנוף המדברי המרהיב, ציפורים קטנות צייצו ציצוץ אחרונים להיום, והכל היה נראה פסטורלי ורגוע. עד שלפתע נחתכה הדממה בקול שאון של פלופלור המתנופף מעל מסוק צבאי, שחג כמש מעל ביתו כשמנועו משמיע רעש מחריש אוזניים...

מגיד השיעור פקח לרגע את עיניו מול החלון, והבחין כי המסוק מנמיך טוס, ונוחת בתחילת השטח המדברי הסמוך לעיר - היישר מול חלון ביתו. הדבר הטריד את מנוחתו ועורר את סקרנותו, הרי לא מדי יום נוחתים מסוקים מול הבית, בטח שלא בימי שלום ושגרה. מה אפוא קרה למסוק זה, מה הובילו לנחות דווקא כאן, סמוך כל כך למקום יישוב?

עוד דקה או שתיים חולפות, המסוק כבר נשק לקרקע, ועד מהרה פסק מלנוע. דלתו נפתחה, וממנו ירדו שני חיילים שהחלו משוחחים עם מישהו שישב על הקרקע בסמוך לשיח מדברי מצוי, דמות נמוכה וצנומה שלא ניתן לזהותה ממרחק כזה. לפתע הבחין מגיד השיעור כי ניכרת תכונה כלשהי סביב המסוק, החיילים התרוצצו והוציאו ציוד מהמסוק אל הדמות היושבת על הקרקע, ואחרי דקות ארוכות נפרדו ממנה לשלום, כשהדמות קמה ממקום מושבה והחלה פוסעת בנמרצות בחזרה העירה...

מגיד השיעור אימץ את עיניו וחייד את ראיתו, מבקש לדעת מי האיש שבמדבר ומדוע נחת על ידו מסוק צבאי, מה ביקשו ממנו החיילים ומה עשה עימם. כשאותו אדם התקרב ממש וכבר נראה היישר מול חלון ביתו, נקבעו עיני מגיד השיעור בתדהמה, גבותיו נזקפו בתמימה, מצחו התקמט באחת ופניו הביעו דאגה - - -

מהמדבר נראה יוצא, לא אחר מאשר אורי. תלמידו חביבו מספסלי הישיבה, אחד הצורבים הצעירים המבטיחים ביותר. מה קרה אפוא לתלמיד המוכשר והמצויין? כיצד התגלגל בעיצומו של יום למדבר, וזכה בביקור מסוק צבאי? מה פשר המהומה הזו, איך הגיע המסוק לאורי ולמה?!

תמימות רבות, ותשובה אין. את אורי הוא מכיר היטב, הוא מטובי תלמידיו. בכל עת מצוא הוא מפלפל בשיעור היומי או בחידוש

מרתק, הוא בכלל לא נקרא מהבחורים ההרפתקנים או מחפשי החוויות. מה קרה לו? מדוע המסוק נחת על ידו? מה הוא חיפש שם? בשעת ערב, כשמגיד השיעור שב לישיבה, נתקל באורי הצוהל לקראתו. 'איזה נס היה לי היום', בישר אורי, 'כול להיות שעלי לברך 'הגומל'. איזה נס!'

'מה קרה?' - זינק מגיד השיעור בשאלה. הוא ידע שמהו קרה, רק לא הבין מה, איך ולמה. במו עיניו הוא ראה את המסוק העוצר על יד אורי, ועתה הוא שומע על נס דרמטי. מה קורה כאן?

ואז פתר אורי את השאלה, וסיפר את תהלוכות יומו. כיצד בשעת צהריים מוקדמת ביקש להתאווור, יצא משטח העיר אל המדבר הסמוך, והחל מטייל בנחת. היתה זו שעת בין הסדרים, עוד זמן רב לפניו, והוא הולך ומטייל בשלווה, כשהציפורים משמשות לו כמוסיקת רקע נעימה והעננים כצל נוח וזמין...

ואז, בשלב מסוים, הוא נשען על שיח מדברי מצוי, וידו נתקעה בקוץ חד ודוקרני. הוא ניער את היד בעוצמה רבה כדי לשחררה מהקוץ, ואז נפל עליו ענף קוצני עוד יותר, שנתקע בכל חלקי זרועו. הוא החל מדמם מהדקירות הרבות, אך לא ידע להשית עצות בנפשו כדת מה לעשות...

'ידעתי שאסור לי לזוז, כי אם אני זו יתפסו בי עוד ועוד קוצים', סיפר אורי. 'מצד שני, אני צריך לנסות להשתחרר, כי זה לא רק כואב ומציק - זה גם מסוכן, כי ידי התחוררה ממש ודם החל לזלוג מכל עבר. ניסיתי לחלץ את הענף בעזרת היד השנייה, אך מהר מאוד הבנתי שזה לא יצליח, כי גם היד השנייה תיפצע עד זוב דם...

אנו חשים כי איננו ראוים להתפלל או לא יכולים לכונן. דווקא אז, זה לא הזמן לעזוב את נשק התפילה, אלא זה הזמן להשתמש בגירסא הכי עוצמתית שלה - בכח הזעקה. כח הזעקה לא צריך מקום מיוחד, עוצמה רוחנית, תחושה פנימית בוערת או הכנה מיוחדת. ההיפך - כח הזעקה הוא רחש פנימי מעומק הלב, ומכאן עוצמתו!

כשיהודי מרגיש בעומק המצוקה, נטול יכולת להתפלל, לא מסוגל להתרכז, לא מוכן כראוי, או שלבו אטום - הנה, זו בדיקת ההזדמנות לזעוק, להשתמש בכח הזעקה שאין חזק ממנו. וככל שנועק מעומק הלב, נשפוך את מר ליבנו במילים שלנו, בתחושות שלנו, בהרגשה שלנו באוזני בורא עולם, כך נרגיש שתפילתנו מתקבלת ברחמים וברצון, ובורא עולם יחיש ישועתנו וימלא כל משאלותינו לטובה ולברכה, אמן.

סוד ההצלחה האמיתית...

כולנו מכירים את המצבים הללו: דאגה לנוכח מצבו של ילד, המריצה אותנו למומוחים או מאבחתים שונים. מצוקה בריאותית חלילה, ואנו ממהרים לרופא. לחץ כלכלי לא צפוי, הגורם לנו לפנות לעזרה, ולנוכח פיטורין - כל אחד מחפש עבודה בלוחות ה'דרושים' או באמצעות חבריו...

את כל זה אנו עושים תחת הכותרת 'השתדלות'. אנו מאמינים בני מאמינים שבורא עולם שולח לנו הכל, עלינו מוטלת חובת ההשתדלות ובשמה אנו פועלים. אך מהו סוד ההשתדלות האמיתית, ההשתדלות שתביא תוצאות? מהי אותה השתדלות רוחנית הנדרשת מאיתנו לצד ההשתדלות הרגילה שלנו?

הנה תגלית שגילה ה'חזון איש' זצ"ל, המובאת בספר 'מעשה איש' חלק ז' עמוד ק"ג: אם חשבנו שהפעולות הגשמיות שלנו הן ההשתדלות, זו טעות! עיקר חובת ההשתדלות המוטלת על האדם היא דווקא התפילה. שבלעדיה - כל פעולה שאנו עושים מועדת מראש לכישלון, אינה עונה בכלל לתואר 'השתדלות'. רק כשהפעולות שלנו נכרכות בתפילה נרגשת, רק אז הן מהוות קיום חובת ההשתדלות כראוי!

הבה ניקח דברים אלו לתשומת ליבנו, נחדד בקרבנו את ההבנה כי כל מה שיש לנו הוא מכח התפילה. הבה נשלב תפילה נרגשת לפני כל משימה חשובה, הבה נשקיע כוחות ומאמצים בתפילה להצלחת הפעולות שלנו, ואז נזכה שבורא עולם ישמע קול תפילתנו, יסייע לנו להצליח במעשינו, ויעניק לנו בריאות ונחת, פרנסה ואושר, עד בלי די!

לשליחת תגובות לכותב הטור ולקבלת העלון של הרב אשר קובלסקי: במייל, כתבו ל-6182918@gmail.com

הייתי אובד עצות ממש, תיאר אורי בקול נרגש 'התחלתי להסתחרר, הבטתי בשלולית הדם שנקוותה מתחתיי, והבנתי שזה מצב ממש מסוכן. אני פה לבד באמצע המדבר, איש לא רואה אותי ואיש גם לא ישמע לזעקתי. הרגשתי שאני מתקרב למצב של סכנת חיים, הרי עוד מעט לא יישאר דם בגופי החבול...

הבטתי אנה ואנה בייאוש מה. התחלתי לחשוב מה אפשר בכל זאת לעשות, אך לא מצאתי פתרון. התחלתי פשוט לזעוק ולצרוח לאבא שבשמים שיציל אותי. לא היה לי ספר תהלים, לא יכולתי לקום מהרצפה, לא יכולתי להתפלל כראוי, רק לצעוק ולזעוק מכל הלב, ולקוות שהזעקה תגיע מעצמה לכסא הכבוד...

אורי השתנק מדמעות כשהגיע לקטע בו חייו ניצלו, פשוטו כמשמעו: 'אני יושב וזועק, מדמם ללא הרף, מרגיש שאלו דקותיי האחרונות. בכל זאת אני צועק, בלי מילים, פשוט צעקה נרגשת לאבא שבשמים שיציל את חיי. ואז, לפתע פתאום, אני שומע רעש חזק של מסוק, שתוך דקה שתיים נחת בסמוך אליי ומתוכו ירדו שני חיילים, שהבחינו מיד מה קורה אתי...

הם שבו למסוק, ובתוך רגע הופיעו ובידיהם ערכת עזרה ראשונה מקצועית. הם לבשו כפפות עבות, שלפו את הקוצים אחד אחד, חיטאו את היד באלכוהול מזוקק, וחבשו פצע אחרי פצע במסירות ובזהירות. אחר כך הגישו לי כוס מים קרים, וידאו שאני בסדר, שנשימתי חזרה אליי, שאני כבר לא מסוחרר ומרגיש בטוב...

הייתי מופתע והמום, לא מצאתי את המילים להודות להם. שאלתי אותם איך הם נחתו כאן - בעיצומו של מדבר בעיצומו של יום, והם הסבירו בפשטות שקיבלו שיחת טלפון דחופה, שהצריכה קבלת החלטה בריכוז רב, ולפיכך נאלצו לנחות בשום מקום. רק לאחר שנחתו הבינו כי יד השם היתה בכך, להציל את חיי!

אורי סיים את דבריו, עיניו ברקו בהודאה נרגשת, הוא חשף את זרוע ידו החבושה, כביכול כדי להוכיח את סיפורו - למרות שמגיד השיעור היה עד לו מרחוק. את הסיפור לפרטיו שמענו ממגיד המישרים הרה"ג רבי שלמה מילר שליט"א המכיר אותו ממקור ראשון, כדי ללמדנו תובנה מזההדת:

לפעמים, ככל שהמצב קשה יותר, אדם מוצא עצמו מאוכזב ומיואש יותר. הוא חש שכבר אין סיכוי, שאפילו להתפלל הוא לא מסוגל, שאפילו להתרכז הוא לא יכול. ברגעים כאלה עליו לשלוף את נשק הזעקה, להיאנח מקירות לבו ולזעוק במילותיו שלו, לשבור את כל המחיצות ולהיכנס בשערי שמים בנשק העוצמתי ביותר - בכוחה של הזעקה מעומק הלב.

הבה נאמץ את הדרך הזו, לאותם מצבים ורגעים בהם אנו חשים יאוש, מזדחל ללב, או שמתגנבת מחשבה שאיננו מסוגלים להתפלל כראוי,

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

במבחן מיוחד במינו הכולל את כל דפי הש"ס שנלמדו מאז תחילת המחזור של 'הדף היומי' ועד מועד קיום המבחן.

במוצאי שבת קודש פרשת 'ויגש', השתתפו מאות חתני 'קניין ש"ס' במבחן מיוחד שנערך במשך שעות ארוכות, על הש"ס כולו. מדף הראשון במסכת ברכות ועד הדף האחרון במסכת נדה.

זה מה שהבינו חסידי בעלזא שהשתתפו בכל אותם מעמדים כבירים של סיום הש"ס, כשלנגד עיניהם הוענקה בהפתעה גמורה מתנה ייחודית לכל אחד מאותם חתני 'קניין ש"ס' של 'דרשו': סידור מהודר שהעניק כ"ק מרן אדמו"ר מבעלזא שליט"א, עם הקדשה מיוחדת החתומה בחתימות קדשו.

"הרי זה בכי יותן לידדנו האברך היקר צנא מלא ספרא, גריס באורייתא תדירא, הרה"ג ר' חיים שאול לוריא שליט"א, שזכה ללמוד ולשנן ולסיים ולהיבחן על הש"ס כולו בשעה טובה ומוצלחת", נכתב בסידור המיוחד, "יזכה להמשיך לשקוד על תלמודו מתוך הצלחה וסייעתא דשמיא והרחבת הדעת, ולראות רוב נחת דקדושה מכל יוצאי חלציו וכל טוב סלה".

וכך, כמו הרב לוריא, קיבל כל אחד מחתני 'קניין ש"ס' הקדשה אישית, כששמו מתנוסס לתפארה על הסידור אותו יצויר לעד, מפאת גודל החשיבות והברכה שהרעיף עליו מורו ורבו.

"דברים רבים היו במעמד", שח לי ידיד ברגש, "שמחת התורה, מראה פני המסיימים המאושרים, דרשות נלהבות... אך אותו הרגע בו נראתה הוקרת הקודש והרמתם על נס של אותם אברכים יקרים ש'זכו ללמוד ולשנן ולסיים ולהיבחן על הש"ס כולו' - את הרגע הזה לא אשכח לעולם", סיים אחד מידידי שהשתתף במעמד כזה, וקולו המתרגש מחפה על הדמעה הסוררת שזלגה לה על פניו הבורקת.

מאפשרת להם לשמור על ערנות ולהאזין לכל מילה היוצאת מפיו של מגיד השיעור.

מי מהם יותר חשוב לפני שוכן מרומים? כמובן שלא נוכל לדעת, וכבר שנו חכמים, אחד המרבה ואחד הממעיט, ובלבד שיכוון לבו לשמים.

אבל אין ספק שהחיבור הזה כל כולו יחד, השמחה המשותפת של כל לומדי 'דף היומי', זקנים עם נערים, תלמידי חכמים וגם אנשי עמל הנהנים מיגיע כפיהם, זו היא השמחה המושלמת, והשמחה הזאת, שמחתה של תורה, עולה מאת אישי ישראל היגיעים בתורה כריח ניחוח לפני בורא העולמים.

מעמדות כבירים כאלו התקיימו גם בקהילות הקודש של חסידי בעלזא בכל אתר ואתר, בעשרות בתי המדרש של החסידות הפזורים בכל רחבי הארץ, מחיפה והר יונה שבצפון, ועד אשדוד וקריית גת שבדרום.

קשה לשער את מספרם של מסיימים הש"ס בקהילה גדולה ונכבדה כמו חצר הקודש בעלזא, אבל סביר להניח שמדובר בכמה אלפי מסיימים, וביניהם ישנם גם בני עלייה ברי אוריי, אשר זכו לא רק לסיים את הש"ס, אלא גם להיבחן עליו שוב ושוב, עד שזכו להיבחן במבחן אחד ארוך במיוחד, שהקיף את הש"ס כולו בחדא מחתא. חתני 'קניין ש"ס'.

וזאת למודעי, כשמדברים על חתן 'קניין ש"ס', מדברים על יהודי שמקדיש את כל כולו לידיעת הש"ס. הוא נבחן מדי חודש על 30 הדפים שנלמדו בחודש האחרון, אחת לארבעה חודשים הוא נבחן שוב על 120 הדפים האחרונים, ופעם בחצי שנה הוא משתתף

המשך מעמוד 26 | הרב בנימין בירנצווייג

אני מזכיר לעצמי כל לילה כי אני גנרל בכיר בצבא! עוד יבוא היום והעם שלי יצנח, ואני אחזור לביתי לעמי ומשפחתי, כגנרל, ולא כשפל אדם".

את זה שמע הרב גלינסקי מגנרל גוי, והוא למד מזה מוסר השכל נפלא! כי גם בסיביר הקפואה, בעבודות פרך שוברות גוף ונפש, כשלא נשאר לאדם מעט צל של צלם אנוש ומטבעו הוא נוטה ליאוש מוחלט, לא עולה על לבו אפילו מחשבה שהוא יוכל לצאת מהשפלות הנוראה שהוא נמצא בה. אבל אם אדם אוזר עוז ברוחו ומזכיר לעצמו כל הזמן כי אפשר לשנות, אסור להתייאש ולא לטבוע בגלי העצלות והייאוש, אזי כשהלב נשאר חי אז גם כשהנפש בתחתית השפלות אפשר להחיותה, לחדשה ולרוממה!

לשליחת תגובות לכותב הטור הרה"ג רבי בנימין בירנצווייג, כתבו ל: bdirshu@neto.net.il

מעשיך?! אני עוקב אחר כך כל לילה, ואני חייב לדעת סיבת מעשיך המוזרים?!"

האסיר הצרפתי הופתע מאוד, הוא ביקש מהרב גלינסקי להיות בשקט ללב יתעוררו שאר יושני הצריף, הוריד מיד את מדי הגנרל, הכניסם לשקית ומתחת למזרון, התיישב והתחיל בסיפורו:

"דע לך, שאני הייתי גנרל גדול בצבא הצרפתי, ואז התחילה המלחמה עם רוסיה ולקחו אותי בשבי, והנך רואה ומרגיש כיצד הרוסים מנסים בכל האפשרויות להתעלל בנו, להשפילנו עד עפר, כדי שלא תהיה לנו זהות ואישיות כלל! מגנרל בצבא הצרפתי הפכתי להיות מנקה שירותים במחנה האסירים בסיביר... הרגשתי כי אני מאבד מצלם האנוש שיש בי, והחלטתי שלא! לא אתן לעצמי זאת! ולכן אני קם כל לילה, פושט את בגדי האסיר ולובש את מדי הגנרל שלי, שגם כשלקחו אותי בשבי התעקשתי לקחתם אתי לכל מקום, וכך

אחד: "מה אתה פוחד, אם ייכנס הפשתן לחנותך - גץ אחד יוצא מהמפוח שלך ומכלה את כולו!".

כך כשראה יעקב אבינו כל אלופי עשו פחד. אמר: "מי יעמוד לי כנגד כולם?", אמר לו הקדוש ברוך הוא: "והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש, ודלקו בהם ואכלום, ולא יהיה שריד לבית עשו, כי ה' דבר!" (עובדיה א, יח).

הצורר הכריז מלחמה על עם ישראל, חשב למגר, ומי לא חשש שזממו יעלה בידו. ומה הסוף? הוא מוגר וחוסל, ואנו מתנערים מהאפר בזכות התורה שנמשלה לאש, "הלא כה דברי כאש נאום ה'!" (ירמיה כג, כט).

וזו החגיגה שלנו כיום בהדפסת הש"ס!

(מתוך ספר 'והגדת' הגדה של פסח)

אמר לי: "אתה תדבר באידיש עבור החיילים היהודים. ולהם לא משנה איך אתה לבוש".

שאלתי למה באולם בעיר, למה לא עורכים את המסיבה בחדר האוכל במחנה?

ואמר לי: "כי באולם זה הודיע הצורך על סיפרו 'מיין קאמפף', המלחמה שלי, בו הכריז מלחמה על העם היהודי ועל תכנית השמדתו, והתרברב שלא יישאר לו זכר אלא במוזיאון כשריד לעם שנכחד מן העולם".

כיוון ששמעתי כך הסכמתי לדבר. יש לי מה לומר!

הזכרתי לנוכחים את דברי המדרש (בראשית רבה פד, ה): משל לנפח שראה שיירת גמלים טעונים פשתן רב נכנסים לסמטה, ופחד: הסמטה צרה והפשתן יידחק וייכנס לחנותו וימלאנה! אמר לו פיקח

המשך מעמוד 5 | הגה"צ רבי ראובן קרלנשטיין זצוק"ל

והוא נשלח להחזיר את כסף ההלוואה. אלא, מכיוון שההחלטה לתת לא הייתה שלך בעצמך כי אם של אשתך לכן היא זכתה לראותו - את אליהו הנביא".

אחרי הצהרים הגיע הלווה בעצמו וביקש להחזיר את הכסף. אמר לו המלווה: "פעמיים אני לא לוקח... הערב שלך כבר החזיר את החוב!".

(מתוך הגדה של פסח 'חיי ראובן')

היא צעקה: "לא! רק זה לא! נוכל לומר כי לא פתחנו, אנחנו לא יודעים כלום. כי אם פתחנו בוודאי לקחנו". והוא היה סבור לומר: נפתח ונראה מה יש בו.

הוא פותח ורואה שם חמשת אלפים רובל. בדיוק הסכום שהלווה לאותו יהודי!

מיהר האיש לבית הרב לשאול אותו. הרב היה איש קדוש, והוא הפטיר: "אין כל ספק שה'גוי' הוא אליהו הנביא. הקב"ה היה ערב

המשך מעמוד 13 | הרב ישראל ליוש

השומר מסתובב מחוץ לביתו כשעל פניו ארשת של 'בעל הבית'. "וואס ווילט איר?" (מה אתה רוצה?), שאל אותו ר' חיים. היהודי נבהל קמעה, להפתעה כזו הוא לא ציפה, ובקול נרעד הסביר לר' חיים שהגבאים ביקשו ממנו לעשות קצת 'סדר', לשמור על בריאותו ולאפשר לו לנוח בחלק משעות היום.

כאשר שמע זאת רבי חיים זעק בקול גדול: "וואס...?! די גבאים פון בריסק ווילן מיר מאכן פאר א'אוטם אזנו מזעקת דל'...?" (מה...?! הגבאים של בריסק רוצים לעשות ממני 'אוטם אזנו מזעקת דל').

לשליחת תגובות לכותב הטור הרב ישראל ליוש, כתבו ל: israel.layosh@gmail.com

מספרים שפעם שאל אחד האורחים את רבי חיים: "היודע אתה כמה ימים אפשר להישאר כאן?", "אינני יודע", השיב לו רבי חיים, "אני כבר נמצא כאן כמה שנים ומעולם לא אמרו לי מילה..."

כאשר ראו פרנסי העיר 'בריסק' כי העוברים והשבים בביתו של רבי חיים טורדים את מנוחתו, ואין לו אף רגע אחד בכל היממה ללימודיו וענייניו, החליטו - מבלי שנועצו עמו - להעמיד שומר בפתח הבית שישמור שיהיו כמה שעות שקטות, ויכוון את הפונים לשעות מסודרות.

והנה מבחין רבי חיים שהבית שקט, ממש לא היה אופייני לביתו שעד היום היה מרכז גועש ורועש לעני ונצרך ולכל דורש ומבקש. וכשיצא החוצה לבדוק האם אירע דברמה בעיר, הוא פגש את

קבל את גיליון 'לקראת שבת' ישירות למייל
שלח מייל: dirshu@dirshu.co.il

◆ הצמידו לכלי תוספת באמצעות דבק - האם צריך להסירה לפני ההגעלה?

◆ כיצד מכשירים לפסח מגבות ששימשו לחמץ?

◆ אדים של מאכל - האם דינם כמאכל עצמו לענין 'בליעה' בכלים?

• ארונות שמאחסנים בהם במשך השנה חמץ שאינו חם, ושולחן שזוהרים שלא יגע בו מזון חם - אין צורך להגעילם לפני הפסח, אך כמובן חובה לנקותם היטב.

הכשרת כלי קמח ובצק לפסח

• משטחי ליישה וקערות בצק של חמץ העשויים מעץ - נחלקו הפוסקים אם מותר להשתמש בהם בפסח לאחר הגעלה. ואם הם עשויים מתכת - ניתן להכשירם בהגעלה, ולכתחילה יש להכשירם ב'ליבון קל'.

• כלי בצק ולישה של חמץ, גם באופן שאסור להשתמש בהם בפסח, ניתן לכסותם במפה, בסדין, וכדומה, ולהניח על גביהם מאכלים צוננים. ויש אומרים שלכתחילה אין לנהוג כן.

• נפת קמח - לדעת השולחן ערוך ניתן להכשירה לפסח על ידי ניקויה מכל שאריות הקמח, שפשופה במים היטב, והגעלתה. אבל לדעת הרמ"א אסור להשתמש בה בפסח אף לאחר נקיון והגעלה.

• כלי המשמש במשך השנה לאחסון קמח - אסור להשתמש בו בפסח אף לאחר הגעלה, אלא אם כן מילאוהו במים, והניחוהו כך למשך זמן מה, וניקוהו היטב לפני ההגעלה.

הלכות שונות ב'בליעת' איסור בכלים

• סכין בשרית שחתכו בה מאכל חריף, ואחר כך ריסקוהו במדוכה - טעם הבשר שבלע הדבר החריף מהסכין, נבלע במדוכה, וכשדכים בה לאחר מכן תבלין אחר, התבלין בולע אף הוא מטעם הבשר.

• אדי תבשיל לח, דינם בנוגע ל'בליעה' בכלים, כדן התבשיל עצמו. אולם, לגבי מאכל יבש וחם, כגון לחם בשעת אפייתו - נחלקו הפוסקים אם דין האדים כדן המאכל.

מהלכות הגעלת כלים לפסח

• כלי הטעון הגעלה, אשר הוסיפו עליו תוספת כלשהי באמצעות דבק, ברגים וכדומה - אם התוספת נוספה לכלי לפני ששימש לחמץ, אין צורך להסירה לפני ההגעלה.

• כלי ש'נכבש' בו חמץ, כלומר ששהה בתוכו נוזל צונן של חמץ במשך עשרים וארבע שעות רצופות - וכבישה נחשבת לענינים מסוימים כבישול - ניתן להכשירו לפסח בהגעלה או ב'עירוי שלושה ימים'.

• כיסוי מתכת של סיר חמץ - טעון הגעלה, כיון שהאדים עולים אליו תדיר בשעת הבישול, ולעיתים גם התבשיל עצמו נוגע במכסה, והוא בולע טעם חמץ.

• מיקרוגל המצופה מתכת - נחלקו הפוסקים אם ניתן להכשירו לפסח על ידי אדים, דהיינו באמצעות הנחת כלי עם מים בתוכו, אשר יתאדו בעת הפעלתו.

• מדוכה שדכו בה מאכל או תבלין חריף יחד עם פירורי לחם - לדעת השולחן ערוך ניתן להכשירה בהגעלה. ולדעת הרמ"א, מדוכה שניתן להכשירה ב'ליבון', יש להכשירה ב'ליבון קל'.

• מגרדת ('פומפיה') של חמץ - לדעת הרמ"א אין להשתמש בה בפסח אף לאחר נקיון והגעלה אף כדי לפורר מאכל צונן שאינו חריף. ואף בדיעבד, המאכל אסור באכילה.

• מרדה העשוי עץ, שמוציאים בעזרתו את המצות מהתנור - אם אירע שהשתמשו בו למצה שהחמיצה לפני הכנסתה לתנור, לא ניתן להכשירו בהגעלה, משום שהוא בולע את טעם החמץ בחום ישיר ללא נוזלים; והוא טעון 'ליבון', ובליבון לא ניתן להכשירו מפני שהוא עשוי עץ.

• מפות שולחן מבד ומגבות של חמץ - ניתן להשתמש בהן בפסח לאחר כביסה במכונה בחום הגבוה מ-40 מעלות צלזיוס.

גליון 396
שנה ט' תש"פסיפורי
צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר שיבלט"א

תורה למשפחת קלייטן על האישור לשרתמשה בתלמי

סיפורי חז"ל

תנו רבנן מעשה במונבו המלך שבזבו אוצרותיו ואוצרות אבותיו בשני בצורת, וחברו עליו אחיו ובית אביו ואמרו לו, אבותיך גנוז אוצרות והוסיפו על של אבותם, ואתה בזבזת אוצרותיך ואוצרות אבותיך, אמר להם אבותי גנוז אוצרות למטה ואני גנותי אוצרות למעלה, שנאמר (תהלים פ"ה) "אמת מארץ תצמח וצדק משמים נשקף", אבותי גנוז במקום שהיד שולטת בו ואני גנותי במקום שאין היד שולטת בו, שנאמר "צדק ומשפט מכון כסאך" (תהלים פ"ט) אבותי גנוז במקום שאין עושה פירות ואני גנותי דבר שעושה פירות, שנאמר (ישעי' ג') "אמרו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו". אבותי גנוז אוצרות ממון ואני גנותי אוצרות נפשות, שנאמר (משלי י"א) "פרי צדיק עץ חיים ולוקח נפשות חכם". אבותי גנוז לאחרים ואני גנותי לעצמי שנאמר "ולך תהיה צדקה" (דברים כ"ד) אבותי גנוז לעולם הזה ואני גנותי לעולם הבא שנאמר (ישעי' נ"ח) "והלך לפניך צדקך כבוד ה' יאספך"

(בבא בתרא דף י"א)

פרשת השבוע

ואלה שמות בני ישראל הבאים

מצרימה (א' - א')

מסופר על אחד מחסידיו של הרה"ק רבי יהושע מבעלזא זיע"א שנכנס אל רבו וביקש ברכה לפרנסה טובה. יעץ לו הרבי שיסע לארץ רחוקה ושם יעשה לפרנסתו, אולם התנה עמו, שמידי פעם יכתוב אליו מכתב בו יתאר את מצבו ברוחניות ובגשמיות. עשה החסיד כעצת רבו ועקר דירתו לארץ אחרת ושם החל לעסוק במסחר וראה ברכה בעמלו. כעבור זמן כתב מכתב לרבו ובו מתאר את כל המוצאות אותו, סיפר על הצלחתו בעסקים, אולם קבל על כך שהאווירה הרוחנית רחוקה מלהיות משיבוע רצון, וחטרונו של הרבי ושאר בני חבורת החסידים מורגש מאד, ושאל, האם להישאר או לשוב. לא עבר זמן רב והגיעה מכתב תשובה מהרבי בו הוא מורה לו להישאר על מקומו ולהמשיך בעסקיו.

לאחר כשנה שלח החסיד מכתב נוסף ובו מתאר את אורח חייו, ובין השאר כתב כי בחסדי שמים התאקלם לחלוטין במקומו החדש ורכש לו ידידים כלבבו. לא חלף זמן רב ומברק תשובה הגיע אליו, ובו מורה לו הרבי לעזוב את הכל ומיד לשוב אל עיר

מולדתו. עשה החסיד כאשר נצטווה ושב אל ביתו. מיד עם הגיעו נכנס החסיד לרבו לקבל שלום, כאשר התקבל אל הקודש פתח ושאל: יאמר נא לי הרבי, בתחילה כשהודעתי במכתב שקשה לי ואינני מרוצה מסביבתי, הורה לי הרבי להישאר, ואילו כאשר סוף סוף התאקלמתי מורה לי הרבי לשוב מיד. השיב לו רבו הקדוש: אכן כן, כל זמן שהרגשת זר ומנוכר, לא היה חשש שאווירת הריקנות ורדיפת הגשמיות השוררת בארצות הניכר ישפיעו עליך, דוקא כשהתאקלמת במקום החדש עלה החשש פן ישפיע עליך לרעה.

וכן אנו מוצאים בתורה, נאמר בפסוק "ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה", למה כתב "הבאים" בלשון הווה, כי כל הימים שהיו בני ישראל במצרים לא שינו את שמם, את לבושם ואת לשונם, לא הושפעו מהמצרים מאומה, משום כך נאמר "הבאים", כי בכל יום ויום הרגישו בעצמם כאילו באו עתה וזרים הם במקום זה. כך לא היה חשש שיידבקו במנהגיהם הרעים של מארחיהם.

זמני השבת

זמני יציאת השבת
ירושלים 5:39 ת"א: 5:40 ר"ת: 6:13

פרשת שמות

זמני כניסת השבת
ירושלים: 4:24 ת"א: 4:38

מלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיע

ליום ההילולא של הרה"ק בעל התניא והשו"ע זיע"א (כ"ד טבת)

בתי המדרש של וילנה (כאשר היא היתה עדיין ירושלים דליטא עיר מלאה חכמים וסופרים, לפני הכיבוש הרוסי ומלחמת העולם השנייה) היו תמיד מלאים יהודים נודדים מכל הסוגים, היו פה סתם קבצנים שחזרו על הפתחים, היו עניים שקיבצו נדבות באופן חד פעמי להכנסת כלה, והיו תלמידי חכמים יראי שמים שערכו גלות מרצון, כדי לייסר את הגוף ולזכך את הנשמה. המראה של יהודי זר שלא מבני המקום לא היה איפוא מראה נדיר בבתי המדרש הוילנאיים. אולם הור שנכנס באחד הימים לבית מדרש וילנאי, לא נראה תואם אף אחד מהסוגים שהוגדרו לעיל, עיניו החדות של השמש שהיו מסוגלות להעמיד כל אחד במקומו במבט אחד, הביטו בור בתמיהה, הוא לא התאים לתמונה הרגילה, הוא נראה בעל בית או אפילו סוחר, אך אם כן, מה הוא עושה באמצע היום בבית המדרש? היה זה יום חמישי בשבת, הור התיישב באחת הפינות, נטל גמרא והחל לומד בקול מתנגן, כשגופו נע לכאן ולכאן לקצב המנגינה, כך הוא למד שעה שעתיים. לאחר מכן סגר את הגמרא, הוציא אוכל מצקלונ, נטל ידיו וישב לאכול, ארוחתו של הור היתה צנועה למדי, הוא אכל לחם ודג מלוח, וקינח במים.

השמש שכל הזמן הביט בור, ניגש אליו עתה אחרי שהלה בירך את ברכת המזון, נתן לו שלום, ושאלו אם להזמין לו מקום לינה באחד המלונות, או אצל יהודי מכנים אורחים. הור השיב בתורה, אך הוא אינו זקוק לכל זה, מוזנותיו עמו, הוא אמר, ולישון הוא יישן בבית המדרש. לפנות ערב התמלא בית המדרש יהודים שנכנסו כדי להתפלל מנחה-מעריב, בניהם היה יהודי אמיד בעל בעמיו, שנוהג היה להזמין אליו מדי פעם אורחים לשבת, הפעם נאלץ השמש להשיב על שאלתו כי האורח היחיד הנמצא בבית המדרש, הוא יהודי המסרב להיעזר בהכנסת אורחים. ניגש בעל הבית האמיד אל הור, בירכו לשלום והזמינו לעשות את השבת בביתו. גם לו השיב הור כדרך שהשיב לשמש, יש לו מה שהוא צריך והוא מעדיף ללון בבית המדרש, אולם המזמין האמיד הפציר בור באומרו, כי אחרי הכל אינו מבין מדוע לא יתן יהודי ליהודי שני, לקיים את מצוות הכנסת אורחים, ומדוע שלא ישב בקרב אחיו היהודים ויתענג על שבת קודש? בלחץ הטענות הללו שהיו כבדות משקל, הסכים הור להתארח אצל מזמינו לשלוש סעודות השבת, אולם הוא עמד על כך כי ילון בבית המדרש.

וכך היה. בסעודת ליל שבת נכנס המארח עם אורחו לשיחה מעמיקה בדברי תורה, ושמח לראות כי אורחו יודע הרבה, וכי הוא איש חסיד ובעל מידות תרומיות, שניהם נהנו הנאה מרובה מהשיחה העריבה, אולם משהגיעה עת ברכת המזון, דוק של עצב ירד על המארח, והוא נאנח מעומק הלב. האורח לא רצה לגלות סקרנות, ועל כן לא אמר כלום. הדבר חזר ונשנה בסעודת השנייה, וכן בסעודה השלישית. אחרי צאת השבת הזמין בעל הבית את האורח להצטרף אליו למלווה מלכה, והלה הסכים ברצון. כאשר חזר המארח ונאנח מרות, הרהיב האורח עוז בנפשו ושאלו לפשר הדבר. המארח סיפר כי הוא ושותפו למסחר נקלעו לעסק ביש, העלילו עליהם עלילת שווא, והאשימו אותם בדבר שלא היו אשמים בו, למרות היותם חפים מכל פשע, הרשיע אותם שופט שונא יהודים, ודן אותם למאסר וקנס כבד.

עתה נמצא הענין בערעור בפני בית דין גבוה יותר, אך הסיכויים שיצאו זכאים הם קלושים ביותר.

בשמעו את סיפורו של המארח, אמר לו האורח כי הוא חסיד מחסידי הרה"ק רבי שניאור זלמן "בעל התניא" זיע"א, ועתה הוא נמצא בדרכו אליו לליאזונה, אם אתם רוצים לשמוע בעצתי אמר, סעו שניכם אל הרבי, ספרו לו את מה שקרה לכם, ובקשו את עצתו ואת ברכתו, אני משוכנע כי הרבי יכול לעזור לכם. אין לי מושג כיצד הרבי שלכם יכול לעזור לי, אמר המארח, אך אדבר עם השותף שלי, ואם הוא יסכים ניסע שנינו אל הרבי. למחרת היום הלך החסיד לדרכו, ואילו בעל הבית הלך אל שותפו כדי לשוחח אתו על הענין. בימים ההם ימי בראשית של התנועה החסידית, היא לא היתה כל כך פופולרית בקרב היהודים שהתייחסו אל החסידים בחשד גלוי, היו שחשבו כי החסידים אינם מקיימים את המצוות כראוי, אין פלא איפוא כי השותף לא היה מוכן להודות עם החסידים על ידי נסיעה לליאזונה. לבסוף הסכימו השניים להיוועץ בראש הקהל ר' מאיר רפאלס, תלמיד חכם גדול ואדם בעל ידיעות כלליות נרחבות, שכבר קודם לכן ניסה לסייע להם בעניינם אך ללא הצלחה, הם החליטו לשאול אותו, ומה שהוא יאמר יעשו, ר' מאיר רפאלס לא היה חסיד, אולם להפתעת השותפים הוא סבר שאין זה רעיון רע כל עיקר לנסוע לליאזונה, אחרי הכל מה הם יכולים כבר להפסיד, אילו ידעו השניים על הנסיון בו התנסה ר' מאיר לפני זמן לא רב, לא היו מתפלאים על ששינה את דעתו לגבי חסידות וחסידים. ר' מאיר לא סיפר לשניים כיצד שימש הוא עצמו אמצעי בידי בעל התניא ששיחרר עגונה מכבלי עגונותה בצורה מופלאה ביותר. מאז אותו מקרה שינה ר' מאיר את יחסו לרבי, אם כי הוא עדיין לא השתכנע לגמרי להפוך לחסיד, עתה הגיעה לידיו הודמנות מצויינת, כך הוא חשב, לנסות שוב את כוחו של הרבי. את מחשבותיו אלו שמר ר' מאיר לעצמו, לשותפים הוא אמר, כי רק נס יכול לעזור להם, אני אינני עושה נפלאות אמר, אולי הרבי כן כוה, ומדוע שלא תיסעו אליו, וכי מה יש להפסיד.

השניים נסעו לליאזונה, נכנסו אל הרבי, וסיפרו לו על מצבם המיואש. הרבי הקשיב לדבריהם ואמר, אני רואה כי שניכם תלמידי חכמים הנכם ובקאים בהוויות עולם, האם יודעים אתם את פירושו של מאמר חז"ל "מלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיע". במה דומה שלטונו של מלך בשר ודם למלכותו של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא? השניים הודו שאין הם יודעים, אני אסביר לכם אמר הרבי, כאשר השם יתברך הופיע בפעם הראשונה בפני משה רבנו מתוך הסנה, ושלח אותו למצרים כדי להוציא את בני ישראל משעבוד מצרים, שאלו משה רבנו מה יהיה אם ישאלו לשמו? ענה השם יתברך כי שמו הוא סוד, כי כבודו מלא עולם, והשגחתו פרושה על כל העולם, אך את שמו אין לבטא, אין הוא ניכר בשמו, כי אם במעשיו, וניתן לקרוא לו רק שכינה אלוקית. הוא הדין למלך בשר ודם, סיים הרבי, למרות שיש לו שם פרטי משלו, בכל זאת כולם קוראים לו הוד מלכותו, ולמרות שנתינו של המלך אינם מכירים אותו אישית, ואף לא יכולים לקרוא בשמו, בכל זאת הם מקבלים על עצמם את מלכותו באהבה ומסירות. עתה, סיים הרבי, לכו הביתה וביטחו בה' שיהיה בעזרכם. השניים עזבו את ליאזונה במפח נפש, הרבי לא נתן להם עצה, לא בירכם ולא כלום, רק השמיע באזניהם דבר תורה, שנראה היה להם כי לדברי הרבי אין כל קשר למשפט שצפוי להם. עתה הם יודעים את פירושו של מאמר חז"ל אך באיזו צורה זה יעזור להם. השניים הצטערו על כך שהפסידו את זמנם היקר על ידי הנסיעה שלא העלתה דבר.

משל ונמשל

כל ישראל ערבים זה בזה

משל לכת של כפריים שסקלו חצר המלך באבנים ועפרו בעפר, ויבואו עבדי המלך ונתנום אל בית הכלא אל בור תחתיות, והנה החכמים שבהם אמרו מדוע נתנו אל הבור? ויבואו ויגידו אל המלך דבריהם כי אלו האבנים כולם אבנים טובות הדמה, נלטשם עד שיזהרו כוזהר הרקיע וכעצם השמים לטוהר, ויאמר המלך כדבריהם כן תעשו, ויעשו כן. ויקבעם המלך במלבושיו ובכתרו, ותהי לו לכבוד גדול ולעושר רב, וינשא את האנשים האלו לוטשי האבנים על כל השרים אשר אתו. ויבואו גם האחרים לפני המלך ויאמרו גם אנחנו זרקנו אבנים, ואם אז לא חכמנו ללטשם ולהצהירם, מ"מ הלא חכמינו לטשו הכל גם שלנו גם שלהם, ולא עוד אלא אבנים שזרקנו גדולים היו משלהם, והרי אבנינו קבועים בכתרך ובכיסאך ואיך לא נטול שכר עליהם? ויטיבו דבריהם בעיני המלך ויתן להם שכר רב ג"כ, אך לא כמו הראשונים.

והנמשל כי החוטאים הדמה הפוגמים הזורקים אבנים ועפר לחצר מלכו של עולם ית"ש, וכל ישראל ערבים זה בזה, והיה כי יבואו חסידי בני עמנו וישובו אל ה', הדמה מהפכים החטאים של כל ישראל לזכיות, עד שיקבעו בכתרו ית"ש ויוחקקו על כיסא כבודו ויצויירו על מלבושיו, ומלאכי מעלה יראו ויתמהו, וע"ז כתיב (תהלים ק"ב) "כי רצו עבדיך את אבניה ואת עפרה יחוננו" פירוש, שיעשו רצון וזון מן האבנים ועפר אשר סקלו, ועי"ז "וייראו גוים את שם ה' וכל מלכי הארץ את כבודך", והנה חלף זאת יעלה ה' את חסידיו מבור תחתיות ויגביה כיסאם ממלאכי השרת. אך דלת העם אשר לא לטשו ולא הפכו מעשיהם לזכיות ע"י תורה ותשובה כראוי, מ"מ באים הם בטענה הלא אנחנו חטאנו יותר מן החסידים, ונהי שלא הפכנום לזכיות מ"מ חסידינו הפכום לזכיות, ונקבעו בכתרך ונתכבדנו על ידינו ולמה נגרע? וזהו שאמר דוד המלך ע"ה "זכרני ה' ברצון עמך וגו'" לראות לכל הפחות בטובת בחיריך, שהרי עכ"פ חטאנו עם אבותינו כי בענין החטא אנחנו שווים לאבותינו החסידים, ע"ד אבי אבי רכב ישראל, ויותר מהם כי העוינו והרשענו לכן מגיע לנו שכר ג"כ.

(בשם הגה"ק ה"חתם סופר" זיע"א)

הם חזרו ללילנה, נכנסו אל רבי מאיר רפאלס וסיפרו לו את קורותיהם אצל הרבי, ר' מאיר רק משך בכתפיו, וכי מה הוא יכול לעשות? כנראה זה לא זה חשב, ובמוחו עברה המחשבה שחבל היה לשלוח את השניים לליאזנה.

יום המשפט קרב והלך, שני השותפים נסעו לפטרבורג הבירה, עורכי הדין אותם שכרו להגנתם לא מצאו שיש מקום רב לתקווה, לכל היותר הם יכלו לקוות להפחתת מה בעונש המאסר, אחד מעורכי הדין הציע להם לנסות ולהתקבל על ידי שר המשפטים בכבודו ובעצמו ולשטוח בפניו את טענותיהם, אחרי חקירות ודרישות, עלה בידי השותפים לברר, כי שר המשפטים מטייל בפארק מסויים מדי בוקר לפני לכתו למשרדו, הם שיחדו את שומר הפארק, ונכנסו בשעה מוקדמת כדי להמתין לשר, הם לא ידעו כי שר המשפטים לא הרגיש טוב בבוקר זה ונשאר בביתו. אולם לעומת זאת עבר בפארק שר החינוך, והם חשבו שהוא האיש לו הם מחכים, הם תפסו את שר החינוך ואחרי שהתנצלו על ההעזה שלהם, שיטחו בפניו את טענותיהם ואמרו, כי רק התערבותו יכולה להציל שני אנשים חפים מפשע מלהישלח למאסר. הסר שמע אותם בסבלנות, אך לבסוף אמר להם כי טעות בידם, הוא אינו שר המשפטים אלא שר החינוך, וכי ענין זה לא שייך אליו והוא לא יכול לעזור להם במאומה. באומרו את דבריו המשיך השר ללכת, בעוד השניים נשארו קפואים על מקומם ונרעשים. לא עברו אלא דקות אחדות, והנה שומר הפארק בא אליהם בריצה ואומר להם, כי השר מבקש לראותם תיכף ומיד. הוא הוביל אותם אל הספסל עליו ישב שר החינוך, השר קיבל אותם בסבר פנים יפות ואמר להם, הנה אני רואה שאתם יהודים מלומדים, אם תוכלו להשיב על השאלה שאציג בפניכם, אביא בעצמי את עניינכם בפני הוד רוממותו הצאר, ואמליץ שיתנו לכם חנינה.

הנה לפני ימים מספר שאל הצאר ירום הודו אותי ואת חברי השר להסביר מאמר שכתוב בתלמוד שלכם, ואיש לא היה מסוגל להשיב. המאמר הוא "מלכותא דארעא בעין מלכותא דרקיע" ואם תסבירו לי אותו היינו שתבהירו במה דומה מלכותו של מלך בשר ודם למלכות השמים, אעשה לכם כפי שהבטחתי. עיני השותפים אורו, הם נזכרו בהסברו של הרבי, אשר לכאורה לא היה כל קשר בינו לבין הענין שלהם, הם הסבירו לשר את מה ששמעו מפי הרבי, יחד עם זאת הם סיפרו לו את הסיפור כולו ולא כיחדו ממנו מאין ידוע להם ההסבר על מאמר מוקשה זה. השר התרשם מאד ממה ששמעו אזונו, הוא הביע תקוה כי יעלה בידו באחד הימים להכיר את הרבי הקדוש בעל התניא, והבטיח לשותפים ששוב אין להם מה לדאוג בקשר למשפט שלהם. השר נפרד מהם בידירות, והלך שמח וטוב לב ישר אל הצאר, כדי לספר לו את הסיפור המופלא ואת תשובתו המוכנה על שאלתו. נקל לתאר כי לשמחתם של שני השותפים לא היה גבול, הם חזרו ללילנה ומיהרו לביתו של ר' מאיר רפאלס, לאחר ששמע את סיפורם של השניים, לא נותרו בלבו של ר' מאיר כל ספקות. הוא נסע מיד לליאזנה והפך לחסידו הנלהב של בעל התניא.

צ'ין אדם לחברו

טוב ומטיב לרעים ולטובים

מסופר על הרה"ק רבי נחום "המאור עיניים" מטשערנוביל זיע"א שהיה נוהג לקרב כל נפש מישאל ולהיטיב עמה, אפילו על הריקנים שבהם היה מסתכל בעין יפה, מימיו לא הביט און ביעקב, ונהג לקרוא לכל יהודי בשם צדיק, ולתת לו מתנות למעלה מיכולתו, פעם הסביר הרבי את מנהגו ואמר: אני מתכוון לתפוס בקצה מידותיו של הקב"ה, מה הוא "טוב ומטיב לרעים וטובים" אף אני רוצה להיות כך.

זהירות על הזמן של הזולת

מסופר: בזמן המחסור ששרר בימי המלחמה בשנת תש"ח, הנהיגו בארץ ישראל חלוקה של נפט ע"פ תור. פעם ירדה הרבנית, אשתו של הגה"ק רבי איסר זלמן מלצר זיע"א ונעמדה בתור הארוך. המוכר הבחין בה ומתוך דרך ארץ כלפיה, קרא לה לעמוד בראש התור. משראה רבי איסר זלמן שאשתו הרבנית שבה לאחר זמן קצר, שאלה והתברר לו שקיבלה נפט בלי תור. "זו גניבה, גול זמנם של אחרים", אמר לה. "לכי מיד, החזירי את הנפט ועמדי בתור כמו כולם".

איסור מחלוקת

פעם באו תושבים מעיר אחת אל הרה"ק רבי אברהם "האבני נור" מסוכטשוב זיע"א בטענה: שהרב שלהם הכשיר בשאלה של בשר וחלב, וזאת אע"פ שלפי דעת רוב האחרונים יש להחמיר ולאסור. ולכן אנו מבקשים להסמיך מורה הוראה

נוסף, אותו נשאל ולפיו נלך. אמר להם הרבי: אינני יכול להכריע בשאלה, עד שלא אברר את פרטי הדברים ואדבר עם הרב של עירכם. אך גם בלא להיכנס לכל פרטי השאלה, הרי אפילו לדבריכם התיר הרב שלכם רק איסור דרבנן, ואילו אתם רוצים לעבור על איסור דאורייתא. תמזהו האנשים: איסור תורה כן קרא הצדיק, מחלוקת היא איסור דאורייתא לדעת כולם, על ידי המחלוקת מגיעים לעבור על איסורי תורה רבים: לשון הרע, רכילות, שנאת חנם, הלבנת פנים ועוד איסורים רבים.

לא לפגוע בכבודו של אדם

מסופר: על אחד מתלמידי הגה"ק רבי שלמה זלמן אויערבאך זיע"א שהזמין אותו לסידור חופה וקידושין. כשהגיע זמן החופה נודע לרבי שלמה זלמן מי יהיו עדי הקידושין, ונסתפק לגבי כשרותו של אחד העדים. התלבט רבי שלמה זלמן מה לעשות, מצד אחד הרי חייבים העדים להיות כשרים על פי גדרי ההלכה, ומאידך כבר הזמינו את אותו אדם להיות עד, ואם יטלו ממנו כיבוד זה עלול הדבר לפגוע בכבודו. בשעה זו בא לידי ביטוי ענוותנותו ופקחותו של רבי שלמה זלמן, הוא ניגש אל העד ואמר לו בחיובו הידוע: אני מבקש מכבודו שיהיה מסדר קידושין במקומי, ואילו אני אהיה עד. הלה ניסה לסרב ואמר כי אינו ראוי לאיצטלל זו, אך רבי שלמה זלמן עמד על כך עד שנתרצה.

חילולא דצדקיא

שבת קודש כ"א טבת

הרה"ק רבי אריה לייב מוכיח מפולנאה (קול אריה) ב"ר יחיאל מיכל (תק"ל) הרה"ק רבי ישראל אברהם ב"ר משולם זושא מאניפאלי (תקע"ד) הרה"ק רבי ישראל דוב בער מוילעדניק ב"ר יוסף (שארית ישראל - תר"י)

יום ראשון כ"ב טבת

הרה"ק רבי שלמה מסטרעליסק ב"ר אורי (תקפ"ז)

יום שלישי כ"ד טבת

רבי נפתלי ב"ר יצחק (סמיכת חכמים - תע"ד) הרה"ק יוסף מיאמפאלי ב"ר יחיאל מיכל מזלאטשוב (תקע"ב)

הרה"ק רבי שניאור זלמן ב"ר ברוך (בעל התניא והשו"ע - תקע"ג)

הרה"ק רבי שמואל ב"ר אברהם מסאכטשוב (שם משמואל - תרפ"ו)

הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב ב"ר שמעון נתן נטע (תשמ"ז)

יום רביעי כ"ה טבת

הרה"ק רבי משה צבי מסאווריין ב"ר שמעון שלמה (תר"ה)

יום חמישי כ"ו טבת

הרה"ק רבי אברהם חיים ב"ר גדליה מזלאטשוב (אורח לחיים - תקע"ה)

הרה"ק רבי ישכר בער ב"ר אהרן אריה מפרעמישלאן (תר"ר)

יום שישי כ"ז טבת

הגאון רבי שמשון רפאל הירש ב"ר רפאל (תרמ"ט)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מצווה הלכות

מאת הרה"ג נחמיהל הכהן רבינוביץ שליט"א
מח"ס "גם אני אדון" רפורם וספר התורה על המעשים

האוכל בשוק (י"ב)

א) תלמיד חכם יש לו להחמיר ביותר שלא לאכול בפני רבים, אפילו אם יש הרבה שאוכלים כן בשוק, [ראה רמב"ם דעות שם ובכל הפוסקים].

(שלמי חיים, להג"ר חיים מלין שליט"א)

ב) בכל מקום שכתבנו ש"תלמיד חכם יחמיר על עצמו", היינו כל אדם שנראה כתלמיד חכם וכן תורה, וכיום כל כן ישיבה נחשב כתלמיד חכם, ועבור זה חילול ה' גדול לאכול בשוק, [כל הפוסקים]. ובאמת מי שאוכל בשוק, הוא ודאי אינו תלמיד חכם ואינו כן תורה [הגר"א שלזינגר].

(שם)

ג) נשים ובנות ישמרו ביותר בזה - שלא לאכול בשוק כלל [מנחת אמת ו' מ"ח]. ואף חמור הוא אצלה, שמורה חסרון בצניעות והוא פריצות, ובגמרא מבואר שזהו אחד מהסימנים שיכול אדם לגרש את אשתו [גיטין פ"ט]. (שם)

לע"נ הרה"ק רבי שניאור זלמן

בעל התניא זיע"א

בהרה"ק רבי ברוך זיע"א

נלב"ע כ"ט טבת תנצב"ה

קרית קרעטשניף רחובות

טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

בחסות רשת חנויות

גל פז

פני עין חמד

יוצא לאור ע"י בית הכנסת לכוונת "עין חמד" - מקלחת ציון

פרשת שמות - בגלל אבות תושיע בנים

"וילך איש מבית לוי ויקח את בת לוי" (שמות ב, א)

בעל מטען מרומם!

משה רבינו, שנולד מנישואין של "בן לוי" עם "בת לוי" - היה טעון בכוחות רדומים, שהתעוררו ברגע שהוא מילא את חלקו ויצא אל אחיו!

גדלותם של עמרם ויוכבד, הוריו של משה רבינו - לא היתה יכולה להשפיע על הילד הרך בהשפעה סביבתית, כפי שכל הורים משפיעים על ילדיהם, שהרי לאחר שנות הינקות הוא כבר לא גדל בביתם.

לפיכך שמותיהם אף לא הוזכרו בפסוק. **אולם מוצאו המרומם של משה מ"בית לוי" הוא שנתן בו את אותותיו!**

ומכאן נחמה ועידוד לבעלי תשובה, אשר את מיטב שנותיהם עשו בניכור מוחלט מריבונם של עולם ומעם ישראל.

אם יתבוננו במסלול שעבר משה רבינו בדרכו אל הגדלות הרוחנית, הם יגלו כי גם בלי סביבה חיובית ותומכת, גם בלי חינוך נכון - ניתן להעפיל ולצמוח.

כי אחרי הכל, במוצאם יש אותו מטען רב עוצמה שירשו באופן טבעי מאבותינו, אבות האומה הקדושים - אברהם יצחק ויעקב.

בברכת שבת שלום

הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א

חבר הרבנות המקומית מבשרת ציון

לכאורה עלינו לבאר, מדוע התורה הקדושה מקדימה ומדגישה את הנקודה הזו, שמשה רבינו היה בנו של "איש מבית לוי" אשר לקח לו אישה "בת לוי"? (שמות ב, א).

אם התורה רוצה ללמד אותנו מי היו הוריו של משה רבינו, אבי הנביאים - הרי שהעיקר חסר מן הספר, שכן שמותיהם אינם מוזכרים. **ואם ישנה מטרה אחרת בהזכרת פרטים אלו, עלינו לברר מה טיבה!**

נראה לומר, מכיוון ששנות ילדותו של משה היו בבית פרעה, מדובר בפרעה הרשע, שלאחר שהצטרע שחט את ילדי העברים ודאג שמי שלא הספיק את מתכונת הלבנים, בנו ישמש כלבנה, **ואם כן שם בוודאי לא חונך על ערכים של תורה ויראת שמיים.**

החינוך שמשה רבינו קיבל בצעירותו - בהחלט לא היה חיובי, וזאת בלשון המעטה, הוא גדל בבית פרעה, בארץ מצרים שטופת הזימה!

אילו היינו שומעים על ילד שגדל בנתונים הללו, לא היינו מעניקים לו סיכויים גדולים להיות צדיק.

אולם ראו זה פלא: משה רבינו, למרות החינוך שקיבל, למרות הסביבה בה גדל - צמח להיות האדם הגדול ביותר שבכל הזמנים, והעפיל אל פסגת הצידקות!

כיצד ניתן להסביר זאת? כיצד זה יתכן?

מבאר מהרי"צ הלוי דינר זצ"ל בספרו 'מקדש הלוי', כי למרות החינוך הקלוקל, למרות הסביבה המושחתת, מוצאו של משה היה

הצלחה בגור"ר

יצחק אריאל בן טובה
שמואל אימן בן אסתר זרי
מאיר ישראל בן רחל ברכה - יראת שמים
ליאור יהושע סומך וב"ב
יהודה אריה בן רחל ברכה
רון אברהם וב"ב
רחל ברכה בת פדילה דליה
נעם יצחק בן רחל ברכה
יוסף ליאור בן דליה אפרת - הצלחה בכל העניינים
שלמה ודנה דוד וב"ב
י.מ.ש כדורי
שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב

זיווג הגון וכשר במהרה

אורן חיים בן אלן אסתר
תרצה בתיה בת ימנה ניט
אילן בן ג'וליאט
דרור בן סופיה
מיטל בת מלכה
טליה עדן אסתר בת שולמית
שירי ימנה בת שולמית
אנאל חביבה בת שולמית
שושנה שירה בת סילביה
סיון רבקה בת אלן אסתר
אברהם גורגי' בן דליה אפרת

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי
אילנה בת רוחמה
סיון בת אסתר
נועה בת מזל טוב
דניאל בן שרה
נעמה בת יפה
אסף בן סופיה

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה
ימנה ניזרי בת טסה - בריאות ואריכות ימים
מרדכי ניזרי בן פרחה - בריאות ואריכות ימים
מאיה בת עדי
סימית סוליקה
אורן בן אסתר
נעם יצחק בן רחל ברכה
שירה שילת בת אורלי
ליבי ישראל בן תמר חיה
מוריה בת רחל ברכה
יהודה אריה בן רחל ברכה
יפה בת שרה-הצלחה ורפואה
שאול בן סילביה
ענת בת רחל ברכה
רפאל משה בן רחל
רחל ברכה בת פדילה דליה
רונית בת סבירה
יצחק בן חנון
אליהו בן רחל
בנימין בן ברכה
יהודית אסתר פראדל בת חיה - בריאות ואריכות ימים

העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בן גורג'יה ז"ל

לרפואה שלמה
לנוריאל בן אסתר

לרפואה שלמה
לאיידה חיה בת אסתר
ולילד אלחנן רפאל בן איריס
ולילד אורי חיים בן שלי

זש"ק, פרנסה טובה ובריאות איתנה
לאליהו ניזרי בן ימנה וגלית בת מסודי

להצלחת ולרפואת אברהם גורג'י בן דליה אפרת
וב"ב והצלחת יוסף ליאור בן דליה אפרת וב"ב

לע"נ הצדיק ר' חיים אבישלום כהן פרחיה בן בלנקה זצ"ל

שבת שלום

עין חמד

18:09	17:37	16:24	י"מ
18:05	17:34	16:41	ח"א
18:05	17:33	16:41	ח"ב
18:09	17:37	16:44	ב"א

שואל ומשיב בהלכה - קדשת שביעית - חלק ב'

כיצד ניתן להשתמש בפירות בעלי קדושת שביעית?

שאלה: ?

תשובה: !

להלן סיכום ההלכה מפי הרב אליהו חיים פנחסי, רבנות מקומית מבשרת ציון מספרו 'הכשרות למעשה':
אכילה - ירקות ופירות הקדושים בקדושת שביעית יש להשתמש בהם כדרכם, ולכן דבר שדרך לאוכלו חי כגון אבטיח, מלפפון וכדומה, לא יאכל מבושל. ודבר שדרך לאוכלו מבושל כגון תפוח אדמה, דלעת וכדומה, לא יאכל חי. ואם הדרך לאוכלו בין חי ובין מבושל כגון עגבניות, בצל וכדומה, מותר לאוכלו בין חי ובין מבושל. **מקורות:** רמב"ם (פ"ה מהל' שמיטה ה"ג). מיני ירקות שדרך לאוכלן חיים, אך טובים גם כשהם מבושלים כגון עגבניות, מותר גם לבשלם. כ"כ בשו"ת אז נדברו ח"י (סימן מד).

כל שמותר בבישול הוא הדין שמותר בצלייה ואפיה שנחשבים לדרך שימוש אחת.

הפסד פירות שביעית - כתוב בתורה: "וְהָיְתָה שַׁבַּת הָאָרֶץ לָכֶם לְאָכְלָהּ" (ויקרא כה, ו). ומדייקת הגמרא "לאכלה" - אמר רחמנא - ולא להפסד" (פסחים נב ע"ב). לכן אסור לאבד אפילו כל שהוא מהפירות. וכן אין מאכילים אותם לגוי, אבל אם גוי התארח אצלו מותר לכבדו בפירות שביעית. **מקורות:** רמב"ם (פ"ה משמיטה ה"ג).

אולם מותר להאכיל פירות שביעית לישראל מומר או למחלל שבת בפרהסיה, כאשר נוהגים באכילתם קדושת שביעית. **מקורות:** קדושת הארץ - שביעית (עמוד קפח).

איסור סחורה - פירות וירקות שיש בהם קדושת שביעית, אסור לסחור בהם. **מקורות:** משנה שביעית (פ"ז מ"ג), רמב"ם (פ"ו משמיטה ה"א). ולעניין קייטרינג המוכר אוכל בשנה זו ומעורב בו פירות שביעית, כתב בשו"ת אבני דרך ח"ו (סימן צז) לחלק בין סלטים שבהם כל הפירות והירקות קדושים בקדושת שביעית, לבין טיבול - רוטב וכדומה, שטפל למאכל העיקרי כגון, דג עם רצועות פלפל וכדו'. ולכן אין למכור סלטי שביעית באופן נפרד אלא אם כן הם מובלעים בשאר המאכלים. כגון, מחיר למנה עיקרית הכולל סלטים. ובשו"ת משנת יוסף - ליברמן ח"ד (סימן יט) כתב, בשנת השמיטה יוריד מעט מהמחיר ויאמר שזה בגלל השמיטה. גביית התשלום היא עבור הוצאות עבודה, שכר העבודה שלו ושל הפועלים, הוצאות מיסים והאוכל הרגיל, נמצא המעט שהוא מוריד בתשלום זהו עבור הפירות והירקות של השביעית.

וכן אין מייצאים פירות שביעית לחוץ לארץ. **מקורות:** רמב"ם (שמיטה פ"ה ה"ג). ולעניין אתרוגים - יעשה שאלת חכם.

היה דין כל האדם לכף זכות

להלן סיפור המעובד מתוך 'משנתה של תורה', ויש בו כדי ללמדנו עד כמה עלינו לדון כל אדם לכף זכות ואף אם לעיתים הדברים נראים אחרת, הרי שאם נבדוק לעומק, יתכן ונגלה כי המציאות שונה לגמרי כפי שהיה בסיפור שלפנינו: "במשך תקופה ארוכה מאוד ומורטת עצבים, נוות ביתי תחי' חיפשה עבודה. חיפשה, חיפשה ולא מצאה. הלכה לראיונות, שלחה קורות חיים ולא מצאה. והנה באחד הראיונות אומרת לה המנהלת, שלא הייתה שומרת מצוות: 'אחזיר לך תשובה תוך שעתיים'.

השעה הייתה עשר בבוקר. השעתיים עברו בעצלותיים, ההמתנה ארוכה, אך בסוף הן הסתיימו. "הנה, עכשיו הטלפון המיוחל יצלצל...", חשבה. אך לא. חולפות שלוש שעות, ארבע וגם חמש, והטלפון דומם. מה קורה? מדוע אינה מתקשרת? איננו יודעים, והמתח רב. חולפות שש שעות וגם שבע, ואין שום יצירת קשר.

מאוד כעסנו. איזו התנהגות זו? אם הם רוצים, כן. אם לא, לא. אבל למה למשוך אנשים כל כך הרבה זמן? איזו רשעות! איזו אכזריות! חולפות תשע וגם עשר שעות, ובערב היא מחליטה כי עליה להתקשר בעצמה אל האישה ולשאול אותה לתשובתה. היא מטלפנת, ולתדהמתה אחרי שני צלצולים היא מקבלת מענה. "בטח, בטח, תבואי. מחר מתחילים".

השמחה על התשובה הגואלת לה ייחלנו, התערבה בתחושות קשות של זעם עצור. מדוע ייסרה אותנו כל כך? מדוע המתינה עד עכשיו? למה נתנה לנו לחכות עד בוש? איזו התנהגות! ובכן, העבודה התחילה מיד למחרת, ולמרבה הפלא האווירה הייתה נעימה, העבודה טובה. הימים והחודשים חולפים על מי מנוחות, אך את ההתחלה עם הטעם המר לא יכולנו לשכוח. זה עדיין שכן בליבנו כאבן גדולה של כעס.

יום אחד נוות ביתי תחי' באה לעבודה כהרגלה, והנה היא שומעת את המעסיקה אומרת לה: "מדוע באת היום? שלחתי לך הודעה שיש היום חופש". "הודעה?!...!", תממה נוות ביתי, "הטלפון שלי כמובן כשר ואינו מקבל הודעות".

"מה?!...", שאלה המעסיקה, "אז איך את ההודעה ששלחתי לך באותו בוקר, שקיבלנו אותך לעבודה, כן קיבלת?" "בום!". 'האסימון נפל'. מסתבר שבאותו יום, כבר מחצית השעה אחר כך היא שלחה לאשתי הודעה על קבלתה לעבודה, אך לא טרחה לוודא שההודעה התקבלה. כמה צריך לדון לכף זכות!

עושה אירוע שמחה באולם שמחות וברצונך להפוך אותו לכשרות "מהדרין-גלאט?"

צוות משגיחים תלמידי חכמים ידאגו לכך בכל איזור בארץ. ההשגחה החל מזמן אספקת הבשר ועד למנה האחרונה. בפיקוחו של הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

מינויים

לקבלת העלון חיים במייל מדי שבוע, יש לשלוח בקשה למייל

PnineEH@gmail.com

הקדשת העלון

ניתן להקדיש את העלון לעילוי נשמה, רפואה שלמה, הצלחה, זיווג הגון, חזרה בתשובה וכו' נא לפנות לליאור בטל' 052-7652084

כתובת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבושם 26 ת.ד. 83375. מבשרת ציון. מיקוד 9076926

לשאלות בהלכה

נא לפנות לרב אליהו פנחסי בטל' 052-6329144

(הנייד באישור ועדה רוחנית)

אם ראשונים כמלאכים- האדמו"ר הרב שמואל בורנשטיין זצ"ל

האדמו"ר הרב שמואל בורנשטיין זצ"ל- נולד ב- ד' חשון ה'תרט"ז (1855) בקוצק. על קריאת שמו מסופר כי אביו נכנס לחותנו הרה"ק מקוצק לשאול מה השם שיקרא לרך הנולד. חותנו התחיל לדבר איתו בדברי תורה, וזה נמשך זמן רב. מתוך כך שכח את מטרת בואו. כשיצא, נזכר, שלא שאל על קריאת השם וחזר על עקבותיו. הרבי הפטיר כלאחר יד ואמר: קרא אותו בשם, שיעלה על דעתך בשעת הברית, באותה שעה עלה על דעתו הפסוק: **"וַתִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ שְׁמוּאֵל"** (שמואל א' א, כ)...

כשהיה ילד רך בשנים התפרסם כעילוי. בעל תפיסה אדירה. בעל כישרונות עילאיים. התמדתו לא ידעה גבול. **גאון בנגלה ובנסתר**. הגאון האדיר ר' מאיר שמחה אבד"ק דווינסק (מח"ס 'אור שמח'), אמר על רבינו: "העולם יודע על גדלות ה'אבני נזר' בנגלה, ושל ה'שם משמואל' בנסתר. אבל הוא בנגלה עוד יותר גדול מאשר בנסתר". בתחילה פתח עסק לחנות יין, כיוון שלא רצה לעשות את התורה קרדום לחפור בה.

כשהסתלק אביו בשנת ה'תר"ע (1910) הוכתר ע"י החסידים לממלא מקום אביו כאדמו"ר. שימש כראש ישיבה בסוכטשוב. רבינו היה ידוע בתקיפותו וחרירות הנהגתו אולם לאחר שעלה על כיסאו- הפך לחלוטין את טבעו והנהיג כל איש לפי רוחו. עם פרוץ מלחמת העולם הראשונה התיישב בלודז', ובשנת ה'תרע"ח (1918) עבר לזגריזש. נפטר ב- כ"ד טבת ה'תרפ"ו (1926) בעיירת הנופש אוטבוצק. חי כ-71 שנים. הובא לקבורה באוהל אביו בסוכטשוב, בעת הלווייתו הוכתר בנו הגדול ר' דוד לממלא מקומו.

אביו: האדמו"ר הגה"ק ר' אברהם בורנשטיין (בעל 'אבני נזר'). **מרבתי:** אביו, ר' אברהם. **נשותיו:** מרת יוטא לאה (בת הגה"ח ר' אליעזר ליפמן מראדומסק. זיווג ראשון- נישא בשנת ה'תרל"ג 1873), בת הגאון ר' נתן נטע כהנא שפירא (רבה של קשוינ- מח"ס "שמן למאור"). **מילדי:** היו לו 21 ילדים, שכמעט כולם נספו בשואה: ר' דוד (ממשיך מקום רבינו באדמ"ורות), ר' משה, ר' חנוך הניך (שימש באדמור"ת כממשיכו של אחיו ר' דוד), ר' אברהם, ר' נפתלי צבי, ר' אהרן ישראל, מרת דובריש, מרת שרה. **ימספריו:** שם **משמואל**- על התורה ומועדים.

סיפור הרה"ג ר' נחום קארנוואסער: שמעתי מהגה"צ ר' יצחק הוברמן זצ"ל אב"ד רעננה, שהיה תלמיד מצוין אצל רבינו, וסיפר שלמד שם חבר, ולו נתן הרה"ק ה'שם משמואל' מעות שיסע לגור אל הרה"ק רבי אברהם מרדכי אלתר ה'אמרי אמת' זיע"א, ואמר לו: "שורש נשמתך הוא בגור", אבל לחברו לא נתן ה'שם משמואל' רשות לנסוע לגור.

ועוד סיפר הגאון ר' יצחק הוברמן על אביו של חברו, שהיה חסיד אחד של ה'אבני נזר' ולא נפקד בזרע של קיימא. והיה חסיד זה מתדפק בתדירות על דלת רבו, ומתחנן לפניו, שיברכהו שיזכה להיפקד. אך הגאון, מסיבות השמורות עימו, נמנע מלהעניק לו את ברכתו והיה דוחה אותו תמיד באומרו, שעכשיו אין לו זמן וכו'.

חיפש אותו חסיד שעת כושר, שבה יוכל לתפוס את רבו בעת שמחה, ואז יבקש ממנו, שיברכהו. שעה שכזו הזדמנה לפניו בשמחת תורה, כאשר ה'אבני נזר' היה בשיאה של השמחה בבית מדרשו ופניו להטו מרוב דבקות. ניגש אליו החסיד והודיע, שלא יעזוב את המקום עד שהרבי יברך אותו.

כשראה ה'אבני נזר' כך, אמר לו: "האם רוצה אתה, שאברך אותך שייולד לך בן שיהיה כומר?!"... שמע החסיד את דברי רבו ופניו חוררו כסיד. הוא הבין שרבו צופה ברוח קודשו את העתיד להיוולד ממנו, ואכן לא המשיך עוד לשטוח את בקשתו לזרע של קיימא בפני רבו.

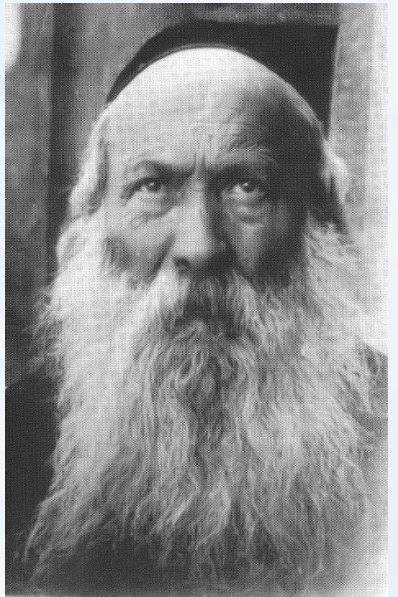
כעבור תקופה מסוימת נפטר ה'אבני נזר', ורבינו הוכתר בכתר המלוכה בחצר סוכטשוב. ידע אותו גאון מצערו של החסיד ההוא, בידעו שזה שנים רבות, שאין לו ילדים. פעם אחת בשמחת תורה, בעת התלהטות השמחה בבית המדרש, ניגש ה'שם משמואל' מעצמו אל החסיד ואמר לו: **"אני מברך**

אותך, שהשנה תיושעו, תיפקד בזרע של קיימא!"... והנה לא די שהחסיד לא ענה אמן על ברכתו של הרבי, אלא שהתחוויר פניו והוא כמעט התעלף... ראה זאת ה'שם משמואל' והבין, שיש דברים בגו. לכן שאל את החסיד, מדוע לא ענה אמן ומדוע חוויר פניו.

לא כיחד החסיד וסיפר כל מה שעבר עליו עם אביו, ה'אבני נזר', ואמר, שלאחר שאביו רמז, שבנו העתיד להיוולד יהיה כומר, לכן נמנע מלבקש ברכה. רבינו שמע את הדברים, הרהר בינו לבין עצמו, ואחר כך פנה לחסיד ואמר לו: "ואף על פי כן, רוצה אני לברכך, ועכשיו תענה אמן!" ברכו שיזכה להיושע, והחסיד ענה אמן ביקוד נפש.

חמישה ילדים נולדו לאותו חסיד. ארבעה מהם נרצחו בתקופת השואה הי"ד. הם עלו על מזבח ה' וקידשו שם שמיים. הבן החמישי, שהיה הבכור, **הצליח לשרוד את השואה ולצאת ממנה בשלום על ידי שהתחפש ל... כומר**. שכן הוא זכר את מה שאמר אודותיו ה'אבני נזר'. בחור זה היה כשרוני במיוחד, שלט במספר שפות, וכך יכול היה להתחפש לכומר ולעבור את אימי המלחמה בשלום. לאחר מכן אף עלה לארץ ישראל. הוא זכה להקים דור של בנים תלמידי חכמים ויראי שמיים, ההולכים בדרכי אבותיהם ומקדשים שם שמיים בכל הליכותיהם.

בנוסף הראה הגה"צ מרעננה 'חידושי תורה' שכתב לו אותו בחור **והסביר, שהצדיקים ממתיקים מר במר, שהפך העניין של שמד לבגדי כומר, וע"י זה ניצל ממוות לחיים**. ראינו שהצדיק, בכוחו הגדול, מסוגל להמתיק דינים! על הבן נגזר, שיהיה כומר, אבל מי אומר שצריך להיות כומר ממש? בכוח הברכה הצליח להמיר את הגזרה, ולגרום שהבן 'יצא ידי חובה' בתחושת בלבד.. ובכך אף ניצלו חייו. (מעובד מתוך 'עלינו לשבח')

הודאה לבורא עולם בכל מצב

רגועה, המשדרת או חוסר הבנה מוחלט או התעלמות מהנתינים העובדתיים... האם הבשורה שאמרת הובנה כראוי?"

"הובנה לגמרי", השיבה האישה בשלווה, "ודווקא לכן אני כה רגועה ונינוחה. דבריך דווקא משמחים אותי, עד שליבי גואה בתודה וקורא 'הודו להשם כי טוב כי לעולם חסדו!', אמרה כשדמעות התרגשות נוצצות זולגות מעיניה, וכשהרופא היושב מולה נותר פעור פה והמום..."

אחרי ההקדמה הקצרה, הוסיפה האישה והסבירה: "הרי לפי דבריך, אני עומדת לזכות בשנתיים במתנה, כלומר - אני אזכה עוד 700 פעמים לקום בבוקר בשמחה, והרי הקימה בבוקר מדי יום אינה מובנת מאליה, **הרי בורא עולם לא חייב לי כלום, הוא נותן לי חיים במתנה כל יום מחדש**..."

"ובעצם אתה אומר, שאמשיך לזכות במתנה היקרה הזו עוד שנתיים ימים, עוד 700 פעמים! יש משהו מרגיע ומשמח יותר מלשמוע שמתנת החיים תבוא מדי יום עוד 700 ימים? הרי בדיוק על כך ליבי מתרונן מדי יום בהודאה נרגשת 'מודה אני לפניך... שהחזרת בי נשמתי בחמלה!', ואתה מגלה כי אמשיך להודות על מתנה זו עוד שנתיים, האם לא אשמח בלבבי? האם לא אהיה רגועה ושלווה לנוכח המידע החדש והמרגש?"

הרופא היה המום לנוכח ההסבר המפורט, עיניו נפקחו בהפתעה, מבטו על מתנת החיים השתנה מן הקצה אל הקצה. ואז הוסיפה האישה: "ואותו בורא עולם שנותן במתנה 700 ימים, אף שזה לא מובן מאליה והוא לא חייב, מה ימנע ממנו להעניק לי עוד שנות חיים מאושרות? האם כמות החיים שהוא מעניק מוגבלת? האם אינו יכול חלילה להעניק לי עוד ועוד חיים במתנה, פי כמה ממה שאתה מתאר?"

את הסיפור המטלטל, סיפר העסקן הנלווה לבני הזוג לרבי, והרבי הוא שסיפר את הסיפור במוצש"ק פרשת שמות ה'תשס"א לקבוצת בחורים שהגיעו להתברך במעונו, כשהוא מוסיף בהתרגשות: "וכבר עברו מאז יותר מ-5,000 ימים ולילות, ועדיין האישה משכימה קום מדי בוקר ואומרת בלב מתרונן: 'מודה אני לפניך מלך חי וקיים, שהחזרת בי נשמתי!'."

לא פעם אנשים נכנסים ללחץ, כתוצאה ממשבר כלכלי, בעיה רפואית או קושי חינוכי. ההתמודדות עלולה להפחיד ואולי אף לשתק. אך כל זה נכון כאשר האדם חושב כי בריאותו בבעלותו, פרנסתו בידיו, הצלחת ילדיו וכל הדברים האחרים תלויים אך בו.

אך מי שמתרגל להודות על הבריאות התקינה והשגרתית, על הפרנסה המצויה ועל הילדים כפי שהם, העובדה כי הוא שב ומודה מפנימה בליבו כי אין זה מובן מאליה, וכל הדברים הללו ניתנים לו במתנה, כל יום מחדש, כל פעם - מתנה חדשה.

הבא נאמץ דרך חיים זו להודות לבורא עולם על טובו הגדול ולהפנים, כי הכול מאיתו יתברך. (מעובד מ'פניני פרשת השבוע')

סיפר הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א: היה זה בשעת לילה מאוחרת, בחדרו של מורי ורבי כ"ק מרן האדמו"ר מנדבורנה זי"ע. כדרכו בקודש, ישב הרבי בשעות הלילה וקיבל את מבקשי עצתו תוך כדי שהוא מרעיף עליהם מברכותיו, מליבו הבוהר באהבת ישראל יוקדת. ואז, באישון לילה, נכנסו לחדרו בני הזוג - בעלי המעשה, בליווי עסקן רפואי אשר עסק בפתרון מצוקתם, והוא שסיפר את סיפורם האישי המטלטל:

היה זה בחדרו של אחד המומחים הגדולים שבבית הרפואה 'שיבא' בתל השומר. אל החדר הגיעו בני הזוג, הנשואים כ-15 שנה, כאשר כבר שנתיים אחרי נישואיהם החלה האישה לסבול מתופעות שונות, עד שהתברר כי למרות גילה הצעיר היא סובלת ממחלה נדירה וקשה במיוחד...

כשנקבעה הפגישה עם הרופא המומחה, מיהר העסקן לזנוח את סדר יומו ולהצטרף לפגישה המכרעת עם הרופא המומחה. בשעה עשר בבוקר התייצבו השלושה בחדר הרופא, שהביט כל העת במסמכים שבתיק הרפואי עב הכרס, ומדי פעם נעזר במשקפי הקריאה כדי לעיין היטב בצילומים שלפניו. הרופא שאל כמה שאלות והוסיף להביט בניירת, כשבחדר משתררת שתיקה מתוחה וחדה...

ואז הרופא ניסה להסביר, אולם הוא התקשה להוציא את המילים המפורשות מהפה וגמגם קלות. למרות זאת, לא היה מקום לטעות. "אני מביט ומעיין, עוקב אחרי התפשטות המחלה, בוחן כל התפתחות במשך השנים, וצר לי להודיע".

הוא כחכח בגרונו והמשיך: "זה עניין של כשנתיים. אין תקדים רפואי שבמצב כזה, שרד החולה יותר משנתיים. אפשר בזמן הזה להקל על הכאבים, אך אי אפשר לעצור את המחלה. אני ממש מצטער לומר שאין לי מה לסייע, נותרו שנתיים של חיים, במקסימום כמובן".

הרופא השפיל את מבטו, לא רוצה להיתקל בעיניה של אישה צעירה השומעת גזר דין רפואי כזה, חד, חלק, נחרץ וברור. אין סיכוי לרפואתה, כל המאמצים נידונו לכישלון. שנתיים ימים מהיום, לדברי הרופא, אין שום סיכוי שתשרוד!

אחרי שתיקה ארוכה, הרים הרופא את עיניו ובחן את תגובתה. האישה נראתה נינוחה ורגועה, שלווה ובטוחה, כאילו לא שמעה בשורה קשה. לרגע חשב כי דבריו לא הובנו כראוי, ולכן חזר והסביר, אך גם לנוכח ההסבר השני המפורט - האישה נותרה רגועה ונינוחה כפי שהייתה...

"אתם אינכם מבינים במה מדובר", חזר ואמר, "או שהבשורה קשה מדי לעיכול. ובכל זאת, אין לי מה להוסיף". ושוב גילה כי האשה לא נחרדה ולא נבהלה, אלא נותרה רגועה ושלווה, ועוד אמרה בשלווה: "תודה על המידע!".

לנוכח זאת, לא הצליח הרופא לכבוש את סקרנותו: "עשרים שנה אני יושב על הכיסא הזה, וכבר בישרתי בשורות דומות לא מעט לאנשים במצב זהה. מעודי לא נתקלתי בתגובה

לע"נ

תנצב"ה

הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל
הרב מנחם בן ויקטוריה בצרי זצ"ל
אביבה בת איירן ע"ה
אברהם בן יונה ז"ל
יצחק בן חביבה ז"ל
אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל
חי זידי בן קלרה ז"ל
ר' יצחק בן מסעודה קדוש ז"ל
אסתר בת נעמי ע"ה
יעקב בן סלימה ז"ל
ספירנס תקווה בת נעימה ע"ה
שמעון בן אסתר בת זרהה ע"ה
אברהם בן דינה ז"ל

הרב שבתי בן אסתר אטון זצ"ל
מאיר מורד בן שושנה ז"ל
זהבה בת שושנה רייזל ע"ה
עמרים בן דבורה ז"ל
נעמי בת כותן ע"ה
מרים בת בלה ע"ה
דב בן יצחק ז"ל
סוליקה בת עישה ע"ה
סלים בן פרחיה ז"ל
לטיף בן פרחיה ז"ל
דניאל רפאל בן חגית ז"ל
יהודה בן סעידה ז"ל
עפאת בת השמת ע"ה

הרב שמואל בן שמחה דרזי זצ"ל
הרב יעקב בן מרגלית זצ"ל
שמואל בן רבקה ז"ל
משה בן רוזה ז"ל
אביחי בן אסתר ז"ל
נעימה בת גורג'יה ע"ה
דוד בר חסיבה ז"ל
חוה בת יעקב צבי ע"ה
רפאל בן אסתר ז"ל
ר' דב בן בנימין אלתר ז"ל
אורה בת נעימה ע"ה
שמעון בן חנה ז"ל
גורג'יה בת נעימה ע"ה

הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל
הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל
חיים משה גרשון בן שלמה יחזקאל ז"ל
ר' עוליאל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל
דרור יהושע בן ארץ מיוחס ז"ל
צדיק חכם בן חזלה ז"ל
שני בת אסתר ע"ה
מסודי בת חביבה ע"ה
אסתר בת גולה גאולה ע"ה
יוסף בר סעדה ז"ל
יעקב בן נעמה ז"ל
שרה בת מורברי רחל ע"ה
אלון בן סעדה ז"ל

גליון באר הכחשה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

שמות

מכון
באר
האמונה

תוכן הענינים

פרשת שמות

א	בן ירבה - להרחיק ה'ספקות' באמונה.....
ג	מתוך צרה המציאם פדות ורנוחה - אינה אלא הכנה לטובה.....
ה	תכבד ואל ישעו - ע"י האמונה לא יאבד ישוב דעתו.....
ז	המוסיף גורע - ריבוי השתדלות אך למחסור.....
ח	ועינו אותם ואחרי כן יצאו - גלות מצרים וגאולתה כהיום תחת היצר.....
ט	מחשבה טובה - כוחה של קבלה.....
ט	ותשלח את אמתה - להחשיב כל פעולה קטנה שבידו לעשותה.....
יג	בני חביבי - חביבות חבורא בהתגברות האדם על יצרו.....
טז	הבה נתחכמה - תחבולות היצר להפיל חומת הגדרים.....
יז	ויאנחו ויזעקו - זעקת הלב מתקבלת ביותר אף בלא דיבורים.....
יח	מן העבודה ויזעקו - התפילה מתוך לב נשבר מתקבלת ביותר.....
יט	וירא בסבלותם - בכל עת יתבונן להיטיב עם רעהו ולמנוע ממנו צער.....
כ	נצור לשונך - חומר ענין לשון הרע.....
כא	לעסוק בדברי תורה - התיקון ע"י לימוד התורה"ק ובפרט כשהוא ברציפות.....

פרשת שמות

'רוח הקודש' אומרת 'בן ירבה' - יתרבה בקרב בני ישראל 'בן' שהוא לשון וודאי, ויאמינו בלי שום ספק והרהור.^ג

כי שמענו רבים מאחינו בני ישראל המתחבטים בלבם ומתייסרים בנפשותם מצרותיהם ומ'הלחץ זה הדחק' ברוב פחדם מה ילד יום... מה נאכל מעתה... מה

כן ירבה - להרחיק ה'ספקות' באמונה

בפרשתן (א ייב) 'פן ירבה... בן ירבה', וברש"י, 'רוח הקודש אומרת בן - אתם אומרים פן ירבה ואני אומר בן ירבה'. ביאר הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע כי פרעה הוא היצר אומר פן - ירבה, ברצותו להרבות בבני ישראל את ה'פן' - הספיקות וקושיות באמונתם, כי ע"י הספיקות נוטה האדם מהאמונה התמימה^ה, אבל

א. איתא ב'חובות הלבבות' (שער יחוד המעשה פ"ה) 'מן החזק שבשלוחיו (של היצר) לספק עליך על אמיתותיך, ולשבש מה שנתברר לך ולערבב את נפשך במחשבות כזבים וטענות שקרים, ויספק עליך (יכניס אותך ב'ספקות' ב)מה שנתברר לך מאמונתך ודתך'.

וכבר איתא בסידורים (בשם האריז"ל, שעה"כ יוה"כ, ועוד) כי 'ויברך דוד את י' ר"ת ודאי והוא שם קדוש, כי ודאי שמו כן תהילתו - להאמין בו באופן ודאי, וכן על דרך זה ייאמר גם במה שנאמר (תהילים לד ה) דרשתי את י' וענני ר"ת ודאי' (יוסף תהילות).

ב. הרה"ק השר שלום מבעלזא זי"ע פירש במה שנאמר בפרשתן (א ז) 'ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאד מאד', שהכוונה היא על דרך שפרשו חז"ל (ברכות פ"ט מ"ה) מה שנאמר (דברים ו ה) 'ואהבת את ה' אלוקיך... בכל מאדך - בכל מדה ומדה שהוא מודד לך הוי מודה לו במאד מאד, ועל דרך זה יתפרש הכתוב שבני ישראל רבו והתעצמו במאד מאד, כלומר שהתחזקו באמונה יתירה, שעל אף כל קושי השעבוד והצרות רבות ורעות שעברו בגלות מצרים נשארו באמונתם לדעת שהכל מהקב"ה והוא המודד לך, והכל מדוד מנוי ושקול כפי החשבון, והודו לו במאד מאד.

ג. מאמר זה אמר הרה"ק 'האמרי חיים' זי"ע בשנת תש"ו, כשנכנס פעם להיכל הישיבה (בגראסוורדיין) ומצא שם כמה תלמידים מדברים ביניהם על מאורעות המלחמה הנוראה... ניגש הרבי ושאלם על מה נסובו הדיבורים, הבחורים שתקו מפחד ומורא, ענה הרבי ואמר מצינו בתלמודא פעמים רבות (עי' שבת קכא:) 'מאן נימא דמתרצתא היא, דלמא משבשתא היא'. והנה, תיבת מא"ן נוטריקון א-ל-מלך נאמן ומורה על האמונה בהשי"ת. והיינו כי מא"ן נימא - האומר (נימא פירושה 'אומר') בכל עת וזמן שהקב"ה א-ל-נאמן הוא, הרי שמתרצתא היא, אדם זה מתורץ הוא, יש לו תירוצים וביאורים על כל הקורות עמו, בידעו שהכל משמים. אך דילמא האדם שהוא מלא בספיקות בכל הקורות עמו, כי אולי פלוני עשה לו כך ואלמוני נהג עמו להיפך, ואולי אם היה נוהג אחרת לא היו ייסורים באים עליו - אדם כזה הרי הוא משבשתא כי כל ימי חייו מלאים בשיבושים ואינו מבין מדוע כל זה בא עליו.

וכבר היה הרה"ק מקוברין זי"ע אומר (הובא בתורת אבות שבת אות קמא) ש'א-ל אדון על כל המעשים' הוא התירוצו לכל הקושיות... כי אף אם הוא מלא קושיות כרימון על מצבו. יתחזק, והילוכו יהא בנחת בסמיכתו שהכל מאת ה' בא לו ולטובה רבה כוונתו.

פעם התאונן יהודי בפני הרה"ק ה'יסוד העבודה' זי"ע שיש לו קושיות שונות באמונת הבורא. ענהו רבו, אינך הראשון שמקשה כלפי מעלה - כבר קידמך פרעה ששאל בפרשתן (ה ב) 'מי ה' אשר אשמע בקולו' וכהנה עוד. וסופו מה היה, שעל כל קושיא קיבל מכה קשה מאת הבורא, וכבר ראה 'מי ה'...

מעשה נורא הביאו בספרי קורות הימים על תלמידו של הרמב"ן שחלה את חליו האחרון, והלך הרמב"ן לבקרו, וכאשר ראה דכבר תקיף ליה עלמא, אמר לו - שמע בני לאשר אצווק, הנה בעולם העליון יש היכל קדוש הנקרא 'כסאות למשפט' ושם 'שכינה' נמצאת, על כן קח נא 'קמיע' זו אשר אתן לך כעת, עמה תלך לכל הממונים ותבקשם שיובילוך להיכל 'כסאות למשפט', שם תשאל מאת הבורא 'כמה שאלות עצומות שיש לי על הנהגתו יתברך עם עמו ישראל', וגם על מה נלקחת מהאי עלמא כה צעיר לימים. ויהי היום, וישב הרמב"ן ולמד אצל החלון, והנה נפתח החלון, ונתגלה אליו אותו תלמיד ואמר לו, בעלותי השמימה, בכל מקום שהראיתי את הפיתקא שמסרת בידי

יעלה בגורל שידוך פלוני, וכן הוא בבריאות הגוף והנפש. הרי לכם 'רפואה' לכל זה היא האמונה הפשוטה - הברורה ללא כל כחל ושרק, בלי ספקות וחששות, כי אז יקויים בהם 'אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא'.

המכרסמים בלב אדם, כשאין אמונתו ברורה ונהירה בלבו, זהו שורש פורה ראש ולענה, שורש כל מיני רעות וצרות ברוחניות ובגשמיות. לאידך יש לומר ב'מידה טובה מרובה', כי האמונה הברורה היא היא שורש כל הטובות שבעולם.

ובך פירשו צדיקים (הרה"ק רבי ירחמיאל זי"ע בנו של הרה"ק היהודי הקדוש זי"ע, הובא בספרן של צדיקים מערכת רבי ירחמיאל) בפסוק האמור בפרשת נצבים (כט יז) 'פן יש בכם שרש פרה ראש ולענה', כי אותו פן - הספקות ודע כי זוהי קליפת 'עמלק' שנצטוונו בתורה למחות כל 'זכר עמלק', והיא אחת משש זכירות שאין לנו להסית דעת מהם - 'זכור את אשר עשה לך עמלק... אשר קרך בדרך' (דברים כה יז), וכידוע מפי

לא מנעו את דרכי, וכך עליתי מעלה מעלה עד אותו היכל אשר ציוויתני לילך שמה, אך מה אעשה שכאשר רציתי לשאול את השאלות והתמיהות שציוויתני לשאול, לא הוקשה לי מידי ולא היה לי מה לשאול, כי בעולם האמת רואים שאין כלל קושיות, והכל 'בצדק ובמשפט בחסד וברחמים' (הובא במשנה שכיר אבות פ"ו ממנה שראה בספר קדום). ויתרחק כל איש מההתחכמויות למיניהם - ולא יסכין לנסות להבין את דרכי השי"ת. פעם נכנס יהודי אל הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע ושאלו מה טיבו של בחור פלוני כי הציעו לו לקחתו כחתן לבתו, ענהו הרבי הרי בחור זה פיקח הוא... יצא האיש את פני רבו ולא הבין מה הייתה כוונתו, אם לטב או למוטב. ניגש אל אחיו של האמרי אמת הרה"ק רבי משה בצלאל זי"ע והי"ד וביקשו מאתו שיבאר לו את תשובת הרבי. ענה לו רמ"ב כתיב (בפרשתן ד יא) 'ויאמר ה' אליו, מי שם פה לאדם, או מי ישום אילם או חרש או פיקח או עיוור'. הרי לך שמקומו של הפיקח בין בעלי המומין. וזו הייתה כוונת הרבי כי מי שניחן ב'פיקחות' במידה יתירה (אויבער חכם) הוא בעל מום, וסלק ידך ממנו. ה. שמעתי מרב גדול וחשוב שליט"א לבאר את דברי רש"י בפרשת יתרו (יה ט) 'ויחד יתרו - וישמח יתרו, זהו פשוטו. ומדרש אגדה, נעשה בשרו חדודין חדודין'. כי המהלך באמונה פשוטה הרי הוא מלא שמחה, אבל כשמתחיל עם 'פשעטלעך' - דרשות וחקירות, אז 'חידודין חידודין' - שטעכט עס פון אלע זייטן (הרי הוא נדקר בכל מיני דקירות).

מצינו בכוחה של המאמין ובוטח בה' באמונה פשוטה ובטחון וודאי ללא כל ספקות וצדדים, במעשה שהיה - פעם דרש ה'אלשיך' הקדוש זי"ע בפני תלמידיו אודות מידת הביטחון, ובתוך דבריו אמר שאעפ"י שהבורא העמיד 'סדר העולם' שיש להשתדל עבור הפרנסה, אבל כגודל הבטחון כן מיעוט חובת ההשתדלות, והבוטח בביטחון איתן יקבל שפע פרנסתו אף אם לא עשה איזו סיבה ו'השתדלות' לפרנסתו, אחד מהשומעים שהיה 'מפשוטי העם' והיה עוסק במשא 'חומר ובלבנים' נתעורר מדברי ה'אלשיך', וגמר אומר בנפשו לבטוח בבוראו ולעזוב את כל עסקיו והשתדלותו, ומעתה 'מקומו' בבית המדרש - על התורה ועל העבודה, באמירת תהלים, מעמדות וכו', והבורא כבר ישלח לו פרנסה וכלכלה. בני ביתו ניסו להניאו מכך אך לא עלתה בידם כהוא זה, ומכיוון שהחליט כן, מכר את החמור ששימשו לישא משאותיו - לעכו"ם שעסקו היה בחפירת מערות, ומהמעות שקיבל מהעכו"ם נתפרנסו בני הבית, כעבור כמה ימים 'תם הכסף', נכנסו בני הבית והתחננו בפניו שיצא אדם לפעלו ולעבודתו, ויביא לחם לפי הטף, אך היהודי התחזק ואמר 'מבטחי בה' אלוקי - התייצבו וראו את ישועת ה'... באותו היום הלך הנכרי עם החמור לעבודתו בהרים וגבעות, ובתוך כדי שחפר במערות מצא אוצר גדול של אבנים טובות ומרגליות לאין שיעור, העמיסן על החמור, ונכנס שוב אל המערה לבדוק האם נשאר עוד מהאוצר הרב, אז נפלה כל אדמת המערה עליו ו'שם הייתה קבורתו'. החמור שעמד מחוץ למערה המתין עד בוש על 'בעליו' החדשים, ומשראה שבוש לבוא, חזר העירה עם משא ה'אוצר' אל הבית שהיה רגיל להלך - לבית היהודי, ותשתומם נפשם לראות את 'חמורם' מכבר הימים, חוזר אליהם טעון אוצר אבנים טובות ומרגליות, שסיפקו מזונות וכל הצטרכויותיהם, לו ולצאצאיו למשך כל חייהם.

אחר הדברים האלה, באו תלמידי ה'אלשיך' הק' זי"ע אל רבם ואמרו לו, הלא אנו עוסקים זה רבות בשנים ב'סוגית' הביטחון, ומעולם לא בא עלינו שפע כזה מן השמים, ואילו אדם פשוט זה, אך החל לעסוק בבטחון מיד נהפך לגביר אדיר, ענה להם ה'אלשיך' הק', משל למה הדבר דומה, למסמר התקוע בקרקע קשה, שכל רוח שבעולם

או 'ה' נראה לי, ומביט עליו בחיבה כאהבת אב לבן¹. וז"ל ה'ארחות צדיקים' (שער י"ג, הרצון) הרצון היא מידה טובה מאוד, ואינה נמצאת אלא בנפש נדיבה ויקרה. ומי שיש בו מידת הרצון - הוא מסתפק בכל ענייניו כפי מה שיגזור עליו הבורא יתעלה, ולא יתרחק אחריו. ובעל המידה הזאת אינו מצפה אל הגדולה ואל הכבוד, אך רצונו ודעתו לסבול. ולא יתרעם על ענייניו, ולא יקצוף על השם יתעלה לומר: למה עשה השם יתברך כך וכך, זמן המידה הזאת: השמח בחלקו. וכבר ידעת מעלת המידה וגדולתה.

מתוך צרה המציאם פדות ורווחה - אינה אלא הכנה לטובה

בפרשתן (ג ו) 'ויסתר משה פניו כי ירא מהביט אל האלוקים', ביאר בה הרה"ק ה'תפארת שלמה' (חיי שרה ד"ה ויקם אברהם) וז"ל, כי הנה כלל גדול במעלות הצדיקים המתהלכים לפני אלוקים בתמים, אף אם חלילה באה עליהם מידת הדין לאיזה יחיד או רבים ח"ו, לא יתנו לבם להתבונן מהות הצרה החיה רח"ל, ולא יפול לבבם להקשות מדוע עשה ה' ככה לארץ הזאת, כי לבם נכון ובטוח בה' כי צדיק וישר

צדיקים כי זוהי קליפתו של עמלק, כמרומו בשמו 'עמלק' העולה בגימטריא 'ספק' (240) - כי כל מטרתו לקרר את האמבטיה הרוחנית, לצנן את אמונתם בה' על ידי ה'ספיקות' למיניהם. ומשם הוא בא לאשר קרך - שממלא לבם של ישראל ספיקות באמונתם ב'השגחה פרטית', שח"ו יאמרו כי אך מקרה קרה ולא הקב"ה פעל כל זאת בהשגחה פרטית ומדוקדקת על כל בריה ובריה, על כל ענין וענין הנעשה בזה העולם - אין אדם נוגע במוכן לחברו אם לא הוכרו בן מפורש ממעל, כל מזונותיו של אדם קצובין לו מר"ה ואין אדם מרוויח או מפסיד, מצליח או 'לא יוצלח' אם לא נקבע בן משמים, אף לא יוזז קש או תבן אם לא ציווה להם המלך 'לך הנה או הנה'...

ואף אם נראה לו כי רחוקה ממנו ישועתו יחזיק באמונה יתירה², וכך מבארים בפרשתן (ב ד) 'ותתצב אחותו מרחוק', שבא הכתוב לשבח את מרים הנביאה, שאף בעת שהיה נראה כי הבורא מסתיר פניו (שהוצרכו להחביא את משה) והרי הוא 'מרחוק', מכל מקום ותתצב - בעמידה איתנה מתוך אמונה שהבורא נמצא עמה גם בעת 'מרחוק'³. ואדרבה, 'מרחוק ה' נראה לי' (ירמיה לא ב), היינו שבעת אשר נראה לו שהוא 'מרחוק' דייקא

לא תוכל להסיטו ממקומו, מה שאין כן המסמר שתקעוהו בקרקע רכה, אפילו 'רוח מצויה' תזיזנו הנה והנה, והנמשל, אצלכם האמונה כ'קרקע רכה', והיינו אף ש'מאמינים ובוטחים' אתם באמונת איתן בבורא, מכל מקום מאחר וגברא רבא' הנכם, ו'כל הגדול מחברו יצרו גדול ממנו' (סוכה נב.), לא ינוח היצר ולא ישקוט עד שמכניס בכם קושיות בעניין הביטחון, ואכן נכון הדבר שמיד תתחזקו להסיר את כל הקושיות, אך גם היצר ישוב להקשות, ואתם תתחזקו, וחוזר חלילה, אמנם אלו ה'ספיקות' עם ההתחזקויות הופכים את אמונתכם ל'קרקע רכה', ומונעים מכם את כל העושר הרב, מה שאין כן אדם פשוט זה, שנתעורר ל'בטחון הגמור' בלא שום 'חכמות' ופשעטלעך (נימוקים שונים ומשונים), והאמין בבורא שהוא הזן ומפרנס מקרני ראמים עד ביצי כינים כפשוטו וכמשמעו, ואף האדם בכללם, בזה המשיך על עצמו שפע רב ועשירות, כי היתה אמונתו תקועה כבקרקע קשה - בלא שום מציאות לזוז הנה והנה. על כן הגיע כל העושר עד לפתח ביתו ממש, בלא שום השתדלות וטירחה.

ו. כל המרבה לדבר בענייני אמונה הרי זה משובח, וכך ביאר הרה"ק רבי משה מקאברין זי"ע (תורת אבות, אמונה ובטחון כח) במה דאיתא בגמ' (תמיד כח.) 'יחזיק באמונה יתירה', כלומר - למעלה ממדרגתו באמונה, ואף שבכל ענייני העבודה אינו מן הראוי לדבר בעניינים שאינו עומד בהם ולעסוק במדרגות שלא השיג, מיהו בענייני אמונה מותר ואף מצוה לעסוק אף במדרגות שהן רחוקות ממנו (וכך היתה דרכו בקודש, להרבות לדבר ולעורר בענייני אמונה, ואף במדרגות נשגבות המיועדות לגדולים וצדיקים).

ז. על פי זה יש ליתן טעם לשבח בהא דמצינו בדברי חז"ל (ויק"ר כב ד) בסגולת מימי בארה של מרים לרפואה, וכן מבואר בספרים סגולת שתייתם לכל מיני ישועות, ואפשר לומר כי בבאר זו טמון כח אמונתה של מרים, ומבאר האמונה זו ישקו העדרים, להשפיע כל טוב על עם בני ישראל.

ח. ביאור נפלא כתב בסוף הקדמת ה'שב שמעתתא', על הפסוק בתהילים (עז יא) 'השכח חנות א-ל אם קפץ באף רחמיו סלה', כי גם בעת הסתר פנים וחשיכה ידוע נדע כי רבים רחמיו. הבה נתבונן, וכי שכח הקב"ה מלחון ולרחם (חנות מלשון חונן), אין זאת אלא כי אם קפץ והטמין בתוך הנראה כ'אף' את 'רחמיו סלה', והכל רחמים וחסדים.

באר הפרשה - פרשת שמות

הוא, א-ל אמונה ואין עוול (דברים לב ה), ונהפוך הוא כי מפי עליון לא יצאו הרעות (איכה ג לה), רק כל מעשיו ית' מבוזים לטובה, והרעה היא היא ההכנה לטובה^ט ולכך כאשר ראה משה רבינו את מראה הסנה -

המורה על הגלות לא רצה להתבונן מה זה ועל מה זה, לכן ויסתר משה פניו כי ירא מהביט ולהסתכל אל בחינת הדין המבונה אלוקים, פן יקשה בעיניו על כי כך מתנהג עמהם ה'".

ט. בפרשתן (ג טז-יח), 'לך ואספת את זקני ישראל ואמרת אליהם ה' אלוקי אבותיכם נראה אלי אלוקי אברהם יצחק ויעקב לאמר פקד פקדתי אתכם וגו', ושמעו לקולך, ופירש רש"י, 'ושמעו לקולך, מאליהם, מכיון שתאמר להם לשון זה ישמעו לקולך, שכבר סימן זה מסור בידם מיעקב ומיוסף שבלשון זה הם נגאלים (ומקור הדברים בשמו"ר ג ח). והקשה השל"ה הק' (אות כב) מדוע באמת דיקא תיבת 'פקד' היא הסימן לגאולה ולא לשון אחר, גם צריך לבאר מדוע נכתב 'פקד' בלשון חסר ולא 'פקוד' מלא. ומבאר על פי מה דאיתא בגמ' (מגילה יג:) שהקב"ה מקדים רפואה למכה, על פי זה כתב 'והנה אותיות 'פקד' הם מוקדמות לאותיות 'צרה', הרי הוקדם רפואה למכה וכו', עיי"ש, והיינו שסוד הגאולה היא כשמכיר ומאמין שאין כאן צרה אלא הקדמה והכנה לישועה.

וזאת למדנו עוד מהא דאיתא בפרשתן (ב טז-יז), 'ולכהן מדין שבע בנות ותבאנה ותדלנה ותמלאנה את הרהטים להשקות צאן אביהן, ויבואו הרועים ויגרשום'. ואיתא במדרש (שמו"ר א לב), אמרו רבותינו, יתרו כומר לעבודת כוכבים היה וראה שאין בה ממש והרהר לעשות תשובה עד שלא בא משה, וקרא לבני עירו ואמר להם עד עכשיו הייתי משמש אתכם, מעתה זקן אני בחרו לכם כומר אחר וכו', עמדו ונידוהו שלא יזדקק לו אדם, ולא יעשו לו מלאכה, שלא ירעו את צאנו, ובקש מן הרועים לרעות לו את צאנו ולא קבלו, לפיכך הוציא בנותיו. 'ותבאנה ותדלנה', מלמד שהיו מקדימות לבוא מפני פחד הרועים, 'ויבואו הרועים ויגרשום', אפשר הוא כהן מדין והרועים מגרשים בנותיו, אלא ללמדך שנידוהו וגרשו בנותיו. עכ"ל המדרש. ונמצא שהגיע השפלתו של יתרו לדיוטא התחתונה ממש. וכל הרואה עומד וצווח, רבש"ע 'זו תורה וזו שכרה'... כלומר, וכי זהו שכרו של מי שישב עד עתה 'ברומו של עולם' ועזב את הכל למען כבוד שמו יתברך, מחמת שהכיר שאך הבל יש בה בעבודה זרה ודבק באמונה הטהורה. אמנם לאחר זמן התברר כי דייקא השפלה זו היא סיבת גדולתו שזכה להיות חותן משה, שמשה הושיע אותם מיד הרועים ואמר יתרו לבנותיו שיקראו לו וכו', והרי שאם היה חסר לו בהשפלתו אפילו כחוט השערה לא היה זוכה להתרומם עד למעלה, שאילו לא היו הרועים מגרשים את בנותיו הרי לא היה משה ניגש להשקות צאנם. וללמדנו עד כמה הקב"ה 'זקיף כפיפין', כל חד וחד בדיליה, בזמני קושי ובמצבי קושי ולחץ בממון ובבריאות, בתורה ובעבודה, בבנים ובשאר ענינים, כי מה שנראה לעינינו שהוא 'כפיפין' באמת אינו אלא 'זקיף', אין זה אלא להצמיח לו את הישועה. ואם כך הדברים אמורים בגוי, קל וחומר ביהודי שהיורד מטה מטה שזו הטובה השלימה עבורו ומכאן תגיע ישועתו. וכך רמז לה רבינו בחיי בכתוב (ב ב) 'ותצפנהו שלשה ירחים', שבז' אדר נולד משה וביום ו' סיון אחרי שלשה ירחים של חודשי לבנה הושלך ליאור, והגיד לך הכתוב שביום שנצטער ביאור בו נתעלה בשמים וקבל תורה מסיני, וזהו שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים קלח ג) 'ביום קראתי ותענני תרהיבני בנפשי עוז', כי יום הצער הוא יום המביא לידי הישועה כל חד וחד בדיליה.

הנה היה נראה לעינים באותה שעה שפרעה הרשע 'גזר על הזכרים' שברוב רשעותו הוא רוצה לכלות את כל הבנים בכלל ישראל, אבל, באמת לא היה זה פרעה, אלא הקב"ה הוא שסיבב גזירה זו, ולא היה כאן 'עת צרה' אלא הכשר והכנה ללידת מושיען של ישראל, כי אדרבה, דייקא על ידי צרה זו היתה יכולה נשמתו הקדושה של משה לירד לעולם, ומכאן נלמד על כל ה'רדיפות' שעל ידי בשר ודם שאינם באים אלא מידי של הקב"ה, ואין זה 'רדיפות' אלא הכנת הטובה הגדולה שתבוא לאחר מכן. עוד נלמד מכאן שכל נסיון שמביא הקב"ה על האדם הרי זה רק להעלותו לדרגא מרוממת יותר, והרי זה 'נס להתנוסס', ולא בשביל להכשילו ח"ו...

י. על כגון דא רמזו בלשון הכתוב (תהלים לו ז) 'משפטיך תהום רבה', כי בעת שנמצא האדם במצב של משפט ודין, יראה עצמו עומד במקום גבוה והתהום פעורה מתחת לרגליו, שבאם יביט לאחוריו, ולא יתבונן כראוי אל אשר לפניו, הרי ב'רגע קטן' מסוכן הוא ליפול אל עמקי התהום, כמו כן, בשעה של הנהגת דין וייסורים לא יביט על מצב נפילתו אלא יתבונן ויקשר את מוחו ולבו לעבותות האמונה התמימה בחי עולמים.

יא. יתר על כן מצינו בספר 'מכתב סופר' (להרה"ק רבי שמעון סופר זצ"ל בנו של החתם סופר) שאף בזמני קירבה ואורה יניח הכל וימשיך להאמין באמונה פשוטה. ובזה מבאר בלשון הכתוב 'ויסתר משה פניו כי ירא מהבט אל האלוקים',

שיאספו משה ואהרן את הזקנים ואת כל העם - גילו להם את בשורת הגאולה, אז היה ויאמן העם וישמעו כי פקד ה' את בני ישראל, ורק בכח אמונה זו אכן גבר כוחם של משה ואהרן ועשה ה' בידיהם את האותות והמופתים.

בענין זה מצינו בפרשת דברים (ג יד), 'אהיה אשר אהיה ויאמר כה תאמר לבני ישראל אהיה שלחני אליכם'. ומבאר ה'חם סופר' שהקב"ה אומר - אני אהיה עם מי שמחשבותיו והילוכיו יהיו עמי, וזהו 'אהיה אשר אהיה', 'אני נמצא ומשגיח בפרטות עם אדם אשר אהיה במחשבתו תמיד. ע"ד מה שאמרו (משלי ג ו) 'בכל דרכיך דעהו והוא יישר אורחותיך', שכפי אשר תדע את ה' בכל דרכיך - להעמידו לנגד עיניך, כך יישר את אורחותיך ויעמוד לימינך תמיד. במה דברים אמורים - לגבי ה'יחיד', אך לגבי 'כלל ישראל' אף אם ח"ו אינם במעלה גבוהה זו, הקב"ה נמצא עמם בכל עת ובכל שעה בזכירתו את זכות האבות הקדושים, וזהו אומרו 'כה תאמר לבני ישראל אהיה שלחני אליכם' (ולא הוסיף לומר 'אשר אהיה' כמו גבי הפרט) תמיד אהיה עמכם (עי' אורות חת"ס פר' שמות, כמה אופנים בזה).

תכבד ואל ישעו - ע"י האמונה לא יאבד ישוב דעתו

בפרשתן (ה ו-ה) 'ויצו פרעה את הנוגשים בעם... לא תאספון לתת תבן לעם ללבון הלבנים כתמול שלשום, הם ילכו ויקוששו להם תבן. ואת מתכונת הלבנים אשר הם עושים תמול שלשום תשימו עליהם, לא תגרעו ממנו', תמה הרה"ק רבי מנחם מנדל מווארקין זי"ע, מדוע הוצרך פרעה לשנות סדרי העבודה (שמעתה

אדרבה, על ידי האמונה יזכה ל'ניסים' ולישועת ה', וכדכתיב בפרשתן (ד כט-לא, ה א) 'וילך משה ואהרן ויאספו את כל זקני ישראל... ויעש האותות לעיני העם, ויאמן העם וישמעו כי פקד ה' את בני ישראל וגו' ואחר באו משה ואהרן ויאמרו אל פרעה כה אמר ה' אלוקי ישראל שלח את עמי'. וברש"י, ואחר באו משה ואהרן - אבל הזקנים נשמטו אחד אחד מאחר משה ואהרן עד שנשמטו כולם קודם שהגיעו לפלמטין, לפי שיראו ללכת. והקשו המפרשים, שהרי מבואר במדרש (ילקו"ש שמות קפא) שהרבה ניסים ונפלאות נעשו למשה ואהרן בבואם לפני פרעה, שבפתחי ארמונו היו ניצבים אלפי 'שומרים', ואריות שב'כישוף' לא נתנו לאיש לעבור את מפתן השער מבלי אשר יקרא מאת פרעה. וכאן בהגיע משה ואהרן תש כוחם של אלו. זאת ועוד שביתרו את כבליהם והלכו כנמושות אחר משה ואהרן. גם נתבאר בארוכה ה'אותות' שעשו משה ואהרן בבואם לפני המלך, במעשה המטה אשר הפך לתנין ולא עוד אלא שבלע את מטותיהם של החרטומים. מעתה צ"ב, מדוע לא הקדים הקב"ה את ה'אותות' והמופתים, שתחילה ילכו משה ואהרן לבית פרעה - שם יעשו ויערכו 'אותות ומופתים', ורק לאחר מכן יאספו את זקני ישראל להיות עמם, ובוז הרווחנו ששוב לא היו הזקנים מתיירים לבוא עמם בכל עת ושעה הנצרכת לכך.

ותירצו בספרים, עפ"י דברי המדרש (ילקו"ש בשלח רמ) 'לא נגאלו ישראל אלא בזכות האמונה שנא' ויאמן העם"ב, אף אנו נאמר כי אלו הניסים לא באו בכדי, רק בכוח אמונתם של בני ישראל המשיכו והביאו עליהם הנהגת ניסים ממעל, על כן, הוצרכו תחילה

דהנה איתא (ברכות יג:) אמר ליה רב לרבי חייא לא ראינו על רבי שהוא מקבל עול מלכות שמים - שבהגיע זמן קריאת שמע אינו מפסיק מאמירת ה'שיעור' לתלמידיו לקרוא קריאת שמע, ענהו רב חייא, כשהוא מעביר את ידיו על פניו (באמצע השיעור) באותה שעה הוא מקבל ע"ע עול מלכות שמים בקריאת שמע. והביאור, שבוודאי השיג 'רבי' השגות גדולות וגבוהות, עד שקבלת עול מלכות שמים' גרידא אינה רבונתא כל כך שמקבל על עצמו (וזה אינו נחשב 'עול' גביה, שהרי הכל בהיר ונהיר ליה), ועל כן 'העביר ידיו על פניו' להיות נסתרים ממנו כל המדריגות וההשגות וקיבל על עצמו 'קבלת עול מלכות שמים' באהבה בתמימות ובפשטות. ולכן כאשר נפגש משה פנים בפנים עם השכינה, מיד 'ויסתר משה פניו' - שהסתיר את פניו, כאומר אין לי כל קושיא ותמיהה ואין לי אפילו שמץ הבנה בדרכי הבורא יתב"ש.

יב. וכך פירש הרה"ק ה'סוד העבודה' זי"ע בלשון הפסוק 'ויאמן העם וישמעו כי פקד ה', וז"ל, עי"ז שהאמינו בהשגחה פרטית שאין ביד שום בריה להוציאם ממצרים רק בידי הקב"ה בכבודו ובעצמו, עי"ז זכו וישמעו. (הובא

באר הפרשה - פרשת שמות

לא מצאנו מנוח אף לא לרגע אם בטרדת הפרנסה, אם ברפואה וכיו"ב רבות, ישוב הדעת מאן דבר שמיה... עצתו אמונה - כי כאשר יחיה באמונה פשוטה בכל לב ונפש, אזי מתוך האמונה תתישב נפשו עליו. שישב לנפשו המטורפת חבי כמעט רגע עד יעבור, כי מדוע תיטרף ותיבהל נפשו, הרי הכל בידי שמים, צדיק ה' בכל דרכיו, וכל אורחות ה' חסד ואמת.

ובך איתא מהרה"ק ה'דברי ישראל' זי"ע כי 'השמחה ושלוות הנפש' הם הוכחה וראיה לתוקף אמונתו של אדם בה' יי, שהרי פעמים אין האדם מאמין באמת. אלא, בראותו שאין לו פתח הצלה אחר הרי הוא אומר 'בעל בטחון' הנני וה' יהיה בעזרי, בחושבו הרי לא אפסיד ע"י הבטחון. לזה אמר הקרא 'ברוך הגבר אשר יבטח בה', והיה ה' מבטחו' (ירמיהו יז ז). ברוך הגבר אשר יבטח בה' - ובמה יודע אם הוא בוטח באמת, והיה ה' מבטחו - אין 'והיה' אלא לשון שמחה (בר"ר מב ג), והיינו אם הוא שמח בכל מצב שהוא^{טו} אות

יאספו את התבן מבלי לשנות את 'מתכונת הלבנים', ואם כל כך היה עז חפצו להכביד עליהם ולהתיש כוחם, היה אפשר לו להוסיף על 'מכסת הלבנים' עשרה ידות, בכמות שאין בידם להשיגה אם לא בעבודת פרך נוראה.

אלא ביאורו, שאותו רשע רצה לאבדם משוב דעתם^י ועי"ז גם מבטחונם בה', לכן ציווה שיצאו איש איש לבדו ללקט תבן, ובטרדתם בחיפוש אחר כל פיסת קש ותבן תיטרף נפשם, ויאבדו את ישוב דעתם. ועי"ז יוכל להומם, לבלותם ולאבדם מעל פני האדמה. משא"כ אם לא יצטרכו לטרוח בחיפוש התבן אף אם יוסיף על מכסת הלבנים, לא תתבלבל דעתם עליהם ולא יאבדו עשתונותם, אלא מתוך הלחץ זו הדחק יוסיפו על יגיעתם בגוף ונפש ויביאו את מכסתם לידי גמר, והכל יבוא על מקומו בשלום (הובא גם בחשבה לטובה החדש בפרשתן בשם הרה"ק רבי העניך זי"ע).

מכאן חיוזק לנו ולבנינו - דור מוקף מבית ומחוץ בטרדות שונות ומשונות מכף רגל ועד ראש,

יג. כי זה כל האדם - ההתחזקות ביישוב הדעת, כמו שכתב הרה"ק מקאבריו זי"ע במכתב (הובא גם ב'אמרות משה' ערך ישוב הדעת) כל הון דעלמא לא ישוו לשעה אחת שאיש ישראל עומד ביישוב הדעת, ובדעה מיושבת.

יד. כה כתב הרה"ק הבית אהרן (קנט: ד"ה תשובה) 'תשובה עיקרה בלב וסימנה השמחה (פירוש, שהסימן לאדם אם תשובתו שלימה - אם שריו הוא בשמחה), לא נצרכא אלא לקבולינהו בשמחה (לשון הגמ' ברכות ס:): בכל מדה ומדה, ובזה לא יצטרך לתעניתים וסיגופים', שהאיש המקבל על עצמו בשמחה את כל הנהגת הבורא עמו, ובכל מדה ומדה שנוהג עמו מקבלו באהבה ובשמחה - מתקן את כל חטאיו ופגמיו, עד ששוב אינו צריך להתענות ולסגף עצמו לתקן את עיוות ופגם. ולמדנו מכאן עצה טובה לקראת ימי השובבים הבעל"ט, אשר מבואר בספרי הקדמונים על חיוב התענית בהם לתשובה ולכפרה, ואם כי בימינו ירדה חולשה לעולם ואי אפשר לחייב את המון העם בצומות ובסיגופים אך נשאר בידינו הדרך המעולה יותר, להתחזק באמונה ולקבל הנהגת הבורא בכל מצב שהוא, וממילא לא נצטרך לתעניתים וסיגופים.

טו. הרה"ק ה'אמרי חיים' מו"ז'ניץ זי"ע היה אומר (כעיי"ז בדברי בינה להרה"ק מביאלה זי"ע) עה"כ בפרשתן (ג כא) 'והיה כי תלכון לא תלכו ריקם'. כי והיה הוא לשון שמחה, וזהו והיה כי תלכון - אם תהלכו במידת השמחה הטובה. אזי לא תלכו ריקם - לא תחסרו כל טוב, כי השמחה היא בחלקכם.

כתב הרה"ק ה'ייטב לב' (ד"ה ויקם מלך חדש) על הפסוק בפרשתן (א ט-י) 'הנה עם בני ישראל רב ועצום ממנו, הבה נתחכמה לו פן ירבה והיה כי תקראנה מלחמה ונוסף גם הוא על שונאינו ונלחם בנו ועלה מן הארץ', בהקדם הפסוק הנאמר ביוצאי המלחמה (דברים כ ב-ד) 'והיה כקרבכם אל המלחמה...' כי הנה אין 'והיה' אלא לשון שמחה (בר"ר מב ג), וכלומר שבבטחונם בה' יהיו בשמחה גם בעת צאתם למלחמה, ונתן הכתוב טעם לדבר 'כי ה' אלוקיכם ההולך עמכם' - ו'אין שכינה שורה לא מתוך עצבות... אלא מתוך שמחה של מצוה' (שבת ל:). נמצא שבכדי שיזכו ל'ה' אלוקיכם ההולך עמכם להלחם לכם להושיע אתכם' [בגשמיות וברוחניות] מחוייבים הם להיות בשמחה וטוב לב.

ובזה פירש כאן. כי גם 'הנה' מורה על לשון שמחה (ספרי קרח פסקא קיז), ואמר פרעה 'הנה עם בני ישראל' שרויים בשמחה ומכח השמחה הם 'רב ועצום ממנו', על כן, אסף את כל יועציו 'הבה נתחכמה לו' - לדעת איך לנצחם, כי חשש 'והיה כי תקראנה מלחמה' 'והיה' לשון שמחה כדרכן של ישראל שהם בשמחה גם בעת אשר תקראנה מלחמה, ובזה 'ונוסף גם הוא על שונאינו' - זה הקב"ה ההולך עמם כשהם שרויים במדת השמחה, ויפלו לפניו

ועי' הצליח את דרכו. על כן, עשהו הבורא ערל פה וכבד שפה, למען יראו הכל שכוחו היה מן השמים - 'כי אנכי אהיה עם פיך'. ומכאן ילמד כל אחד ש'ציאת מצרים' הפרטי שלו - כל חד וחד בדיליה, אינה תלויה כלל באיזה סיבה טבעית אלא ב'דבר שמים'.

ואין הדברים אמורים רק לגבי 'ציאת מצרים'... אלא בכל פרט ועניין, הן לגבי מעשה ידי האדם עצמו, שלא יחשוב 'אני' עשיתי... אלא ידע כי ה' עשה לו את כל החיל הזה, הן במה שאחרים מעוללים לו. בכל עת ורגע יזכור שאין דבר הנעשה מעצמו או ע"י איזה בריה שבעולם, אלא הכל במוצא פי ה' הוא - 'כי הוא אמר ויהי, הוא ציוה ויעמוד'. ואז אשריו בעולם הזה וטוב לו לעולם הבא. כי כאשר אי מי קללו, או הזיקו, ביזהו או לקח ממנו, דיבר עליו רע וכו' וכיו"ב. הרי באמונתו יודע הוא אל נכון שלא פלוני ביזהו, ולא אלמוני קיפח את פרנסתו, לא ראובן קלקל לו את השידוך, ולא שמעון דיבר עליו סרה לעיני כל הקהל, לא לוי לקח לו את ה'עמוד' ולא יהודה... וכו'. אלא יביט על כל אלו המעשים והמאורעות - כמו שנעשו על ידי הקב"ה בכבודו ובעצמו, ומה לו כי ילון על חברו?"

הוא שקנה את מידת הביטחון בנפשו. כי הבוטח רק מתוך ייאוש, יתהלך ביוגון ואנחה. משא"כ ה'בוטח' באמת יעלו לבו בהיותו בטוח וסמוך על הישועה הקרובה (דבר"י הנדמ"ח ח"ב ליקוטים עמ' תח) טו.

ובך מבאר בספר הק' 'יושר דברי אמת' (פרשת שמות) על הפסוק בפרשתו, 'ויפן בה ובה', וז"ל, כל אדם ראוי להיות לו מידת בה, אם לטוב אם לרע (בכל אופן) יאמר שהכל בידי שמים, אם לטוב הוא בה מן השמים, ואם חס ושלום לרע הוא גם כן בה מן השמים, וזוהי הנהגת בני ישראל הכשרים.

המוסיף גורע - ריבוי השתדלות אך למחסור

בפרשתו (ד י"ב), 'ויאמר משה אל ה' בי ה' לא איש דברים אנכי... כי כבד פה וכבד לשון אנכי... ועתה לך ואנכי אהיה עם פיך'. ומבאר ה'ר"ן' (דרשות הר"ן, הדרוש הה' ד"ה וזה דבר) מדוע לא עשה הקב"ה נס להסיר ממושה את ה'כבד פה' שלו. כי רצה הבורא שנדע שהוא הבורא והמנחה, וכל הנעשה בהאי עלמא על פי ה' הוא, ומלכותו בכל משלה, ולא נטעה שכוחו של משה - 'מושיען ומנחהן של ישראל' היה בזכות 'מתק לשונו' ואמרותיו הנוטפות נופת צוף וכל טעם,

כקליפת השום [ולכן לא כתיב ונוספו גם ה'ם' על שונאינו בלשון רבים על כל בני], אלא וודאי דקאי 'ונוסף גם הוא' על הקב"ה שיצא עמהם למלחמה], ואכן וישימו עליו שרי מיסים למען ענותו בסבלותם - להכניעם ולהעציבם (מלשון מאנת 'לענות' מפני) וכאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ בשמחה ע"כ ויקוצו מפני בני".

טז. ואף אם נראה לו שאינו ראוי שיעזרהו ה' יבטח בו ובוודאי יעזרהו, הנה כתיב בפרשתו (ג יא-יב) 'מי אנכי כי אלך אל פרעה... ויאמר כי אהיה עמך', ולפלא הדבר, כי מן הנראה היה לו להשיב לו כדרך בני אדם, אכן, אין ראוי יותר ממך לקיים שליחות זו, מדוע ענה לו באופן שהוא כמסכים עמו שאינו ראוי לכך. ומבאר הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע (דברי אמת, וארא ד"ה במדרש) שהקב"ה ענהו, אף לדבריו שאינך ראוי, מכל מקום כי אהיה עמך - בכל פינה שאתה פונה הנני נמצא עמך, לשמרך בכל דרכיך ובכל אשר תפנה תשכיל ותצלח, וממילא אל תחשוש פחד שווא, אלא לך בשלוות הרוח אל פרעה, כי אהיה עמך.

יז. פעם אמר הרה"ק משינאווא זי"ע לתלמידיו, הנה מדרך העולם, כשזקוק אדם לסכום כסף קטן אינו טרוד כלל, ובשלוות נפשו הוא סמוך ובטוח שהמעות יבואו לידי, ואילו בשעה שנצרך לסכום גדול הריהו כולו עסוק ב'כסף מנלן', ודואג מניין ישיג את הממון הרב. אך האמת דאיפכא מסתברא, כי הזקוק לממון רב ויודע היטב שאי אפשר לו להשיגם בכוחות עצמו, ובעל כרחו משים הוא את שברו על ה' אלוהיו, איש הלזה בוודאי ישיג המעות בבטחונו הגדול בה'. אך לעומתו, הנצרך לסכום קטן, ונראה בעיניו שאפשר לו להשיגם בכוחות עצמו, ואינו נשען לגמרי על בורא כל העולמים, זה האיש עליו לדאוג ביותר, כי מתרחק הוא מהבטחון בה' אם כן 'מאין יבוא עזרו'.

יח. בפרשתו (ד ו-ז) 'ויבא ידו בחיקו ויוציאה והנה ידו מצורעת כשלג'. ויאמר השב ידך אל חיקך וישב ידו אל חיקו ויוציאה מחיקו והנה שבה כבשרו, ולכאורה תמוה, מדוע אמר לו השב ידך אל חיקך, וכי יפלא מה' לרפאות ידו גם מחוץ לחיקו, והלוא נס כזה קטן הוא כנגד כל הניסים והנפלאות שהיו ביציאת מצרים. ומבאר הגה"ק ה'חפץ חיים' (שמייה"ל ח"ב פ"ג פרשת שמות) שכאן למדנו שאין המקום גורם לביאת הצרעת, אלא ה' נתן וה' לקח. לכן נתרפאה

באר הפרשה - פרשת שמות

עד למעלה ראש, ומושלך ביאור של העולם הזה אם בטומאת זה העולם אם בשאר טרדות בקנאה תאוה וכבוד, וכן אם הוא משוקע בטרדת מזון. כבר הקדים לו הקב"ה רפואה למכה וגאולתו וישועתו מובנים עבורו (וגאולתו שידליק בעצמו ניצוץ ההתלהבות והתשוקה ליוצרו ועי"ז יצא מכל מצריו, ויזכה לעלות ולהתעלות לאין ערוך).

וזוה גופא שעבוד מצרים הנוהג בזמן הזה - שאנו משועבדים ליצרנו הרע עד עצם היום הזה, וכמו"ש הרמב"ם באגרתו לבנו רבי אברהם (אגרות הרמב"ם עמ' לט בר"ה ודע בני) 'ויש לך בני לדעת כי פרעה מלך מצרים הוא יצר הרע באמת. בני ישראל הם שכל האנושי אשר בכל אדם ושם משכן כל רצונותיו והלך מחשבתו, משה רבינו ע"ה הוא השכל האלוך היינו נשמת בני ישראל. ארץ מצרים בכללו הוא הנוף כ"א ומקום הלב הוא ארץ גושן. והיינו שכמו שבימים מקדם שעבד פרעה מלך מצרים את בני ישראל שישבו בארצו, כך לדורות עולם בא היצר למלוך על שכלם (רצונם

ועינו אותם ואחרי כן יצאו - גלות מצרים וגאולתה כהיום תחת היצר

הנה גלות מצרים הוא שורש כל הגלויות (עיי' בר"ר מו ד), וכן גאולת מצרפים שורש כל הגאולות (זוה"ק ח"ב רסז: - קי:). וכתב הר"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (אמרי הרי"ם שמות) ט' שבבבל 'כל הגלויות' הוא גלות האדם ביד יצרו וחילוליו, על כן יש לנו להתבונן בגאולת מצרים להבין את דרך גאולתנו הפרטית - בתיקון המידות, לנצח את אויבנו הרוחניים לנצח על מלאכת בית ה'.

ובתב הר"ק ה'שפתי צדיק' מפילץ זי"ע (בפרשתן אות יד) ולמדנו הלכה למעשה מגלות וגאולת מצרים לגלות וגאולת היצר. כי כמו שבמצרים היה מושיען של ישראל - משה רבינו מושלך ביאור בתוך התיבה כמעט מסוכן, ומ"מ כבר הייתה ישועתו מובנה - שנצטרעה בת פרעה ותרד לרחוץ על היאור ומשם באה הצלתו - שמשחה אותו מן המים וגידלתו לאחר מכן. כיו"ב כל איש מישראל, אף בשעה שהוא משוקע

ידו דייקא בחיקו - באותו מקום שנצטרע, ומינה תבין שאם בחיקו היה איזה סיבה לצרעת היאך נתרפאה ידו שם, אלא שאין החיק גורם צרעת ואין החיק מרפא צרעת, אלא על פי ה' יבוא ועל פי ה' ילך [כמו שאמרו (ר"ה כט.) לא הנחש ממית ולא הנחש מחיה].

ומכאן נבין, שלא עשייתנו היא שהביאה שיהיה לנו כך וכך, אלא אדרבה מאחר שהיה דבר זה רצון השי"ת, על כן נסתבב שיעשה אותה הפעולה. כגון מי שעבר באיזה מקום סכנה וניזוק, לא ניזוק מפני שהלך בדרכו באותו מקום, אלא שמשמים נגזר עליו להינזק ולכך סיבבו שילך אל מקום הסכנה, וכן ברווח - לא תאמר מאחר שבאתי הנה הרווחתי, אלא מאחר שנקצב עלי להרוויח באתי הנה, כי אין לך דבר שאינו מסובב על ידי מלך עליון בהשגחה פרטית ממש.

הנה מצינו בפרשתן 'שפרעה גזר על הזכרים' - להשליכם היאורה, ומשנולד משה רבינו הצפינוהו בבית ג' חדשים ואז השליכוהו היאורה, ותתצב אחותו מרחוק לדעה מה יעשה לו, ותבוא בת פרעה ותקחהו, ואיתא בגמ' (סוטה יב:) שמיד לאחר שהכניסו את משה לנהר בטלה הגזירה, שכך אמרו האיצטגנינים לפרעה שכבר נולד מושיען של ישראל והושלך המיימה... ומן הנראה היה לה ליוכבד אמו לבכות, אוי לי, אילו המתנתי חצי השעה לא הוצרכתי לזרקו... אבל האמת שרק מאחר שכבר היה בנהר על כן התבטלה הגזירה, ומכאן תלמד לעצמך שלא לומר אילו המתנתי... אילו לא הייתי עושה כך וכך... אילו לא הייתי אומר כך וכך... כי אין לך כל ידיעה פשוטה בכל המעשה אשר נעשה בעולם, שמח בחלקך, תן תודה לאלוך המוליך בדרך הטובה כל הימים...

יט. וכתב שם הר"ק החידושי הרי"ם זי"ע בקאצק אמרו, שבפרשיות אלו של גלות וגאולת מצרים יש לעיין בהם כב'הלכה ותוספות קשה'.

כ. יש שהמליצו בזאת את לשון הכתוב אצל בני ישראל 'הבאים מצרימה' (א א) בלשון הווה, ולא 'אשר באו', כי כל בחינת מצרים עדיין הוא חי וקיים אצל כל אחד ואחד, והרי הוא בא לבחינת מיצרים אלו בהווה ובפועל ממש...

כא. צדיקים היו אומרים שגוף נוטריקון גוף וויל פרעסן (הגוף רוצה לאכול), גוף וויל פאפען (לישון), גוף וועט פוילען (יירק בקבר), גוף וויל פארט (ובכל זאת עדיין הוא רוצה לילך אחר תאוות לבו), אך אנו נענה ונאמר לגוף על כל תאוותיו גוף וועט פאלגן (ישמע לקול ה' לעבדו בלבב שלם, אף כשקשה לו).

פאה א א), לכן מיד בתחילת זממם כבר שידר הקב"ה מערכות הטבע וברא לבני ישראל גוף חדש שיוכלו לילד ששה ששה בכרם אחד מה שלא היה מעולם בדבר הזה, וכן ירבה וכן יפרוץ.

ומסיים ה'שם משמואל', מכאן ילמד כל אדם קל וחומר לנפשו, ומה אם בעבור 'מחשבה רעה' של המצריים שינה הקב"ה את גוף היהודי, קל וחומר בן בנו של קל וחומר בשעה שאחד מישראל מקבל על עצמו קבלה טובה^{כב}, 'ובמחשבתו' רוצה הוא לישב על התורה ועל העבודה, וודאי שתיכף ייחפץ להיות איש אחר ברוחניות ובגשמיות.

ותשלח את אמתה - להחשיב כל פעולה קטנה שבידו לעשותה

בפרשתן (ב ה), ותרד בת פרעה לרחוץ על היאור... ותשלח את אמתה ותקחה', והנה איתא בגמרא (סוטה יב:) שעמדה במרחק רב מ'תיבת משה' אלא שנשתרבה ידה עד לתיבה שהיה בה משה והצלתו מן הנהר, ואיתא מהרה"ק השרף מקאצק זי"ע ('אמת ואמונה' אות תרל"ז) דזהו השבת ששבתה תורה, שאף שהייתה רחוקה מהתיבה לא אמרה מה אעשה - רחוקה אני, אלא עשתה ככל אשר לאל ידה עשות^{כג},

ומאויים) הנמצא בגופם של בני"י לשעבר אותם אליו. והנה כמו שפרעה שלט ושעבד רק את בני ישראל, ואילו על משה רבינו לא היה לו שום כוח ושליטה, כך הנשמה הקדושה (הנקראת חלק משה רבינו) שבקרב כל איש מישראל אינה נפגמת, ולעולם איננה תחת ידי החיצונים, ועל ידה יצא האדם לגאולתו כמו שמושה הוציא את בני"י ממצרים. והזמן גרמא להציל את השכל ואת הלב מיד גוי אכזרי הוא שטן הוא יצר הרע, בפרט בימי השובבי"ם - כי הקריאה בתורה בפרשיות יציאת מצרים מעוררת את הזמן ל'יציאת מצרים פרטית' לצאת ממצרי היצר ומיצרי הגוף המונעים אותו מלעשות רצון קונו וחפץ צורו.

מחשבה טובה - כוחה של קבלה

בפרשתן (א יב) 'וכאשר יענו אותו בן ירבה וכן יפרוץ', וברש"י 'בכל מה שהם נותנים לב לענות בן לב הקב"ה להרבות ולהפריץ', רמז נפלא ולימוד גדול למד מכאן הרה"ק ה'שם משמואל' זי"ע (שמות תער"ב) בכוחה של 'קביעות' וקבלה טובה, כי כאשר 'זממו' לענות את בני ישראל, כבר נחשב להם הדבר כמעשה, כי אצל עכו"ם מצרף הקב"ה מחשבה למעשה (ירושלמי

כב. מעשה נורא כתב הגה"ק ה'פני יהושע' זי"ע בהקדמה לספרו, מה שאירע עמו, כי ביום ג' כסליו תקס"ג בהיותו יושב ב'לבוש' בביתו ועוסק בתורה עם תלמידים מקשיבים, לפתע פתאום התלקחו כמה חביות גדולות המלאות ב'פולוויר' (אבק שריפה, חומר נפץ), עד שנהרסו בתים גדולים ובצורות חומה, ונהרגו כשלושים ושישה נפשות מישראל, ובתוכם גם זוג' ובתו היחידה וחותנו וחותנתו, וגם אנכי הייתי בין הנפילים מאיגרא רמא לבירא עמיקתא, ובאתי במעמקי מצולה בארץ התחתית ממש כבתוך המכבש מחמת כובד המשא הגלי גלים שנפלו עלי קורות בתינו יותר מקורות בית הבד', עד שלא היה יכול להיזז את אבריו, וכבר חשב שנגזר עליו להסתלק מן העולם בדמי ימיו במיתה משונה, כשהוא נידון ב'ארבע מיתות' סקילה (ע"י הקורות הגדולות שנפלו עליו) שריפה (מחמת הדליקה הגדולה שהתלקחה) הרג וחנק. ומתאר שם, שחשב לעצמו שקורות ביתו שהם המעידים על האדם ליום הדין (תענית יא.) הם המה שיבצעו בו את הדין, כמו שנאמר (דברים יז ז) 'יד העדים תהיה בו בראשונה להמיתו'. וככה שכב בין ההריסות לערך שליש או רביע שעה, ובינתיים שקטה האש והחלו המון העם לנסות לחלץ את הלכודים בין ההריסות, אך דא עקא שהם המיתו רבים על ידי שדרכו עליהם ורמסו אותם רח"ל. 'סוף דבר כבר יצאתי מכלל ודאי נפשות לידי ספק, אז אמרתי עודני בתוך הגל, אם יהיה אלוקים עמדי והוציאני מן המקום הזה לשלום ויבנה לי בית נאמן להרבות גבולי בתלמידים, לא אמנע עצמי מכותלי בית המדרש ולשקוד על דלתי העיון בסוגיות הש"ס ופוסקים וללון בעומקה של הלכה וכו', אני טרם אכלה לדבר הדברים אל לבי שמע ה' בקול עניי ונתן לי מהלכים בין העמודים כמין שביל ממש נעשה לי ויצאתי בשלום בלי פגע, אז ידעתי נאמנה כי מה' היה הדבר ממש במקום שאין מצילין' וכו'.

כג. ויזכור את דברי הפסיקתא (פיסקא שובה ישראל פ"ט), וז"ל שובה ישראל עד ה' אלוקיך, לכן מלך שהיה רחוק מאביו מהלך מאה יום, אמרו לו אוהביו, חזור אצל אביך, אמר להם איני יכול שלח אביו ואמר לו הלוך מה שאתה יכול לפי כחך ואני בא אצלך בשאר הדרך, כך אמר הקב"ה לישראל שובה אלי ואשובה אליכם, עכ"ל.

ומהשמים סייעו בעדה להשלים חפצה להציל את משה יד, מכאן ילמד כל אדם שלא להתעכב מחמת שהדבר

וכך כתב ה'יעב"ץ' (אבות ב ב) בביאור הכתוב (תהילים לו ה) 'גול על ה' דרכך, ובטח עליו והוא יעשה', דקאי על מי שנצרך לחיזוק בעניני עבודת ה', שלא יאמר אין בכוחי להתגבר, אלא ידע שכמו זה הנצרך לגלגל אבן גדולה מראש ההר לתחתיתו, שאין נדרש ממנו כי אם לדחוף 'מעט' את האבן, ומשם ואילך תתגלגל האבן מעצמה, כך עליו - להתחזק מעט, ולבוא להיטהר, והבא ליטהר מסייעין אותו מן שמיא לילך בדרך הנכון והישר.

וכך כתב ה'ספורנו' על מה דכתיב בפרשתן (ג ד) 'וירא ה' כי סר לראות ויקרא אליו אלוקים מתוך הסנה', ומפרש בזה"ל, וירא ה' כי סר לראות - להתבונן בדבר, ויקרא אליו אלוקים - להודיעו, כאמרם ז"ל (שבת קד.) בא לטהר מסייעין אותו, עכ"ל, וכלומר, שמאחר שמשא 'עשה פסיעה קטנה' וסר לראות מיד זכה שהקב"ה התקרב אליו 'בפסיעותיו הגדולות' ובא להודיעו. וכתב הספורנו עוד שזה גם מה הביאור במה שנאמר (להלן יט ג) 'ומשה עלה אל האלוקים ויקרא אליו ה' מן ההר', שמאחר שמשא הכין עצמו לעלות אל האלוקים מיד קרא לו השי"ת לעלות אליו.

וילמד להחשיב כל דבר, ובזה תתרומם רוחו, ונפשו לא תאבל עליו, אדרבה נפשו תשאנו להיטיב דרכיו יותר ויותר. כה מספר הגאון מהרי"ד גראסמאן שליט"א, בנער שנתקרב ליהדות ונהפך ל'בעל תשובה' גמור בכל לב ונפש ומקום מגוריו היה בעיר נתניה, לאותו בחור היה אברך שלבו נדבו לקרבו וללמוד עמו בכל יום ויום דברי תורה שלא ע"מ לקבל פרס. מנהג משונה היה לו לבחור שבכל עת היה מהלך כשכיסיו נפוחות מ'גרעינים' (גרעיני חמניות, פאפיטעס) השוכנים שם אחר כבוד, האברך שלא הבין פשר מנהג זה לא אבה להציק לבחור ולא שאלו מאומה על כך, שהרי אין כל איסור בתורה להחזיק גרעינים בכיס (רק בשבת ברחובה של עיר במקום שאין ערוב)... ויהי באחד הלילות בבואם ללמוד יחדיו, נענה האברך ואמר לבחור, הנה לי יום שלם שלא נכנס כל דבר מאכל בפיו, אולי תרחם ותעניק לי מעט מנדבת ירך, כמה גרעינים למען תתיישב בהם נפשי ונוכל ללמוד בלב שלוו, אמר לו הבחור, בשום פנים ואופן לא אוכל לתת לך אפילו גרעין קטן אחד... האברך התחנן על נפשו, וזה בשלו לא אתן לך מאומה...

לבו של האברך לא עמד לו, ומני אז החל מתחמק מבקשות הבחור, ופחת משעות הלימוד עמו עד שהגיעו למצב שנפסקה לגמרי החברותא שביניהם, חושיו של הבחור אמרו לו שמניעת הלימוד נובעת מאותה 'פגיעה' שלא אבה לתת לו מגרעיניו היקרים, על כן, התקשר אל האברך, ואמר לו, אכן, אין ברצונך ללמוד אתי יותר, ואין בידי להכריח אותך (שהר לא שילם לו מאומה), אבל זאת אבקשך, בוא נא לבקר בביתי למשך 3-4 מינו"ט (דקות), בבוא האברך לביתו פתח הבחור כמה מארונות הבית והראה לו דליים וקערות מלאות בגרעינים עד אפס מקום... ובטרם שיהיה סיפק בידי האברך להזעיק מהר 'רופא נפשות' לטפל בבחור, פתח הלה וסיפר לו, בוודאי ידעת גם ידעת כי 'בעל תשובה' אנכי, והנה, בתחילת דרכי כבעל תשובה, עזב כביכול היצר את כל העולם ואין עסקיו אלא בי - להניא אותי מדרך הטוב, פעם בא לפתות אותי לחלל שבת, פעם להחסיר תפילה, ועוד כהנה רבות שאין המקום לפרטם, אז יעצני ה'מדריך' עצה טובה, בכל יום ויום בקומך בבוקר משינתך, מלא את כיסך הימיני בגרעינים, ועל כל מעשה טוב שעשית והתגברת תעביר גרעין אחד לכיס השמאלי, ככה תעשה במשך כל היום, ובליילה, תוציא אותם, תמנה אותם אחד לאחד, ועי"ז תתמלא נפשך סיפוק רוחני על שהספקת והרווחת היום כל כך הרבה מעשים טובים, ובזה יגדל כוחך להתגבר גם למחרת... באותו הלילה שבקשת ממני כמה גרעינים כבר היו כולם בכיס השמאלי ולכן לא יכולתי לוותר אפילו על מעשה טוב אחד שעלי לספור בעוד כמה שעות בלכתי לישן, וגם זה פשוט כל הדליים המלאים בגרעינים כי עמהם אעלה אל אבי שבשמים לאחר אריכות ימים ושנים.

ולדידן ייאמר, כל חד וחד בדיליה, לאוו דווקא ב'בעל תשובה' ולא דווקא ע"י גרעינים, עיקר הדברים ברור ביותר, הבט נא על הצד הטוב, אל תשמע לו לאותו יצר הבא לשבור את רוחך, ולייאש אותך כי ממילא אינך שווה מאומה, חזק לבך בכל מעשה טוב שתעשה - לכתוב ע"ג הכתב, או בסוכריות בכיס וכיו"ב, העיקר שימנה אחת לאחת לדעת כי אוצר הוא לעצמו אוצרות רבות יתמלא לבך בשמחה ותענוג מכל דבר שבקדושה ובזה תזכה לעלות מעלה מעלה בדרך הטוב והישר.

כד. בימי שבתו של הרה"ק מקאצק זי"ע על כסא ההנהגה שאלו יהודי שהיה ידידו ורעו משנות קדם, יחדיו הסתופפו ולמדו מפיו של הרה"ק רבי בונם מפשיסחא זי"ע, הלא שנינו ישבנו בצילו של רבינו הקדוש, ונתייגענו לעלות בדרך הישרה, כיצד אירע שאתה נעשית לרבי בעל מדרגה גבוהה מאד ואילו אני נשארתי אדם פשוט מן השורה. ויענהו הרה"ק, הרי למדנו בפשיסחא לבאר את הכתוב (תהילים קטו טז) 'השמים שמים לה' והארץ נתן לבני

מרוחק ממנו, אלא 'ישלח ידו' וסוף דבר שמשמים יראוהו נפלאות, והקב"ה יפתח לו כפתחו של אולם^י. כלומר, כשעשה כל אשר ביכולתו - שילך אל פרעה ויתחיל לדבר, או יסייע הקב"ה בעדו שיצאו דיבוריו הגונים ומישרים.

ביוצא בזה מצינו בדברי האור החיים הק' שאמר
הקב"ה למשה 'ועתה לך ואנכי אהיה עם פוך' (ד יב), והיינו אחר שאמר משה כי כבד פה וכבד לשון אנכי, 'השיבו הבורא, כל עוד שלא תתחיל במצוה אין מקום להסירם, ולזה אמר 'לך' פירוש לך בשליחות זה וכשתדבר תראה שיוסר כבודות פוך ולשונך', עכ"ל.

ובך כתיב במדרש (תנחומא בפרשה), כשראה משה את
הסנה בוער באש אמר אסורה נא ואראה (ג ג), ונחלקו רבי יוחנן וריש לקיש, ריו"ח אמר ג' פסיעות הלך משה רבינו, ור"ל אמר שעיקם את צווארו. בין כך ובין כך חזינו שעשה איזה מעשה, והיינו, שהגם

אדם' - שדרכו של היהודי אל השלימות כמי שעולה מהארץ ועד לשמים שבו ייאמר 'יעלו שמים ירדו תהומות' - ובלשונו 'מ'טאנצט מ'פאלט, מ'פאלט מ'טאנצט' היינו ששואפים ועוסקים לעלות מעלה עד רום השמים ואז נופלים, אך לא נשארים בנפילה אלא ממשיכים לנתר ולקפוץ לגובה עד שמתעלים. והנה אתה, אכן החילות לעלות מעלה מעלה אך משראית שהנך נסוג אחור ונופל התייאשת ונשארת בנפילתך, אך אני לא אמרתי נואש בעת הנפילה אלא המשכתי להתעלות עד שהגעתי להיכן שהגעתי.

הוסיף הידיד לשאול, ילמדנו רבינו כיצד יקום האדם ויתעלה מתוך הנפילה, והרי היא כואבת ומייאשת את האדם. ענהו הרבי מקאצק, אין הדבר תלוי אלא ברצונו ותשוקתו של האדם. כי כך למד הרבי רבי בונם מהנאמר אצל בתיה בת פרעה, ששלחה את ידה למרחק גדול והביאה את התיבה שבה היה משה מונח אליה, ודרשו ז"ל שהתיבה הייתה מרוחקת ממנה מאד, אלא שנס עשה הקב"ה ושרבובי אשתרבב ידה - וע"י שנתארכה ידה השיגה את משה רבינו. ותמיהה גדולה היא, וכי לא ראתה שהתיבה רחוקה כ"כ, מדוע הושיטה את ידה. ומכאן, כשאדם רוצה דבר בכל נפשו ומאודו אינו רואה כלל שהוא רחוק ממנו... ומאחר שכל כך עז חפצה של בתיה לקחת את התיבה היה נראה בעיניו כמו שהיא מרוחקת רק במרחק מועט, לכך שלחה את ידה לקחתו, וה' עשה נס ונתארכה ידה אמות הרבה. כך אף אני, בשעה שנפילתי גברה תשוקתי להתעלות עד כדי כך, עד שכבר לא הרגשתי כלל כמה קשה ורחוק להשיג את זו ההתעלות, אלא המשכתי בכל מאודי, יגעתי ומצאתי.

כה. הנה איתא (סנהדרין קו) בעת שקיבץ פרעה הרשע את יועציו לדון ב'הבה נתחכמה לו' - 'א"ר חייא בר אבא א"ר סימאי, שלשה היו באותה עצה, בלעם איוב ויתרו, בלעם שיעץ להרדות את ישראל נהרג. איוב ששתק נידון ביסורים. יתרו שברח זכו בני בניו לישב בלשכת הגזית'. ומקשין העולם, דהרי יתרו לא הועיל מאומה בזה שנשא את רגליו וברח, ומדוע רב שכרו כ"כ, אלא, שיתרו גם הבין, שאין בידו להלך כנגד פרעה או לשנות דעתו, החליט - אעשה כל אשר לאל ידי עשות, וברח כל עוד נפשו בקרבו, ולכן זכה לשכר כה גדול - שצאצאיו יימנו בכלל הסנהדרין, ויורו לעם ה' את הדרך ילכו בה.

ואף אם נראה לו לאדם שאי אפשר לו לעשות מאומה, אזי לכל הפחות יזעק אל ה' אלוקיו, דהנה ידועה התמיהה, מדוע נידון איוב ביסורים, וכי שתיקתו לחטא תחשב, הרי אף אם היה זועק ומתנגד לעצת פרעה לא היה 'קולו נשמע' כלל. אלא, דכמו שהמתייסר בייסורים זועק במר נפשו על מכאוביו - אף שיודע שזעקותיו לא יועילו במאומה לחלצו ממיצר, מכל מקום זהו טבע האדם שבעת מכאוב זועקים, כך נמי תבע ה' את איוב לאמר, אכן, לא היה בידך להועיל כלל על ידי הזעקה, אך מכל מקום היה עליך לזעוק - להראות שהדבר כואב לך, ומכיוון שלא עשית כן, תהא נידון ביסורים קשים ונוראים, ותראה שבעת שהייסורים מכאיבים לאדם זעוק יזעק עד שמי רום מרוב כאב.

ולדידן ייאמר, אי אפשר לאדם להצטדק ולומר, לא היה בידי כח לגבור על יצרי הרע ועל פיתויי המרים, כי אף אנו נענה לו - היה לך לשאוג כארי מנהמת נפשך, אבי אבי מלטני מיצר הרע וכת דיליה, וכן כתב האור החיים הק' (כי תבוא כו ז) על הפסוק 'ונצעק אל ה' אלוקי אבותינו' - כאן רמז שצריך האדם להתפלל אל ה' בכל יום שיצילהו מיצר הרע.

כו. ואולי לכן זכתה למה דאיתא בזוהר הקדוש (פרשת שלח) שבכל יום ויום מראים לבתיה בת פרעה את דמותו של משה רבינו כהכרת הטוב על שהצילתו ממימי הנהר.

ללמדנו, ואמרו צדיקים זי"ע, כי הנחש מורה על הטומאה והסמ"א, והראה הקב"ה למשה, שאף אם תהיה נפש מישראל בשפל המצב רח"ל, אם רק יתחזק אף בדבר קטן אחד (דומיא דנב שהוא בקצה הגוף) יתהפך מנחש ל'מטה אלוקים', כי אין לך אדם מישראל שאין לו תקנה^{כח}.

ובל פעולה ופעולה שאדם מכניע את יצרו ומקדש את עצמו ערך גדול יש לה בפני המקום^{כט}, וממשכת עליו קדושה עליונה^ל, על כן, לעולם לא יזלזל אדם בעבודתו, ואל יאמר לעצמו מה נחשבת עבודתי הפעוטה,

שהיה ראוי לראות את 'המראה הגדול הזה', מ"מ רק לאחר שעשה מעשה (אפילו קטן) זכה וראה את מלאך ה' בלבת אש מתוך הסנה. ללמדך שאין זוכים לבל השנה אלא אם יתחיל מעצמו ויעשה מעשה זמן השמים מוסיפין ומסייעין אותו^י.

הנה, כאשר הלך משה רבינו אל בית פרעה ציווה עליו השי"ת (שמות ד ג-ד) שישליך את המטה על הארץ 'ויהי לנחש... ויאמר ה' אל משה שלח ידך ואחוז בזנבו, וישלח ידו ויחזק בו ויהי למטה בכפו', והנה ידוע שהתורה נאמרה לדורות, ויש לבאר מה בא 'אות' זו

כז. רמז נפלא רמז הרה"ק ה'אור לשמים' זי"ע בפסוק (ה ז) 'לא תאסיפון לתת תבן לעם ללבון הלבנים כתמול שלשום הם ילכו וקששו להם תבן', כי הנה 'תמול שלשום' - כלומר, דורות הראשונים היו בעלי 'תבן' כלומר, בעלי תבונה ודעת, והיו משיגים דברים גדולים, ועבודות גדולות לאלוקים, אבל דורות האחרונים אינם אלא מקוששים קש ואינם עושים ופועלים כ"כ הרבה. הוסיף על זה מוה"ר הגרי"ד אלטר שליט"א, דמ"מ כתיב אח"כ ואת מתכונת הלבנים אשר הם עושים תמול שלשום תשימו עליהם לא תגרעו ממנו וגו' כי אין נגרע מעבודתכם דבר היינו שאצל הקב"ה חשובים אלו כמו אלו.

כח. הרה"ק ה'עטרת ישועה' מדז"יקוב זי"ע סיפר, פעם בהיותי ברחובה של עיר בווינא עיר הבירה, ראיתי אחד מנקה את הרחובות, ניגשתי אליו ושאלתי, לשם מה יטרח כבודו כל כך, הרי ממילא בעוד כמה שעות ישוב הרחוב להיות מלוכלך כדאשתקד, ומדוע תיגע לריק, ויענני ה'מנקה', הן אמת שתוך שעות ספורות שוב יתלכלכו הרחובות, אבל, אם לא אנקה אותם תמידים כסידרן, תעלה הזוהמא עד למעלה ראש עד שלא יהא שייך להלך ברחוב...

סיים ה'עטרת ישועה' ואמר, זוהי עבודתנו בימי השובבי"ם, 'לנקות ולשטוף', ואם יתחיל האדם בחשבונותיו - הן ממילא אשוב לקלקל אחר ימי השובבי"ם, ומה ארויח בנקיון עצמי כעת הזאת, אין זו טענה כלל, שהרי אם לא יעמול עתה לנקות עצמו, ליטהר מכל חלאה וזוהמא, הרי הם יציפו אותו עד למעלה ראש ח"ו... מעיקרי התשובה, שלא לאחר ולומר - בהגיע זמן פלוני, או מקום פלוני אז אשוב בתשובה שלימה, כי כבר אמרו לבאר מה שאמר השי"ת לבני ישראל קודם מתן תורה - 'שם תהא קבורתכם' (שבת פח.), וכיוונו לרמז לן שהאומר 'שם', 'שם', - כשאגיע לשם אעמיד עצמי על דרך המלך, זה גופא תהא קבורתכם.

כט. הגה"ח רבי ישראל שמעון קאסטעלאניץ ז"ל סיפר שבעת שהרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע ביקר בארה"ק בשנת תרפ"ט, שהה בשב"ק פר' שמות בעיה"ק צפת, אחר עריכת השולחן נכנס לחדרו והיסב עם גדולי החסידים, ביניהם הגה"צ רבי יואל אשכנזי זצ"ל, הגה"צ רבי מתתיהו לוריא זצ"ל ועוד. ובתוך כך החל הרבי לבעור כאש, וכבוד ה' מלא את הבית, והיה מצעק ואומר, משה רבינו שאל 'ואמרו לי מה שמו מה אומר אליהם. ויאמר ה' אהיה אשר אהיה'. כי הנה הקב"ה ציווה למשה, לך אמור לבני ישראל אהיה - אני נמצא עם כל איש יהודי ושורה עליו. אף אם עצמו וגבהו עוונותיו ופשעיו, אם רק יבוא ויאמר הריני מתחרט על העבר ומעתה אהיה טוב, אזי אשר אהיה - אשוב ואהיה עמו. וכך אענהו שוב ושוב בכל עת שיצעק אלי ושמעתי בקולו כי רוצה בתשובה אני. אמר לו משה רבינו למקום, אם ידעו בני"י מכך שמא יאמרו אחטא ואשוב. ענהו הקב"ה 'כה תאמר לבני ישראל אהיה' - להם תאמר רק פעם אחת אהיה. אבל באמת, בכל עת שישב אלי אחד מבני מיד אקבלנו באהבה רבה. עוד אמר ה'בית אברהם' כי 'אהיה' פעמים 'אהיה' (21 פעמים 21) עולה למניין 'אמת' (441), ללמדנו שאפילו אם האדם קיבל על עצמו שמהיום והלאה אהיה אדם אחר, ונכשל ולא עמד בקבלתו, ושוב חזר ואמר 'אהיה', עד שכבר אמר 'אהיה' פעמים אהיה, עדיין האמת היא שהקב"ה מקבלו ובידו לחזור בתשובה (הובא בנתיבות שלום ח"ב עמ' רי"ב).

ל. סיפר הגה"צ רבי חיים ברים זצ"ל שכשבא הגאון רבי יחזקאל לעוונישטיין זצוק"ל לראשונה למסור שיחת מוסר בישיבת מיר, הרעיש בדברי רש"י על הפסוק (שה"ש ד ט) 'ליבבתיני באחת מעיניך', ואלו דבריו, ליבבתני - משכת

צדיק תמים בלא שום חטא, וכאשר אמרו חז"ל (שבת נה:) שהוא מאותם ארבעה שמתו 'בעטיו של נחש' (מחמת שנקנסה מיתה על כל ברואי עולם בחטא אדם הראשון), אמנם מה היה 'זכותה' של יוכבד להוליד את משה, וכתב בזה"ל, ולזה הקב"ה ברחמיו הגדול שהוא עילת כל העילות וסיבת כל הסיבות סובב בדבר, ליתן בלב פרעה לחזור ולצוות להמילדות להמית את ילדי ישראל, ודאי כוונת ה'רשע' היה לתכלית ה'רשע', אמנם השי"ת חשבה לטובה, כי הנה גודל מעלות מסירת נפש על קדושת השם אין לך כל דבר בכל המצוות שיהא בו כח לזכות אדם את נפשו ולעלות בקודש כמו זה. והנה על ידי זה שיוכבד עמדה בנסיון, הגם שמי שאינו מקיים את מצוות המלך אחת דתו להמית, אעפ"כ מסרה נפשה על קדושת השם, 'ולא עשו' ואדרבה 'ותחיינה את הילדים' ולזה עלתה במעלה בזו להיות זוכה להוליד צדיק בזה.

והרבה יש ללמוד מדבריו הק', במעלת המוסר נפשו ועומד בנסיון לגודל יראת שמים שבו, ואף כי דבריו נאמרו על המוסר נפשו למיתה, אך מכאן נלמד על ה'מוסר נפשו' בחיים חיותו שלא לילך אחר יצרו הרעל.

וכתב הגאון ה'שבט הלוי' זצוק"ל (בספר רחמי הרב ערך גבורה) וז"ל. הנה הני תרי נשי היו יוכבד ומרים, כאומרים ז"ל (סוטה יא:) שהיו צדקניות גדולות, זרע קודש וגם נביאות, והיו יראות אלוקים מעורן, ואעפ"כ לא נאמר עליהם שבת זה - שיראו את האלוקים אלא בשעה זאת, דאין יראת ה' של האדם נבחנת אלא

שכן הקב"ה מחשיבה ביותר. וכך כתב בחובות הלבבות (שער חשבון הנפש פ"ה) 'ואל תמעט בעיניך שום טובה שתעשנה לשמו אפילו במילה או בראיה, כי המעט ממך רב אצלו, והקרוב שבדמויונים בזה העתקת השמש בארץ שיעור אמה תעתק בגלגל מילין הרבה וכן העתקת הצל באצטרולב' (כי כאשר תזוז השמש מרחק אמה כאן בארץ הרי זה סימן שבאותה שעה זוה השמש הרבה מילין בשמים) לא.

בה אמר הרה"ק השרף מסטרליק זי"ע (אמרי קדוש אות ע') - מעלה עשן כל שהוא... שגם 'כל שהוא', אף מי שאין בידו אלא 'לחטוף' חמש דקות תורה יחטפנו וידע כי גם כל שהוא 'מעלה עשן' נח"ר להקב"ה.

בני חביבי - חביבות הבורא בהתגברות האדם על יצרו בפרשתן (א כא), 'ויהי כי יראו המיילדות את האלוקים ויעש להם בתים', ופירש רש"י, 'בתי כהונה ולויה ומלכות שקרוין בתים וכו', כהונה ולויה מיוכבד ומלכות ממרים' (בדאיתא בסוטה יא:). והקשה בספה"ק 'דברי משה' (להרה"ק רבי משה מדאלינא זי"ע תלמיד הבעש"ט הק'), לאיזה צורך נכתב בפסוק גזירת פרעה על המיילדות להמית את הילדים, והרי היו עוד הרבה גזירות על הבנים [וכגון לתת אותם בחומה תחת הלבנים] ולא נתפרשו להדיא אלא במדרשי חז"ל, ומה בא הכתוב ללמדנו במעשה זה. ומבאר, כי רצה הקב"ה להוריד לעולם את נשמתו הקדושה של משה רבינו שהוא גואל ישראל ו'איש האלוקים', ואי אפשר לו לבוא לעולם אלא בבית של צדיקים וקדושים, ובשלמא עמרם אכן היה

את לבי אליך. באחת מעיניך - הרבה דוגמות טובות שביך. לולא היתה ביך אלא אחת מהן הייתי מחבבך ביותר וכל שכן בכולן וכן 'באחד ענק מצורוניך' באחת מרבידי ענקי קישוטיך הם תכשיטי מצוה שישראל מציינין בהם, עכ"ל רש"י. ומכאן, כמה חשוב בעיני המקום כל מצווה אחת קטנה.

וכלשון קדשו של ה'בית אהרן' (דף עו:) 'בין חמץ למצה רק משהו (שהרי אותיותיהן שוות, זולתי שכאן יש ה"א וכאן ח"ת שסוגר את פתח הה"א), שממילא בעת שהוא נפרש מהרע אזי הוא נכתר בטוב, ואז נעשה מחמץ מצה כהרף עין'. לא. אמנם, יזכור את פירשו הרה"ק מקאצק זי"ע (שש"ק ח"א אות של"ד) בביאור דבריהם ז"ל (שהש"ר ה ב) 'פתחו לי פתח כחודו של מחט ואני אפתח לכם פתח שעגלות וקרוניות נכנסים בו', ואמר שאכן מפתח אחד קטן יכול האדם לעלות מעלה מעלה, וכל שערי סייעתא דשמיא יהיו נפתחים לו. אך בשביל כך צריך הפתח להיות נקב מפולש בבשרו 'אדורעך און אדורעך'... והיינו שישיריש בקרבו היטב הענין שמקבל עליו, או אז יפתחו לפניו כל השערים.

לב. ואין לתאר שכרו הטוב של העומד בנסיון - בזה ובבא, וכבר אמרו לבאר מטבע הברכה 'ברוך שאמר'... 'ברוך משלם שכר טוב ליראיו', בדרך צחות ומליצה, כי הנה הרוצה להקים ישיבה ולהעמיד תלמידים לשם ולתפארת, יברר אחר מחנכים הנודעים במומחיותם, וברצותו שיעברו ללמד בישיבתו יציע להם כפליים בשכרם ממה שמקבלים עתה חלף עבודתם, כך הקב"ה משלם שכר טוב 'ליראיו', כיון שחפץ עד מאוד שייראו מלפניו.

באר הפרשה - פרשת שמות

בשעה שהוא עומד בנסיון ממורא בשר ודם, והוא מאדיר יראת ה' ועבודתו יתברך. וכן בשעה שהוא צריך לוותר על צרכיו החמריים והוא מוותר עליהם - לכבוד שמו יתברך^{לג}, אז ראוי לחותם של ירא ה' לד.

בפרשתן (ב כה), 'וירא אלוקים את בני ישראל וידע אלוקים', ובתרגום יונתן, וַחֲמָא ה' צַעַר שְׁעֵבְדֵיהֶן דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְגַלִּי קְדָמוּי יַת תַּיִבְתָּא דְּעַבְדֵּי בְּמִזְמְרָא דְּלֹא יָדְעוּ אֲנִשׁ בְּחִבְרִיהֶּלָה (שראה ה' צערם של

והנה איתא בגמ' (ברכות ו:): 'כל אדם שיש בו יראת שמים דבריו נשמעין', והקשה היעב"ץ והרי מצינו רבים מ'נביאי האמת' שייסרו את בני ישראל לחזור בתשובה ואין שומע להם, ובעל כרחך לפרש, 'דבריו' היינו 'בקשותיו' ותפילותיו שהוא מבקש מהשי"ת, שכל מי שיש בו יראת שמים דבריו ובקשותיו נשמעים למעלה.

ומפורשים הדברים במהרש"א על הגמ' (קידושין מ.) 'כל הבא דבר ערוה לידו וניצול הימנו עושין לו נס. גבורי כה עושי דברו לשמוע בקול דברו (תהילים קג כ) כגון רבי צדוק וחביריו'. כתב ע"ז המהרש"א (ח"א)... שבתחילת אותו פסוק (לפני אומרו 'גיבורי כח') כתיב 'ברכו ה' מלאכיו גבורי כח...' ו'מלאכים' אלו הכוונה לצדיקים הכובשים את יצרם מדכתיב לעיל מיניה 'לשומרי בריתו ולזוכרי פקודיו לעשותם', ואמר שבגבורתם זו הם כמלאכים לכבוש את יצרם ('גבורי כח' הכוונה כמו שאמרו (אבות ד א) 'איזהו גבור הכובש את יצרו'). ומבאר המהרש"א מדוע כתיב 'עושי דברו לשמוע בקול דברו', דלכאורה עפ"י הדקדוק היה לו לומר להיפך 'לשמוע בקול דברו עושי דברו' שהרי רק לאחר שמיעתם את דבר ה' הם ממלאים רצונו, (וז"ל) אבל פירוש הכתוב, שהצדיקים הם 'עושי דברו' של הקב"ה על ידי כוחם וכבישת יצרם, ואז השי"ת גוזר 'לשמוע בקול דברו' של הצדיק, דהיינו לשמוע תפילותיו ולעשות לו נס להצילו מהמזיקים (עכ"ל).

לפני י"א שנים, בשנת תשס"ט, היתה שנת בצורת ועצירת גשמים בארה"ק, ובסוף החורף החל לרדת מטר רב על פני האדמה, אז נענה אחד מגדולי הדור זצוק"ל שכל השפעת הגשמים באה בזכות איש פשוט שהתגבר על יצרו 'בבא דבר עבירה לידו', והוסיף ואמר 'שהלה אינו צדיק גדול.. אך הוא הוריד את הגשם'... וללמדנו על שכרם הטוב של יראי שמים, עד שבזכותם באה רווחה לכל העולם.

ומטו משמו של הרה"ק הרי"צ מליובאוויטש זי"ע שזה אשר יש בו תורה, ויראת שמים אין בו, הרי הוא כטלית קטן ללא ציצית.

לג. ובכלל זה שמירת כל חושיו ותאוות לבו, וביותר בענין 'שמירת פיו ולשונו', כי השומר פיו ולשונו זוכה להיות דבוק בשכינה, וכמו שאמר הרה"ק ה"ייטב לב' זי"ע, שעל כן זכה משה רבינו ע"ה לדבר עם השכינה פה אל פה, מפני שהיה 'כבד פה וכבד לשון', ובתרגום, 'ארי יקיר ממלל', כלומר שהיה מייקר ומחשיב כל תיבה ודיבור שהוציא מפיו, וכיון שכלל דבריו, והחשיבם לשמור על כל מוצא פיו זכה לגילוי שכינה ולמדרגות נשגבות ביותר. לד. צא וחשוב, כשתמצא מאן דהו שהציל בימי ה'מלחמה' רבבות אלפי בני ישראל, וכי תכריז עליו - זה האיש 'ירא שמים' הוא, הרי זה נראה כמגרע מחשיבותו ומחשיבות פעליו, עד שתאמר עליו 'כל המציל נפש אחת מישראל' וזה הציל פי כמה וכמה מ'נפש אחת', ומ"מ התורה ראתה אל נכון לשבח את ה'מילדות' שהצילו רבבות מבני ישראל - 'ויהי כי יראו המיילדות את האלוקים' - ללמדך שאין לך שבח גדול מכך.

היה אומר הרה"ק ה'שם משמואל' זי"ע בשם זקנו הרה"ק מקאצק זי"ע, (בימים האלו שיש להרבות בסיגופים) הסיגוף הגדול ביותר הוא להיות ירא שמים - 'יראת ה' טהורה', כשנמנע האדם מדבר עבירה בעת שיצרו בוער בקרבו כאשר, ומתגבר עליו שלא לשמוע לו.

וזל"ק (הוש"ר תרע"ד) זקנינו זצלה"ה מקאצק הגיד כי יותר נוח לגוף לקבל על עצמו כל מיני סיגופים שבעולם מלקבל על עצמו עול מלכות שמים, ואין סיגוף גדול לגוף יותר מלהיות תחת עול מלכות שמים - להתנהג בכל ענייניו רק עפ"י התורה עכ"ד.

לה. יש שרמזו בדברי הגמרא (ברכות ה:): 'רבי אליעזר חלש, על לגביה רבי יוחנן חזא דהוה קא גני בבית אפל, גלייה לדרעיה ונפל נהורא' (ריו"ח גילה את זרועו והואר הבית מאורו), ולכאורה יש לתמוה, מדוע הוצרך רבי יוחנן לגלות זרועו בכדי להאיר את הבית, וכי לא קרנו עור פניו באור יקרות, אלא רמז יש בדבר שה'מעלות' אשר בכוחם להביא אורה לבית אינם ממעלותיו הגלויות והנראות לכל, אלא דווקא אלו שבנסתר מעין רואה ובהצנע כשאין איש יודע מהם - מהם תצא אורה.

וכן מצינו (פסחים קג.) שלשה הקב"ה מכריז, עשיר המעשר פירותיו בצנעה.

בני מהשעבוד, והיה גלוי לפניו התשובה שעשו בסתר בלא שידע איש מחברו^ל. והיינו כי חביבות וחשיבות מיוחדת יש להקב"ה במעשי האדם בסתר, בנסיונותיו הנעלמים מעיני כל חילו אם בשמירת עינו^{לח} או שאר חושיו, ודייקא תשובה זו המשיכה את הגאולה. ולדין יאמר, כשאתה עומד בפני נסיון בענייני שמירת הפה או העיניים, הוי מחזיק בקשרי המלחמה נגד יצרך, הוי בולם פיך, עצום עיניך מראות ברע, והקב"ה יקבלך בשתי ידים ותתרבה

לו. יש מצדיקי הדורות שהיו מכנים תרגום זה 'דער שובבי"ם תרגום' - כלומר שבו נרמז כל ענין השובבי"ם. לז. היה אומר הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע, הנה, אומרים בנוסח הקידוש 'אשר קדשנו במצוותיו ורצה בנו', ולכאורה נראה שמן הראוי היה לנו לומר להיפך 'אשר רצה בנו - וקדשנו במצוותיו', שהרי תחילה בחר ורצה בנו ולאחמ"כ נתן לנו את התורה ומצוות, אלא, כי אכן, בלא קדשנו אי אפשר שיהא ורצה בנו, רק אחר שיתקדש האדם [כפי יכולתו] יתרצה וירצה בו ה'.

לח. מרגלא בפומיה דכ"ק האדמו"ר מסקווירא זי"ע, שפרעה אמר (ה טז) 'לא תאספון לתת תבן לעם הלבנים כתמול שלשם הם ילכו וקוששו להם תבן, ואת מתכונת הלבנים אשר הם עושים תמול שלשום תשימו עליהם', ולכאורה צריך להבין, אם רצה להכביד עליהם את העבודה הרי היה יכול לצוות שמהיום והלאה ישלשו את מתכונת וסכום הלבנים ממה שהיו רגילים לעשות עד עתה, אלא כי ידע פרעה שכל זמן שהם במקומם ושמורים מן הרע לא יוכל אליהם, על כן גזר הם ילכו - שיצאו לקושש תבן ברחובה של עיר, ומכיוון שישוטטו בשווקים וברחובות - במצרים ערות הארץ ויכשלו בראייה רח"ל בזה יוכל לנצחם.

כך ביארו צדיקים (עי' בית אהרן ליקוטים בד"ה יציץ) עה"פ (ישעיהו כז, ו) 'יציץ ופרח ישראל, כי באם האדם יציץ בשיקור העין במקום שאינו הגון, הרי ופרח ישראל כל הישראל ומידת הקדושה שלו הנה כפורחת עלתה ניצה רח"ל. כי ע"י הסתכלות אסורה אחת מאבד כל חלקה טובה שבו.

לעומת זאת כמה גדול שכרו של העוצם עיניו מראות ברע, כמו שפירשו במה שנאמר (ישעיה מט יח) 'שאי סביב עיניך וראי כולם נקבצו באו לך', שמכל פעם ופעם שהאדם שומר את עיניו נברא מלאך העומד ללוותו ולשמרו, וזהו שאמר הנביא, הבט וראה 'כולם נקבצו ובאו לך', כי הם 'סביב עיניך', מחמת ובסיבת ששמרת על עיניך.

סיפר הגה"ח רבי ישראל שמעון קאסטעלאניץ ז"ל, שפעם אחת בעת עריכת שלחנו הטהור היה הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע שקוע מאד בהרהוריו ושרעפיו הקדושים, והקהל עמד בפחד ורעדה בבית המדרש כשאפילו קול דממה דקה לא נשמע, לפתע נעמד הרבי ממקומו וזעק מקירות לבו, שלמה המלך ע"ה אמר בקהלת (ו י) 'אל תאמר מה היה שהימים הראשונים היו טובים מאלה, כי לא מחכמה שאלת על זה', ורצה ללמד בחכמתו, שאל ידמה בעיני האדם שרק בדורות הראשונים היו צדיקים בעולם, 'כי לא מחכמה שאלת על זה', וגם בימינו אנו שאבדו חכמים ויודעי תורה, יש ביד אברך או בחור להשיג כמעט את המדרגות שהשיגו צדיקים בדורות הראשונים, כי בשעה שהוא הולך בדרך ומתגבר לשמור על עיניו מראיות אסורות, ולוחם במלחמת מצוה כנגד היצר הרע, עי"ז הוא מגיע כמעט למדרגותיהם הנשגבות, והתיישב הרה"ק על מקומו, שוב שקע בשרעפיו, ולאחר זמן ממושך נעמד שוב על מקומו, וחזר על הדברים שאמר מקודם אך בשינוי קצת, שלמה המלך ע"ה אמר בקהלת 'אל תאמר מה היה שהימים הראשונים היו טובים מאלה, כי לא מחכמה שאלת על זה', ורצה ללמד בחכמתו, שאל ידמה בעיני האדם שרק בדורות הראשונים היו צדיקים בעולם, 'כי לא מחכמה שאלת על זה', וגם בימינו אנו בשעה שהבחור והאברך הולך ברחובה של עיר והוא נלחם ומתגבר לשמור על עיניו מראיות אסורות, הוא מגיע ומשיג ממש את מדרגותיהם הנשגבות, והרי הוא דומה להם שזה בשוה, ואז התיישב על מקומו וחזר לשקוע במחשבותיו הטהורות, ובטרם נטילת 'מים אחרונים' נעמד בפעם השלישית וכשפניו בוערים כלפידים בהתלהבות אש קודש הכריז, שלמה המלך ע"ה אמר בקהלת 'אל תאמר מה היה שהימים הראשונים היו טובים מאלה, כי לא מחכמה שאלת על זה', ורצה ללמד בחכמתו, שאל ידמה בעיני האדם שרק בדורות הראשונים היו צדיקים בעולם, 'כי לא מחכמה שאלת על זה', ואדרבה דוקא בימינו שהחשכות שולטת בעולם יש ביד אברך או בחור להשיג מדריגות נעלות ורמות הרבה יותר ממה שהשיגו צדיקים בדורות הראשונים, כי בשעה שהוא הולך בדרך ומתגבר על עצמו לשמור את עיניו מראיות אסורות, ולוחם במלחמת מצוה כנגד היצר הרע, בזה תגדל מעלתו יותר מן הצדיקים שבדורות הראשונים, וכל המלאכים ושרפים מקנאים ביהודי זה המתגבר על יצרו ועושה רצון קונו, ואם דבריו אמורים לשעתו של ה'בית אברהם' על אחת כמה וכמה בימינו אלו שבודאי כל מלחמה קטנה חשובה עד מאד בעיני הקב"ה.

באר הפרשה - פרשת שמות

מפגעי וכו' כ"א גם לבל יהי מזיק, כאשר יכין את צעדו ללכת חוצה על השוק לקנות ולמכור ובמזימות זו יחשוב לעשוק ולגזול וכו', או בבואו הביתה להסתתר בסתרי חדריו לעשות מלאכת רמ' בטח אין רואה, חנה המזוזה תזכירו כי יש למעלה עין רואה וכו' ועל הכל יביא במשפט על כל נעלם.

הבה נתחכמה - תחבולות היצר להפיל חומת הגדרים

בפרשתן (א י) 'הבה נתחכמה לו פן ירבה', ופירשו צדיקים (כל חד לפי דרכו, עכ"פ העולה מדבריהם) דלא דיברה תורה אלא כנגד יצר הרע, אשר דרכו להיכנס אל האדם ב'פתח פתוח' שמוצא - בדבר קטן אשר לא נזהר האדם לשומרו ולנעול אותו בשמירה מעולה, ומשם בא להפילו מדחי אל דחי. אבל, אם ישמור האדם את עצמו מתחילה, ולא יתן ליצר אפילו 'דריסת רגל' אפילו על 'פכים קטנים' ממילא לא יהא לו מקום לנעוץ צפרניו ולא ימצא מנוח לכף רגליו.

וזו ביאור הכתוב, הבה נתחכמה לו לבל יוכל להתחיל בפורענותו, שאם לא נעמוד בפניו בתחילת דבר אכן יש לחשוש פן ירבה ויגדל היצר להחטיא כהנה וכהנה, כי עבירה גוררת עבירה על ידי שמצא פתח פתוח להיכנס בתוכו לט.

והדברים אמורים הן לענין השמירה על 'גדרי הקדושה'², הן לענין ה'יאוש' אחר הנפילה, כי מאד מאד יש להזהר שלא יגרר אחריהם לתהום רבה.

חביבותך לפניו עד מאד, שהרי כל זה 'בטומרא' הוא, ואין איש יודע על כך.

בה ביאר בספר 'שער בת רבים' להנה"צ רבי חיים אריה לייב זצ"ל מיעדוואבנא (נדפס בשנת תר"נ) ריש פ' נח וז"ל, איתא בתר"א (ח"א פנ"א) לעולם יהא אדם ירא שמים בסתר ובגלוי, ירצה אפילו בחדרי חדרים שאין שם אנשים אלא ה' לבד. וזהו (מיכה ו ח) 'והצנע לכת עם ה' אלוך'... וזהו שאמרו חז"ל (אבות ב ה) 'ובמקום שאין אנשים' - היינו בחדרי חדרים, גם שם 'השתדל להיות איש' - היינו צדיק ולא רשע דנמשל לבהמה. וזה (שם מ"ג) 'ואל תהי רשע' אף בשעה שאתה 'בפני עצמך' לבד, כי ה' מלא כל הארץ כבודו, והוא רואה בגלוי ובסתר כמ"ש (ירמיה כג כד) 'היסתר איש במסתרים' וגו'.

וזהו שאמרו במדרש (תנחומא תצוה ה) הנך יפה - בבית הנך יפה - בשדה, כי יש אנשים עובדי ה' בביתם, אך בחוץ כמו הנוסעים ברכב ברזל בין אנשים רבים הנה יבושו מלהניח טו"ת ולהתפלל בזמנו מפני המלעיגים עליהם. ויש אנשים הצבועים העובדים ה' בגלוי, אבל בחדרי חדרים לא יבקרו בין טוב לרע. אך אתה הנך יפה הן בבית בסתר הן בשדה בגלוי.

וזהו טעם מצות מזוזה בכל מקום שיש בו דירת אדם, אפי' מאה בתים זה לפנים מזה חייב במזוזה אפי' הפנימי שבכולם. למען בבואו בביתו ובחדרי משכיתו יזכור את ה', ולא יטה מן הדרך הטוב, כי המזוזה לא לבד למשמרת אל אנשי הבית היא לבל ייה' מי ניזוק

לט. וכך ביארו במה שאמרו על יוסף (רש"י בראשית לט ג) 'התחיל אוכל ושותה ומסלסל בשערו, אמר הקב"ה אביך מתאבל ואתה מסלסל בשערך אני מגרה בך את הדוב', שאין זה עונש על שסלסל בשערו, אלא כך היא המציאות שברא הקב"ה בעולמו, שעל ידי שנתן מקום ליצר להיכנס בו מכח סלסול השער שוב היה בו כח להעמידו בנסיון הגדול והקשה [ואף שאין לנו שמץ השגה כלל ביוסף, אך מכל מקום ללמד יצא למען נשכיל ארחות חיים]. מ. וישמור עצמו מאד, להיות בסביבת אנשים יראים ושלמים, כי חלק גדול בבנין האדם או חורבנו תלוי בחבריו הסובבים אותו, וכהיום הזה די לנו לצאת רגע אחד לרחובה של עיר (או להתבונן בתוככי ביהמ"ד) לראות עד כמה גורל נפשותינו ונפשות צאצאנו תלויים בענין זה שנקרא 'חבר טוב'...

פוק חזי מה שרמז בעל ה'חוות דעת' (בהגדה של פסח שלו - 'מעשה נסים', ד"ה והאותות זה המטה) **שאפילו הקדוש והטהור - אם יבוא בקרבת הרע והרשע יהפוך לרע**, וכן היה עם 'מטה האלוקים' שנהפך ליד פרעה ל'נחש' - סמל הרע והטומאה, וז"ל. לזה הראה לו הקב"ה מופת - המטה שהפך לנחש, לרמוז לו שישראל מחמת שהן דחוקין וטעונין בגלות הן רעים, וכאשר ירוויח להן יחזרו למוטב. כי אפילו המטה אלוקים שעליו נאמר (ד יז) 'את המטה הזה תקח בידך אשר תעשה בו את האותות', כאשר הושלך ארצה שהוא מקום הטומאה נהפך לנחש, וכן הוא בישראל, מחמת שנתערבו בגוים נעשו דליטורין שהוא ענין נחש, ולכך אמר לו אחוז בזנבו ולא אמר אחוז 'בראשו', כי זנב

ו**אם** כבר נפל 'יגער ביצר הרע' ויאמר לו - אינני שלך, מעתה אינני אותו האיש אלא אחר אני, וזה האיש החדש מעולם לא נפל ולא נכשל 'עובר ה' הוא ולא אפול לידך כפרי בשל...'

ו**יאנחו ויזעקו** - זעקת הלב מתקבלת ביותר אף בלא דיבורים **בפרשתן** (ב כג), 'ויאנחו בני ישראל מן העבודה, ויזעקו, ותעל שזעקתם אל האלוקים מן העבודה', שוב כתיב (ג ט) 'ועתה הנה צעקת בני ישראל באה אלי וגם ראיתי את הלחץ אשר מצרים לוחצים אתם'. חזיון נפלא מצא הרה"ק ה'ישמח ישראל' זי"ע (בפרשתן אות ב) בשם אביו הרה"ק רבי יחיאל מאלכסנדר זצ"ל לכל יחיד ויחיד בדור אחרון, שכל לב יודע מרת נפשו, איך שאנו סחופים טרודים ומבולבלים, מרוב הלחץ אשר לוחצים אותנו, ועפ"י רוב אין בידו לצמצם את מוחו - לחשוב מה שפתיו מיללו בעת התפילה - וחושב שממילא כל תפילתו איננה אלא מן השפה ולחוץ, והרי הוא רחוק רחוק מאביו שבשמים, אל יפול לבו בקרבו, אלא

יתחזק וידע נאמנה שצעקת בני ישראל באה אלי, כי הקב"ה רואה כל מה שעובר על כל אחד ואחד, ורואה את הלחץ אשר מצרים לוחצים אותם שלכן אינו יכול אפילו להתפלל בעת, רק כאשר זועק מקרב לבו כמו שצעקו היהודים במצרים (ובלשונו הק') שאפילו כח הדיבור לא הי' להם רק צעקו אוי ויי... אוי אנחה זו עולה למעלה, וזעקה זו היא יקרה עד למאוד למעלה פא.

ומסיים שם, וז"ל. ומכאן הוא כח ההתחזקות לכל איש ישראל אשר מגודל צרותיו וחטאיו לא יוכל כמעט לפתוח פיו בתחינה ותפלה לפני הקב"ה, ואם מתפלל הוא כמעט מעורבב ומבולבל מהמחשבות המבלבלים אותו, אעפ"כ בל יאמר לנפשו נואש, ויזעק ויתפלל לה' בכל יכולתו, ואף אם לא יעלה ח"ו מכל תפילתו רק אנחה אחת מקרב ולב עמוק השי"ת בוחן לב יחשוב עניו ומרודו ושפל מצבו ומקומו ושעתו שהביאו לבלבול הדעת, וברוב רחמיו וחסדיו ישמע לאנחה האחת וישמע וישועו פב.

מורה על שפלות, לומר, **תן לדבר ששרשו בקדושה שנטמא אחיזה במקצת ויחזיר לקדושה** - אפילו אם הוא בגודל השפלות שהוא כינוי לזנב... עכ"ל.

עוד כתיב בפרשתן (א ג) 'וינהג את הצאן אחר המדבר ויבוא אל הר האלוקים חורבה, ואיתא בחז"ל שאחד מהצאן עזב את העדר, ומשה הלך אחריו להחזירו, וכשעשה כן אמר הקב"ה שהוא ראוי להיות מנהיג של ישראל. ופירש הרה"ק ר' בונם מווארקא-אטוואצק זי"ע, שהראה בזה משה סימני מנהיג ישראל, דכל זמן שאיש ישראל נמצא בין חבורה של בני ישראל יכול להיות רגוע שלא יוזק כ"כ והחבורה ידאגו וישפיעו עליו להחזיק מעמד במדריגתו, אמנם אחר שעזב את החבורה עליו מאד צריכים לדאוג אולי יושפע לרעה מכל מיני רוחות רעות בחוץ, והרועה צריך לעזוב מלשמור על החבורה כדי להחזיר היחיד התועה לחבורתו.

מא. אגב אורחא, הנה כתיב בפרשתן (ג טו), 'כה תאמר אל בני ישראל ה' אלוקי אבותיכם אלוקי אברהם אלוקי יצחק ואלוקי יעקב שלחני אליכם, זה שמי לעולם וזה זכרי לדור דור', ופירש ה'רמב"ן', 'זה זכרי לדור ודור' קאי על מה שנאמר קודם לכן 'אלוקי אברהם אלוקי יצחק ואלוקי יעקב', וכלומר, 'כי לעולם לא ישכח ברית אבות, וכל הדורות כאשר יזכירו אלוקי אברהם יצחק ויעקב - ישמע א-ל ויענם'. ראה נא גודל הכח הניתן בידי כל איש מישראל - יזכיר בתפילתו בעולם השפל הזה - 'אלוקי אברהם אלוקי יצחק ואלוקי יעקב' ובזה הוא מעורר למעלה זכות אבות עד שהוא מובטח שע"ז בוודאי תתקבל תפילתו.

אמנם לא די בזכירה מן השפה ולחוץ, אלא יכיר ויזכור בפנימיות לבו את השורש אשר ממנה חוצב, כמסופר על בחור 'בנם של קדושים' שהגיע להיכנס אל הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע, בטרם היכנסו ביקש מהמשב"ק הרה"ח ר' חנינא שיף ז"ל שיאמר לרבי כי הוא נכד של רבי פלוני, אך הוא ענהו 'לא נהוג כן גבן'. בחור זה חזר והפציר בו, בהיכנס הבחור לרבי אמר ר' חנינא בחור הלז רוצה שאומר לרבי שהוא בנש"ק. נענה הרבי ואמר, וכי עלי לידע זאת - עליו לידע ולזכור זאת כי בנם של קדושים הוא, כלומר, הנהגתו בחיי יום יום צריכה להיות כפי הראוי ל'בנם של קדושים'.

כיוצא בזה 'בני אברהם יצחק ויעקב' - עליהם להתנהג כראוי ויאות ל'בנם של קדושים' כקדושים אלו. **מב.** כעין זה כתב הרה"ק ה'זרע קודש' מראפשיץ זי"ע (פרשת וארא ד"ה וידבר משה) שלכאורה קשה הא דאמרינן שהדיבור היה בגלות במצרים, וכאן כתיב 'ותעל שזעקתם' ונראה שהתפללו בפיהם ותפילתם נתקבלה, ומבאר

באר הפרשה - פרשת שמות

השי"ת... ובכוונה נסתם מהם ענין התפלה כדי שישאר לדורות שאף שלא יהיה להם כח להתפלל ולצעוק וישעם השי"ת. וכן איתא במכילתא (פ"ב) ה' ילחם לכם - אף שאתם תחרישון שלא יוכלו להתפלל.

מן העבודה ויזעקו - התפילה מתוך לב נשבר מתקבלת ביותר וכתב עוד 'רבינו בחיי', 'והזכיר שני פעמים 'מן העבודה' ללמדך שאין תפילתו של אדם שלימה כאותה שעה שהוא מתפלל מתוך הצרה והדוחק, שהיא יותר מקובלת, והיא העולה לפניו יתברך^מ. וכן תמצא ביונה הנביא ע"ה שבאר העניין, שאמר (יונה ב ח) 'בהתעטף עלי נפשי את ה' זכרתי ותבוא אליך תפילתי אל היכל קדשך', הבטיח הנביא שהתפילה שהיא מתוך הצער ועטיפת הנפש היא הנכנסת לפניו אל היכל קדשו יתברך, עכ"ל^מ.

וכן כתב ה'אור החיים', 'עוד ירצה ע"ד אומרו (תהלים קיה ה) 'מן המצר קראתי קה ענני במרחב קה' כי אחת מהתפילות המתקבלות היא תפילה שמתוך צרה, וכן הוא אומר (יונה ב ג) קראתי מצרה', התפילה שהאדם קורא לאלוקיו מתוך צרתו - בכל לבו, היא העולה תיכף למרומים. ומוסיף ה'אור החיים' שתפילה מתוך הצרה אינה כשאר תפילות העולות ובאות לפני ה' על ידי אמצעי ומשמיעי תפילה בעלי כנפיים (מלאכים), אלא היא עולה ביושר לפני כיסא הכבוד בלא אמצעי. וזה דבר הכתוב ותעל שזעתם וגו' מן העבודה היות זעקתם

ולא עוד אלא שמעלה מיוחדת יש לה לזעקה שבלב, כמו שכתב הרה"ק ה'מאור ושמש' זי"ע בפרשתן (ד"ה ויהי בימים הרבים ההם) על הפסוק דלעיל, שלכאורה קשה מדוע כתיב 'ויזעקו ותעל שזעתם' ולא כתיב 'ויתפללו', ומבאר, וז"ל איתא במדרשים ובוהר מעלת התפלה שהיא במקום עבודה, אמנם יש עתים שאין התפלה יכולה לעלות למעלה מפני הקטרוגים שמפסיקים בחומת ברזל, כמו שכתוב (עי' ישעיה נט ב) 'כי עונותיכם מבדילים', והתקנה לזה איתא בזה"ק לזעוק מעומקא דליבא בכל בוונו שהיא רק קול לבד בלא דיבור והוא נקרא זעקה ושזועה, ומה אין המקטרוגים יודעים רק הקב"ה בעצמו פונה לזעקה זו כשהיא באמת מעומקא דליבא ועונה לקוראיו. וזה חשוב יותר מהתפלה שהיא בדיבור בחיתוך אותיות ותיבות, שמבינים המלאכים ויכול להיות קטרוג עליה, לא כן בזעקה הנ"ל בלא דיבור השי"ת לבד יודע מחשבותיו ומבוקשו וממלא משאלות לבו למוצא (ומבאר שבוודאי עיקר התפילה היא בפה, אבל בזמנים כגון דא מתקבלת ביותר עצם הזעקה לפני ה').

בדברים האלה מצינו חיזוק נפלא בדברי הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע בפרשת בשלח (יד י) ויצעקו בני ישראל אל ה', פירש"י ז"ל 'תפשו אומנות אבותם', כי לא ידעו להתפלל כלל רק צעקו, וזה שתפשו אומנות אבותם - לצעוק לה', כי בקול ניכר פנימיות שבאדם, וכמו שאמרו חז"ל (גישין כג.) 'שביעות עינא דקלא', ולא מחוש הדיבור וכן בשמים ניכר בקול ישראל הפנימיות, ועיקר הרצון שהוא רק לעבודה

באריכות שאכן לא היו כאן דיבורים אלא זעקה מקרב הלב וזהו 'ותעל שזעתם'. וז"ל. דכתיב 'וגם אני שמעתי את נאקת בני', וידוע שנאקה הוא בלב לבד, וכלומר שהקב"ה שמע את תשוקת לבם שהם רוצים להתפלל לפניו לעובדו ית"ש כראוי בדיבור קדוש, והם בעצמם ביקשו רחמים על דבר זה שנתרחקו מאתו ית"ש וצעקו ע"ז, וז"ש ויצעקו בני אל ה' מן העבודה - פירוש, על עבודתו ית' שאינו כראוי...

מג. ידועים דברי ה'תרגום יונתן' בפרשתן (א יט) וַאֲמַרְן חֵיִיתָא לְפָרְעָה אָרוּם לֹא כְנִשְׂא מִצְרַיִתָא יְהוּדִיִּיתָא אָרוּם זְרִיזִין וְחִפְמִין פְּדַעְתִּיהֶן הִינּוּן קָדָם עַד לֹא תִיתִי לְוַתְּהוֹן חֵיִיתָא הִינּוּן תַּלְיִין עֵינֵיהֶן בְּצִלּוֹי מִצְלֶן וּבְעֵינֵי רַחֲמִין מִן קָדָם אָבוֹהֶן דְּבִשְׁמִיָּא וְהוּא שְׁמַע בְּקֹל צְלוֹתְהוֹן מִן יַד הִינּוּן מִתְעַנְיִין וְיִלְיִד וּפְרָקֶן בְּשָׁלֶם, ובתרגום ללשון הקודש וענו ה'חיות' לפרעה, לא הרי הנשים היהודיות כהרי המצריות, כי היהודיות חכמות וזריזות הן, וטרם תבוא המילדת אליהן הן תולות עיניים למרום בתפילה, ומבקשות רחמים מאביהן שבשמים, והוא שומע לקול תפילתם ומיד עונה אותם ויולדות בשלום ושלחה, השקט ובטח (הרה"ק ה'ברכת אברהם' היה חוזר על כך עם כל אלו שבאו להכיר עצמם לפני לידה).

מד. כתב ה'ספורנו' עה"כ (ב כה) 'וירא אלוקים... וידע אלוקים', וז"ל, ידע נגעי לבבם, ושהיתה תפילתם וצעקתם בכל לב, על היפק' ויפתוהו בפיהם וגו' ולבם לא נכון עמו' (תהלים עח לו-לז). כי אכן תפילה זו הבאה עם כל ה'ברען' ולא כמצוות אנשים מלומדה, היא הפועלת רבות במרומים.

אל ה' הייתה מתוך העבודה הקשה, לכך 'עלתה' מיצר עליהם. איתא מהרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (ליקוטים בפרשתן ד"ה ויהי, ומקורו בספר תלמידו ליקוטי חבר בן חיים) כאן ניכר ההפרש וההבדל כי זה לעומת זה עשה האלוקים, כי בעשו כתיב (בראשית כה כז-לד) 'ויגדלו הנערים... ויאכל וישת ויקם וילך...' - לא ראה מאומה לנגד עיניו אלא את עצמו את מאכלו ומשתהו וכו', ואילו במשה מצינו כי אך 'ויגדל משה' מיד נתן עיניו ולבו להיות מיצר על אחיו^מ, ביום הראשון ראה מצרי מכה עברי ולא

וירא בסבלותם - בכל עת יתבונן להיטיב עם רעהו ולמנוע ממנו צער

בפרשתן (ב יא), 'ויגדל משה ויצא אל אחיו וירא בסבלותם', וברש"י, נתן עיניו ולבו להיות

מה. ומכאן תשובה, כי הנה פעמים בעת שיהודי שרוי בצרה וצוקה, אם בגשמיות אם ברוחניות, נראה לו שבזו העת אינו ראוי לשפוך לבו לפני הבורא, ישיב אל עצמו, אדרבה ואדרבה, כפי ריבוי הקושי כך תפילתו יותר מרוצה ומקובלת לפני המקום ב"ה.

מו. וכך מתאמרא בשם הרה"ק רבי יהונתן איבשיץ זי"ע, שלכן לא גזר פרעה את שעבוד מצרים על שבט לוי, מאחר שידע שמושיען של ישראל הנו נצר לשבט לוי, וזה הכלל, אי אפשר לאחד להוציא את רעהו מצרה אם לא ירגיש את הרגשת רעהו את צרתו, ע"כ פטרם 'מן העבודה' לבל ירגישו ויחושו את אנקת אחיהם בני ישראל, ולא יבוא הגואל המיועד לגאולתם לגואלם, אבל 'למעשה' משה רבינו שקיים בעצמו וירא בסבלותם, חש מהר גואלם.

רגיל היה הגר"ח קרייזווירט זצ"ל לומר, ללמוד כמו רבי עקיבא אייגר, אנו לא יכולים. להתפלל כמוהו, גם לא. אך לעשות חסד כמו רבי עקיבא אייגר, אנו יכולים - כי במעשי חסד העיקר הוא לפי המקבל, ואם המקבל נהנה מהעזרה, אזי זכינו לקיים את מעשה החסד בשלימות כדבעי (מעדות בתו תחי', הובאה בס' חזון חיים).

וכבר נודע מאמרו של הבעש"ט הק' שאף שבכל המצוות ה'פניות' מפחיתות ומגרעות ממעלת המצווה, אך לגבי חסד שאני, שהרי סוף כל סוף נהנה הזולת, עפ"ז המליצו לפרש באומרם 'הקול קול יעקב והידיים ידי עשיו', כי לגבי ה'קול', קול תורה וקול תפילה צריך להיות בשלמות ובבחי' קול יעקב, אך לגבי צדקה הנעשית ביד וכדומה לא גרע אם הידיים הם ידי עשו...

איש יהודי היה בעיר מאנטריאל שבקאנדא ושמו 'רבי מרדכי וויינבערגער' (נלב"ע לפני כשנה ומחצה) מקום מוצאו ולידתו היה באירופא שלפני ה'מלחמה'. מתחילה היה שם משפחתו 'גרינפעלד' אך משום מעשה שהיה היסב שמו ל'וויינבערגער', וכך הוה מעשה, לרבי מרדכי זה היה ידיד נעורים שנקרא בשם 'ענגיל', יחדיו שהו במחנות הפליטים מיד אחר ה'מלחמה', גם השתדלו יחדיו להשיג לעצמם אישור כניסה לקאנאדא. בכדי לקבל את ה'אישור' היה עליהם להיבדק אצל רופא לראות אם בריאים, כי אין מדינה בעולם שתסכים להכניס לתחומיה חולה ל"ע. ואכן, ר' מרדכי קיבל 'אישור', ואילו רעהו הבחור ענגיל לא קיבל כרטיס אישור מאחר שחלה אז ב'טיפוס' ל"ע.

בהגיע עת הפלגת האניה לחוף מבטחים בא הבחור הידיד להיפרד מר' מרדכי, ובתוך כך פרץ בבכי מר, באמרו, מה יעלה בסופי, הרי לעולם אשאר כאן, כי אף לכשאבריא בעזהש"ת לא תסכים שום מדינה להכניסני אחר שחליתי בעבר בטיפוס ה"י, ומה יעלה בסופי וכי לעולם לא אוכל להקים בית בישראל... נכמרו רחמי ר' מרדכי עליו, ובכוחות למעלה מהטבע, נתן לידידו את ה'אישור' שלו, באמרו לא יקרא שמך עוד 'ענגיל' אלא 'גרינפעלד' - הפלג למרחקים בשמי ותנצל נפשך. והוא חזר למקום השממה.... רק אחר זמן ארוך השיג רבי מרדכי 'אישורים' להפליג גם לקאנאדא על שם מאן דהוא (שכבר נלב"ע) בשם 'וויינבערגער', ומאז נקרא שמו ר' מרדכי וויינבערגער, והצליח ה' דרכו ברוח ובגשם ונתאחדו תורה וגדולה על שולחנו. כעבור שנים רבות נכנס ר' מרדכי אל רבו הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע ושאל את הרבי אולי אשוב לשמי הראשון ואקרא את עצמי בשם 'גרינפעלד', אמר לו הרבי, בכל פעם שמאן דהו נוקב בשמך - ר"מ וויינבערגער, נעשה רעש גדול בשמים עד היכן הדברים מגיעים - כמה יש ביד יהודי למסור נפשו עבור הזולת. מדוע תפסיד זאת.

הוסיף לזה חכם אחד, שהנה מצינו בתורה לקרוא ל'יוכבד ומרים' - שפרה ופועה - ובחז"ל (עיי' רש"י א טו) ביארו שפרה שמשפרת לוולד, פועה שפועה לוולד. ועדיין צריך ביאור מדוע לא נקראו בשמם האמיתי יוכבד ומרים, אלא מכאן, כי לא ייקרא שם האדם אלא על שם פעולותיו שפועל ומיטיב לאחרים.

באר הפרשה - פרשת שמות

וכתב ה'רמב"ן 'כשם שאתה הווה עמי כך אני הווה עמך, אם פותחין את ידיהם ועושין צדקה אף אני אפתח את ידי, שנאמר (דברים כה יב) 'פתח ה' לך את אוצרו הטוב'.

והנה ענין זה דהטבה לזולתו שייך ביותר לימי השובבי"ם, כנרמז בדברי חז"ל (תענית לא.) אותו יום שנתנו הרוגי ביתר לקבורה תקנו ביבנה הטוב והמטיב, והאותיות שבתיתבת 'ביתר' ניתנות להיכתב גם כן בתיבת 'ברית', ולזה תקנו הטוב והמטיב - שהתיקון 'להרוגי ביתר' נעשה ע"י שיהיה טוב ומטיב לאחרני, אם בזהירות בכבודם, אם בהטבה בממונו או בגופו כל אחד כפי שידו משגת.

נצור לשונך - חומר ענין לשון הרע

אִתָּא ב'שפת אמת' (תרמ"א ד"ה ברש"י) על דברי רש"י (ג יא) 'שמשא שאל' מה זכו ישראל שיעשה להם נס ואוציאם ממצרים'. ותמיה רבתי היא שהרי לעיל (ב יד) ביאר רש"י 'אכן נודע הדבר - נודע לי

היה לסבול בן מאהבת עמו, ביום השני ראה שני עבריים נצים והוקשה בעיניו כיצד ירים איש ישראל ידו על חברו, ובבנות יתרו דלה להם מים להצילם מיד הרועים האחרים שלא סבל את העוול שנעשה להם ע"י הרועים.

וממשיך ב'ליקוטי חבר בן חיים' 'והוה מרגלא בפומא דמרן, כי זאת רמזו חז"ל (גדרים לה.) בפסוק (לד א) 'פסל לך, לא העשיר משה אלא מפסולתן של לוחות', כי כתנאי קודם למעשה כדי לקנות את התורה על האדם לקנות תחילה את ה'מידות טובות', והנה ענין המידות לא נכתבו בלוחות, וכאילו נשרו מהם כ'פסולת', ועל בני' ללמוד מעלת המידות ממש רבינו עצמו - כשיראו שבזכות מידותיו הטובות זכה להיות 'מקבל התורה' יבינו גם הם בחשיבות המידות... והיינו שבזכות שהיה 'אוהב ישראל' ומיצר בצרתן זכה לקבל תורה מסיני ולכל מדרגותיו הגדולות.

גם יזכה ע"י ההטבה לרעהו לשפע פרנסה וכל מילי דמיטב, כדכתיב בפרשתן (ג יד) 'אהיה אשר אהיה',

מז. ה'משך חכמה' (בראשית ט כ) מבאר בדברי המדרש (בר"ר לו ג) אמר רב ברכיה... משה משנקרא 'איש מצרי' (ב יט) נקרא 'איש אלוקים' (דברים לג א), וז"ל, ומשה נקרא (בתחילה) 'איש מצרי' - שהוכרח לגלות, שזה מורה פחיתות בנפש - מכל מקום, הואיל ומסר עצמו על ישראל בהריגת המצרי נקרא 'איש אלוקים', שהגיע לתכלית השלמות מה שיוכל האדם להשיג.

מח. פעם אמר הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע בגשתו להניח תפילין כאשר נישק תחילה כנהוג את היד שבקשירת התפילין של יד. התבטא לאמר, כי מקודם שאנו באים להניח את התפילין ולהתעמק לזכור בייחודו ואחדותו יתברך שמו בעולם, הרי אנו מנשקים את היד (משמעותה 'יד' - 'איד', כלומר יהודי), להראות שתחילה יש להרבות באהבת ישראל לנשק (- להיטיב) כל איש ואיש מישראל.

מט. יש שביארו עפ"י את הפסוק (תהילים קמה טז) 'פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון', שלכאורה צ"ב שינוי הלשון, שפתח בלשון נסתר - 'פותח', ומסיים ב'את ידך' לשון נוכח. והיה לו לומר פותח את ידו או תפתח את ידך, אלא יש לומר, שכל הפסוק נאמר כלפי הקב"ה (כמו הפסוק שלפניו, עיני כל אליך ישברו, ואתה נותן להם את אכלם בעתו), ואילו 'פותח' קאי על האדם, וזהו אומרו פותח ע"י שנותן משלו, את ידך - יד ה' להשפיע על האדם שפע רב. נ. וכבר אמר הרה"ק מווארקי זי"ע כי הנה העולם אומר שימי השובבי"ם ניתנו כתיקון ל'חטא הנודע', אך אני אומר, דבאו לתקן את ה'חטא' שלא נודע, והיינו שפגע בחברו וכדו' ואינו מרגיש שהרג כאן את הנפש ושפך כאן דם, ורציחה ממש נעשתה כאן, 'ואינו יודע' כמה דמעות הזיל הנפגע מחמתו, וכמה לילות התהפך על משכבו מצער הפגיעה...

נא. הרה"ק רבי דוד מלעלוב זי"ע ביאר בלשון הכתוב בפרשתן (ה ז) 'לא תאסיפון לתת תבן לעם', שלכאורה קשה דאם כוונתו מלשון 'הוספה' היה לו לומר 'לא תוסיפון' ומהו שהוסיף א'. אלא הביאור, שהוא מלשון 'אסיפה' - שהיו נאספין בכל ליל שב"ק ומשתעשעין במגילות שבידם (עיין שמו"ר ה יח), וראה פרעה שעל ידי התאספויות הללו עומדים המה בתוקף אמונתם וקדושתם, ומשהותם יחדיו הם שואבים כוחות לנפש, כח וגבורה להחזיק מעמד במשך כל השבוע הבא, וגם חשש שהתחזקות זו תחיש להם גאולה שלימה לצאת לחרות עולם מתחת ידו - על כן גזר לא תאספון, שלא יתחזקו יותר בשבת אחים גם יחד, ואז יכנסו בשלימות תחת יד מצרים ברוח ובגשם, ולא במהרה

לקבל התורה על ההר הזה לסוף שלושה חדשים שיצאו ממצרים'. והקשה ה'שפתי חכמים', וכי לאחר ג' חדשים קבלו את התורה, והרי לסוף ג' יום קבלו את התורה, אלא ביאורו שאין הכוונה לתורה שבכתב שקבלו במעמד הר סיני, אלא לתורה שבעל פה שקיבלו רק לאחר ג' חדשים (י"ז בתמוז) כשירד משה רבינו מן השמים, ודבר גדול קאי על תורה שבע"פ, וכמו שאמרו חז"ל (גיטין ס:): 'לא ברת הקב"ה ברית עם ישראל אלא בשביל דברים שבעל פה, שנאמר (להלן לד כז) כי על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית ואת ישראל'. וטעמא דמילתא נתבאר במדרש (תנחומא נח ג) כי בעסק תושבע"פ נדרשת יגיעה עצומה, וכל מה שהוצרכו לכפות עליהם הר כגיגית היה על תורה שבע"פ, כי על תורה שבכתב אמרו 'נעשה ונשמע' מפני שאין בה יגיעה וצער והיא מעט, אבל על תורה שבע"פ שיש בה דקדוקי מצות קלות וחמורות והיא עזה כמות וקשה בשאול קנאתה, לפי שאין לומר אותה אלא מי שאוהב את הקב"ה בכל לבו ובכל נפשו ובכל מאורו, שנאמר (דברים ו ה) 'ואהבת את ה' אלוך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך', בזה הוצרכו לכפיית הר כגיגית.

והזמן גרמא, בימי השובבי"ם בהם ניתן לכל איש ישראל כח עז ותעצומות להתעלות, לטהר ולקדש את עצמו בקדושה של מעלה, אזי בראש ובראשונה יש להרבות בעמל ויגיעת התורה, וכן אומרים משם ה'חידושי הרי"ם' זי"ע בשם הרה"ק השרף מקאצק זי"ע שעיקר תיקון ימי השובבי"ם הוא בלימוד גמרא ופי' תוספות בעיון.

הדבר שהייתי תמה עליו מה חטאו ישראל מכל שבעים אומות להיות נרדים בעבודת פרך, הרי שלא הבין משה מדוע סובלים כל כך בני ישראל בגלותם, והיאך בא עתה לשאול 'מה זכות יש להם שיעשה להם נס'. אלא, מאחר שראה שיש ביניהם דלטורין - בעלי לשון הרע, לכן שאל מה זכות יש להם לצאת ממצרים, להודיע איך שמאבדן ח"ו כל הזכויות על ידי חטא לשון הרע. על כן, בשעה ששמע משה שבנ"י נגועים בחטא הלשון, הבין שאבדו כל זכות שהיא, ומשום כך שאל באיזה זכות יגאלו.

והדבר צריך חיזוק תדיר ובפרט בימי השובבי"ם, כמו שכתב ב'פרי מגדים' (או"ח סו"ס תרפ"ה, גם בספרו ספר המגיד ח"ג שובבי"ם) שפרשיות השובבי"ם פותחים בתיבת 'ואלה שמות' - ואלה נוטריקון ואבק לשון הרע... כי בשבועות אלו יש להיזהר מכל נדנוד חטא הלשון, ובמשנה זהירות מלשון הרע ואבק לשון הרע. וכבר כתבו (עי' מגן אברהם רי"פ לך ועיי"ש) שסיבת החולאים המתרגשים ובאים לעולם הוא על ידי הדיבורים שאינם ראויים שהם גורמים ל'עיפוש האוירים' וקלקול טבע העולם, ע"כ צריכים לתקן את הדיבור שלא לדבר דיבורים אסורים, ולקדש הדיבור בדיבורי תורה ותפילה אמיתיים מעומק הלב נובח פני ה', עכ"ל.

לעסוק בדברי תורה - התיקון ע"י לימוד התורה"ק ובפרט כשהוא ברציפות

בפרשתן (ג יב), 'בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלוקים על ההר הזה', וברש"י, 'דבר גדול יש לי על הוצאה זו (יציאת מצרים), שהרי עתידים

יוכלו לצאת מתחת יד מצרים. וסיים ואמר, פארוואר (כך היו מכנים בפולין 'אמת') בשעה שאעלה למרום לאחר מלאות ימי ושנותי, יבוא משה רעיא מהימנא לקראתי ויאמר לי, אכן כיוונת לטעם הנכון על מה שנכתב לא תאסיפון בא' דייקא.

נב. יש שפירשו שהכוונה היא ל"ז בתמוז בו נשתברו הלוחות, כי גם בשעה קשה כזו התחזקו ישראל ורצו לקבל על עצמם עול תורה מחדש ולזכות ל'לוחות שניות', וכדאי הוא יציאת מצרים בשביל אותה התחזקות, כי אין לך דבר חביב לפני המקום ב"ה כאשר הגיע האדם לידי כשלון ו'שבירת הלוחות', אך אינו נשבר אלא מתחזק להתחיל מחדש...

בדרך זה אמרו גם בדברי ה'בעל הטורים' על הפסוק (א א) 'ואלה שמות בני ישראל', תיבות אלו נוטריקון ואדם אשר לומד הסדר שנים מקרא ואחד תרגום, בקול נעים ישיר, יחיה שנים רבות ארוכים לעולם, ולכאורה קשה מדוע נרמז דבר זה דייקא בריש חומש שמות ולא בחומש בראשית בתחילת התורה, אלא ללמד לאיש אשר עד עתה לא העביר את הסדרא מחמת עצלות וכדו', אל יתמהמה עד שנה הבאה להתחיל מבראשית, אלא יתחזק כבר עתה להתחיל מהיום ואילך. וכידוע 'בראשית' אותיות ב' ראשית, לרמז שאפשר להתחיל מחדש בכל עת וזמן.

כתב ה'שלטי גיבורים' במסכת תענית (ש"ע תקע"א ב), 'תלמיד חכם אינו רשאי לישב בתענית שממעט ממלאכת שמים', והיינו שתלמוד תורה מכפר על האדם יותר מהתענית, ולכן אמרין ליה שלא להתענות, שלא יתמעט ה'מכפר' הגדול יותר^ג.

המחמירים מאד בחומר העונות, שהעובר על רצון הבורא נידון ביסורים קשים ורעים ואין לו תקנה כי אם במיתה רח"ל, אך בסוף אותו מאמר נורא בתיקוני זוהר (תיקון כא-כב) איתא, שכל העוסק בתורה הרי מתקיים בו אורך ימים בימינה להצילו מן 'המיתה', ובשמאלה עושר וכבוד יינצל אף מן 'הייסורים', כי נפשו מיטהרת בקדושת התורה הקדושה^{יד}.

איתא מהרה"ק רבי נפתלי צבי מראפשיץ זי"ע (זרע קודש בא, ויקרא) כי הנה 'ארבע תקופות' בשנה

בספר 'כתר ראש' (אות קל"ג) מביא בשם הגר"ח מוואלאזין זצוק"ל (בענין התיקונים) כי כל העוסק בתורה אין לו מה לדאוג כלל, וכפי שהראה לו רבו הקדוש הגר"א מוילנא זי"ע מאמר נורא בתיקוני זוהר

נג, פעם ראה הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע אברך היושב בתענית באלו הימים, אמר לו הרמ"מ מדוע הנך עוסק ב'תיקון הקטן' שהוא התענית והצום, הרי 'בר הכי' אתה, ואפשר לך לערוך את 'התיקון היותר גדול' והוא לימוד גמרא ותוס'.

הגה"ק ה'סטייפלער' זי"ע כתב (קריינא דאיגרתא, ח"א מכתב יז) לאחד שהיה מסגף עצמו 'נבהלתי... שאתה צם תעניתים... ושעה אחת של לימוד חביב אצל הקב"ה יותר מאלף תעניות'. וכתב עוד שם, מי שרוצה לסגף עצמו לשם כפרת עוונות, ילמד ב'חזרה' על דבר שכבר הוא יודע היטב – דללימוד זה אין לו חשק, והוי לימוד זה לשם שמים ממש והוה גם כן סיגוף...

הגאון בעל השדי חמד (בספרו כרך ה כלל נד) מספר: בשנת תרנ"ט בהיותי בעיה"ק ירושלים הזמינו אותי לפדיון הבן ולא הלכתי ואמרו לי כי יש בספרים דסעודת פדיון הבן עולה במקום פ"ד תעניות, ואני לא הייתי יודע דבר זה... ונראה שאין מקור לדבר זה, רק שיחה נאה בפי הבריות (ובאמת כבר מצינו כן בליקוטי אמרי פנחס, שער הקדושה, וז"ל, תלמידי מרן הקדוש מזידיטשוב זצוק"ל שמעו מפיו הקדוש שאמר בשם הרב הקדוש מוהר"ר פנחס מקאריץ ז"ל שסעודת פדיון הבן עולה במקום פ"ד תעניות, וכן הוא באילנא דחיי בשם הרה"ק רבי מרדכי מנעשכזי זי"ע).

כאשר יצאו לאור כרכי ה'שדי חמד', וכמה מאנשי ירושלים מצאו כי כתוב בקולמוסו של אותו גאון שהיה בקי נודע, שכל רז לא אניס ליה – 'אין מקור לדבר זה', תמהו לעצמם: היתכן שקלא דלא פסיק בירושלים מדור לדור ללא עוררין, ואפילו הצנועין היו נדחקים מעט לזכות אפילו כ'פול' מהחלה של הכהן, והנה נאמר כי אין לכך שום מקור, וזו רק שיחה נאה מפי הבריות.

בספר 'חכמת חיים' מסופר כי באותו זמן נערך אצל אחד הצורבים סעודת פדיון הבן, שבו השתתף גם מרן הגרי"ח זאננפעלד. בעת הסעודה דבריו של בעל השדי-חמד עוררו ויכוח בין המשתתפים, עד שקם אחד הנוכחים והציע: הנה אתנו רבי חיים זאננפעלד הידוע בבקיאותו המופלגת בכל חדרי התורה ובספרי הראשונים והאחרונים, נשאל את פיהו, ענה רבי חיים מתוך קורת רוח, ואמר, אכן אין שום מקור בספרים למאמר זה שהסעודה בפדיון הבן נחשבת לפ"ד תעניות. אבל, יש לכך רמז בתורה... בפסוק (להלן יג יג) 'וכל בכור א'ד'ם' ב'ב'ני'ך' ת'פ'ד'ה' – נוטריקון- 'א'ם ד'בר מ'ה ב'פדיון ב'ן נ'הנית- 'יחשב כ'אילו ת'ענית פ'ד' ה'תענית...

והוסיף עוד נופך משלו: יש עוד מעשה הנחשב לעושה, כאילו התענה פ"ד תעניות, ונחשב לו כ'תיקון' גדול. והוא 'דף' גמרא. ומי שלומד דף גמרא נחשב לו כאילו התענה פ"ד תעניות, כי 'דף' בגימטריה פ"ד. אלא שעל פעולה זו יש פחות קופצים.

נד, כתיב בפרשתו 'ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו באו', וכבר דשו רבים לבאר מדוע פתח בלשון הוה באמרו הבאים, וסיים בלשון עבר איש וביתו באו (עי' שמו"ר א ד), ומבאר ה'חתם סופר' (תר"מ) כי עד עתה עסקו בתורה בקביעות, ונחשב שעדיין לא היו בגלות, שבעיסוקם בתורה הרי הם כמו שהם עדיין בארץ ישראל (עיי' מהרש"א ברכות ח.), אך משעזבו ספסלי דבי מדרשא, כמבואר בחז"ל (ילקוט ש' שמות א ד"ה ובני ישראל) 'ותמלא הארץ אותם' – 'שנתמלאו בתי טרטיאות ובתי קרקסיאות מהם' ופסקו מלעסוק בתורה, בעת הזאת הם 'באים מצרימה' - לשון הוה, כי את יעקב – כשהיה קיים וישיבתו עמו, הרי איש וביתו באו שהביאו אוירא דארץ ישראל למצרים ולא היו עדיין בגלות, רק עתה ירדו לגלותם.

וטהרתם מכל טומאותיכם ומכל גילוליתכם וגו', ואין מים אלא תורה, שנאמר (ישעיה נה א) 'הוי כל צמא לכו למים' ואין טהרה אלא דברי תורה'.

הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע (פר' האינו ד"ה כשעירים) היה אומר, שהנה מצינו בגמ' (יומא פו.) ארבעה חילוקי כפרה, ומבואר ברמב"ם (עיי' ריש הל' תשובה) שכל זה אינו אלא בזמן הזה, אבל בזמן שביהמ"ק היה קיים נתכפרו כל ד' החילוקים ב'שעיר המשתלח' ביום הכיפורים. ולפי זה מבאר דברי ה'ספרי' בפסוק (דברים לב ב) כשעירים עלי דשא - שהתורה מכפרת כשעירי יוהכ"פ, והיינו שעסק התורה מכפר ב'שעיר' של יוהכ"פ - אפילו על עונות החמורים ביותר, בעודנו בחיים חיותינו. והרה"ק בעל התניא (עיי' איגרת התשובה ט י) כתב שעל ידי עסק התורה ניתן להשיג 'תשובה עילאה' - לכפר על דברים שנאמר עליהם שאין מועיל עליהם תשובה.

ובן מביא בספר 'חבצלת השרון' (בהקדמת הספר) ששמע מהרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע, שעל כל התעניות והסיגופים בדרכי התשובה, אין לך תיקון גדול יותר מן התורה הקדושה לזכך ולטהר את האדם מכל חטא עוון ואשמה^נ.

ונודע מה שכתב ה'יסוד העבודה' (ח"ג פ"ה ח) וז"ל, אמרו חז"ל תורה מכפרת מגני ומצלי, ותלמיד חכם אין אש של גהינום שולט בו, והקובע לו ללמוד ה' שעות בלי שום הפסק דיבור בענין אחר... נראה לי שדבר זה הוא ענין נפלא המועיל ומזכך ומכפר, ומביא אותו אדם לתשובה וכפרה מעולה^נ. עכ"ל^נ.

הן, והם כנגד ד' היסודות מהן נברא עולם העשייה - אש, רוח, מים עפר. והנה תקופת שבת שבה אנו נמצאים, היא נגד יסוד האש. על כן, בתקופה זו מתגברת באדם תאוות היצר, ובעזרת בלבו של אדם כאש אוכלת עד שכמעט ומפילתו לפח יקוש ולדברי עוון רח"ל, על כן נתנו לנו 'מתנה' מן השמים - ימי השובב"ם אשר כוחם רב להילחם בהם נגד היצר הרע, להדיחו מפנינו לבלתי ישוב להסית לבבנו חלילה.

ואיכבה נוכל לו, על ידי שנעסוק בימים אלו בלימוד התורה הקדושה בהתמדה מרובה. כי כוחה של תורה, בייחוד באלו הימים, יש בידה לשתק את ידי השטן ולומר אל המלאך המשחית הרף. וכמו שכתב ה'זרע קודש' בעצמו בהרחבה במקום אחר (פרשת תרומה ד"ה ועשו ארון עצי שטים) וז"ל. 'ועיקר תשובה הוא התורה, כמו שאמרו חז"ל, אם היה רגיל ללמוד דף אחד, ילמוד שני דפין. ועיקר חסידות הוא התורה הקדושה בהתמדה. כי אמרו חז"ל - איזהו חסיד המתחסד עם קונו, הפירוש - כי אורייתא וקודשא בריך הוא חד, והתורה נקראת 'תורת חסד' (משלי לא כו), וקוב"ה 'חסד א-ל כל היום' (תהלים נב יג), ואם תרצה אתה ג"כ להיות חסיד, תתחסד עם קונך, שתדבק בקוב"ה ותורתו שהם חסד ותקרא ג"כ חסיד, עכ"ל.

בה איתא בתנא דבי אליהו (רבא פ"ח) 'בא וראה כמה גדולה כוחה של התורה, שמטהרת את פושעי ישראל בזמן שעושין תשובה, אפילו מעבודה זרה שבידם, שנאמר (יחזקאל לו כה) 'וזרקתי עליכם מים טהורים

נה. הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע היה מזהיר תדיר את כל הבאים במחיצתו להרבות בלימוד דפי גמ' ותוס'. דכירנא שנכנס אליו בחור בר מצווה בשבת קודש לאחר תפילת המנחה בכדי להתברך אצלו, והרבי היה באמצע אמירת תהילים כדרכו, על כן אמר לו בלשון הקודש - אומר לך 'הדרכה' לבר מצווה, הנך עומד לקבל אורח יצר טוב, שהוא מלאך, מן הראוי שתקיים בו מצוות הכנסת אורחים, והנה, הכנסת אורחים בשלימות היא שמעניקים ונותנים לארח את מה שהוא רוצה ואוהב, ולא מה ש'בעל הבית' אוהב, על כן אגלה לך שאורחך - יצר הטוב, אוהב דבר אחד והוא לימוד הגמרא, ראה נא להנאותו בריבוי דפי גמרא'.

כל עצותיו לכל ענין, רוחני וגשמי, היו בריבוי לימוד התורה, שמעתי אומר פעם לאחד מבחורי ישיבת סלבאדקא אשר שאל מאתו עצה וסגולה לשמירת עיניים, ענה על אתר, השקיע את עיניך באותיות הגמרא, ואז תזכה לשמור את עיניך מראות רע.

נו. הרה"ק רבי יוחנן מראחמיסטריווקא זי"ע הורה פעם למשמשו באחד מימי השובב"ם באישון ליל, שיעיר את כל הקהל ויעמידם לפניו בבית המדרש, בהקהיל את הקהל, יצא רבי יוחנן אל הקהל ואמר להם, דעו לכם - עד הנה לא רציתי לעורר ולדבר בעניינים אלו, אך זה עתה נתגלה לי גודל וחשיבות כח לימוד שעות רצופות שהם נעשים ל'ריצפת אש'... על כן יקבל כל אחד על עצמו קבלה בענין זה.

וכבר כתב הרמח"ל באגרותיו (אגרות רמח"ל פו), כי על האדם לראות את עסק התורה כמי שעומד בתפילת שמונה עשרה, וכמו שבשמונה עשרה לא יפסיק אפילו נחש כרוך על עקבו (ברכות ה.), כן ינהג בעת לימודו.

וכבר כתב הרמח"ל באגרותיו (אגרות רמח"ל פו), כי על האדם לראות את עסק התורה כמי שעומד בתפילת שמונה עשרה, וכמו שבשמונה עשרה לא יפסיק אפילו נחש כרוך על עקבו (ברכות ה.), כן ינהג בעת לימודו.

וכבר כתב הרמח"ל באגרותיו (אגרות רמח"ל פו), כי על האדם לראות את עסק התורה כמי שעומד בתפילת שמונה עשרה, וכמו שבשמונה עשרה לא יפסיק אפילו נחש כרוך על עקבו (ברכות ה.), כן ינהג בעת לימודו.

וכבר כתב הרמח"ל באגרותיו (אגרות רמח"ל פו), כי על האדם לראות את עסק התורה כמי שעומד בתפילת שמונה עשרה, וכמו שבשמונה עשרה לא יפסיק אפילו נחש כרוך על עקבו (ברכות ה.), כן ינהג בעת לימודו.

סיפר הגה"ח ר' נחום ראטשטיין שליט"א (יאר נתיבות פרק ג' סימן ד) בענין 'תקנות הכולל' שהיה בראשותו כפי שהעמידם הרה"ק ה'בית ישראל', וז"ל. בשנת תש"כ שמעתי מפ"ק כ"ק מרן אדמו"ר הבית ישראל זצ"ל, כל אחד צריך לעבוד ולהתייגע כדי לעקור ממנו את החטא, ואף אם נראה לאדם שאין לו שייכות לזה ומדמה בנפשו שכבר עקר מעצמו את זה, באמת, פעמים הרבה טעות הוא בידו, כי רק 'דחוייה' היא בכח ההתנגדות שבו, אבל לא נעקר ממנו הדבר, ולכן יש שלפעמים בעת זקנה מתעוררים הדברים והוא תוהה ומשתומם על מה ולמה הגיע לו ככה, ולא ידע שבכלות כח ההתנגדות שבו התעורר בו הדבר הזה שלא עקרו בימי הנעורים והבחורות, ולכן, צריך כל אחד לעקור את הדבר מעצמו בעוד כוחו במתניו, ואני אומר שעקירת הדבר הוא בזה שאינו משוחח באמצע הלימוד. נז. ואכן מן הראוי לכל אחד ואחד שיקבל על עצמו 'דבר השווה לכל נפש', ללמוד בכל יום ויום מחצית השעה ברציפות ומבלי להפסיק כלל (וכל המוסיף יוסיפו לו...). ועצה טובה קא משמע לן לאברכים החשובים הלומדים ב'כולל' ולבחורי הישיבות שיחיו, כי 'חצי שעה' זו תהיה בתחילת הסדר, ופשיטא ואין צריך לומר, כי באופן זה כל 'הסדר' יהיה באופן אחר לגמרי...

נח. כך ביארו בעלי המשל הא דאמרו 'כולי עלמא מודי בשבת נתנה תורה'. כי דבר זה גלוי וידוע שאף מי שאינו ירא ושלם בכל דקדוקי ההלכה, לא יענה לטלפון בעצם יום השבת קודש, ואפילו אם יראה שבענייני שיחה זו ירוויח אלפי זהב וכסף – אם אך יש בו עדיין זיק קל של יראת שמים לא יענה. כמו כן 'בשבת ניתנה תורה' – שיהא חשוב אצלו זמן ה'קביעת עיתים' כעצם יום השבת לענין ענייני הטלפון...

וכן, שכמו שיום השבת קבוע ועומד, ולא יוכל בר אנוש להקדימה ולאחרה לעולמים, אף אם מאד מאד נחוץ לו להזיז את השבת ליום אחר מחמת עסק ממון שנזדמן לו וכדו', ואפילו אם ירצה להשלימה בכפליים כגון לערוך במקומו ב' ימי שבתות גם כן לא יועיל לו במאומה. כיוצא בו, 'בשבת ניתנה תורה' – אין להזיז 'שיעור תורה' הקבוע, ולא יאמר למחרת היום אשלים את הלימוד היומי, אלא בכל יום ויום עליו להשלים את חוק לימודו.

עוד ביארו בדברי חז"ל (ברכות ה.) 'אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה בלבד' ולכאורה מדוע הוסיפו לומר 'בלבד', אלא, דהוא כמו הנותן צ"ק לחבירו, שלאחר הסכום יוסיף תיבת 'בלבד'. בכדי שלא יהא אפילו ה"א להוסיף עוד מעותק. על כן אמרו ז"ל, שאין לו להקב"ה, אלא ד' אמות' הבאים בלימוד באופן כזה, והיינו, שבעת לימודו אין לו בעולמו אלא ד' אמות של הלכה בלבד – ללא כל תוספת, ד' אמות כאלו הינם כביכול 'רכושו' של הקב"ה.

מתאמרא בשם ה'מהרי"ל דיסקין' זי"ע על דברי חז"ל (חגיגה יב:) על המפסיק ממשנתו 'מאכילין אותו גחלי רתמים', שעונש זה גדול הוא מאד, כי כמו האוכל גחלי רתמים שהגחלים לוחשים לו בתוככי פיו ואף לאחר מכן לא ירגיש כל 'טעם' באכילתו – אף כשיאכל דברים טובים ועריבים לחיך, כמו כן הוא העונש של 'גחלי רתמים'...

כתב החזון איש (קובץ אגרות ח"א אגרת ג) עיקר הלימוד הוא התמידי והבלתי נפסק, בלימוד התמידי הוא סוד הקדושה וכו'. מן הראוי לחבל תחבולות איך לקנות את התמדת הלימוד, ולהתפלל על זה תמיד.

במסירות נפש תשפיע עליו לטהרו שיוכל לעסוק בתורה, ואז התורה היא שתעמוד לו במלחמה כנגד יצר הרע. ויאם גם קריאת שמע לא הועילה אזי יזכיר לו יום המיתה, ועי"ז יתיש את החומר שבו, וכבר יוכל לקרוא ק"ש ולעסוק בתורה.

ויה"ר שנזכה לתקן נפשותינו רוחותינו ונשמתנו מכל סיג ופגם בימי השובבי"ם הקדושים הללו, ובזכות זה נזכה לכל מיני ישועות ורפואות^נ, שפע ברכה והצלחה עד בלי די^פ, ובקרוב נזכה בבוא לציון גואל ולשבי פשע ביעקב, בב"א.

נט. כה אמר הרה"ק ר' דוד בידערמאן מירושלים זי"ע סגולה לחולה, קח שמן ואמור: הרמב"ם היה רופא, ובזכותו ישלח ה' רפואה שלמה לפלוני בן פלוני, ואת השמן יש להדליק על ציון הרמב"ם לכשיזדמן (בספר בית ישראל השלם בשם הרב ר' פנחס בלנק, ששמע מהרה"ג ר' מיכאל הרמן זצ"ל ששמע מר' דוד'ל, הבאנו הדברים לרגל יומא דהילולא של הרמב"ם החל ביום שישי).

ס. ודע ש'שובב' נוטריקון ש'מחים ב'צאתם ו'ששים ב'בואם. ואז יהא שובבי"ם נוטריקון - ש'פע ב'רכה ו'הצלחה ביכל מ'עשה ידינו.

אגעדאנק

על פרשת השבוע

פרשת שמות תש"פ

© כל הזכויות שמורות למו"ל. אין לקרוא בזמן התפילה וקריאה

בס"ד, בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות לדוא"ל: g.agedank@gmail.com

בגמרא (מגילה יג, א) "ואלה בני בתיה בת פרעה אשר לקח מרד אמאי קרי לה יהודיה על שום שכפרה בעבודה זרה דכתיב ותרד בת פרעה לרחוץ על היאור ואמר רבי יוחנן שירדה לרחוץ מגילולי בית אביה". וברש"י, (ראה סוטה יב, ב) שירדה לטבול לשם גירות.

בספר שי לתורה הביא לבאר את דברי חז"ל מניין הוציאו שנתגיירה, ע"פ מעשה שהיה עם הרב מבריסק:

הרב מבריסק זצ"ל, בעלייתו ארצה נסע באונייה, ועקב הקפדתו הרבה בענייני כשרות, הוא לא אכל מאום. רב החובל ראה שאינם אוכלים, ודאג להם: "אני אביא לכם סיר חדש עם תפוז"א".

הרב מבריסק תמה ושאל את ילדיו: "מה רוצה מאתנו הגוי הזה? הלא הלכה היא ש'עשו שונא ליעקב', ולא יכול להיות שהוא דואג לנו סתם! מה הוא באמת רוצה?" כשחזר רב החובל, שמע את הרב שואל את את השאלה הזאת!

פנה אליו רב החובל ואמר לו "אני יהודי!" והכל הסתדר...

וזהו מה שהכריח את חז"ל לומר שבת פרעה התגיירה. אחרת בשביל מה היא הלכה להציל יהודי? על כרחך שהיא התגיירה. (עלי ורדים)

ותפתח ותראה את הילד והנה נער בוכה ותחמול עליו ותאמר מילדי העברים זה (ב, ו)

כתב רש"י: והנה נער בוכה, קולו כנער. ויש להבין למה כתוב 'מילדי העברים זה' היה צריך לומר ילד עברי זה.

מסופר, כי בעת שהמלכה מריה תרזיה מלכה בפראג, הציקו מאד לישראל בגזירותיהם, עד ללא נשוא. והיה שם שתדלן נכבד שקראו לו ר' זלמן קרוב, בעל קול עבה וחזק, והוא קיבל עליו שליחות המצוה לבטל הגזירה. הוא הופיע בפני המלכה, במעמד שרי המדינה לשטוח בקשת היהודים, ובקולו האדיר זעזע את הנוכחים. נגש אליו אחד מהשרים ואמר לו בגערה: לא מן הנימוס לדבר בקול חזק בפני המלכה! השיב להם ר' זלמן בחכמתו: כסבורים אתם שקולי מדבר בפניכם? לא ולא! אלא קולם של רבבות ישראל הנאנחים ונאנקים תחת מצוקת הגזירה, קולם בוקע מתוך גרוני ומבקשים עזרה!

הדבר נתקבל בפני המלכה והנחה עשתה ליהודים.

משה רבינו עוד בילדותו הרגיש בצרת אחיו שנגזר עליהם 'כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו, ולכן 'ותפתח ותראה את הילד' ראתה בתוך התיבה ילד קטן בן שלשה חדשים "והנה נער בוכה" קולו כנער, קול כפי אדיר פורץ מתוך פיו, אז הבינה בת פרעה את המצב "ותחמול עליו ותאמר מילדי העברים זה" קולו הוא קול כל ילדי העברים הנאנקים בגזירה הרעה הזאת כולם בוקעים מתוך גרונו של משה. (תורת משה נתן)

ותאמר אחתו אל בת פרעה האלך וקראתי לך אשה מינקת מן העברית ותינק לך את הילד (ב, ז)

וברש"י והוא מהגמ' סוטה יב, ב "מן העבריות - מלמד שהחזירתי על מצריות הרבה לינק ולא ינק לפי שהיה עתיד לדבר עם השכינה".

מובא ב"שולחן ערוך" (יו"ד סי' פ"א ס"ז בהג"ה) כי אין לתת לתינוק יהודי לינוק מגויה, אם אפשר למצוא מינקת ישראלית. ובביאור הגר"א (שם ס"ק ל"א) הביא מקור ורמז לזה מהמד"ר פ' שמות ממששה רבינו שלא נתנו לו לינוק מאשה מצרית כי אם מאשה עבריה.

שואל רבי יעקב קמיניצקי זצ"ל בספרו "אמת ליעקב", מה הראיה ממששה רבינו, הרי משה היה צריך לדבר עם הקב"ה, ופה שמדבר עם השכינה לא ראוי שיינק מגויה, אך מניין שגם בשאר ילדי ישראל יש להקפיד על כך?

אלא מבואר מזה לימוד גדול בענין החינוך שצריך כל אב לתת לבניו, שלכל ילד יש סיכוי לדבר עם השכינה, וע"כ צריך לחנכו כאילו הוא יהיה גואלם של ישראל. וזה פסוק מפורש "אל תגעו במשיחי" (תהילים ק"ה ט"ו) ומי הם "משיחי"? אלו תינוקות של בית רבן (שבת קיט:). כל אחד מילדי ישראל ראוי להיות משיח... ולכן צריך לחנך כל ילד מישראל כאילו הוא כמו משה רבינו, עם כל הקדושה והטהרה...

ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף (א, ח)

כתב בבלי יקר: אמר אשר לא ידע את יוסף, כי לא ידע מה שקרה ליוסף, כי אחיו היו משתדלים בכל עוז להאבידו ולבטל חלומותיו ולא הועילו להם כל נכליהם אשר נכלו, כי רצון האל ית' היה עם יוסף לגדלו ודבר אלקיננו יקום לעולם, כך פרעה אמר פן ירבה נגד רצון האל ית' שאמר כן ירבה וחשב מחשבות עליהם ולא עלתה בידו כאשר לא עלתה בידי אחי יוסף, ובכל מה שהיה קם על ישראל אותה קימה היתה על המצרים - ועל קדקדם חמתו ירד.

ועתה נתאר לעצמנו איך היה נראה הדבר למעשה, בתיבה באה לבית אביה פרעה עם ילד קטן ומושיבה אותו על חיקו של פרעה, מפתו יאכל מכוסו ישתה, והוא מושיען של ישראל, הרי הוא ממש קיום הפסוק 'התעללתי במצרים', כך הקב"ה צוחק על העולם, כולם עושים נגדו והקב"ה משתמש בהם ככלים לצורך התגלות אלקותו ית' בעולם. כך הוא בכל ההסטוריה של העולם, כמעשה דיוסף מוקיר שבת וכל המעשיות שבעולם. (עפ"י כלי יקר)

וימרו את חייהם בעבודה קשה בחומר ובלבנים ובכל עבודה בשדה את כל עבודתם אשר עבדו בהם בפרך. (א, יד)

צריך להבין אריכות הסיפור שהתורה מאריכה מה עבדו בהם, היה די באמרו 'וימרו חייהם בעבודה קשה', מאי נפקותא במאי היה. גם מה שמסיים 'את כל עבודתם וכו'', שלא לצורך לכאורה.

ונ"ל, הנה כל ההתחלות קשות [מכילתא יתרו יט, ה], ומי שלא רגיל לעבוד עבודה מאד יקשה עליו, וישבר גופו. מ"מ ברוב הימים יהיה מורגל בזה ולא יקשה עליו כ"כ, כי הרגל נעשה טבע. ולמשל אם יתרגל בעבודת השדה לא יקשה עליו כ"כ, אבל כששוב יתחיל במלאכה אחרת שלא הורגל בה, יקשה עליו מאוד, ויהיה בכלל כל התחלות קשות. אבל, גם לזה יתרגל במשך הימים ויעשה לו כטבע לבסוף. ואח"כ כשיבא לעשות בחומר ובלבנים ולא רגיל בזה יקשה עליו מחדש. וכן הלאה.

ואומר, בוודאי היה קשה מאד לישראל כשהתחילו לשעבד עמהם כי לא הורגלו בזה ובכיוצא בה, מ"מ בימים רבים היה להם להתרגל, אבל מצריים שרצו למרוץ תמיד חייהם, התחכמו לשנותם ולהחליפם ממלאכה למלאכה, כשעבדו בחומר והורגלו בזה החליפום לעשות בלבנים, ואלו שעבדו בלבנים והורגלו במלאכה זו החליפום במלאכה אחרת. וכן עשו חליפין בעבודה בשדה, כדי שתמיד יוקשה עליהם ויתחילו מחדש מלאכת עבודה שלא הורגלו בה, ויהיו קצין בחייהם תמיד.

וזהו: וימרו את חייהם בעבודה קשה בחומר ובלבנים ובכל עבודה בשדה, באלו המלאכות עבדו בהם בחילוף אותם, את כל עבודתם אשר עבדו, ע"י זה כל עבודתם שעבדו בהם לא היה קל בעיניהם ע"י הרגל, רק היה בפרך כדרשת חז"ל [עיין שמו"ר א, טו] המשברת ומפרכת הגוף וק"ל.

(כתב סופר)

ויאמר מלך מצרים למילדות העבריות... ויצו פרעה לכל עמו לאמר כל הבן הילוד היארה תשליכוהו (א, טו כב)

בעל הקצות החושן (מובא בילקוט הגרשוני ובפנינים יקרים) ביאר את בקשת פרעה למילדות ותשובתו אליו כך:

דהנה שיטת רבנו תם (ברא"ש נדרים כ"ח) דלא אמרינן 'דינא דמלכותא דינא' אלא כשהגזירה שווה על כל בני המדינה, אבל אם החוק הוא איפה ואיפה בין חלקי העם, לא אומרים בזה דינא דמלכותא דינא. וזהו שבא פרעה בטענה למילדות מדוע "תחניין את הילדים" והלא ציויתי אתכם להורגם, ודינא דמלכותא דינא.

ועל זה השיבו המילדות: "כי לא כנשים המצריות העבריות" וכיון וגזירתך היא רק על העבריות ולא על המצריות אין כאן דינא דמלכותא, ועל כן "ויצו פרעה לכל עמו" שאפילו על המצריות גזר כדי שתהא גזירתו שווה אצל כולם.

ותרד בת פרעה לרחוץ על היאור וכו' ותרא את התבה בתוך הסוף ותשלח את אמתה ותקחה (ב, ה)

"חכמינו אמרו כי 'גדולה הכנסת אורחים מהקבלת פני השכינה'. והעולם שואל מניין למדו זאת חז"ל, אמנם כעת מבין אנכי, כי משה רבנו, כשראה את השכינה, הסתיר את פניו בלבד, ואילו אתה, כשראית אורח, הסתרת את כל גופך..."

ויאמר אל תקרב הלם של נעליך מעל רגליך (ג, ה)

מעשה ברב של 'קראים', שרצה להתווכח עם הרב של עירו על אמיתות דתם, ומי שיצליח, השני יקבל את דתו. והרב קבל ברכה מהגור"א שיצליח. בעת הכנסו לאולם הארמון, שכח הרב לחלוץ את נעליו כמקובל, ובאמצע האולם נזכר, ואז חלץ אותם ולקח אותם בידיו, והקראי צחק עליו ואמר למלך: תראה איך ההתנהגות שלו אין לו דרך ארץ לפני המלך, בא עם נעליו בידו! אבל הרב ענה לו, כיון שבא יחד עם קראי והקראים גונבים נעליים, ע"כ תפס אותם בידו. הקראי נתמלא כעס ואיבד את עשתונותו והטיח בפני הרב שהוא שקרן ומוציא לעז על הקראים, והמלך אמר שיוכיח דבריו, על סמך מה אמר שהקראים גונבים נעליים. אז אמר הרב: כשנגלה הקב"ה אל משה בפעם הראשונה, אמר לו הקב"ה 'של נעליך מעל רגליך', ומשה רבינו חלץ את נעליו, וכשחזר מלדבר עם הקב"ה, לא מצא את נעליו, כי הקראים גנבו אותם. לשמע הקראי דברים אלו צעק לפני המלך: אדוני המלך, זה שקר גס! שבזמן משה עוד לא היו קראים. אז אמר הרב למלך: רואה אתה אדוני המלך שהוא מודה שדתינו היא הקדומה והנכונה! ואז הודה המלך לדברי הרב ויצא כמנצח ואילו הקראי יצא בבושת פנים מלפני המלך.

מאוצרות המגידים

"ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף" (א, ח)

"אשר לא ידע את יוסף" - עשה עצמו כאילו לא ידע ואינו מכירו.

ובמדרש רבא מובא: אשר לא ידע את יוסף, וכי לא היה מכיר את יוסף? הרי יוסף היה המשנה למלך והציל את מצרים מחרפת רעב? אלא אמר רבי אבין: משל לאחד שרגם אוהבו של המלך. אמר המלך: התיזו את ראשו, כי למחר יעשה כי כך. לכך כתב עליו המקרא, "אשר לא ידע את יוסף" כלומר, היום עשה עצמו "אשר לא ידע את יוסף" למחר - הוא (אותו פרעה) עתיד לומר (שמות ה, ב) "לא ידעתי את ה..."

ובמשנת רבי אליעזר (פרק ז) מסביר את דברי המדרש: מכאן למדו חז"ל אין לך קשה לפני הקב"ה יותר מכפיות טובה! לא נטרד אדם הראשון מגן עדן אלא על כפיות טובה. אף אבותינו במדבר, לא כעס עליהם הקב"ה אלא על כפיות טובה. וכשהיו אבותינו בארץ לא היו חטאותיהן אלא על כפיות טובה.

מפני מה ענש הכתוב ביותר לכפויי טובה? מפני שהוא כעין כפירה בעיקר, בהקב"ה, אף הכופר בהקב"ה כופר טובה הוא. כי האדם הזה הוא כופה טובתו של חבירו, ולמחר הוא כופה טובתו של קונו. וכן הוא אומר בפרעה "אשר לא ידע את יוסף", ולכאורה איך יכול שלא לזכור את עצותיו וחסדיו של יוסף כלפי עמו?

אלא שהיה יודע ולא השגיח עליו וכפר בטובתו- היה כפוי טובה, ולבסוף כפר בטובתו של הקב"ה שאמר "לא ידעתי את ה...". הא למדת שכפיות טובה הוקשה לכפירה בעיקר!...

ובספר "איש לרעהו" מובא בשם הגאון בעל ה"מכתב מאלהו" רבי אליהו אליעזר דסלר זצ"ל מהו ההסבר, מדוע "הכופר בטובתו של חבירו לבסוף כופר בטובתו של הקב"ה?"

כי האדם נוהג בכל מעשיו כפי כוחות נפשו. אם כעסן הוא, יכעס בכל ענין שביאותו לזה, ואם גאה הוא, יתגאה בכל מקום שהוא. אם טוב לב הוא, יתנהג בטובה עם הכל, וכן רע הלבב. על כן, כפוי הטובה, לא יהיה כן רק כלפי בני אדם, אלא כשם שיכפור בטובתו של חבירו, ככה יכפור בטובתו של הקב"ה, ולא יבדיל ביניהם. שהרי כפיות טובה היא בתכונת נפשו, אם כן גם לפני הקב"ה יתנהג כפי תכונה זו...

חשוב לציין, כי הגרעים שבכפויי הטובה, לא זו בלבד שאינם מכירים טובה, אלא עוד משיבים רעה תחת טובה, על ידי העמדת פנים כאילו נפגעו בכיכול, מן הטובה שעשו להם. ובכך מוצאים היתר לעצמם להעזי פניהם, ולהרע למיטיבם אף יותר מאשר ירעו לאדם אחר...

על תופעה מוזרה זו עמד הגה"ק הסטייפלר זי"ע בספרו "חיי עולם" ואף נתן טעם לכך, ואלו דבריו: "וככה תראה בכמה אנשים המדה הרעה והמנוולת לשלם רעה תחת טובה, היינו לעשות רעות למי שהטיב לו. ולאיש אשר לא היה לו עמו שום עסק לא ירעו ולא ישחיתו, אשר ייפלא מאד על התאווה המשוונה הלזו להרע דוקא למי שהטיב עמו."

ואגב, מביא הסטייפלר בקשר לזה מה שמסופר בספר "חוט המשולש": שהיה פעם אדם שהעזי פניו נגד הגה"ק בעל ה"חתם סופר" זי"ע והרע לו ביותר. אמר עליו ה"חתם סופר": "תמה אני, שאיני זוכר שעשיתי לו טובה מעולם, אשר עבור זה יהא מעונין להרע לי..."

בספר "מעשה איש" ח"ב מובא שפעם באו לבקש מבחור ישיבה שיארגן קבוצה לעשות פעילות ב'בין הזמנים' בקרב העולים החדשים שהגיעו ארצה בזמן העלייה. הבחור החליט להיוועץ ברבינו (החזו"א) ולשאל דעתו על העניין, והשיבו רבינו אנחנו הרי מתייחסים לכל בחור ישיבה כספק 'גדול הדור' הבא. כי הנסיון מראה שהגדולים לא צמחו דוקא לפי מה שציפו מראש, ולא מי שחשבו שיהיו הגדולים הם היו אלו הגדולים בסופו של דבר. והנה יש כאלו שאם יילכו לפעילות כבר לא ישובו לאותו 'שטייגנץ' (כבראשונה באופן מוחלט). הם יקבלו 'גישמאק' בפעילות, ומי יודע אולי אותו אחד היה יכול להיות מגדולי הדור הבא. ומה שיש בחורים שטוב בשבילים שיעשו פעילות? הם כבר ימצאו את הדרך איך לצאת לצורך זה. והוסיף: בחור שכבר הלך אינו מורה לו לשוב, אבל לבחור השואל משיב לו בשלילה.

(עלי ורדים)

ותקרא את שמו משה כי מן המים משיתיהו.

הקשה האור החיים הק' שבכל השמות שכתוב סיבת קריאת אותו השם, כתוב תחילה הסיבה ואח"כ את השם, 'כי ראה ה' כי שנואה אנכי על כן קראה שמו שמעון', 'הפעם יהיה אישי אלי ותקרא שמו לוי', מדוע כאן כתוב תחילה 'ותקרא שמו משה' ואח"כ 'כי מן המים משיתיהו'?

בספה"ק אבן שלמה להרה"ק משאמלוויא זצ"ל מבאר ביאור נפלא ע"פ המובא בילקוט שמעוני שמות אות תק"כ 'עשרה שמות היה לו למשה אמר לו הקב"ה, חייך מכל שמות שיש לך איני קוראך אלא בשם שנתנה לך בתיה בת פרעה, משה'. וכמ"ש הכתב סופר שבאמת ההורים של משה, עמרם ויוכבד, היו קוראים לו בשם אחר, אביגדור, והקב"ה לא קיבל לקרוא אותו בשם אביגדור, רק קיבל את השם שקראה לו בתיה הגיורת. כי לצדיקים שיש להם נשמות כלליות יש להם כח המושך למשוך את נשמות ישראל להתקרב אליהם. כדפירש הרבי ר' יונתן על הפסוק 'איש יודע ציד איש שדה' שאדם שצריך להשפיע לאחרים, הוא נולד עם בחינת 'מגנט' אבן שואבת כדי שיתחברו אליהם אנשים, ויש צדיקים שיש להם כח של משיכה שיכולים למשוך אחריהם אלפי יהודים. והנה משה רבינו רבן של כל ישראל, בוודאי היה לו כח המושך גדול מאד, והיה לנפשו כח השפעה לכל ישראל, ולא רק לישראל, אלא כל מי שראה אותו, נשתנה במהותו, כדביאר השר שלום מבעלזא זי"ע: 'ותפתח ותראה את הילד ותחמול עליו. בתיה היא נכדה של חם, איך מגיע אליה מדת הרחמנות והחמלה? אלא שרק ראתה את צורת הצדיק, תיכף השפיע עליה מדת החמלה'.

וא"כ מצד בתיה היתה צריכה לקרוא אותו בשם 'משוי', כי הוא משוי מן המים, כמו שאומרים בתפילת גשם 'זכור משוי'. ומדוע נקרא בשם 'משה', כי הוא אינו נמשך אלא מושך את כולם אליו. ולכן כל חכמי ישראל נקראים בשם 'משה', משה שפיר קאמרת, כי יש לכל דיבור של צדיקי אמת כח למשוך את כל נשמות ישראל להחיותם בתחיה. וזה שקראה שמו משה, כי היא ראתה בנפשה שהיא נתהפכה במהותה כשרק ראתה את פניו, והוא זה שמשך אותה לרחוץ מגילולי בית אביה, הוא הוציא אותה מבית פרעה ומשך אותה שתבא לכאן ותוציאנו מהמים, נמצא שלא בתיה משתה את משה, אלא משה משה את בתיה מגילוליה.

ולכן קרא לו הקב"ה משה, על שם המשיכה שאתה מושך ומציל את ישראל, וזה השם הנבחר שלו. ולא שאר השמות שמרמזים על מדרגותיו העצמיות, כי עיקר מדרגת הצדיק כשאנינו עוסק במדרגותיו של עצמו אלא עוסק להציל את ישראל. ולכן הקדים הכתוב 'ותקרא שמו משה', על שם המשיכה שהצדיק מושך את ישראל לתקן נפשם ולהדריכם בדרך החיים. והמשך הפסוק 'כי מן המים משיתיהו' הוא רק ביאור תיבת משה, שהוא מלשון נמשה ונמשך.

המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קודש הוא (ג' ה)

"אל תאמר לכשאפנה אשנה" - אמרו חז"ל, כי האדם חושב בנפשו לכשירחיב לו ד' את גבולו ויוטב מצבו, אז יעסוק בתורה ובמצות. אבל לא כן עכשיו כשהוא בצרה ומצוקה. ולזה אמר הכתוב "כי המקום אשר אתה עומד עליו" היינו באותו מצב ובאותה שעה - קודש הוא. דאפשר שרצון ד' הוא דוקא העבודה מאותה שעה הדחוקה וכבר ארז"ל במ"ר שה"ש פ"ה הלומד תורה בצער נוטל אלף בשכרו, שלא בצער נופל סאתים. ולפום צערא אגרא אמרו ז"ל.

פעם אחת הלך רבי שלום מקמינקא לאסוף כסף לצורך מצוה חשובה, והגיע לביתו של חוכר עשיר, כאשר ביקש להיכנס ולזכותו, הבחין העשיר בבואו ורץ להטמין את עצמו בעליית הגג מתחת לערימת קש... ביקש רבי שלום להיכנס אל הבית, ונקש על הדלת, אשתו של העשיר ניגשה לדלת ואמרה: "בעלי איננו בבית".

רבי שלום הבין שבעה"ב מתחבא ממנו, ואמר שברצונו לחפשו... האשה הסכימה, ולאחר חיפוש קצר מצאו, בעל הבית עמד כולו מבוויש, כאשר נתפס בקלקלתו, פנה איליו רבי שלום ואמר לו שיש לו הכרת הטוב איליו שבזכותו הבין מאמר חז"ל:

נסינות. הם היו שטן שבא למנוע ממנה לעשות את המעשה הטוב. קשה לה, נו, לכל אדם יש נסיונות. והיא זכתה שעל המקום בא המלאך וחבטן – הרג אותן, ובטלו הקשיים הללו! היא קבלה סיעתא דשמיא מיוחדת, להקל עליה את הנסיון.

ולא עוד, אלא "ותשלח את אמתה ותקחה" – ידה התארכה כמו מכאן (מקום הדרשה) עד אחרי הכביש הסמוך – שישים אמה. פתאום היד מתארכת, א נס גלוי! סיעתא דשמיא.

שמעו נא את אשר אומר רבנו יונה בשערי תשובה (שער א') "והתבאר בתורה, כי יעזור ה' לשבים כאשר אין יד טבעם משגת", היינו סיעתא דשמיא למעלה מן הטבע, ומוכח כן מבתיא שסיעו לה וגם זכתה באותה שעה גורלית להציל את משה רבינו ע"ה.

מה התרחש אחרי זה?

"ותפתח". אני מתפעל תמיד ממה שהיה שם ממש מבחיל ומרעיד. עד לפני זמן מה היתה בגילולי בית אביה ועכשיו "ותפתח ותראהו את הילד" שראתה שכינה עמו.

אין לנו מושג מה המשמעות לראות שכינה. זו הרי דרגה עליונה נוראה שהגיעה אליה מיד כאשר ירדה לרחוץ מעבודה זרה.

"הבא ליטהר מסייעין אותו" – ככל שיש יותר "הבא ליטהר" ככה יש יותר "מסייעין אותו". כזו סיעתא דשמיא מקבלים.

ראיתי מעשה שמאוד התפעלתי, ובעל המעשה הוא רבי טוביה ויין זצ"ל. מסתמא יש בין היושבי שהכירו אותו, אני הכרתי, הוא כותב כי שמע את העובדה מפי קדשו של ה"חפץ חיים".

ה"חפץ חיים" ספר כך: היתה שטעטלע [עייירה] קטנה ליד העיר וילנא. כמו בכל תפוצות ישראל, גם בעירה קטנה זו התקיימו שיעורי תורה, בעלי בתים ישבו ולמדו תורה, חלקם בשיעור גמרא, אחרים שיעור משניות, עין יעקב והלכה.

באחד השיעורים למדו באותה תקופה משניות יבמות. ליד החבורה שלמדה את המשניות ישב יהודי קנטוניס.

מי לא יודע את הרקע של היהודים הללו. הצאר הרוסי ימח שמו לקח ילדים, שלח אותם לעשרים וחמש שנה של עבודות המלך – לצבא, במקומות רחוקים שאין בהם זכר ליהודים, בכונה תחילה כדי שלא יפקד עליהם שם ישראל עוד וישכחו בכל היידישקייט. מסכן אחד כזה ישב לידם, איש לא צעיר.

באותם ימים, הלצים היו קוראים לקנטוניסטים "יוונים", שאינם יודעים מימינם ומשמאלם, כך כינו אותם ("המכנה שם לחבירו" – לא פשוט). והקנטוניסט הזה ידע כי הלצים בשטעטלע קוראים לו יוון.

כדרכו של שיעור תורה, מתפלפלים, מקשים משיבים ועונים. ובאותו יום, כל הוויכוח היה סביב המילה יבם – היבם היה כך, ואם היבם היה אחרת וכו'. עוד פעם יוון ועוד פעם יוון – הוא שמע יוון!... והבין כי לועגים עליו, חשב בתום לב כי כוונתם להתלוצץ בו. התאפק ככל שיכול היה, אבל הם לא פסקו – שוב צוחקים עליו. כמה אפשר לומר "יוון" בשיעור אחד... התמלא בצער נורא.

עד שקם בחרון אף והטיח בהם: "אתם לא מתביישים? מה אני אשם שלקחו אותי מההורים שלי והייתי כל השנים רחוק אצל הגויים? אחרי כל מה שעברתי לא כואב לכם לשבת ולצחק עלי? ובפעם, פעמיים, לא די לכם? עשרים פעם, שלושים פעם? וכי כך התורה מלמדת אותכם?!"

הם נבהלו. נגשו מיד להרגיע אותו: "חס וחלילה! חס וחלילה! אנחנו יושבים ולומדים משניות יבמות ודברנו על יבם, לא חשבנו עליך חלילה אפילו פעם אחת".

"אתם מספרים לי סיפורים" – אמר בכאב עצור. "תדעו שאיני מוחל לכם, אין לכם כפרה! כך שופכים את דמי, עוד פעם ועוד פעם – יוון!..."

הנוכחים היו אובדי עצות. אמרו זה לזה: מה עושים איתו? כמה שמסבירים לו, לא מצליחים.

קם יהודי חכם ואמר לו: "רגע אחד, תהיה רגע בשקט ונסביר לך הכל. איך כותבים 'יבם', מה כתוב בסוף? מ' סופית. יבם. ו'יוון' כותבים עם נ' סופית, הנה אתה תראה ותבין שהמילה שונה והמשמעות אחרת לחלוטין, ואיך אתה יכול להגיד שהתכווננו אליך, בשעה שהמילה שונה ואחרת".

הלה שמע ולגלג: "חא חא חא, תודה רבה לך אדוני, אתה יכול למכור לי מה שאתה רוצה. אני לא יודע מה זה מ' סופית, ואם כן מדוע שאאמין לך? איני יודע א' ב', ואיך אוכל להאמין לך ולחברייך – אנשים שלא איכפת להם לשפוך את דמי?"

– תגיד, אז מה אתה רוצה שנעשה כדי להוכיח לך שלא התכווננו אליך? – אתם תלמדו אותי א' ב', ואני אראה בעיניים שלי מה זה מ' סופית ומה זה נ' סופית, אז אבין שלא התכוונתם אלי.

לימדו אותו א' ב'.

סיים ה"חפץ חיים" את סיפורו: הכרתי את האיש, וכולם היו קוראים אותו הגאון מלייפנישוק! מא' ב'...

ממשיך הסטייפלער ומסביר את פשר תאוותו של הכפוי טובה להרע למיטיבו: "אבל באמת שהאדם המושחת הזה, כאשר מקבל טובה, מרגיש כעין חיוב הכרת טובה, ובכוח גאוותו ומדותיו הרעים אינו חושש כלל וכלל להכניע ולהכיר טובה, ושוב רואה הוא במיטיבו כאיש המדיר ממנו את מנוחתו, וכבעל חוב שלו שהוא מחוייב לשלם לו, ולכן מתעורר אצלו שנאה עליו ומתאווה להרע לו, וגם להיראות שהוא אינו נכנע ושאינו בו זיק רגש של חיוב הכרת הטוב..."

ועל כך מובא בספר "מעילו של שמואל" מעשה נורא! בהיות הצדיק הירושלמי רבי אריה לוי זצ"ל כבן 16 שנה נמנה על בחירי ישיבת סלוצק, שלט כמעט בכל סדר "נשים" בעל פה – גמרא רש"י ותוספות. משם פנה להלוסק, בה ניהל הגה"ק רבי ברוך בער מקלמניץ בעל ה"ברכת שמואל" את ישיבתו. הוא קרב את הבחור החדש, שהיה בו שילוב של תורה ויראה, מדות טובות וענווה, וקבע עמו לימוד בחברותא במסכת עירובין ובשלחן ערוך "אבן העזר". היתה זו זכות שמעטים זכו לה, לעמוד על האבניים, על סדנת היצירה של ה"ברכת שמואל"...

על כן, כמה הופתע ה"ברכת שמואל" כאשר כעבור שנה התייצב התלמיד בפניו, לקבל ברכת פרידה! כי ברצונו לנסוע לוולוז'ין אם הישיבות וללמוד שם תורה...

ה"ברכת שמואל" אף הביע את מורת רוחו ולא הסתיר את הקפדתו! לימים – סיפר רבי אריה: כי יודע הוא בבירור שקפידתו של רבו עשתה רושם, ותלה בה כמה וכמה מאורעות ומקרים. יתר על כן, ידע זאת בשעת מעשה, וחש בו במקום. אבל מה יכול היה לעשות, ופחד להישאר במקומו. כי בעל האכסניה בה התגורר, ראה את התמדתו וחשקו בלימוד התורה הק', ושמע על כשרונותיו, על כח זכרונו ועינווה המעמיק, ודחק בו להקדיש מעט מזמנו "להרחיב אופקים ללמוד שופות, חכמות ומדעים", והנער פחד פן יתפתה ויגזור על עצמו מיתה רוחנית, כי בכך אט אט הוא יגורש מגן העדן של התורה בטהרתה. לפיכך מיהר לברוח ממקום הנסיון...

אם כן, נשאל רבי אריה לימים, מדוע לא סיפר זאת לרבו, מדוע לא התנצל בפניו, לא גילה את לבו, מדוע שתק, ומשך עליו את קפידתו? ענה רבי אריה תירוץ מדהים: איך יכול היה – הן אז היה מעביר את ההקפדה על בעל האכסניה, מעורר עליו את הקפדת רבו העושה רושם והוא אכל מפתו, נהנה ממנו, ואיך יוכל להרע לו? מוטב היה לו לשתוק, ולמשוך את ההקפדה עליו ולשאת בתוצאותיו במשך שנים, ובלבד שלא יהיה כפוי טובה!...

עד היכן גודל הדקדוק בהכרת הטוב נראה מסיפור הבא שמוזכר בספר "שאל אביך ויגדך": ישב המשגיח הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין זי"ע בחדרו ולמד, והנה פנה לאחד הבחורים שהיו במקום ובקשו לקרוא לבחור פלוני כדי שביא לו את מעילו (שכנראה הונח בריחוק מקום). שכן קר לו מאד. תמה הבחור: וכי למה אלך ואקרא למישהו אחר, הלא גם אני יכול להביא למשגיח את מעילו? השיב המשגיח: "לאותו בחור חייב אני מכבר הכרת הטוב על טובה מסויימת שעשה לי, ועתה אודות לטובה הנוספת שיעשה לי, ישאר חרות בזכרוני שעלי להכיר לו טובה. אך אם אתה תעשה לי טובה זו, כבר אתחייב בזה בהכרת הטוב לעוד אדם ומי יערוב לי שאזכור לגמול לך כדבעי, אולי אשכח ולא אחזיר..."

(איש לרעהו)

ותרד בת פרעה לרחוץ על היאור (ב, ה)
חז"ל במסכת מגילה (יג, א) אומרים, שבתיה בת פרעה "ירדה לרחוץ מגילולי בית אביה". כפרה בע"ז, הלכה ויצאה לטהר עצמה מהגילולים שהיו בבית אביה.

בת מלך, עוזבת את הגילולים והולכת לטהר את עצמה מהעבודה זרה, לרחוץ בנהר, לטבטל.

זה לא פשוט וקל גם לאדם מן השורה העושה תהליך כזה, וכאשר בת מלך מחליטה החלטה לעזוב את גילולי בית אבא – הנסיונות גדולים כפליים וההקרבה רבה עד מאוד. ואכן, מיד רואים פה – מורי ורבותי, את הסיעתא דשמיא, שהיא קבלה על אתר, מחמת מסירותה והחלטתה האיתנה להיטרה.

הגיע מלאך ראשון והרג את נערותיה. "ונערותיה הולכות על יד היאור", כותב רש"י הקדוש: "הלכת – לשון מיתה, כמו הנה אנכי הולך למות". כי "בא גבריאל וחבטן בקרקע" כמו שאומרת הגמרא (סוטה יב, א) מה יש? מדוע הרגן? – לפי שמחו בה על רצונה להציל את משה.

בחז"ל (שם) כתוב שהן אמרו לה: כאשר מלך גוזר גזירה, הרחוקים מהמלך חושבים אולי לעבור על גזרה, ספק עושים כך ספק אין עושים, אבל הקרובים למלך ודאי לא יבגדו בפקודה, אינם מסוגלים לעבור על גזירת המלך. הרי המלך ציוה: "כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו", לפי החוק חובה להרגם, ובוודאי שהתינוק הנמצא כאן הוא יהודי, מי יכול להניח ילד על שפת היאור? ודאי תינוק יהודי הוא, ואת הולכת להציל אותו, לעבור על גזירת המלך אביך?!

אם לא - אזי בהכרח חושב הוא כל יום ויום רק "אמת!!" הוא חושב: עשיתי טוב! הייתי צריך להתערב ולהוכיח ולקבול על העוול, כי כך מחייב היושר ומידת האמת! אמת, אמת ושוב אמת!!
לאחר שישנים שנה של סבל וייסורים לא הרבה משה רבינו לפני שיצא שוב להגן על האמת, כי שישנים שנות חזרה על ה"אמת" - הביאו עוד אמת!!
מה יוצא איפוא מחשיבת "אמת" כזאת של שישנים שנות סבל? - משה רבינו!!
לפיכך לוקחת התורה את שישנים שנות הסבל של משה רבינו, מברירתו מפרעה ועד הגיעו למדין - וכורכת אותם בפסוק אחד, להניחם עטרה לראש משה מקבל התורה, ולהכריז קבל עם ועדה: ראו נא בריה שבראתי בעולמי!!

לאמת אין גבול
אמנם עדיין תמהים אנו: כיצד? איך מסתכנים בלי לדעת? איך לא חשב משה רבינו שמא כעת ישלם על המעשה במאה ועשרים שנים של גלות...? אכן התשובה היא של "אמת" אין גבול, אין מחיר, ואין סוף!! בנוגע ל"אמת" אין פשרות או וויתורים!! אם מחירו של המעשה ההוא במצרים הוא שישנים שנות גלות - אז כך צריך להיות, כי זוהי האמת!! ואם כעת יהיה גרוע יותר - אזי שוב אין ברירה, כי זוהי האמת!
ואם א"א להתקיים בכלל בעולם השקר תוך רדיפה ושמירה על האמת - אז נעלה לירח...
לכן משה מגיע לבסוף השמימה ארבעים יום וארבעים לילה - ישמח משה במתנת חלקו!! "אמת זה משה!!"

חופת נעורים - רבי שבתי יודלביץ
והנה נער בוכה, קרי לה נער וקרי לה ילד ותקח את הילד? תני הוא ילד וקולו כנער דברי רבי יהודה אמר לו רבי נחמיה א"כ עשיתו בעל מום למשה רבינו ע"ה (שכילד היה לו קול נער) אלא מלמד שעשתה לו אמו חופת נעורים בתיבה אמרה שמא לא אזכה לראות בחופתו" (מדרש רבה) אי, לב של אם רחמימית. לב של אמה. הכניסה אותו אמו לתיבה וחופה על ראש - "שמא לא אזכה לחופתו".
מספרים סיפור, ואספר לכם:

בעיר גדולה באוסטריה התאספו יחד בעצה, לבנות בית כנסת גדול לרומם בית ה'. לקראת הנחת אבן הפינה הודיעו בעיר כי כל איש אשר "ידבנו לבו" לתרום זהב כמשקל אבן הפינה, הוא זה שיתכבד בהנחת אבן היסוד. כמו כן, רב העיר שהיה מקובל גדול גאון וצדיק מופלא, הבטיח שהנותן את האבן יקבל ברכה והבטחה - על כל אשר יחפוץ.
בין הקהל שהתאסף לשמחה של מצווה עמד יהודי, כמדומני שהיה רופא, והוא נאות לתרום זהב כמשקל האבן - סכום עתק. הוא זכה ביריית אבן הפינה לכבודה של המצוה.
עם סיום המעמד הוא לא המתין זמן מיותר, אלא פסע לבית הרב הקדוש על מנת לבקש ברכה והבטחה.
"מה בקשתך?" שאל הרב.
"רבי, ממון יש לי די והותר, גם כסף וזהב, אך ילד אין לי. רצוני שהרב יבטיח לי ילד".
"אוהו", הרבי הזדעזע "שאלה קשה שאלת בני". לבקשה קשה כזו, לא פילל.

"אם רצונך בילד, תאלץ להמתין לי שלשה ימים" השיב הרב ועיניו תלויות לשמים.
לאחר ג' ימים הוא נקרא אל הרב שאמר לו: "בסדר, אפשר להבטיח לך, אבל הדבר יעלה לך ביוקר רב" היהודי עמד נרגש:
"אם אתה חפץ מאד בילד, ראשית, תאבד את כל כספך, שנית, עוד קודם שהילד יוולד - אתה תמות".
"אני מסכים" מקבל על עצמי, העיקר ילד. כדאי לי הכל" השיב בהחלטיות הביט עליו הרב והוסיף "אבל תנאי שלישי, לאחר שהילד יצא לאור העולם, גם האם תמות".

"על התנאי השלישי, אינני בעל הבית, עלי לשאול את רעייתי". טוב.
הוא שב לאחר כשעה עם הסכמה. הם הסכימו - היא והוא. מסירות נפש.
הרבי הבטיח וברכם. וחיל - ורעה - יאחזון...
ואכן, העניינים החלו להתגלגל בקצב מהיר:
חלפו שבועות מספר ונכסיו החלו לצבור הפסדים. עסקיו הסתבכו ובזמן קצר איבד את רוב רכושו בעסק ביש. בחלוף זמן נוסף מצבו החמיר ובמהלך חודשי העיבור הוא נותר עני ואביון. כחודש לפני הלידה - הוא נפל למשכב ולאחר כשבועיים שבק חיים.
האם עתירת הנכסים, לשעבר, נותרה ללא פרוטה והתביישה להשאר בעיר. נטלה את שארית חפציה ונדדה לעיירה אחרת.
סמוך מאוד לפני הלידה היא יצאה לדרך, כאשר בכוונתה להגיע לכפר סמוך וללדת שם. הדרך היתה קשה, קור, רוחות וגשמים עם שלג כבד

כי היהודי הקנטוניסט לא נעצר בא' ב', הוא התקדם הלאה והלאה עוד ועוד, ונעשה גאון גדול ששמו נישא ונערץ בפי כל מכריז - הגאון מעיירת לייפנישוק.
יהודי מתרגז למה צוחקים עליו, לימדו אותו א' ב', איזו סיעתא דשמיא בלי גבול!
למדנו מהפרשה לידע ולהודיע ש"הבא לטהר מסייעין אותו", אבל רבותי, כדאי לנו לבוא ליטהר באמת, יותר חזק, יותר עמל התורה, יותר תפילה, יותר לב בתפילה, יותר דקדוקי הלכה - בא ליטהר! הא, אז אומרים בשמים, ככה אתה בא ליטהר? "מסייעים אותו" - נותנים לך סיעתא דשמיא למעלה מן הטבע.

וישמע פרעה וגו' ויברח משה מפני פרעה וישב בארץ מדין וישב על הבאר (ב, טו)
בין תחילת הפסוק המספר על בריחתו של משה מפני פרעה, לבין סופו המספר על ביאתו למדין - עברו לדעת הרמב"ן כשישים שנה!! ויש לתמוה, מדוע א"כ קירבתם התורה בתוך פסוק אחד, כאילו היו סמוכין תיכף בזה אח"כ?
ויש לפרש, שבא הכתוב לרמוז לנו הערה נוראה ועמוקה עד מאוד, הבה ונתבונן היטב - כי יסוד חשוב לפנינו!

וראוי להקדים, כי כל התורה - היא "תורת משה", הכל הוא דיבורו של ה' אל משה. רק בפסוקים מעטים מתארת לנו התורה את מעשיו של משה עצמו לפני שה' נגלה אליו בראשונה, וכביכול אמר: ראו נא את מעשיו והכיצד נראה משה רבינו בצמיחתו וגדילתו - וכזה ראה וקדש!
והנה אם נתבונן בפסוקים מעטים אלו - נראה מתוכם שני דברים עיקריים: הראשון - טוב המידות וגודל החסד, בעזרה לבני, לבנות יתרו ולצאן, והשני - עמידה נחרצת על קו האמת, ללא חת, ללא מורא וללא כל חשבון, בהריגת המצרי, בגערה על הרשע, ובהצלת הבנות מיד הרועים.
והנה נתבונן נא מה נורא המראה, נסור נא ונראה גבורתו של משה רבינו, ומסירות נפשו על עוול פשוט הנקרה בדרכו.
משה בורח ממצרים מפחד ההריגה, ולמה? - כי פעם אחת קינא את קנאת היהודי המוכה בראותו כי כולם שותקים ולא מקנאים על העוול, ובפעם השניה, למחרת, כשהתערב להציל הנרדף - מיד הלשינו עליו, נתפס, נידון למוות וברח בדרך נס ממש.

אנו לבטח היינו מיד מתחרטים בבחינת "תוהא על הראשונות" ואומרים לעצמנו: מה לנו ולצרה זאת... לשם מה התערבנו במקום לא לנו שתי פעמים?..
ואם היינו סובלים סבל מתמשך מחמת התערבותינו זו - לבטח כל הזמן היה שב לבנו להרהר ולחשוב והחרטה למפרע היתה אוכלת בנו: על מה ולמה עשינו זאת?..
רגילים אנו - לצערינו - לשמוע כאשר אחד נחלץ לעזרת נעשק כל דהוא, איך שרבים סונטים בו בנוסח: "מה איכפת לך", "מה אתה מתערב", "שב בצד", "אתה רק תסבול מכל העניין" וכדו', כהנה וכהנה זמירות ומימרות של "פי הנפש" הנמצאים בשולי המחנה, הקובלים שלא צריך להתערב, ומניחים לקול האמת להיתבע ולהזדעק ע"י ה"ל"ו צדיקים" של הדור שעבר...

האמת של משה רבינו
אך כאן עומד לפנינו משה רבינו במלא יופיו והדרו.
התורה מלמדת אותנו ומספרת לנו כמה סבל משה רבינו ממעשיו כמעט שישנים שנה רצופות, שזה כמחצית כל חייו - ועכ"פ לא נתחרט אף לרגע על התערבותו!!

נשמע היטב: כמעט מחצית חייו של משה איש האלוקים, מיטב שנותיו - הוא גלה גלות אחר גלות כדי שלא ייתפס, מחצית חייו הוא משלם בגלות ונדודים את מחירה הכבד של זעקת האמת והתערבות במניעת עוול - ואינו מתחרט וול לרגע קל!
לאחר שישנים שנה של נדודים הוא מגיע למדין, ושם הוא חושב לקבוע את מקום מושבו (ראה רמב"ן), אלא שמיד בהזדמנו לשם - ועודנו על הבאר - הוא רואה עוול...

הוא אינו מכיר אף אחד, אינו יודע היכן יאכל, היכן יישן, מי הם האנשים כאן, אולי כולם מסוכנים ומאיימים, אינו יודע כלום - אבל רואה הוא לפניו עוול - באות בנות להשקות צאן, והרועים באים ומגרשים אותם.
נו, אנו מן הצד הלא היינו זועקים לעברו של משה: חשוב פעמיים! וכי שישנים שנה לא לימדוך לקח לא להתערב על ריב לא לך???
אך התשובה היא: לא!!! אדרבה!!! איזה לקח למד משה מכל השנים? - "לקח טוב נתתי לכם!" בלא שהות: "ויקם משה וישועין!"
והסיבה פשוטה. שכן הנה נחשוב נא לרגע על מה חושב אדם כשסובל שישנים שנה כתוצאה מרדיפת האמת? אם מתחרט הוא - יודעים אנו על מה הוא חושב... אך אם לא?

וחציו לכם. והוא, ברוך השם, כגל של אגוזים. אתה נוטל אחד, ועשרה מדרדרים אחריו. כל אמרה, "שומע ומוסיף". אין מה לומר, היה נחמד. שעה של קורת רוח. הכלל, הגיע למעשה, והצטדק: העסקים אינם כתמול שלשום, אדרבה, שאאציל לו ברכה. הפעם, אין ביכולתו לתרום.

האמת, גם אם לא כעסתי, הקפדתי. הכל יודעים מדוע אני בא, ודאי שלא כדי להעביר ערב בווארטים קלילים. זמני יקר, והאברכים תלויים בי. היה אומר בתחילת הערב, והייתי ממשיך לכתובת הבאה, למה עשה לי את זה. אילו היה אומר מראש: המצב קשה, אין לי, אולי הייתי משכנעו. הייתי מזכיר לו דברי הגמרא (גטין ז ע"א): אם רואה אדם שמזונותיו מצומצמים יעשה בהם צדקה, ושוב אין מראים לו סימני עניות. וכתב הרמב"ם (הלכות מתנות עניים פ"ו ה"ב): לעולים אין אדם מעני מן הצדקה, ואין דבר רע ולא הזק נגלל בשביל הצדקה. יש מה לומר. ישתכנע, ירויח. אם לא, אמשיך הלאה. אבל מה כעת. בזבז לי ערב.

אמרתי: "עשית לי תרגיל, למדת ממשה רבינו" -

על כך לא חשב! ממשה רבינו, מה למד?

אמרתי: "זה שייך לספור" -

אמר: "אדרבה!" יהיה זה סיום נאה לערב נפלא.

אמרתי: "הספור ידוע, החוזה מלובלין זצ"ל בקש בעל תוקע למנינו. הואיל ותקיעת שופר 'חכמה ואינה מלאכה' (ראש השנה כט ע"ב) בחר ב'חכימא דיהודאי', רבי בונים מפשיסחא זצ"ל, שהיה מצעירי תלמידיו. נאות הרבי מפשיסחא, אבל הודיע שאינו יודע כונת התקיעות. קבע לו החוזה זמן, ולמדו עומק כונת התקיעות דמיושב ודמעומד ברוממות השגותיו. והרבי מפשיסחא "שומע ומוסיף", ושואב מלא חפנים ממעינות החכמה. כשסיים לימוד כונת התקיעות, הודיע לחוזה שבעצם אינו יודע לתקוע... יש לחפש בעל תוקע אחר, בקי ורגיל..."

תמה החוזה, אף הקפיד: למה לא אמרת מראש, כשהצעתי לך את התפקיד?!

ענה: למדתי זאת ממשה רבינו, אב הנביאים. כשנגלה אליו הקדוש ברוך הוא בסנה ואמר לו: "לכה ואשלחך את פרעה והוצא את עמי בני ישראל ממצרים" (שמות ג, י), חקר: "הנה אנכי בא אל בני ישראל ואמרת להם אלקי אבותיכם שלחני אליכם, ואמרו לי מה שמו, מה אמר אלהים" (שם, יג). ובארו רבותינו ששמותיו של הקדוש ברוך הוא כפי הנהגותיו, "שמי אתה מבקש לידע, לפי מעשי אני נקרא" (שמות רבה ג, ו). ובקש לדעת מה ההנהגה העליונה ביציאת מצרים, והודיעו הקדוש ברוך הוא שם הנהגת ספירת כתר עליון (תקוני זהר נא, ב), "אהיה אשר אהיה" (שם, יד). היש לנו מושג מה התגלה לו באותה שעה, הלא אמרו (ברכות ז ע"א) שהיתה זו עת רצון להשיג בלא הגבלה! והורוה שלשת האותות שיעשה לעיני העם, וגם בהם לקחים וסודות אין מספר -

ואז אמר: "בי ה', שלח נא ביד תשלח" (שמות ד, יג)...

ויש להבין: אם נחוש היה בדעתי כי "לא איש דברים אנכי" (שם, י), מדוע שאל "מה שמו" וחקר לאותות? אלא שרצה לדעת ולהבין ולהשיג ולא היה בדעתי ללכת...

אף אני כן, סיים הרבי מפשיסחא. רציתי לדעת הכוונות לאשורן, ולתקוע אין ביכולתי...

אף אתה כן - סימתי - ישבת ושאלת ודרשת ושמעת, ולבסוף הודעת שאין ביכולתך לתת, ממש כמשה רבינו...

כמה שמח לשמוע שלמשה רבינו, ולרבי מפשיסחא, ולא עצמו, ראש אחד!

כבר ספרתי - הגאון רבי אייזל חריף זצ"ל הקשה קושיא חמורה ותרץ תרוץ חריף, כדרכו. היה שם אחד, מאותם הקופצים בראש. קרוב לודאי שלא הבין לעמקם, לא את הקושיא ולא את התרוץ. אבל שמע 'בערך' וקרא: "הרי ממש כך הקשיתי גם אני, וכך תרצתי! לי ולרב ראש אחד!" "אין ספק", הסכים עמו רבי אייזל, "אבל הראש האחד שוכן על כתפי..." "טוב", סיימתי. "אבל אם נהגת כמשה רבינו - אז, במטותא, עד הסוף!"

לא הבין: "מה פרוש 'עד הסוף'?"

הסברתי, ואין פשוט מזה: "הקדוש ברוך הוא נגלה למשה רבינו ושלחו בשליחותו. חקר משה רבינו להנהגת הבורא ביציאת מצרים להשגה והבנה, ולאחר מכן הודיע שאין ביכולתו. עד כאן, נהגתם כמוהו -

אבל בסופו של דבר הרי הלך בשליחות הבורא!"

אף אתם, הודעתם שאין ביכולתכם. אבל זה לא נעצר כאן. בסופו של דבר, פתחו נא ידכם!

חייך חיוך רחב, והתברר שבכל זאת יכל...

"בבן אמך תתן דפי"

לכתחילה, חשב הגאון רבי ישראל מסלאנט זצ"ל להיות נחבא אל הכלים, צדיק נסתר. לשם כך השתלם במקצוע הנגרות, להיות "גדול, הנהנה מיגיע כפיו". למד להתפלל במהירות עצומה עם כל הכוונות ושינן את כל הש"ס

שהחל לרדת. חולשה רבה תקפה אותה, וחששה שהנה היא הולכת לקפוא מקור. עד שלפתע נצנץ כבר מרחוק אור מפאתי הכפר. היא אזרה את שארית כוחותיה וצעדה עד הבית בקצה הכפר. היה זה ביתו של האופה. אותו אופה מלבד היות אופה, היה צדיק גדול.

נקשה האשה בדלת החצר. בני הבית הזדרזו לארחה ולסדר לה מיטה למנוחה. לא חלפו שעות ספורות - והיא חבקה בן. נתמלא הבית אורה. האם נישקה את הילד חיבקה וגיפפה אותו בכל ליבה, גאתה בבכי נרגש - בכי של פגישה ראשונה עם בנה הנולד לאחר שנים רבות, מי יכול לתאר את הרגשות, ובכי של פרידה, אהה אלוקים...

כחלוף יומיים ילדה גם אשתו של האופה. היא - חבקה בת.

אמרה אם הבן לבעלת הבית נעשה להם חופת נעורים קטנה במיטתם, נעשה שידוך. כך עשו.

למחרת הברית, נפטרה אם הילד, והסתלקה לבית עולמה, מנין אנשים מצומצם ליוה אותה לבית העלמין.

הילד הקטן נותר בבית האופה ובעלת הבית גידלה אותו שנים רבות במסירות. ומי היה ילד זה? המהרש"א!

לאמו היולדת קראו רחל, אבל מהרש"א ראשי תיבות: שמואל אדליש, כלומר שמואל בן אדל. שמו ושם ספרו בישראל - מהרש"א נחלק בגמרא על שם אמו האומנת מרת אדל!...

כאשר גדל המהרש"א - לאיש, יצא שמו בעיירות הסמוכות. רבים ביקשו לקחתו לחתן. הוא מיאן: "לא" השיב "ערכו לי כבר חופה בהיותי בעריסה אתחתן עם בת האופה. אמה של בת זו - גידלה אותי, הייתי לה לבן - ולהם אני חב את חיי". ועל שם אמו זו הוא נקרא: מהרש"א.

הבנתם? "אמר הקב"ה, מכל עשר שמות שיש לך אני קורא אותך אלא משה, בשם שקראה לך בתיה בת פרעה" - האם האומנת, האם שגידלה אותו!..

החלום

נספר מעט על המהרש"א.

מספרים כי למהרש"א היו שערות ארוכות וקשרם לחבל היודר מתקרת הבית, וכך למד תורה בלילות, כאשר נרדם וראשו היה נשטט מעייפות חש בכאב מהשערות הקשורות, ועל ידי כך התעורר והמשיך בתלמודו. סיפרו עוד כי פעם אמר אחד מתלמידיו בשעת השיעור כי הוא חפץ לישון. הגיב המהרש"א,

"אם התעייפת ונרדמת כאן נחא, אבל לקום וללכת לישון, אתמהה!?"...

כידוע, בשעתו קמו לו מתנגדים בעירת מגוריו. שמש בית הכנסת בעירו של המהרש"א היה צדיק גדול, ולאחר חצות הלילה היה נוהג לסגור את בית הכנסת ולסובב את הבימה שבע פעמים ובסבבו סיים את ספר התהילים בשבע פעמים, באחד הלילות נפלה עליו תרדמה, והנה בא איש אחד, ועוררו. יהודי בעל קומה גובהה והדור מאד! ושוב נרדם, והנה אדם נוסף לקראתו מעוררו משנתו בחזקה, ושאלו: "היכן מתגורר רבי שמואל בן רבי יהודה לוי (שם אביו של המהרש"א)?" פניו של האיש האירו כספירים. שאלו השמש "ראשית, אמור לי מי אתה ומה שמך?" "אני אליהו הנביא".

"ומי האיש הראשון שראית?"

"הוא שאול הקדוש מלך ישראל". ומה מעשיכם כאן? "בשמים, בבית דין של מעלה מתנהל דין מסויים בענין שאול דוד המלך, כאשר הפסק צריך להינתן על ידי חכם וגדול מהעולם הזה, - והוא המהרש"א. לכן באנו אליו". הוסיף אליהו הנביא לאמור: "הזהרו בכבודו כי גדול הוא מאד, תורתו וצדקתו חשובה בשמים! אבל אל תספר מה שראית כי ביום שתגלה את אשר ראו עיניך מות תמות".

השמש לא התאפק, ולאחר כמה ימים עלה על הבימה במרכז בית הכנסת, ואמר בקול גדול: "ישנם מתנגדים למהרש"א, בתוכנו מתהלכים מחחררי מחלוקת לדבר עתק על צדיק, אך דעו לכם כי כך וכך הווה מעשה, ובמעשה זה נודע לי, כי המהרש"א בדורנו הוא פוסק בשמים. החלטתי לספר לכם על כך אע"פ שאני מסיים את חיי בעקבות הגילוי. וזה יהיה לכם האות והסימן כי הסיפור אמת, כאשר אסתלק מהעולם בימים הקרובים ממש". וכך הווה. מאותו יום פחדו לחום במהרש"א. הרב שמואל אידליש - בן אדל - "ויהי לה לבן".

שכר שיחה נאה

"ליכא מידי דלא רמיזא באוריתא" (תענית ט ע"א), אין לך דבר שאינו רמוז בתורה. לא תמיד מחפשים, ולא תמיד מוצאים, ולא תמיד מפיקים את הלקח הנכון. ובי היה המעשה -

סובבתי בארצות הברית, לטובת מוסדות התורה. שבעה כוללי אברכים, ובהם מאות לומדים בעלי שמפחות, ואני שלוחם. הזמן קצר והמלאכה מרובה. פקדתי את מעונו של סוחר עשיר בר אורין, יודע ספר ומוקד תורה. קבלני בחביבות והתפתחה שיחה בדברי תורה. זה חלק מהטכס, חציו לה'

בעל פה כדי שיוכל להגות בו תוך כדי עבודתו, לקיים "יגיע כפיך כי תאכל, אשריך וטוב לך" (תהלים קכח, ב), יגיע כפיים ולא יגיע מח.

ולבסוף החליט שלא לשם כך נתנו לו כוחות כבירים. מצא לנכון לזכות את הדור ואת הדורות הבאים בתנועת המוסר בחתירה לשלמות אישית כוללת, בין אדם למקום ובין לחברו. כדי שיתקבלו דבריו, הסכים לגלות את גאונותו העצומה. הגיע לזילנא, מטרופולין של תורה, קבע למודו בבית הכנסת שבחצר זריצא והחל להשמיע את שיעוריו המדהימים, שארכו שלוש וארבע שעות ובהם בלל חצי הש"ס בחריפות עצומה, כשהלומדים אינם מספיקים אלא לרשום מראי מקומות וראשי פרקים. לאחר מכן, העידו, נזקקו לשבועיים ימים כדי לעמוד על מהלך שיעור אחד. בהקדמת הספר "עולת שמואל" כותב המחבר: "בשנת ת"ד דרך כוכב חדש בשמי התלמוד בוינא בהופיע בה הגאון הגדול והנפלא מוהר"י סלנטר זצ"ל שהראה נפלאות בעוצם חידודו ופלפולו שהפליא לב השומעים ותהום כל העיר בבוא אליה רב גאון חריף כזה. הצעירים המצוינים בהלכה התקנאו בו, ויחתרו בכל עוז לעשות כמתכנתו ולחבר פלפולים שנונים כמוהו".

בוינא נודע לתהילה ישיבת "רמ"לס", בראשה עמדו הגאונים רבי מרדכי מלצר זצ"ל בעל "תכלת מרדכי", ורבי אליעזר טייץ תלמיד הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל. כשעזב רבי אליעזר טייץ את משרתו, הוצעה לרבי ישראל מסלנאנט. שמח להזדמנות להרחיב מעגל השפעתו, שהיה זו היתה כל מטרתו. החל להרצות שיעוריו בישיבה, והם הפכו לאבן שואבת ללומדי העיר גאוני התורה. חש רבי ישראל שבעקיפין נפגע מכך מעמדו של רבי מרדכי מלצר, ראש הישיבה הוותיק. לא היסס, והתפטר ממשרתו! ויתר על המעמד וההשפעה והמשכורת, ושב ללמוד בבית הכנסת שבחצר זריצא!

ממי למד זאת? מהתורה, וממנחיל התורה.

כידוע, עוד לפני לידתו נועד משה רבינו להיות מושיען של ישראל (סוטה יב ע"א), הנתונים בשעבוד קשה ומר. הצטער בצער כל יחיד מהם כאילו היה זה צערו (שמות רבה א, כז) ואמר: "מי יתן מותי תחתך!" נגלה אליו הקדוש ברוך הוא, וגילה לו שגם השכינה כביכול מצטערת בצערם של ישראל (שמות רבה א, ה) ותגאל כביכול עם גאולתם (פרקי דרבי אליעזר לח). הוא שנבחר להיות הגואל, "ואם אין אתה גואלם אין אחר גואלם (שמות רבה ג, ג) -

ובמקום לשמוח כל כך בגאולתם ולרוץ לגאלם, סרב!

שבעה ימים התעקש, עד שחרה בו אף ה'!

ומדוע? כי אהרן התנבא במצרים (שמות רבה ג, טז משמואל א ב, כז). וכשמשה רבינו יבוא, יאפיל עליו ויעמידו בצל! חשש: "עכשיו אכנס בתחומי של אחי, ויהא מצר בשביל כך". ולא הלך עד שהובטח: "וראך, ושמח בלבך" (שמות ד, יד)!

ונספר - בבחרותו למד הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל בישיבת דודו הגאון רבי וואלף איגר זצ"ל בברסלאו. בהיותו בן שנים עשרה כבר כתב את חדושי על מסכת חולין, ובהיותו בן חמש עשרה כבר השמיע שיעוריו בישיבה. הגביר רבי איציק פרנס מליסא בקש לזכות בו עבור בתו, והגיע עם שני תלמידי חכמים מופלגים כדי לתהות על קנקנו. החלו לשוחח עמו בלימוד, ולא ענה להם. התאכזבו, ובקשו לשוב על עקבותיהם. השתאה דודו, ושאלו לפשר הדבר.

ענהו: "אילו הייתי עונה להם, חייב הייתי לומר לאחד שנעלמו ממנו דברי התוספות במקום פלוני ומהשני נשמטה גמרא מפורשת. אמרתי לנפשי: מוטב שיתבטל השדוך, ולא אלבין פניהם..."

התפעל מצדקותו של הבחור, ואמר לו: "ניחא. אל תתפלפל אתם, אלא השמיעם מחידושיך".

נעתר רבי עקיבא איגר, ושטח בפניהם אחת ממערכתיו הנודעות. התפעמו, והמליצו בכל פה על השידוך שקם ונהיה. שב החותן לעירו, וסיפר לכולם על האוצר בו זכה. הזמין את החתן לביקור, וכל לומדי העיר התכוננו להקיפו בחבילי שאלות ולשמוע פלפוליו. הגיע, ושאלוהו, והוא כאלם לא יפתח פיו. השמיעו חדושיהם, ואינו מגיב. כגודל הציפיות, גודל האכזבות. הריונים הגיעו לאזני החותן, שרמז לחתנו שישב לישיבה. הפרת התנאים תגיע אליו.

ענה שברצונו להישאר בליסא כל השבוע. תמה החותן, והבליג.

לקראת סוף השבוע חיזר החתן על כל לומדי העיר, הזכירים את קושייתיהם והפתיעם ברוחב בקיאותו. מזה נשמט דיוק לשון הרמב"ם ומזה נתעלמה סוגיא ערוכה. המם בעומק עיונו, חילק בין הנושאים והכביר ראיות. הפריך פלפולי סרק והרחיב בחידושים נכונים. וכולם הודו והמליכו ואמרו: זכה רבי איציק פרנס ביהלום שבכתר!

התמרמר החותן: "אם כך גדול חילך לאורייתא, למה גרמת לי עגמת נפש כה רבה! למה כבשת מעיניך, גן נעול מעין חתום!"

ענה, שכאשר הגיע לליסא מצא ששוהה כאן חתן נוסף וחותנו מתפאר בו. ובאמת כלי מפואר הוא, והכל מתפלפלים עמו ומתפעלים ממנו וחותנו

רווה ממנו רוב נחת. ושיער, שאם יגלה כוחו ועוצם גאונותו יאפיל על אותו חתן -

ובלם עצמו. הפיל עצמו לתוך כבשן האש של לגלוג וביטול, ולא פגע במעמדו של אותו חתן!

כך ספר הסבא מנובהרדוק זצ"ל ("מדרגת האדם", מאמר חשבון צדק פ"ו), ונחנו מה!

כמה מבליטים אנו מעמדנו תוך הדיפת הזולת לצד, אם לא לתהום! בחוג החברה, ובחוג המשפחה!

ודוד המלך אומר: "תשב באחיק תדבר, בבן אמך תתן דפי" (תהלים נ כ), ופרש רש"י: דבר גנאי, לדחותו. לשון: "יהדפנו" (במדבר לה, כ). וזה פרט מיוחד בוידוי: "דברנו דפי", דבורים שנועדו להדוף את הזולת ממעמדו בחברה או במשפחה.

משה רבינו מוכן היה לותר משום כך על הגאולה. ואנו נדרשים, בסך הכל, לא לדחוף את עצמנו קדימה. לא להאפיל על הזולת!

(והגדת)

בספר "לב שלום" שגם כן מבאר נקודה זו: עה"פ ויהי בדרך במלון ויפגשוהו ה' ויבקש המיתו (ד', כ"ד) "ויבקש המיתו - למשה, לפי שלא מל את אליעזר בנו. ועל שנתרשל - נענש עונש מיתה. תניא, א"ר יוסי: ח"ו, לא נתרשל, אלא אמר: אמול ואצא לדרך? - סכנה היא לתינוק עד שלשה ימים! אמול ואשהה שלשה ימים - הקב"ה צוני לך שוב מצרים! ומפני מה נענש מיתה? - לפי שנתעסק במלון תחלה" (רש"י).

משמעות הדברים היא, שהציווי של "לך שוב מצרימה" דוחה את מצוות מילה וקודם למילה, ומשה נהג כשורה במה שאיחר את המילה מחמת ציווי זה - על אף גדלותה של מילה שנכרת עליה י"ג בריתות וכו', שכן לא נענש אלא על ש"נתעסק במלון תחילה", אך על עצם העיכוב במילה - לא נענש.

ומעתה נשאלת השאלה: אם כה דחופה היתה ההליכה למצרים ללא כל דחוי, וקיום ציווי "לך שוב מצרימה" דחה אף את מצות מילה - היאך נבין את שהותו של משה עצמו שבעה ימים שלמים שבהם פיתה ה' את משה עד שהסכים ללכת למצרים?

אלא שהטעם שהוצרך ה' לשכנע את משה לילך היה - כידוע - חששו של משה מפגיעתו של אהרן, ורואים אנו מכאן שבין אדם לחברו כ"כ גדול וחמור - אף יותר מהציווי של "לך שוב מצרימה" שדוחה מילה!!

אלא שלכאורה צריך טעם, מדוע? וכי בין אדם לחבירו אינו מצוה ככל המצוות? אם מצות מילה נדחתה - מדוע בני"א לחבירו לא ידחה?

לא שייך דחיה בבין אדם לחבירו

אלא למדים אנו מכאן, שכל דחיית מצוה אחת מפני חברתה כגון עשה דוחה ל"ת וכדו' - אינה שייכת אלא במצוות שנוגעות אל העושה לבד, אשר אז כששתיהן מוטלות לפניו - אחת יכולה לדחות את השניה מפני חומרתה.

אבל אם לי יש מצווה חשובה וחמורה ומאידך עומד כבודו או צערו של האחר - הכל נעצר! כי המצוות שלי אינן יכולות לבא על חשבון הזולת, ואיני בעה"ב בכדי לדחות זה מול זה!!!

פעם נלוותי ע"פ בקשתו של ר' אליהו לאפיין זצ"ל עמו, והלכנו יחדיו לאיש פלוני ע"מ להוכיחו על דבר מה, אשר צירופי לענין היה נצרך. בבואנו לביתו פתחה לנו אשתו את הדלת, הכניסה אותנו אל החדר וקראה לבעלה, אך מכיון שלא בכל יום מזדמן לה בביתה ביקור שכזה - נעמדה אף היא בפתח החדר להאזין לשיחה.

ר' אליהו שאל בשלומי של בעה"ב, התעניין במצבו ושוחח כך עם בעה"ב כרבע שעה, בירכו לשלום - ויצא לדרכו.

בדרכנו הסביר ר' אליהו את פשר הנהגתו זו, כי היות שאשתו של אותו בעה"ב ניצבה כל העת בפתח החדר, לכן על אף שבאמת מחמת חומרת מעשיו - היה מגיע לו ההערה ומגיע לו הבזיון אפי' מול אשתו, אבל מה שנוגע לאשתו - הרי היא לא חטאה ולא פשעה, ואילו ההערה לבעלה תפגע גם בה, וא"כ היאך נעשה ונקיים מצוות תוכחה באיש בעודנו עוברים על בין אדם לחבירו בעלבונה של אשתו?!!

(לב שלום)

"על כן יהיו דבריו מועטים"

היה אדם גדול, הצדיק הקדוש רבי שמעון מירוסלאב זצ"ל. האריך ימים והפליג למעלה מגיל מאה בבריאות איתנה. מלבד מאור עיניו שכבה. גם לעת זקנותו המופלגת כתת רגליו ונסע אל צדיקי דורו, מהם שהיו נכדים של חבריו. הגיע אל הצדיק הקדוש רבי אליעזר מדז"יקוב זצ"ל שקבל פניו בכבוד מלכים, ושאלו: "אל נא יקפיד עלי מור, לא לקנטר כונתי. תורה היא, וללמוד אני צריך. במה זכה לכזו אריכות ימים?"

לא הקפיד, וענה: "מעולם לא היו לי קושיות על הנהגת השם יתברך".

לא הבין הרבי מדו"קוב: "נאה ויאה, אך מה לזה ולאריכות הימים".

"אה, אסביר למעלתו. אם יש קושיות, עונים לך: בוא תעלה ונסביר הכל. אני אין לי קושיות, ומשאירים אותי כאן..."

לא כדאי להקשות קושיות. הנה משה רבינו נשלח לגאול את ישראל, ומראש נאמר לו שפרעה לא ישלחם מיד, אבל לא שיער שעול השעבוד עוד יכבד. ומה שארע כן, ודתן ואבירים נצבו לקראתו ופגעו בו והאשימוהו באסונם של ישראל, התפרץ וקבל: "למה הרעתה לעם הזה, למה זה שלחתני, ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה, והצל הצלת את עמך" (שמות ה, כב-כג). ואמרו (שמות רבה ה, כב) שבאותה שעה בקשה מדת הדין לפגוע במשה, וכיון שראה הקדוש ברוך הוא שבשביל ישראל הוא אומר לא פגעה בו מדת הדין. ועם זאת לא יצא פטור בלא כלום: "ויאמר ה' אל משה עתה תראה אשר אנעשה לפרעה" (שמות ו, א), העשוי לפרעה תראה ולא העשוי למלכי ז' אומות כשאביאם לארץ (רש"י), מכאן נטל משה את הדין שלא יכנס לארץ (שמות רבה ו, ד) -

"אל תבהל על פיה ולבך אל ימהר להוציא דבר לפני האלקים, כי האלקים בשמים ואתה על הארץ, על כן יהיו דבריו מעטים" (קהלת ה', א), שמירה גדולה צריך לשמור פיו ולשונו שלא יטיח בשום רמז כלפי מעלה, כגון האומרים בדרך תמיהה: הבורא ימחול לי, למה זה כך וכך, או איך ברא זה כך. וזו עברה חמורה, כי הכל בחכמה וביושר ובאמת ובצדק (של"ה, שערי האותיות ערך השתיקה).

הלא נראה. היה יהודי גדול. צדיק הדור היה, שאמרו (כתובות ה"ע"א) שמי שמוריד גשמים בתפלתו הרי זה אות על צדקתו, כי מפתח הגשמים ביד הקדוש ברוך הוא לבדו (תענית ב ע"ב), וזה סימן שהוא צדיק גמור (מועד קטן כח ע"א). צדיק כזה היה חוני המעגל (תענית יט ע"א). והיה גדול הדור, ענה על כל קושיא ששאלוהו חכמים (תענית כג ע"ב). רק על פסוק אחד היתה לו קושיא: כל ימיו של אותו צדיק היה מצטער על מקרא זה, "שיר המעלות, בשוב ה' את שיבת ציון היינו כחלמים" (תהלים קכו, א) [כחלום נדמה גלות בבל שהיתה שבעים שנה (רש"י)]. אמר: היש מי שישן ברציפות שבעים שנה. פעם הלך בדרך ונטה לנוח, וקם כעבור שבעים שנה. לא הכירוהו ולא כבדוהו, חלשה דעתו ובקש רחמים, ומת (תענית כג ע"א).

ולמה עשה לו ה' כן - להורות, שלא שואלים על פסוק, לא שואלים על דבר ה'! וכבר העירו, שבספרו של הרב מבריסק זצ"ל על הרמב"ם מביא הוא את ההלכה, מקשה קושיא, וכותב: "וצריך עיון". חוקר חקירה, מביא ראיה, מיישב את הקושיא והדברים מאירים. בספרו על התורה לעולם אינו מקשה קושיא ומצריך עיון לפני הישוב. כי על הבורא יתברך אין מקשים קושיות. יש לך הסבר, מה טוב. אין לך, אל תאמר מאומה: "על כן יהיו דבריו מעטים!"

בגמרא (נדרים לב ע"א) אמרו, שבכלל ששאל אברהם אבינו עליו השלום: "ה' אלקים במה אדע כי אירשנה" (בראשית טו, ח), נאמר לו: "ידע תדע כי גר יהיה זרעך" ונגזרה גזרת גלות מצרים. יש כאן דברים עמוקים, אבל בפשטות: לא כדאי לשאול שאלות!

אמר לי פעם יהודי מחיפה: אברהם אבינו נצטוו בעקדה: "קח נא את בנך". אמר: "שני בנים לי", למי הכוונה. "את יחידך". אמר: "זה יחיד לאמו וזה יחיד לאמו". "אשר אהבת". אמר: "את שניהם אני אוהב". עד שנאמר לו: "את יצחק, והעלהו לעולה" -

אילו לא היה שואל, היה לוקח את ישמעאל ומעלהו לעולה, והיינו נפטרים מצרתם של הערבים...

ללמדנו עד כמה אפשר לחסוך, כשלא שואלים שאלות! (והגדת) ויעבדו מצרים את בני ישראל בפרך (שמות א, יג) אומר רש"י - בפרך. בעבודה קשה המפרכת את הגוף ומשברתו.

מה זה עבודה קשה? בחז"ל במדרש יש מחלוקת - אם הכוונה לעבודה קשה שאין לה קצבה, או עבודה קשה שאין צריך לה, או מלאכת האיש על האישה, או האישה על האיש...

הרמב"ם (הלכות עבדים פרק ראשון, ו) כותב - כל עבד עברי אסור לעבד בו בפרך. ואיזו היא עבודת פרך זו עבודה שאין לה קצבה ועבודה שאינו צריך לה אלא תהיה מחשבתו להעבידו בלבד שלא יבטל. אז ממילא, אם כתוב ויעבדו מצרים את בני ישראל בפרך, אז משמע, שאלה היו העבודות.

אומרת הגמרא (מסכת סוטה יא, ב) - בפרך רבי אלעזר אמר בפה רך. אומר רש"י - בפרך בפה רך. משכום בדברים ובשכר עד שהרגילום לעבודה.

היה כאן פיתוי בכסף, ופיתוי בדברים, למה הכוונה?

הגמרא (מסכת סוטה) {אומר ר' אליעזר בר' שמעון, שביום הראשון לעבודה, הגיע פרעה, ופרעה שם על עצמו לבנים, כדי להראות שגם הוא עובד...}

מי שהיה אומר "יש לי בעיות בחוט שדרה... פריצת דיסק..." .. אמרו לו - לפרעה יש יותר דיסקים ממך ☺ אם הוא עובד, גם אתה יכל לעבוד!

כל התירוצים לא היו אקטואליים, בזמן שהיו רואים את פרעה עובד. אומר המדרש (תנחומא, במדבר, פרשת בהעלותך, אות כ) - שבשעה שאמר פרעה (שמות א, י יא): הבה נתחכמה לו, וישימו עליו שרי מסים, קבץ את כל ישראל ואמר להם בבקשה מכם עשו עמי היום בטובה, הינו דכתיב (שמות א, יג): ויעבדו מצרים את בני ישראל בפרך, בפה רך, נטל סל ומגרפה, מי היה רואה את פרעה נוטל סל ומגרפה ועושה בלבנים ולא היה עושה, מיד הלכו כל ישראל בזריזות ועשו עמו בכל כחן, לפי שהיו בעלי כח וגבורים, כיון שחשכה העמיד עליהם נוגשים ואמר להם חשבו את הלבנים, מיד עמדו ומנו אותם, ואמר להם כזה אתם מעמידים בכל יום ויום. מנה את הנוגשים של מצרים על השוטרים של ישראל, והשוטרים התמנו על יתר העם, וכשאמר להם (שמות ה, ז): לא תאספון לתת תבן לעם, היו באין הנוגשים ומונין את הלבנים ונמצאו חסרות, היו מכין הנוגשים את השוטרים, שנאמר (שמות ה, יד): ויכו שטרי בני ישראל, והיו השוטרים מכין על יתר העם ולא היו מוסרין אותן בידי נוגשים, ואומרים מוטב אנו ללקות ואל יכשלו יתר העם.

במדרש הגדול, וכך מופיע גם במדרש תורה שלמה... הוא מביא שפרעה הציע כסף, כך גם מביא רש"י בגמרא (מסכת סוטה) {...} אם ניקח למשל דוגמא, באו ליהודים, אמרו להם - רבותי, 100 דולר ללבנה... עשר לבנים מקבלים בונוס!

נו... יהודים מקבלים כסף, למה שלא יעבדו? כולם עובדים ברוך ה'.... בסוף היום סיימו לעבוד... אמרו - רבותי, בואו ונלך לקבל כסף...

יש מחלוקת, אם הם שילמו להם או לא... בכל אופן, למחרת אמרו להם - רבותי, מה שעשיתם אתמול בכסף, היום בלי כסף! לזה אומר רש"י - בפה רך, בתחילה הציעו להם לעבוד בשכר... אחר כך הציעו להם לעבוד קשה...

אומר המדרש הגדול - כולם עבדו עבודת פרך, חוץ מעמרם. לא נתפתה ליבו ועשה לבנה אחת.

ביום הראשון בא עמרם - "כמה צריך לעשות?" - מיינמום לבנה. עשה לבנה אחת, ונח...

ר' עמרם, מה איתך? יש אפשרות לעשות בוכטות! תיודע מה זה, חמישים לבנים, מאה דולר ללבנה... 5000 דולר! שלושה חודשים יש לך דירת חדר בבני-ברק! לא כדאי? תתחיל לעבוד!

אמר עמרם - כמה צריך לעשות? אחד! אחד! אחד אני עושה... למחרת בבוקר... כשבאו הנוגשים ואמרו להם "מה שעשיתם אתמול בכסף, היום אתם עושים גם, אבל בחינם!" - איאיאי.... למה לא היה לנו שכל, כמו לעמרם... פתאום כולם אמרו - עמרם גדול הדור, הוא רואה למרחקים!

בספר באר יוסף, לר' יוסף סלנט, הוא מבאר עפ"י זה, גמרא (מסכת פסחים לט).

הגמרא אומרת, מרור זה שאנו אוכלים, על שום מה? על שום שמיררו המצרים את חיי אבותינו במצרים... שואלת הגמרא - איזה מרור לקחת? ואומרת - רצוי לקחת חזרת, כי תחילתה רך וסופה קשה. אז זה בדיוק כמו שהיה במצרים.

אומר רש"י - שבתחילה נשתעבדו בהם ע"י שכר... בהתחלה זה היה רך - היה בכסף... אחר כך זה היה קשה... אז כמו שהיה במצרים, בהתחלה רך ובסוף קשה, אותו דבר תאכל מרור! שואל הבאר יוסף - למה אתה צריך לאכל בתחילתו רך? הרי ביום הראשון שילמו להם כסף, זה היה מתוק...

הרי ביום הראשון הוא בא הביתה עם חבילה של דולרים.... אז למה ביום הראשון אתה צריך לאכל חזרת, שהיא בהתחלה רכה? כי במצרים, גם ביום הראשון זה היה בסדר.... אז אתה עושה זכר למה שהיה רך, או שאתה עושה זכר למה שהיה מרור???

ביום הראשון זה היה כסף! אז זה לא היה בעיה...אז מה פתאום אתה צריך לאכל חזרת, שתחילתה רכה וסופה קשה???

כסדר הזה עשו לי, שאו אותי שלשה מן הצפון ושלשה מן הדרום שלשה מן המזרח שלשה מן המערב, כשם שאתם עושין לי כך אתם עתידין להעשות ארבעה דגלים במדבר והשכינה באמצע.

במדרש תנחומא {פרשת במדבר, אות יב} כתוב, מי לקח באיזה צד - והיאך צום. אמר להם: יהודה ויששכר וזבולון יטענו מטתי מן המזרח, ראובן ושמעון וגד יטענו מן הדרום, דן ואשר ונפתלי יטענו מן הצפון, בנימין אפרים ומנשה יטענו מן המערב. יוסף אל יטעון, למה. שהוא מלך, ואתם צריכין לחלוק לו כבוד. לוי אל יטעון. למה, שעתידין לישא את הארון, ומי שטוען את ארוננו של חי העולמים, לא ישא ארוננו של מת.

פרעה הגיע להלוויה, ורואה דבר מענין - הוא רואה שלוי לא נוגע...

שאל פרעה - למה הוא עומד בצד? מה קרה?!

אמרו לו - תשמע, זה השבט הכי מרומם כאן! השבט הזה, לעתיד לבוא, כשהקב"ה יתן לנו את התורה, הוא עתיד לשאת את הארון מי שנושא את ארוננו של הקב"ה, לא נוגע בארוננו של מת!

כך אמרו לפרעה, בהלוויה של יעקב...

כותב הכלי יקר {פרשת ויצא, ו} - על כן אמר יעקב לוי לא ישא ארוננו לפי שלעתיד ישא ארון הקודש, ועל כן נהגו המצרים כבוד בשבט לוי כי ראו שיעקב נהג בו כבוד, ועל כן לא נשתעבדו בהם המצריים

אם אנחנו מחפשים, נדבך נוסף, של מעשה אבות סימן לבנים - היות וחומש בראשית, מסתיים בנשיאת ארוננו של יעקב ... כשם ששם ציוה יעקב, ששבט לוי לא נוגע... זה אפשר בתחילת פרשת שמות, לשבט לוי, לא להיות בעבודת פרך.

אומר החזקוני {שמות ה, ד} - **לכו לסבלותיכם**. הטעם מפני מה זכו שבימיו של לוי להיות חופשי משעבוד מצרים כששעבדו מצרים בישראל מתחילה היה פרעה משעבד עצמו עמהם כדי שיתאמצו במלאכה כדדרשין בפרך, בפה-רך באותה שעה נזכר שבטו של לוי מה ציוה יעקב בשעת פטירתו, שלא ישהו לוי לפי שהיה עתיד לשאת את ארון הקודש ולא רצה לשעבד עצמו ולא הכריחם פרעה. מיום ההוא והלאה הוקבע להיות משועבד כל מי ששעבד עצמו, ועוד נמצא באגדה, אברהם מסר כל קבלת התורה ליצחק, ויצחק ליעקב, ויעקב ללוי, ולוי וזרעו הושיבו ישיבות במצרים ולפי שלא היו יודעים שום מלאכה ולא נסו בה, רק בתורה היה כל עסקיהם לא נשתעבדו במצרים.

כאן בחזקוני כתוב, שלא המצריים הם אלו ששחררו מעבודה, אלא לוי אמר, אם יעקב לא נתן לנו לשאת את ארוננו, ודאי שלבנים אנו לא נושאים!

הרמב"ן כותב {ה, ד} - ומנהג בכל עם להיות להם חכמים מורי תורתם, ולכן הניח להם פרעה שבט לוי שהיו חכמיהם וזקניהם. והכל סבה מאת ה'. בספר **אמת ליעקב**, לגאון ר' יעקב קמינצקי ... ראיתי שמביא את זה גם, **הדברי חיים**... כתוב, שיעקב במצרים, כבר הכין את הקרקע, לפטור את שבט לוי מן העבודה... איפה?

כתוב בסוף פרשת ויגש {מז, כב} - **רק אדמת הכהנים לא קנה כי חק לכהנים מאת פרעה ואכלו את-חקם אשר נתן להם פרעה על-כן לא מכרו את-אדמתם**

כותב האמת ליעקב - כל מה שעשה יוסף, הכל היה למען מטרה אחת, שיהיה שבט אחד בישראל, שבט לוי, שיהיה פטור מן המס, ולכן כשגזר פרעה על ישראל לעבוד, היו שבט לוי פטורים מזה, כי כן היה החוק בארץ מצרים, שנעשה ע"י יוסף, ושבט הכהונה פטור ממיסים, ומקבל את כל האוכל שלו, מידי המלכות, ולכן כשאומרת התורה {א, יא} **וישימו עליו שרי מסים למען ענתו בסבלתם** ... שבט לוי היה פטור מכל מס, והרי פרנסתו מאוצר המלוכה, על כן היה פטור מן העבודה.

כך מביא ר' יעקב קמינצקי, לבאר את מה שכתוב בסוף פרשת ויגש.

(ברוך שאמר)

בדרך הדרוש

ירד עמוד הענן והפסיק ביניהם משנסתלק עמוד הענן הלך משה אצל יהושע ואמר מה אמר לך הדיבור וכו' עיי"ש. ורואים מזה שמשה היה רוצה להיות וליכנס לארץ ישראל באופן שהדיבור יתייחד עם יהושע ולא עמו וזוין שכן שוב ויכל להשלים ולקיים מצות פו"ר שהרי כל עיקרו לא פירש מן האשה אלא מחמת ששכינה מדברת עמו.

ובכן יבואר, דכיון שמשה בא בטענה למה הרעותה ד"ס לשעשו בכלל זרע יצחק וההוכחה מהא דחזוין שיצחק אבינו קיים בו מצות פו"ר, א"כ אמרין דבשני זכרים מוקים, ונמצא דשלא כדון בקש משה לזנוס לארץ ישראל כדי לקיים מצות פו"ר דהא כבר היו לו שני בנים, ולכן נאמר לו אז עתה תראה ולא במלחמת ל"א מלכים וד"ק.

(יציב פתגם)

עדיין לא השלימו את הזמן ושפיר היה צורך בקושי השעבוד ומוזה שמושה בא בטענה למה הרעותה חזוין דסכריא ליה שעשיו בכלל זרע יצחק, והנה מוכרר בכתובים {פרשת ואתחנן} שמשה ביקש לזכרון לארץ ישראל, ונראה לומר דהיינו כדי שיוכל לקיים מצות פרו ורבו, כי משה רבינו ע"ה לא היו לו בנות כי אם בנים, והרי זה שני במחלוקת אם בשני זכרים בלבד יוצא אדם ידי חובתו במצות פו"ר. והנה בטעם שפירש מן האשה אמרו (שבת פ"א א) מאי דריש, נשא קל וחומר בעצמו, אמר ומה ישראל שלא דברה שכינה עמהן אלא שעה אחת וקבע להן זמן אמרה תורה והיו נכונים וגו' אל תגשו, אני שכל שעה ושעה שכינה מדברת עמי ואינו קובע לי זמן על אחת כמה וכמה עיי"ש. ומצונו (דבר ט) קרא את יהושע, אמר לפניו רבש"ע יטול יהושע ארכי שלי ואהא חי, אמר הקב"ה עשה לו כדרך שהוא עושה לך, מיד השכים משה והלך לביתו של יהושע וכו' ונכנסו לאהל מועד

ויאמר ה' אל משה עתה תראה אשר **אעשה לפרעה וגו' (כו, א)** בש"ס סנהדרין (קיא, א) במלחמת פרעה אתה רואה אבל אי אתה רואה במלחמת ל"א מלכים עיי"ש. וצ"ב סיבת הדבר שנעשה דבר הזה דייקא, וגל"ב דהנה משה טען ואמר ה' למה הרעותה לעם הזה: ולכאורה לפמ"ש המפרשים דעל ידי הכבדת העבודה יכלו לצאת ממצרים קודם של ארבע מאות שנה שקושי השעבוד השלים הזמן הרי בדין הוא. אך במפרשים כתבו עוד דגזירת כי גר יהיה זרעך שנגזר על אברהם אבינו כלל את כל זרעו, ונמצא שבני ישראל כבר השלימו יותר מחלקם במאות ועשר שנה שנשתעבדו שם ובדין יצאו ולא הוצרכו לקושי השעבוד ולכן בא משרע"ה בטענה למה הרעותה לעם הזה אמנם זה רק אם עשיו הוה בכלל זרע אברהם אבל אי אמרין דישמעאל ועשו אינם בכלל זרע אברהם ויצחק הרי אינם בכלל כי גר יהיה זרעך. בני יעקב, וכיון שהגזירה חלה כולה על בני ישראל הרי

ורכב מאמינים

עלון שבועי מבית 'בני אמונים'

313

פְּרִשֶׁת שְׁמוֹת

תש"פ

מאוצרות אמונים

פניני אמן ותפלה בפרשה

חיוב נשים בקדוש היום

ויעבדו מצרים את בני ישראל בפרך (א יג)

במסכת פסחים (ק"ז ב) חיוב חכמים להזכיר את יציאת מצרים בקדוש הקדוש בשבת. את טעם הדבר בארו התוספות (שם ד"ה למען) בשם המדריש: המצרים העבירו את ישראל במצרים בליט מלאכות, פכתוב (שמות א יג): "ויעבדו מצרים את בני ישראל בפרך", פרך בא"ת-ב"ש [ונ"ל] - בגימטריה ל"ט. לפיכך כשנגאלו ישראל ממצרים הזהירו לשבת מאותן ל"ט מלאכות בשבת, ולכן תקנו להזכיר בקדוש זכר ליציאת מצרים.

לפי זה תמה ה'חם סופר': מפני מה הזכירו חכמים (ברכות כ ב) לדרשה מיוחדת כדי לחייב נשים במצות קדוש בשבת שלא ככל 'מצות עשה שהזמן גרמא', הלא בלאו הכי הן חייבות לקדש משום שאף הן נצלו משעבוד מצרים [ראה מגלה ד א שנשים חייבות בקריאת מגילה, אף שהיא מצות עשה שהזמן גרמא, משום "שאף הן היו באותו הנס"]?

ותרץ שעקר מצות השביתה בשבת הוא: 'זכרון למעשה בראשית' שבו שבת ה' מכל מלאכתו. ואף שחכמים כללו בה גם זכרון יציאת מצרים, כיון שאין זה עקר טעם השביתה, אין די בכך כדי לחייב נשים במצות עשה זו שהזמן גרמא, אלא מלא דרשו זאת חכמים מפסק מיוחד.

ש"ת 'חם סופר' ח"א סימן קפה

תפלת המילדות התקבלה במלואה

ותחנין את הילדים... וייטב אליקים למילדת וירב העם ויעצמו מאד (א יח-כ)

מלשון הפסוק משמע שההטבה שנתנה למילדות היתה: 'וירב העם ויעצמו מאד', ויש להבין היאך הוטב בכך למילדות?

באר רבי משה אפלס רבה של סלונקי:

מלשון הפסוק 'ותחנין את הילדים' דרשו חכמים (שמו"ד א טו) שמלבד שנמנעו המילדות מלקים את דברי פרעה ולהרג את הילדים, עוד הוסיפו להחיותם. וכיצד: "יש מהם [מהתינוקות] שראויים לצאת חגרים או סומים או בעלי מומים... ומה היו עושות? עומדות בתפלה ואומרות לפני הקדוש ברוך הוא: 'אתה יודע שלא קימנו דבריו על פרעה, דברך אנו מבקשות לקיים! רבון העולם, יצא הולד לשלום, שלא ימצאו ישראל ידיהם [שלא יהיה פתחון פה לישראל] להשיח עלינו ולומר: הרי יצאו בעלי מומים מתוך שבקשו להרג אותם'. מיד היה הקדוש ברוך הוא שומע קולן ויוצאים שלמים".

יתר על כן הוסיף ודרש רבי לוי: "יש מהן [מהילדים] שראויין למות בשעת יציאתן או לספן את אמן שתמות אחר יציאתם, והיו עומדות בתפלה ואומרות לקדוש ברוך הוא: 'רבוננו של עולם תלה [המתן] להם עכשו ונתן להם נפשותיהם, שלא יאמרו ישראל הן הרגו אותם'. והקדוש ברוך הוא עושה תפלתן, שנאמר: 'ותחנין את הילדים; ותחנין' - אלו האמהות, ה'ילדים' - הילדים מקטן".

בכך יש להסביר את כונת הפתוב: 'וייטב אליקים

מדוע מהרתו לענות אמן?

מדוע מהרתו בא היום (ב יח)

פסק ה'שלחן ערוך' (או"ח קכד ח) כי אין לענות 'אמן' בטרם סיים המברך את הברכה עד תמה, שכן אמן שפזז נחשבת 'אמן חטופה' ואסור לענותה. מוסיף המ'שנה ברוך' (שם ל): 'ויש אנשים שמתחילים לענות בעוד שהשליח צבור עומד עדיו בחצי תבה אחרונה, וזה אסור'.

דורשי רשומות אמרו כי הלכה זו נרמזה בפסוק שלפנינו: "מדוע מהרתו בא היום" - סופי תבות 'אמן', וכביכול תמה הפתוב: מדוע מהרתם לענות 'אמן חטופה' ולא המתנתם עד שהמברך יסיים ברכתו ותענו אמן כהלכה? הוסיף וכתב האדמו"ר רבי ישראל ממו"ד זצ"ל, כי לכך אנו רומזים באמירתנו בסדר ברכת המזון: "בברכה שלמה ונאמר אמן". כלומר, יש להמתין עד שתאמר הברכה בשלמות מחלטת, ורק אז לענות אחריה אמן.

דברי 'ישראל' נח: תורה לשמה

אמן - קדש קדשים

ויאמר משה אל האלקים הנה אנכי בא אל בני ישראל ואמרת להם אלקי אבותיכם שלחני אליכם ואמרו לי מה שמו מה אמר אליהם (ג יג)

חכמים אמרו (תק"ו מ א) כי גדולתה של 'אמן' נובעת מן שהיא בגימטריה של שני השמות הקדושים - 'הו"ה' ו'אדנות'. בכך באר 'פעל הטורים' את הסבה שאמרו חכמים (ברכות ג ב): 'גדול העונה אמן יותר מן המברך', שבעוד המברך מזכיר בברכתו רק את שם 'אדנות', העונה 'אמן' מוציא בעניו מפי' הן את שם הו"ה והן את שם אדנות.

יתר על כן כתב המקובל האלי רבי אהרן הזקן מקרדינא בעל ספר 'קנינים' (חי לפני כאלף שנים) בספרו 'אגרת הטעמים':

"כי כל שמות הקדושים כלם קאחד כוללים בלולים סגלים וסתרים מכסים כמסים בתבת אמן... ועליה אומר הפתוב (ישעיה כו ב): 'ויבא גוי צדיק שמר אמינים', רצה לומר כמו שומר האוצר שהוא לפני ולפנים בחזרי חדרים, כך התבה הזאת הטהורה והקדושה מקורה יקרה מפנינים... אם כן ראה גם ראה אתה בן אדם כמה רמים, רמים וסודות מיוחדות על אדני פז... ואיזהו מקומו של אמן - קדש קדשים".

בסדר הקדוש (סדר נהורא השלם) הובא בשם הקדמונים שאכן בשעת ענית אמן יש לכוון לצדף שמות הו"ה ואדנות שהם בגימטריה 'אמן'. ומבאר שד"ר זה נרמז בפסוק שאותו אנו אומרים כל בקר ב'הוד' (ד"ה א טו לו): "ויאמרו כל העם אמן והלל לה" - על כל העם להקפיד על ענית 'אמן'. ומה מכונים? "הלל לה", כלומר לצדף שם אדנות שהוא בגימטריה 'הלל', לה" - לשם 'הו"ה', אשר צרופם יחד הוא בגימטריה 'אמן'.

ב'פעל הטורים' דברים כד ב; מ; אגרת הטעמים' דף יב יד; סדר נהורא השלם' ריש פט"ו במה"ה

למילדת" שקבל את תפלתו במלואה, וכיצד? "וירב העם" - שלא נפקד כל נפש מישראל, הן מהילדות והן מהגדלות, ויותר מכן, אפילו בעלי מומים לא היו בהם, אלא אדרבה "ויעצמו מאד" - היו הגדלות חזקים ובריאיים בכל איבריהם וחושיהם.

י'קהל משה' [ונגה שני] דרוש ד

במות מלך מצרים התקבלה תפלת ישראל

"ויהי בלמים הרבים ההם וימת מלך מצרים ואנחנו בני ישראל מן העבדה ויזקינו ותעל שועתם אל האלקים מן העבדה" (ב כו) נודעה הקשה: הלא בודאי נאנחו וזקנו בני ישראל פעמים רבות במהלך שעבודם, ומדוע דוקא זקנתם במות מלך מצרים עלתה והתקבלה?

להלן כמה מהתרוצים שנתנו לכך:

א. באר רבי יצחק עראמה:

במות פרעה התקבצו כל המצרים להספידו כנהוג, ואף בני ישראל חיבבו להספידו כפי שראוי לעבדים לנהוג במות אדונם. ואכן, התאספו בני ישראל כאחד: הם, נשיהם וטפם ופתחו בבכי וביללה. אולם שלא כמצרים שהתאבלו על מות המלך, בני ישראל זקנו בתפלה למלך מלכי המלכים, ובכל תפלת רבים נפתחו שער שמים והתקבלה תפלתם.

ב. עוד באר רבי פינחס הלוי הורוביץ בעל ה'הפלאה':

במסכת סנהדרין (מד א) אמרו חכמים: "יעולם יקדים אדם תפלה לזרה". זאת משום שבשעת הצרה אין התפלה מתקבלת, ככתוב (איכה ג ח): 'גם כי אזעק ואשוע שתם תפילתי', משום שהצער גורם לאדם שלא יוכל לכוון בתפלתו כראוי, ובנוסף, לעתים בשל רב גדל הצער מתאבד לב האדם עד שאינו מתפלל כראוי.

והנה, בזהר הקדוש (שמות יט א) בארו את הפתוב: "וימת מלך מצרים" - שהשר הממנה על מצרים בעולמות העליונים נפל מגדלתו. ולפי שבכך נפתח פתח גאלה והוקל שעבודם של ישראל, מיד חשו בצרתם וקולו לכוון בתפלתם.

ג. באפו אחר באר רבי מנחם סג"ל פולק רבה של סונזש:

במסכת ברכות (לא א) קבעו חכמים קלל בהלכות תפלה: "אין מתפללין לא מתוך קלות ראש ולא מתוך עצבות... אלא מתוך שמחה". לפי זה יש לומר כי עד עתה היו בני ישראל נתונים בצער קשי השעבוד, ולפיכך לא התקבלה תפלתם. אך במות מבקש רעתם התמלא לבם בשמחה, ומתוך השמחה עלתה שועתם אל האלקים.

ד. עוד באר הראב"ד רבי משה שטרנבוך:

בשנות שעבודם הראשונות קוו ישראל כי גזרת השעבוד - זמנית היא, ובמות פרעה הרשע יקום תחתיו מלך חדש שיביטל את גזרת קודמו. אך משוכחו כי אף לאחר מותו המשיך פרעה להיות בגדר מלך מצרים, והשלטון החדש מתעתד להמשיך בדרכו, הבינו כי אין זו אלא גזרת שמים, ורק ביד הבורא יתברך להושיעם. מתוך כך תלו עיניהם ביהוה שאת בתפלה לפניו, עד שעלתה שועתם לפני האלקים.

שקדתי יצחק שער לד: פנים יפות; קנטרס 'קסד לאברהם' הנדפס בראש ש"ת 'חלק לוי'; 'יעם ודעת'

פסק ה'שלחן ערוך' (או"ח קכד ח): בשעונים 'אמן' יש להמתין עד שייסיים המברך, והמהרה לענות אמן לפני שייסיים המברך את המלה האחרונה בברכה הרי זו 'אמן חטופה'.

ומוסיף המ'שנה ברוך' (שם ל): 'ויש אנשים שמתחילים לענות בעוד שהשליח צבור עומד עדיו בחצי תבה אחרונה וזה אסור'.

מרכות השחר: בקול בכוונה בחברותא.

אמן.
ברגע
הנכון.

בני אמונים, עונים אמן כהלכה רק עם סיום הברכה.

זכור הרבים בעניית אמן (ג)

ברכות ההשלמה למאה ברכות

כְּהַמְשֹׁר לְסִדְרַת הַמֵּאָמִים עַל מַעֲלַת הַהִשְׁתַּדְּלוּת לְזִכּוֹי הַרְבִּים בְּעִנִּיַּת אָמֵן, רְצוֹנָנוּ לְהַרְחִיב נִקְדָּה חֲשׂוּבָה הַנוֹגַעַת לַעֲצֵם מַהוּתָן אֶת בְּרֻכּוֹת הַשַּׁחַר, וְיֵשׁ בִּידְעִיתָהּ כִּדִּי לַעֲדוֹרָת אֵל לְבָבוֹת הַמִּתְפַּלְלִים לְגִדּוֹל סִגְלָתָן וְלִחְיִיב הַהִשְׁתַּדְּלוּת לְאִמּוֹרָן כְּרֵאוֹ.

בְּרֻכּוֹת הַשַּׁחַר אֲשֶׁר בָּהֶן אָנוּ מוֹדִים עַל סִדְר הַנִּהְגָּת הַעוֹלָם אֲשֶׁר חֲקַק ה' יִתְבָּרַךְ בְּדִרְכֵי הַטִּבְעִי, מְכֻנּוֹת בְּפִי הַשְׁדָּמוֹנִים 'מֵאָה בְּרֻכּוֹת' (ראוה"ק פסוקא פ"ר ש"ה; 'תשובות רב נטרונאי גאון' א"ח כ"ו ובידעו מספרי השדמונים) ולא בכדי. זאת משום שְׁמִלְכָד עֲצֵם מַהוּתוֹן כְּסִדְרַת בְּרֻכּוֹת הַמִּבְטָאוֹת הוֹדָאָה עַל כָּל הַטּוֹבוֹת שֶׁגִּמְלָנוּ ה', כָּל עֲשֵׂר תַּשְׁנֵתָן הִיָּתָה בְּעֻקְבוֹת תַּשְׁנֵתוֹ יִדְוִיעָה שֶׁל דוֹד הַמִּלְאָ, עַלִּי הַשְּׁלוֹם, לִמּוֹר 'מֵאָה בְּרֻכּוֹת' בְּכָל יוֹם. כִּפִּי שְׁגָלוּ מִן הַשְּׁמִים לְרַבִּי יַעֲקֹב מִמְרוֹשֵׁי שֶׁמְבַעֵל הַתּוֹסֵפוֹת (ש"ת 'מִן הַשְּׁמִים יב') וְכֵן פֶּסֶק הַטּוֹר (א"ח מו).

תַּשְׁנֵתוֹ שֶׁל דוֹד הַמִּלְאָ לִמּוֹר מֵאָה בְּרֻכּוֹת בְּכָל יוֹם נִקְבְּעָה בְּעֻקְבוֹת סִדְרַת אֲסוּנוֹת כְּבָדִים שֶׁנִּתְּכּוּ עַל עַם יִשְׂרָאֵל, כְּאֲשֶׁר מִגִּפָּה קָשָׁה הִכְתָּה בָּעַם, וּבְכָל יוֹם מִתּוֹ בְּגִינָה מֵאָה אִישׁ. לֹא דָעוּ יִשְׂרָאֵל עַל מֶה לְזַמֵּה הַגִּיעָה הַמִּגִּפָּה, עַד שֶׁחָקַר דוֹד הַמִּלְאָ בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ וַהֲבִין אֶת אֲשֶׁר עָלָיו לַעֲשׂוֹת. עַמֵּד וַיִּסַּר לְסִנְהֶדְרִין אֶת סוֹדוֹ שֶׁל מֵאָה הַבְּרֻכּוֹת כְּדִי שִׁיתְקֵנוּ אוֹתוֹן כְּטוֹב בְּעִינֵיהֶן, וְהֵם תַּשְׁנֵנוּ לְיִשְׂרָאֵל אֶת סִדְר בְּרֻכּוֹת הַשַּׁחַר שִׁיָּהִיָּה עֲלֵיהֶם לִמּוֹר כִּדִּי לְהַשְׁלִים לְמֵאָה הַבְּרֻכּוֹת, וַיִּמְשְׁעוּ כֵן נִעְצָרָה הַמִּגִּפָּה (במדב"ר יח כא; טור א"ח מו; פְּרִשָּׁה ש"ס).

מאה ברכות מצילות ממגפות

בְּעַל הַרוֹקַח (ד"ר בְּרֻכּוֹת) כּוֹתֵב שֶׁסוֹד סִגְלָתָן שֶׁל מֵאָה הַבְּרֻכּוֹת הוּא בְּכָף שֶׁהֵן כְּנֶגֶד מֵאָה הַשְּׁלָלוֹת שֶׁנִּתְּכּוּ בְּפִרְשֵׁי תִּבְיָה; צ"ח שֶׁהַתְּפִלָּה שֶׁנִּתְּכּוּ בְּתוֹכָהּ, וְעוֹד שְׁתֵּים שְׁנִרְמּוּ בְּפִסְקוֹן (דְּבָרִים כח סא): "גִּם כָּל חָלִי וְכָל מִכָּה".

הַרְ"ק רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ מִלִּינְסְק מְבָאֵר אֶת הַקִּשּׁוֹר שֶׁבֵּין מֵאָה בְּרֻכּוֹת לְהַצְלָה מִמִּגִּפּוֹת עַל פִּי הַסִּבּוֹר לְפִסְקוֹן (בְּרַשִׁיט כו יב): "וַיִּזְרַע יַחֲזָק בְּאָרֶץ הַהִיא וַיִּמְצָא בִּשְׁנֵה הַהִיא מֵאָה שְׁעָרִים" - "וַיִּזְרַע" - "שְׁעָרִים" - "וַיִּזְרַע" - "וַיִּמְצָא בִּשְׁנֵה הַהִיא מֵאָה שְׁעָרִים" - לְלַמֵּד שֶׁחֲבִיב אִדָּם לְבָרַךְ מֵאָה בְּרֻכּוֹת בְּכָל יוֹם (מִנְחוֹת מו ב). וְהֵן נִתְקַנָּה גִּדּוֹל מֵאָה נִפְשׁוֹת שְׁמֵתוֹ מִדִּי יוֹם, וְתַשְׁן דוֹד הַמִּלְאָ עַלִּי הַשְּׁלוֹם כְּנֶגֶד מֵאָה בְּרֻכּוֹת.

וּמִבְּאֵר רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ: "וְהַצִּדִּיק הָיָה הַמְּדוּרָה קֹדֶשֶׁה וְיִרְאֶה בְּבִינֵי אִדָּם, הִרִי הוּא כְּאִלוֹ מִחֵה אוֹתָם, וְעַל יְדִי זֶה הוּא גּוֹרֵם תַּשְׁקוֹן לְמֵאָה שְׁעָרִים הַיְדוּעִים. כִּי לְכָל אִישׁ וְאִישׁ יֵשׁ שַׁעַר מִיָּחָד לוֹ וְהַמִּשְׁמָחִי הוּא מִתְקַן אוֹתוֹ הַשַּׁעַר הַמִּיָּחָד... שְׁעַל יְדִי כָּל בְּרָכָה שֶׁהוּא מְבָרַךְ הוּא פּוֹתֵחַ שַׁעַר אֶחָד מֵאָה שְׁעָרִים הַעֲלִיוֹנִים שֶׁהֵם נִקְרָאִים מֵאָה בְּרֻכּוֹת, דְּהֵינּוּ בְּרֻכּוֹת הַעֲלִיוֹנִים..." (יַעֲקֹב אֱלִימֶלֶךְ תוֹלְדוֹת).

דוֹרְשֵׁי רִשּׁוּמוֹת הַסִּמְכּוֹ לְכָף אֶת לִשׁוֹן הַפִּסְקוֹן בְּתַהֲלֹתָיו שֶׁל דוֹד הַמִּלְאָ (קטו ז): "לֹא מִתְמִים יִחְלִי יֵה" - הִרִי שִׁיִּהְלִי יֵה" - הוּא הַפֶּן מִ'הַמִּתְמִים', וּמִכָּאן שֶׁהַמִּהְלֵל אֶת ה' בְּמֵאָה בְּרֻכּוֹת בְּכָל יוֹם, סִגְלָה הִיא לוֹ לְחִיִּים (שְׁבַע בְּיוֹם הַלֵּלְתִּיךָ ע"מ יב).

כִּיּוֹצֵא בְּדָבָר בְּאִרוֹ חֲכָמִים (דב"ר ל' ל'ד' קמ"ו) וְהָאֵת הַבְּרָכָה אֶת הַהִבְדֵּל בֵּין הַצִּדִּיקִים לְרִשְׁעִים:

"הַרְשָׁעִים בְּמִיתָתוֹ וּבְחֵיָהֶם קְרוּיִין מִתִּים... מִפְּנֵי מֶה, שְׂרֹאָה חֲמָה זֹרַחַת וְאִינוּ מְבָרַךְ יוֹצֵר אוֹר, שׁוֹקֶעֶת - וְאִינוּ מְבָרַךְ מַעְרִיב עֲרִבִים. אוֹכֵל וְשׁוֹתָה וְאִינוּ מְבָרַךְ, אֲבָל הַצִּדִּיקִים מְבָרְכִין עַל כָּל דָּבָר וְדָבָר".

מאה שומרים משלמים כנגד הצרות

הַרְחִבְנוּ אֶף מַעַס עַל שׁוֹב גִּדְלָתָהּ שֶׁל תַּשְׁנֵת 'מֵאָה בְּרֻכּוֹת', וְאוֹלָם לֹא יִהְיֶה הַמֵּאָמֶר מִשְׁלֵם בְּלֹא תַּזְכָּרַת חֲשׂוּבָה וְהַכְרִיחִית: עֲנִית אָמֵן מִשְׁלִימָה אֶת הַבְּרָכָה (וזה"ק ע"ב רע"א א), 'אָמֵן' הִיא חֲלָק מִהַבְּרָכָה, וּבְאֻמְצֵעוֹתָהּ הַבְּרָכָה חֲשׂוּבָה יוֹתֵר (רפ"א א"ח קס"ו ב; מִשְׁנ"ב ש"ס כ), 'אָמֵן' הִיא חוֹתֵם הַבְּרָכָה, וְכִפִּי שִׁשְׁטֹר שְׁאִין עַלִּי חֲתִימָה אִינוּ בִּר תַּקֵּף, כִּדִּי עֲנִית אָמֵן חוֹתֶמֶת אֶת הַבְּרָכָה וְנוֹתֶנֶת לָהּ תַּקֵּף (רַבֵּנוּ בְּחֵי שְׁמוֹת י"א).

אִם לְמַדְנוּ שֶׁבְּכַחַן שֶׁל מֵאָה בְּרֻכּוֹת וּבְפִרְט בְּרֻכּוֹת הַשַּׁחַר, לְהֵגֵן מִן הַצְרוֹת, עַל אַחַת פֶּסֶק וְכַמָּה בּוֹדָאִי תִּגְדֵּל סִגְלָתָן שְׁבַעֲתִים: כְּאֲשֶׁר הֵן תִּתְּמַרְנָה בְּצוּרָה מִשְׁלֵמָת - חֲתוּמוֹת בְּעִנִּיַּת אָמֵן.

בְּמֵאָמֶר מִסְגֵּר רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ לְהַבִּיא פֶּאן אֶת דְּבָרֵי הַחִיד"א בְּסִפְרוֹ 'מְדַבֵּר קְדָמוֹת' (עֲדוֹ אָמֵן), כִּי אֶף לְעִנִּיַּת תַּשְׁעִים אָמִינִים בְּיוֹם תַּתְּקַנָּת חֲכָמִים (תִּקּוּן יח) יֵשׁ סִגְלָה מִיָּחָד לְשִׁמְרָה וְלִהְגָּנָה. וְכַפִּישָׁה שֶׁהִבִּיא שָׁם עַל אִשָּׁה שֶׁבָּקְשׁוּ הַמִּצִּדִּיקִים לְפַגֵּעַ בָּהּ, וְנִצְלָה אֶף וַיִּקַּן מִשׁוֹם שֶׁהַקִּפְדָּה בְּאוֹתוֹ יוֹם עַל תַּשְׁנֵת צ' אָמִינִים.

יהודי יקר!

יִדְעוּ שֶׁבְּרָכָה בְּלֹא אָמֵן הִיא כְּגֹזֵר דִּין שְׁאִין עָלָיו חוֹתֵם. כְּאֲשֶׁר אִתָּהּ מִזְבָּח אֶת חֲבִדְךָ בְּאֻמְרִית בְּרֻכּוֹת הַשַּׁחַר פִּאֲוֹת וּבְהוֹדָאָה מִשְׁלֵמָת לְמִלֵּי הַעוֹלָם, דַּע וְזָכֵר כִּי בְּכָף אִתָּהּ מוֹסִיף לָךְ וְגַם לוֹ חֲיִים, שְׁמִירָה וְהִגָּנָה.

זָכֵר כִּי בְּרָכָה מִשְׁלֵמָת הִיא סִגְלָה מִשְׁלֵמָת לְהִגָּנָה מִשְׁלֵמָת!

בְּשׁוֹלֵי הַדְּבָרִים יֵשׁ בְּנוֹתוֹן טַעַם לְהַבִּיא פֶּאן אֶת מִכְתָּבוֹ שֶׁל בְּעַל 'אֵילַת הַשַּׁחַר' זִצְ"ל בְּעִנִּי זֶה:

"וְאֲשֶׁר בְּנוֹנָע מֶה שִׁיּוֹם יוֹם וְרֹאִים שְׁמִתְרַבִּים הַצְרוֹת, שְׁאֻנִּים צְעִירִים בְּעַלִּי מִשְׁפּוֹחוֹת גְּדוֹלוֹת וְנַעֲנִשִׁים וּמִשְׁאִירִים אֲלֻמָּנוֹת וְאֲלֻמִּינִים וְיִתוּמִים, כְּמוֹכֵן אֵין לָנוּ גְבִיאִים שִׁיִּדְעִים עַל מֶה נִעְנְשׁוּ וּמֶה יֵשׁ לַתַּשְׁן. אֲבָל גַּם אִם אֵין יוֹדְעִים, יֵשׁ לְכָל הַפְּחוֹת לְמַכָּל לְהַטִּיב מַעֲשֵׂיו, וְזֹכוֹת זֶה אוֹלִי יִשְׁפִּיעַ שִׁפְעַ טוֹב לְהַכְלִיל וְלַהֲפִיט לְהַנְצִיל וְלִבְלֵם הַקְּטוּגוּרָא הַגְּדוֹלָה שֶׁל מִדַּת הַדִּין הַשְּׁלוּלָת בְּעוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים.

וְהִיָּת שֶׁמִּצִּינֵי דְבָרִים שְׁבָאֲפוֹן יַחֲסִי הֵם לֹא קִשִּׁים לְקִיָּים, וְכִי צָרִיךְ קֶצֶת תַּשְׁוִימָת לִב וְהֵם דְּבָרִים גְּדוֹלִים בְּחִשְׁבּוֹתָם, כְּגוֹן אֻמְרִית ק' בְּרֻכּוֹת בְּכָל יוֹם אֲשֶׁר מְבָאֵר בְּטוֹר אוֹר"ח סי' מו שֶׁלְפָנֵי שְׁדוֹד הַמִּלְאָ תַּשְׁנֵת אֶת הַיּוֹ מִתִּים מֵאָה נִפְשׁוֹת בְּכָל יוֹם וְלֹא הֵיוּ יוֹדְעִים עַל מֶה מִתִּים עַד שֶׁחָקַר וַהֲבִין בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ וַתַּשְׁן לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל מֵאָה בְּרֻכּוֹת. וְכֵן מִצִּינֵי בְּחִז"ל גִּדֵּל הַמִּצְוָה שֶׁל אֻמְרִית אָמֵן..." (אֲבָרוֹת אֵילַת הַשַּׁחַר תַּפְלָה אוֹת פ).

מפנות לחיים בכח התפלה

הַסְפּוֹר שֶׁלְפָנֵיכֶם נִלְקַח מִסְפְּרוֹ הַמִּסְפָּר שֶׁל נִצּוֹל הַשּׁוֹאָה רַבִּי יַעֲקֹב מֵאֲרוֹקוֹ זִצְ"ל. בֵּין פְּרָקִי קוֹרוֹת הַצִּלָּתוֹ מִן הַחַתָּה, רוֹנִי הָאֻמּוֹנָה וְהַהֲשֻׁנָּה, שְׁזוֹרוֹת הַתַּפְּלוֹת הַרְבּוֹת שֶׁנִּשְׂאָ בְּעִמְק הַבְּכָא, וְאֲשֶׁר לֹא פַעַם זָכָה לְרֹאוֹת בְּהַתְנַשְּׁמוֹתָן בְּאַרְח נְסִי, כְּמוֹ בְּסִפּוֹר שֶׁלְפָנֵינוּ:

בְּשִׁלְחֵי יְמֵי הַשּׁוֹאָה בְּאַרְח עַל טַבְעִי וּמִפְּלֵא, נִלְקַח רַבִּי יַעֲקֹב מִתּוֹךְ גִּיא הַהִרְגָּה שֶׁל מִיִּידָנָן, בְּהִיּוֹת חוֹלָה אֲנוּשׁ וּמַעֲמֵד לְהַשְׁמָדָה. הוּא נִשָּׂא עַל כְּפֵי חֲבִרְיוֹ, בְּדִרְכּוֹ לְשִׁמּוֹשׁ כְּפוֹעֵל אֶחָד מִי אֲלָפִים שֶׁעָבְדוּ בְּמַפְעֵל הַנִּשְׁק הַגֶּרְמָנִי שֶׁפָּעַל בְּמִלּוֹא הַקִּיטוֹר בְּפִתְנֵי הַעִיר צִיְטוֹסְכוֹב וְסִפֵּק בְּכָל יוֹם רְבּוּבוֹת כְּדוּרֵי רוֹבָה לְפִלְגוֹת הַצֶּבֶק הַגֶּרְמָנִי. בְּאוֹתָהּ שֶׁנָּה כָּבֵד הִיָּה הַצֶּבֶק בְּתַהֲלִיכֵי תַּבּוּסָה מִתְקַדָּמִים, אֶף הַמִּשְׁיָד לְהַלָּחֵם בְּמִלּוֹא עֹז.

חֲ"י גֵן עֵדָן לֹא צָפוּ לוֹ בְּצִיְטוֹסְכוֹב. אוֹלָם בְּשׁוֹנָה מִסְכַּנַּת הַמּוֹת הַמִּיָּדִי שֶׁרַחֲפָה עָלָיו בְּמִיִּידָנָן, בְּצִיְטוֹסְכוֹב יָכוֹל הִיָּה לְקוֹוֹת כִּי כָּל שִׁיִּשְׁמֵשׁ כְּפִיט נִצְרָךְ בְּמִכּוֹנֵת הַמִּלְחָמָה הַגֶּרְמָנִית, פּוֹתַח הַסִּפּוֹ שִׁיִּקְטֹלוּהוּ לֹא סָבָה. עוֹבְדֵי הַכְּפִיָּה בְּצִיְטוֹסְכוֹב נִדְרְשׁוּ לְהַסְפֵּק עֲבֹדָה גְּדוֹל מִסְבֵּלֶת אֲנוּשׁ, דְּבָר שֶׁהִיָּה כְּנֶגֶד גְּמוֹר לְמִנַּת הָאֵל הַיּוֹמִית הַיְזוּעִיָּה שֶׁקָּבְלוּ לְמִחִיתָם. אוֹלָם בְּיוֹדְעִים כִּי חֲיִיָּהֶם תְּלוּיִים בְּהַסְפֵּק עֲבֹדָתָם, הֵם עָשׂוּ הַכֵּל כְּדִי לַעֲמֹד בּוֹ.

רַבִּי יַעֲקֹב, שֶׁבְּשִׁרְשֵׁרֶת נְסִים גְּלוּיִים שָׁב לְאַתְנוֹ, שֶׁבֶּץ כְּטִכְנָא לְצַד אַחַת הַמִּכּוֹנוֹת הַעֲנֻקִּיּוֹת שִׁיִּצְרוּ אֶת כְּדוּרֵי הַנִּשְׁק. הַגֶּרְמָנִים לֹא אִפְשְׁרוּ וְלוֹ הַפִּסְקָה קִלְכָּה בְּפִעִלּוֹת הַמַּפְעֵל, וְהַתְּחִיבִית עַל כָּף הַטְּלָה עַל כְּתִפֵּי הַשְּׁמוּטוֹת. כְּאֲשֶׁר אֲרַע קִלְקוֹל בְּמִכּוֹנָה, הִיָּה עָלָיו לְתַשְׁנוּ בְּזִמָּן הַקָּצֵר בְּיוֹתֵר, שֶׁאִם לֹא כֵן נִחְרָץ דִּינוֹ לְמִנַּת מִלְּקוֹת אִמָּה מִיָּדֵיהֶם שֶׁל קִלְבָּסִי הָאֵס.

שִׁרְשֵׁרֶת שֶׁל תַּתְּלוֹת שֶׁנִּגְרָמוּ לְמִכּוֹנָה כְּתוּבָאָה מִרְשִׁלְנוֹת שֶׁל אֶחָד הַעוֹבְדִים, 'הוֹדִי כְּחוּשׁ וְחוֹלָה שֶׁמִּפְעֵם לְפַעַם נִרְדַּם בְּנִגּוֹד לְרִצּוֹנוֹ, וְסִרּוֹבוֹ שֶׁל רַבִּי יַעֲקֹב לְגִלוֹת לְמִנְהַל הַמַּפְעֵל מִי גִרָם לְתַשְׁלָה, גִּרְמוּ לָכֵךְ שֶׁהוּא סִפֵּק אֶת הַמִּלְקוֹת הָאִמּוֹת בְּמִקּוֹם הַיְּהוּדִי הַחוֹלָה. וְכֵאֲשֶׁר שָׁב הַדְּבָר וְנִשְׁנָה, הַחֲלִיט מִנְהַל הַמַּפְעֵל לְהַעֲנִישׁוֹ בְּעִנֵּשׁ קָשָׁה עוֹד יוֹתֵר.

תַּבּוּסָתוֹ הַמִּתְמַדָּת שֶׁל הַצֶּבֶק הַגֶּרְמָנִי כָּבֵד נוֹדָעָה בְּקֶרֶב הָאֲסִירִים, וְהִיָּה עֲבֹדָה זוֹ כְּדִי לְנַסֵּךְ בָּהֶם כְּחוֹת לַעֲמֹד בְּתִנְיָא הַעֲבֹדָה הָאִמּוֹת, בְּיוֹדְעִים כִּי בְּקִרְבּוֹ גִּיעַ הַקֵּץ לְסִבְלָם. אֶף מִנְהַל הַמַּפְעֵל יָדַע אֶת. בְּרֻצּוֹתוֹ לְהַעֲנִישׁ אֶת הַעוֹבֵד הַסּוֹרֵר, הוֹדִיעַ לוֹ חֲגִיגָת כִּי בְּבֹא הַיּוֹם, כְּאֲשֶׁר יַעֲבִיר הַמַּפְעֵל הַנְּחוּץ אֶל תּוֹכֵכִי גֶרְמָנִיָּה מֵאֲחוּרֵי קוֹ הַחֲזִית, יִדָּא בְּאִפֵּן אִישִׁי שֶׁגַּם הוּא יִלְקַח לְמַפְעֵל הַחֲדָשׁ שִׁיִּקְוֶם בְּתוֹכֵכִי גֶרְמָנִיָּה. תּוֹךְ כְּדִי דְבֹדֵר כְּתַב הַמִּנְהַל אֶת שְׁמוֹ שֶׁל רַבִּי יַעֲקֹב בְּדָף עַל שִׁלְחוֹ, כְּתִנְיָתוֹ בְּוֹלְטֵת לְהִבְרָכָתוֹ.

הַהוֹדָעָה הַמַּפְתִּיעָה הִכְתָּה אֶת רַבִּי יַעֲקֹב בְּהֵלֶם. הַשְּׁמוּעוֹת אֲמָרוּ כִּי כְּחוֹת הַצֶּבֶק הַרוֹסִי עוֹמְדִים לְכַבֵּשׁ בְּקִרְבּוֹ אֶת צִיְטוֹסְכוֹב. אֶף בֵּין כְּתִלֵי הַמַּפְעֵל כָּבֵד

נִכֵּר כִּי מִכְּבַע הַסְגָּתוֹ אֶל גֶּרְמָנִיָּה עוֹמֵד בְּשִׁלְבִים מִתְקַדָּמִים. וְהִנֵּה בְּעוֹד חֲבִרְיוֹ מִשְׁתַּעֲשָׁעִים בְּחִלוֹם הַשְּׁחָרוֹר, נֶאֱלָץ הוּא לְהַתְמַדֵּד עִם הַיְדִיעָה כִּי בְּכָל מְקָרָה לֹא יִהְיֶה לְשַׁחֲרוֹר מִשְׁמַעוֹת בְּעִבּוּר, הִיָּת שֶׁהוּא עֲתִיד לַעֲבֹר עִם הַמַּפְעֵל אֶל הַבְּלִתִּי נוֹדַע בְּגֶרְמָנִיָּה.

רַבִּי יַעֲקֹב שֶׁהִסְפִּיק לְהַפִּיר אֶת הַמִּנְהַל הָאֲכֹר, יָדַע כִּי הוּא מִקְפִּיד לְקַיֵּם אֶת גְּזֵרֵי הַדִּין הָאִמּוֹת שֶׁלוֹ. לֹא נוֹתֵר לוֹ אֶלָּא לְהַתְפַּלֵּל, וּבְדִרְכּוֹ הוּא עֹשֶׂה זֹאת בְּכָל לְבוֹ. הַיִּשָּׁר מִשְׁלַחַן הַמִּנְהַל הוּא פִּנָּה לְהַמְשִׁיךְ בְּעֲבֹדָתוֹ כְּשֶׁהוּא שׁוֹפֵךְ דְּמַעוֹת בְּתַפְלָה לְפָנֵי הַשׁוֹכֵן בְּמִרְמִים שְׁעָה אֲרָכָה כִּי עֲצַת הַרְשָׁע לֹא מִקּוֹם וְכִי יִזְכָּה בְּקִרְבּוֹ לְהַנְצִיל וְלַהֲגִיעַ לְאַרְצו

פרשת שמות

בס"ד בר"ה

חוט של חסד

גיליון לכל בית יהודי | בנשיאות הרב שלום ארוש שליט"א

מאמר

ראש הישיבה

תאמין שאתה יכול לתקן!

תמיד יש תקווה

מהי המתנה הגדולה ביותר? מהו החיזוק הגדול ביותר? מהן הנחמה והתקווה הגדולות ביותר?

המתנה, החיזוק, הנחמה, והתקווה הגדולים ביותר שלנו זו היכולת לתקן! תמיד אפשר לתקן! תמיד יש מוצא מהסבך! תמיד יש תקווה! אנחנו יכולים תמיד לקחת אחריות על החיים שלנו ולשנות את המציאות שלנו ואת הגורל שלנו.

אם אתה מאמין שיכולים לקלקל תאמין שיכולים לתקן. אם אתה מאמין שאתה סובל בגלל הטעויות שלך, תאמין שאתה יכול לתקן את כל הטעויות ולחיות חיים מאושרים ונטולי סבל.

ייסורים זה לא סוף פסוק. לכל צער יש סיבה, כי "אין יסורים בלא עוון". זה חיזוק גדול מאוד, כי את העוון ניתן לתקן וכך להינצל מכל הייסורים. לכן אל תתייאש. אם אתה מאמין שהם באו בגלל חסרונות כאלה ואחרים, תאמין שיש לך האפשרות והיכולת והכוח לתקן ולהינצל. זה קל, כי הקדוש ברוך הוא לא מבקש מאתנו דברים שלא בכוחנו, הוא לא בא בטרוניה עם בריותיו. כל מה שהוא רוצה מאתנו זה רק דברים קלים ופשוטים.

מכת מדינה

ברצוני לדבר היום על סוג של סבל וייסורים שקיים בדורנו שקיים כמעט אצל כל אחד, אם זה בו עצמו ואם זה במעגלים הקרובים אליו. והמדובר בצער של **עייב במציאת הזיווג**. רוב הציבור מכירים את התופעה במעגלים הקרובים: בנים או בנות, אחים או אחיות. כמה שומעים היום על רווקים מתבגרים ועל רווקות מתבגרות. כמה תסכול וייסורי נפש הם סובלים.

אני רואה כל יום עשרות מעוכבים או הורים

יו"ל ע"י מוסדות "חוט של חסד"

רח' שמואל הנביא 13 | ת.ד. 50226 |
טל: 02-5812210 | פקס: 02-5812252
לפניות בנושא העלון: al5308000@gmail.com

זה נקרא "כגם הברית" וזה מה שמרחיק מהאדם את זיווגו. וכך אומר רבי נחמן: "ולפעמים מחמת זה הכגם יכול לאבד את זיווגו, כי מאחר שנטה מזיווגו, קשה לו למצוא את זיווגו, ואפילו אם ימצא את זיווגו, תהיה לו מנגדת, ולא תהיה נטה אחר רצונו, מחמת שנטה ממנה ולא האיר בה, מזה נתהווה שיש לה רצון אחר כנגדו".

רבי נחמן מדבר גם על אדם שעדיין לא מצא את זיווגו, והוא אומר "נטה מזיווגו". כלומר, גם גבר רווק **שרק מסתכל** על אישה אחרת, הוא כבר בוגד בזיווג שלו, והקשר הפנימי ביניהם מתקלקל. ולכן יהיה לו מאוד קשה למצוא את זיווגו, וגם אם ימצא לא יהיה ביניהם קשר טוב.

זה נכון גם לאישה שהיא חייבת לשמור על נאמנות לבן זוגה אפילו שהיא רווקה. ואיך היא שומרת על נאמנותה? על ידי שהיא מתלבשת בצניעות והיא שומרת את עצמה לבעלה בלבד. וזה גורם לכך שהקשר הפנימי בינה לבין בן זוגה האמיתי נשמר, ויהיה לה קל למצוא אותו ולבנות בית יציב ובריא.

נאמנות מהרגע הראשון

לכן מציאת הזיווג האמיתי היא שכל בן ישראל ובת ישראל ישמרו על נאמנות לבן זוגם כבר מילדותם. בנים כבר מהגיל הצעיר ביותר צריכים לשמור את העיניים מלראות כל מראה אסור, וגם בנות צריכות לשמור על הצניעות מקטנות.

וכבר ראינו ואנו רואים מקרים רבים בשטח, שצעירים שזכו לגדול בקדושה, פוגשים את הזיווג שלהם פעם אחת בגיל צעיר מאוד וכבר מתחתנים, למרות שהם בקושי מכירים ולכאורה אין ביניהם שום קשר. ובכל זאת הם מצליחים מאוד בחיים: בשלום בית, בכרנסה, בשמחה, בילדים מוצלחים, ובכל טוב. כי הקשר הפנימי שביניהם בנוי ויציב.

ולעומת זאת רואים רבים כאלה שנכשלים כגישות רבות וארוכות, ולכאורה רוצים להכיר טוב זה את

המשך בעמוד 3

למעוכבים שמבקשים ברכה ועצה. לבי כואב את כאבם. זה הכאב של כולנו. ובמאמר זה אני רוצה גם לחזק ולעודד וגם לתת תקווה, כי יש חיזוק אחד גדול, שמש זורחת של תקווה - שהיא היכולת שיש לנו תמיד לתקן ולשנות!

כדי להבין מה צריכים לתקן ואיך מתקנים, צריכים להבין מהי באמת מציאת הזיווג.

רבי נחמן מחדש חידוש עצום. איך היינו מסבירים מהי מציאת הזיווג? מן הסתם היינו חושבים שזה השלב שבו בחור ובחורה מגיעים לפרקם ומתחילים בתהליך של שדכנות, בחינת הצעות, פגישות וביורורים עד לשלב האירוסין והנישואין.

בא רבי נחמן ומחדש שזה לא כן!

מציאת הזיווג, כשמה כן היא, הכוונה למציאת הזיווג בה"א הידיעה. הזיווג הזה כבר קיים עוד לפני יצירת הוולד, **והעבודה שלנו היא לשמור עליו ולמצוא אותו**. ולכן מציאת הזיווג מתחילה מהרגע שבו האדם עומד על דעתו. מהרגע שבו הוא מבחין בין טוב לרע, הוא כבר חייב לשמור על זיווגו. ונסביר את זה.

החידוש של רבי נחמן

דע לך ודעי לך, שהזיווג שלכם כבר קיים ומחכה לכם והוא יגיע ברצות ה', ולמרות שעדיין לא נכשלתם, אתם חייבים לשמור על נאמנות לאותו בן זוג השייך לכם ומחכה לכם עוד בטרם הגעתם לעולם.

כל סוג של קשר עם מישהו אחר הוא בגידה בזיווג האמיתי שלכם. גם מבט של תאוה זו בגידה, וגם חוסר צניעות זו בגידה. הרי יש לך זיווג, מה אתה מסתכל על מישהי אחרת? והרי יש לך זיווג מה את נותנת לגבר אחר שיימשך אליך וייהנה מישייך?

הכנסים של הרב שלום ארוש שליט"א לשבוע הקרוב

ירושלים וחולון

יום ד', ה'
כ"ו / כ' טבת
(22-23/01/20)
השיעורים הקבועים

הרצליה

יום ב',
כ"ג טבת (20/01/20)
באודיטוריום של בית הכנסת
"רעות", שיכון שביז דיסו 13
בשעה 19:30

מושב נחלה

יום א',
כ"ב טבת (19/01/20)
בבית משפחת עוקב
בשעה 20:00

קרית גת

יום א',
כ"ב טבת (19/01/20)
בית כנסת "משכן אשר"
פרת 16
בשעה 16:30

גיליון 656

כ"א טבת תש"פ

כניסה	יציאה	ר"ת
16:23	17:38	ירושלים
16:39	17:40	תל אביב
16:30	17:37	חיפה
16:42	17:41	באר שבע

חינוך באהבה הרב יצחק אבוחצירא

לייעוץ טלפוני ללא תשלום
בימים ג' - ד' משעה 8-10 בערב
נייד: 054-8434435

בדיחות הדעת

בחור קבצן עמד בפרשת-רחובות ופשט ידו לעוברים ושבים. גער בו אחד מהם: בחור גברתן כמור אסור לו לבקש נדבות. לך תעבוד בבית-חרושת ותקבל שכר 300 \$ לשבוע. נעץ בו הבחור עיניים זעומות והחזיר: 300 \$ לשבוע? שמה עשית אני, שאוכל לעמוד בהפסד מרובה כזה?

מאחד שהיה אמיץ וגבור לב מאין כמותו שהחליט: "ויהי מה אני אכבוש את פסגת ההר", לאחר 5 חודשי טיפוס נוספים של סבל וייסורים, אלפי נפילות ומשברים כאשר הוא מטפס לבדו הצליח סוף סוף להגיע לפסגה המיוחלת. השקוף המטפס הגיבור על כל העולם הפרוש להגליו בתחושת ניצחון, אושר ושמחה הציפו את ליבו על הצלחתו הגדולה. "אין מוצלח ממני" אמר לעצמו כשהוא שוכב על האדמה, והראש נמצא "בעננים". צחוק ילדותי מתגלגל נשמע לפתע מאי שם וקטע את מחשבותיו, "האם זה קולו של ילד או שאני מדמיון, מי עוד הצליח לטפס על ההר חוץ ממני, של מי הצחוק הילדותי הזה?!" הוא זינק ממקומו לחפש מי עוד הצליח לטפס על ההר, להפתעתו הוא רואה ילד קטן משחק עם כדור וצוחק להנאתו. המטפס היה מובלב לגמרי, "איך הגעת לכאן? הרי לי לקח חצי שנה של טיפוס מפרך?" הוא שואל את הילד שלא מבין על מה המהומה.

"אני" עונה הילד, "אני נולדתי כאן!!!"

דוגמה לחיקוי

הורים יקרים! אני בטוח שאתם רוצים שיהיו לכם ילדים טובים, מחונכים ועובדי ה', לכן העבודה שלכם, חוץ מלהתפלל הרבה, היא- לקבוע חוקים בבית ולחנך את הילדים ליישם את החוקים. זוהי עבודה מאומצת, אפילו הייתי אומר "מקצועית" אך אל דאגה, זה רק בהתחלה. אח"כ הילדים לבד ימשיכו לבצע את החוקים כפי שחונתם אותם. הרווח הכפול הוא: שכל הילדים הבאים אחריהם יראו את אחיהם עושים ויעשו כמותם. המשך בע"ש שבוע הבא

של ההורים היה עצום. בהשקעה קטנה אך עקבית בשיטת חינוך ינוחה ואפילו משמחת. ללא כפיה, צעקות ומריבות. הצליחה האם לחנך את ילדיה להיות "שומרי חוק", וכך חסכה לעצמה התמודדויות אין סופיות כאשר מגיעים אורחים לבית. (את אותה הדוגמה אפשר ליישם באין ספור חוקים בבית).

הדובדבן שבקצפת

המתנה הגדולה באמת, שקיבלה האם ביישום החוק, היה לאחר שגדל שלומי בנה הרביעי, שלומי זה שם לב שבכל פעם שמגיעים אורחים, אחיו אוספים בזריזות את המשחקים ועוברים לחדר הילדים. הוא מעולם לא הבין למה זה קורא, הוא פשוט רק שם לב לעצם התופעה וכמו כולם קיבל על עצמו את "גזר הדין" וביצע אותו כמובן מאליו. שלומי, נולד "לתוך המסגרת" והוא יקיים אותה ללא שום השקעה של ההורים. הוא רואה שכך צריך לעשות. הרווח להורים כאן הוא כפול, שכל הילדים שנולדו לאחר חינוך הבית לחוק מסוים ינהגו על פיו ללא שום עוררין וגם להם לא יהיו התמודדויות, כי כך פשוט כולם עושים.

אני, נולדתי כאן

מסופר על קבוצת מטפסי הרים, גיבורים ואמיצים שהחליטו להעפיל על ההר הגבוה בעולם. לאחר הכנות נפשיות ותרגולות גופניים, שכירת ציוד טיפוס, מזון ושתייה וכו'. ביום המיועד הגיעו כל חברי הקבוצה מלווים בקרובי משפחה וחברים לתחתית ההר להתחיל במסע המפרך. השבועיים הראשונים עברו עליהם די בהצלחה, אך כאשר התחיל הטיפוס בהר להיות יותר קשה, התחילו להישמע כה ושמ לחששים בדבר כדאיות המבצע ולאחר מכן תלונות, ככל שהטיפוס נהיה קשה גברו התלונות. לאחר חודש של טיפוס קשה ומפרך החליטו מחצית מחברי הקבוצה לפרוש ולרדת מההר. המחצית הנותרת לא התייאשה ממורת רוחם של חבריהם והמשיכו לעלות, אך גם הם לאחר חודש נוסף של נפילות וקשיים החליטו לפרוש ולרדת, חוץ

חיים במסגרת-פרק יג'

השקעה קטנה = רווח גדול

הורים יקרים! כשאנו קובעים מסגרת בבית, עלינו לעבוד ולהשקיע. אבל אל תפחדו זה רק בהתחלה, שהרי לאחר פרק זמן כשהילדים כבר מתרגלים למסגרת, היא נהפכת להם לטבע, ואז העבודה שלנו היא רק "לשמור" על קיום המסגרת, לדוגמה: למשפחת כהן ישנם 3 ילדים. ערב אחד לאחר ישיבה בסלון עם אורחים, כאשר הילדים לא מפסיקים לגשת לשולחן הכיבוד ו"להפריע", לשחק בין גלי האורחים במשחקים שונים, כאשר ההורים כל הזמן צריכים לבקש: לכו שחקו בחדר וכו' (תודו שלא ממש נעים). החליטו ההורים שהם קובעים "חוק חדש" וזה לשון החוק: "כאשר אורחים מגיעים לבית שלנו, הכניסה לסלון אסורה לכל הילדים". כמובן ההורים ידעו את כל "כללי הפעלת חוקים בבית", הם טרחו לכתוב את ה"חוק" במקום בולט. לנכס ולהסביר לילדים (לכל אחד ברמה שלו) מדוע החלטנו על החוק הזה, (חוסר דרך ארץ כלפי האורח וכדו) והתחילו לעשות "אימונים" שכאן בעצם עיקר העבודה.

קרטיסים להצגה

מידי כמה ימים כאשר הילדים שיחקו בסלון כהרגלם (פשוט אין לנו חדר משחקים), נכנסה האימא לסלון כאשר היא מלווה באחד הילדים כאילו הוא אורח, ועשו ביחד "הצגה". כל הילדים נתבקשו לצאת מהסלון בזריזות ולפנות מקום לאמא ו"האורח", שכאמור היה אחד הילדים. הילדים מילאו את תפקידם במהירות שהרי אמא הודיעה: "מי שיהיה הכי זריז באיסוף המשחקים והעברתם לחדר הילדים, הוא יהיה האורח בפעם הבאה!" (ואיזה ילד לא ירצה?). לאחר כמה "עשרות" תרגולים, הצגות, עידודים ופרסי הצטיינות למקימי החוק בהצלחה, הילדים הפנימו את החוק, התרגלו אליו, וכבר ביצעו אותו במיומנות ובשמחה ללא תזכורת מיוחדת של ההורים. (את אחד הילדים שהתקשה ביישום החוק, לקחו ההורים כ"אתגר" ועבדו איתו באופן אישי). הרווח

חתונה / בר מצווה / ברית ולכל שמחה המזכרת שלא תשכח!

אבני טופז - חוברות בנושא התבודדות מבית היוצר של הרב שלום ארוש שליט"א

עוד אחד מתוך סדרת התכשיטים שלנו. החוברות הקטנות שיעשו לך ישועות גדולות | אפשרות גם לעילוי נשמת

לסדרה המלאה ולהזמנות: 052-2240696

חינתם 15 - חדש

ספר המידות לציון
רבי נתן מברסלב

חלק א

הספר שמתאים
בצלילי 250 מאמרים
רבני עם ציוני האמן
יוני גרשטיין

בהוצאת
מית' נחיה

03-6762299

ילדון חידודון

בין הכותרים יוגרלו מתנות

היכן בפרשתנו הכתוב נקרא לוי, והיכן נקרא כהן?

תשובה: פרשת ויגש: יהודה בפרשת וישב נתן ערבון לתמור חותמת פתילים מטה. ופעם שניה יהודה מבקש מיעקב שיתן לבנימין ללכת למצרים ומבטיח שהוא יהיה ערב עליו.

הזכרה: יוסף כהן, ירושלים

פתרונות לשלוח למייל | פקס:

al5308000@gmail.com | 02-5812252

חיזוקית-

טבת | גלות האמונה

הבכיות, התלונות
הרדיפה העצמית
זה עיקר הגלות
(א.ב. של החיים)

לקבלת מסרים מחדקים: 052-6672221

יש לך סיפור תודה?

המערכת תשמח לפרסם אותו

al5308000@gmail.com

סיפורי תודה

אמרת תודה ונושעת?

תודה במלא מובן הפולה

טען בפני יהודי אהוד ואמר לי: "אני אומר רק תודה ותודה ותודה... ולא נושע!" וזה לא רק אדם אחד. הרבה אנשים פונים אלי ואומרים לי: אמרתי תודה וזה לא עוזר לי... אז איך אפשר להסביר את הפוצץ הבא שאנשים אכן מודים ולא נושעים! כך אמרתי לו: "אתה אומנם אומר תודה, אבל רק בגלל ששמעת שצריך לומר תודה, לא בגלל שאמרת מאמין שהכל לטובה, לכן אתה לא נושע. אבל עליך לדעת דבר חשוב מאוד: כל זמן שאינך מאמין שהכל לטובה, התודה שלך אינה התודה שתביא עמה את הבשורה והישועה, אפילו אם תאמר תודה אף פעמים! זה אומנם יעזר מעט בהקמת הדינים, הרי בסופו של דבר אתה אומר תודה ולא מתבכין והדבור משפיע על הנפש, אבל זה לא ישיג את הפטירה ולא יפעל את הפעולה שאמרת צריך, אם לא תעמיק את האמונה שלך שהכל, אבל הכל, בהשגחה ולטובה."

על האדם לומר תודה במלא מובן הפולה והאמת! אני לא מבין כלום! גם לא את ההנהגה של ה'. אם כך ה' רוצה - זה בודאי טוב. תודה רבה לך, בורה עולם. אני שמח בכל מה שאמרת עושה אתי ומודה לך על זה קצת הלב!

אז לכל אותם אנשים שפונים אלי, ואומרים לי שהם מודים אבל הצרות לא נפתרות, אני אומר: נכון, אתה צודק. אני יודע שאמרת אומר תודה. אבל זה בגלל ששמעת שצריך לעשות את זה. אבל, אם תעמיק בזה, תגלה שאמרת אומר תודה בבכיות. אתה בוכה ומתלונן, אבל מחליף את הפולה 'תלונה' בפולה 'תודה'. תודה כזאת, לא פותרת שום בעיה. רק תודה שבאה מתוך אמונה שכל מה ש' עושה הכל טוב, ולטובה הוא עושה, ועל זה אתה באמת מודה, זאת התודה שתביא לך את הישועה.

אמרת תודה ונושעת? 052-2240696

רוצה גם לזכות בהגרלה?

גם אתה יכול!

שלח לנו סיפור תודה ותיכנס להגרלה

al5308000@gmail.com

מתנה ושמה תודה

052-2240696

ילדים אומרים תודה

סיפור בהמשכים לילדים

לך ה' שלמדתי, ותודה מראש על כל ציון שאקבל."

המורה מרים ממש צדקה - התוצאות לא אחרו לבוא. עד סוף השנה הציונים שלי השתנו לגמרי, וכבר צברתי כמה וכמה מחברות של תודות. המורות לא הפסיקו להתפעל; אמי ואחיותי לא הפסיקו לשבח אותי; והחברות בכתה התחילו להעריך אותי הרבה יותר. סוף סוף, לראשונה בחיי התחלתי להרגיש טעם של הצלחה, והכל בזכות מחברת התודה.

אמרת
תודה
והצלחת!

מאד. אקנה לה מדבקות. אקנה צבעים יפים. במחברת הזאת, אכתב תודה, תודה ועוד פעם תודה.

וממחשבה למעשה. רצתי מיד לקנות מחברת חדשה, וכבר באותו לילה ישבתי וכתבתי בהתלהבות רבה רשימת תודות ארכה על זה שגולדתי למשפחת לוי הנפלאה עם אחיות כל כך מכשורות ומקסימות. תודה על זה שעד עכשו לא הצלחתי במבחנים, זה הכי טוב בשבילי, אפילו שאני עדין עוד לא מבינה למה קצת יותר קשה לי, אבל זה הכי טוב בשבילי."

ומאותו יום, כל יום אמרתי את כל התודות שכתבתי. ואחר כך, במהלך היום, כתבתי עוד תודות במחברת. לפני כל מבחן התפללתי ובקשתי שה' יעזר לי ללמוד ולדעת ולזכור היטב את החומר, ושאבין טוב את השאלות ושאדע לענות תשובות מדויקות. ואחר כך אמרתי: "תודה

אך פתאום התחלתי לחשב בצורה אחרת. פתאום חשבתי שאולי הסבה שבגללה אני לא מצליחה, היא כי אני לא מבינה כמה חשוב להתפלל על זה. עכשו אני מתחילה להבין. תלמידה אחרת שהכל הולך לה בקלות בלמודים אף פעם לא תבין שצריכים להתפלל לפני כל מבחן. לכן אני אומרת תודה רבה מכל הלב: "תודה לך ה' על זה שקשה לי להצליח במבחנים, שבזכות זה למדתי להתפלל על זה וגם לומר תודה. בעצם עכשו אני מבינה שעל כל דבר בעולם צריך להגיד תודה רבה."

באותו הרגע הרגשתי שמחה בלב. אף פעם לא הרגשתי כל כך מאשרת. פתאום הבנתי משהו שהיה מאד חשוב שאדע. ואז החלטתי שאני הולכת לעשות מחברת תודות. אבל היא לא תהיה כמו שאר המחברות שלי. היא תהיה מקשטת ויפה

הסדרה לשלום הבית
מאת הרב שלום ארוש

052-2240696 ☎

שלום הבית שלי

הרב שלום ארוש שליט"א

בעל עצוב

וכל זה הוא אפילו כשאין לאדם איזה ניסיון מיוחד או ייסורים קשים, רק עצם החיים עם כל טרדותיהם, מכניסים בו מרה שחורה ודאגה. כל שכן שיש כאלה שיש להם חובות והם לא יודעים להתמודד אתם, או בעיה בבריאות, או קושי עם ילד, כל אחד בפרטי פרטיות מה שעובר עליהם, שבדואי אם אין לאותו אדם שעובר ייסורים אמונה, לראות את ה' בכל מה שעובר עליו, הוא לא יוכל להחזיק בשמחה והוא יהיה מדוכדך. בפרט 'חוזרים בתשובה', יש להם הרבה עצבויות, בפרט בשנים הראשונות, שבהן הם עוברים הרבה מצבי רוח רעים, שאין להם שום שליטה עליהם, כי זה כמו רוח רעה שנוכסת בהם.

בנוסף לכך, ישנה התגברות חזקה על השמחה מצד היצר הרע שמנצל את טבעו של האדם, כדי להפיל אותו ברשת העצבות, ונמצא, שבלי שהאדם יעבוד תקופה ארוכה על השמחה בצורה יסודית, וירבה בתפילה ויבקש מה' שייתן לו שמחה ויעזור לו להתגבר על הטבע שלו שנמשך אחר העצבות, ועל היצר הרע שרוצה להפילו בייאוש, הוא לא יוכל להיות בשמחה תמידית.

לכן מובן, שכל זמן שהבעל לא לקח את עצמו לעבוד על מידת השמחה איזו תקופה בחיים, יהיו לו עצבויות וייאוש, מי פחות ומי יותר, הכל לפי טבעו. אם כן, המחשבה של האשה שאולי זה בגללה שבעלה עצוב, ירדה מהפרק... ובמאמרים הבאים נידון על הדרכים להתגבר על המצב הזה, בלי ליצור קשיים בשלום הבית.

הרע מוצא לו כר פורה לסכסך ולקלקל עוד יותר את הקשר בין האיש והאשה. לכן האשה מוכרחה לדעת, שמה שבעלה נמצא בעצבות, זה לא בגללה. אלא ישנן כמה סיבות לעצבות של הבעל, שאין תלויות באשה כלל.

צריך לדעת, שלכל אדם יש את הנטייה הטבעית לעצבות, כמו שכותב רבי נחמן מברסלב בליקוטי מוהר"ן תנינא בתורה כ"ד: "הכלל, שצריך להתגבר מאד בכל הכוחות, להיות אך שמוח תמיד. כי טבע האדם למשוך עצמו למרה שחורה ועצבות, מחמת פגעי ומקרי הזמן, וכל אדם מלא ייסורים...".

מדבריו הקדושים של רבי נחמן מובן, שהשמחה אינה דבר שבא באופן טבעי, אלא ההפך הוא הנכון, העצבות היא שבאה באופן טבעי, ובשביל להיות בשמחה, צריכים להתגבר ולהתאמץ. כי לכל אדם יש תמיד אילו דאגות ואילו כאבים ואילו קשיים וכו', ואם אין לאדם אמונה שלמה לראות שהכל מה' והכל לטובה, ואין לו כלים גדולים של שמחה, כל הייסורים הללו מדככים את רוחו.

דבר ידוע ומקבל הוא, שחלק ניכר משמחתה של האשה, הוא מבעלה. אך כמובן, בשביל שהבעל יוכל לשמוח את אשתו, הוא בעצמו צריך להיות שמוח. אם כן, כאשר הבעל אינו שמוח, וכל שכן אם הוא ממש שקוע בעצבות וייאוש וכדומה, זהו בוודאי אחד מהניסיונות הקשים ביותר לאשה, שלא זו בלבד שבעלה אינו משמוח אותה, אלא הוא אף משרה אוירה של ייאוש בבית, באופן שגם אם הייתה לאשה איזו שמחה, היא מתקלקלת... לכן, אשה שרוצה את בעלה מדוכא, בעצבות, בייאוש, בחולשה וכו', היא נמצאת בניסיון, והיא צריכה לדעת איך להתמודד עם המצב הזה.

הדבר הראשון שהיא צריכה לדעת הוא, שלא לקחת את זה באופן אישי, ולא לחשוב שבעלה עצוב בגללה. כי בוודאי היצר הרע מנצל את נקודת התורפה והמשבך שהבעל והאשה נמצאים בו, והוא מצייר לאשה בראש, שבעלה לא אוהב אותה והוא לא שמוח בה וכו', ובגללה הוא עצוב, ושהיא לא עושה מספיק בשבילו, והיא אשמה וכו' וכו'. כך היצר

הדבר הראשון שהיא צריכה לדעת הוא, שלא לקחת את

זה באופן אישי, ולא לחשוב שבעלה עצוב בגללה. כי בוודאי היצר הרע מנצל את נקודת התורפה והמשבך שהבעל והאשה נמצאים בו, והוא מצייר לאשה בראש, שבעלה לא אוהב אותה והוא לא שמוח בה וכו', ובגללה הוא עצוב, ושהיא לא עושה מספיק בשבילו, והיא אשמה וכו' וכו'. כך היצר

בס"ד

רשמים מפעילות ה"מתמידים"
שע"י מוסדות
"חוט של חסד"

הילולת

הבבא סאלי

מוסדות "חוט של חסד" בראשות

הרב שלום ארוש שליט"א

מזמינים אתכם להשתתף בהילולת

הבבא סאלי זיע"א

שתתקיים ברוב פאר, בליווי הפייטן אברהם

קדוש ולהקתו

בהשתתפות
זמרים
ואומנים

אולמי נסיה
צומת ראם

סעודת
מלווה מלכה
עשירה ומכובדת

מוצ"ש ו' שבט
01/02/20
בשעה: 20:00

בברכה - הרב שלום ארוש ומוסדות "חוט של חסד"

להזמנת כרטיסים: 02-5308000

מלומד בניסים

זה, ובכל זאת השידוך שלהם מתעכב ומתעכב. וגם אלה שכבר מתחתנים ואומרים שיש ביניהם קשר טוב, רואים שהם לא מצליחים לבנות בית יציב וסובלים מאינסוף בעיות.

כי מה שמקרב את הזיווג ומחזיק את הקשר זה רק הקשר הפנימי שבין בני הזוג, והקשר הפנימי בין בני הזוג מבוסס על הנאמנות שלהם זה לזה, שהגבר לא מסתכל על שום אישה אחרת ושהאישה שומרת את עצמה לבעלה בלבד.

והחידוש גדול של רבי נחמן הוא שהנאמנות בין בני הזוג לא מתחילה מהיום שבו הם כרתו ברית ביניהם, אלא היא מתחילה **מהרגע שבו נולדו**, שהרי הנשמות היו קשורות ומחוברות עוד לפני שבאו לעולם, ולכן גם לפני שאתה מכיר את אשתך ולפני שאת מכירה את בעלך - עליכם להיות נאמנים זה לזה. וזה מה שיעזור לכם באמת במציאת הזיווג.

הזמן לשיקום הקשר

אבל הבשורה הגדולה היא שתמיד אפשר לתקן, תמיד אפשר להחזיר את המצב לקדמותו ולתקן את הקשר המקורי שבין הנשמות ולרז מאד את מציאת הזיווג בקדושה ובטהרה. והתיקון הזה נקרא "תיקון הברית".

אנחנו נמצאים בימי השובבים"ם שהם ימים המסוגלים לתיקון ולתשובה על כל העונות ובפרט על פגמי הברית שהם העונות הפוגעים ביותר במציאת הזיווג. אלה ימים גבוהים וחשובים מאוד, ימים של הזדמנות לתיקון ולשינוי. ניצול נכון של הימים האלה יכול להחזיר את המצב של הקשר הפנימי שבין הנשמות לקדמותו ועל ידי זה לרז את מציאת הזיווג. וזה לא קשה בכלל. צריכים לעשות את הצעד הראשון לקראת הנאמנות. כל אחד ואחת במקום שלו ולפי כוחו צריך לשמור על עצמו וללמוד ולהבין את המשמעות של הנאמנות האמתית.

זה ביכולת שלך

כתבתי ספר לגברים בשם "ברית שלום" לרווקים, ובו כתבתי הדרכה מפורטת לגבר כיצד לזכות לשמירת העיניים. וכתבתי בו פרק שלם בנושא מציאת הזיווג. ולנשים כתבתי את הספר "חכמות נשים" שבו הסברתי גם על משמעות הנאמנות של האישה שמבטאת בצניעותה.

אני ממליץ בימים אלה ללמוד את הספרים האלה שמכילים את הדרכה מפורטת ומעשית.

והחיזוק העיקרי לתיקון הברית הוא התפילה. כי באמת, לנצח את היצר הרע שמסית ומפתה את האדם לבגוד בבת זוג המיועדת לו - זה מאוד קשה. אבל התפקיד שלנו הוא לא להילחם לבד, אלא התפקיד שלנו הוא **פשוט לבקש עזרה** מהבורא. וכשהבורא עוזר, הכול קל. לכן עלינו פשוט להתפלל. להתפלל ולבקש זה לא קשה, זה ביכולת ובאפשרות של כל אחד ואחד.

אחים ואחיות יקרים, יש לכם הזדמנות גדולה בימי השובבים"ם הבאים עלינו לטובה, לתקן את הנאמנות שנפגעה ולשקם את הקשר הרוחני שלכם עם בני ובנות זוגכם האמתיים. הכלל הוא ללמוד, להתפלל, ולהתחזק בצניעות ובשמירת העיניים.

בברכת שבת שלום ומבורך

מול הרב ועצרוהו. אמר להם: "מה רצונכם ממני?" אמרו לו: "תן לנו את ממונך!" אמר להם הרב: "הרי הוא לפניכם, בואו וקחו לכם! אמרו השוודים: "לפני שניקה את ממונך, עלינו להרוג אותך". ענה להם הרב: "עשו עימי מה שתמצאו". מיד כיוונו השוודים את רוביהם לעבר רבי יעקב. ואז אירע הנס הגדול: בזמן שכיוונו את רוביהם החלו שוקעים אט אט באדמה תחתיהם עד המוות, ואילו חצי גופם העליון נשאר מאובן, ובידם הרובים. ללא יכולת זו ונוע.

נתן רבי יעקב הודיה להקב"ה שהצילו מידם, והמשיך בדרכו. אותו ערב, שראה את הצדיק ממשיך ללכת, יצא ממחבואו, ניגש אל הערבים השוודים והנה כולם כאבנים ממש, והם כולם בני כפרו. רץ מהר עד שהשיג את הרב עד שהגיעו לביתם ששים ושמונים.

עברו שלוש ימים ונשותיהם של השוודים החלו לדאוג לבעליהן, כי ידעו שהלכו לשדוד את הרב. אך להפתעתם הרבה הרב כבר חזר, והם לא. מתוך דאגתם הלכו אל הערבי שנסע עם הצדיק, והוא סיפר להם שהבעלים שלהם תקועים באדמה. הציע להם שילכו לבקש את סליחת הרב.

הלכו הנשים בבכיה אל רבי יעקב אבוחצירא ובקשו את סליחתו וברכתו. ציווה עליהם ללכת אל הבעלים ולהוציא מהם הבטחה שיותר לא ירעו לאיש. וכך היה - הלכו המשפחות לאותו מקום, והנה הבעלים תקועים באדמה. דברו אליהם, אבל אין קול ואין עונה. עד שקם אחד מהבאים וצעק: "האם אתם מבטיחים שלא תשובו לצער את הרב, ולא להזיק ולא לגנוב משום אדם?"

ואז נענו כולם ראשם לאות ה'.

ובאותו הרגע התחילו להשתחרר ולצאת מהאדמה. הלכו כולם לביתו של רבי יעקב אבוחצירא, בכו לפניו ובקשו את סליחתו, והבטיחו לקיים הבטחתם.

ר' יעקב אבוחצירא ליומא דהילולא כ' טבת

נוהג היה רבי יעקב אבוחצירא זי"ע"א לצאת מפעם לפעם לערוך מוגביות בתפוצות ישראל לשיבתו הק' ולעניי עירו ואת הכסף היה מחלק לצדקה. פעם אחת יצא רבי יעקב מביתו שגר ערבי וגמל שיוליכו במדבריות, והסתובב בכמה כפרים, כדי לערוך מוגביות. הלך רבי יעקב וההצלחה האירה לו פנים. כשרצה לחזור לביתו, ביקש מהערבי שיכין את הבהמה ואת חפציו, כי הוא רוצה לחזור לעיר בדרך פלונית שהיא קצרה יותר. מששמע הערבי את שם הדרך אחזתהו בהלה ואמר: "האם אין אתה יודע שזאת הדרך מסוכנת מאוד, ומלאה שוודים?"

ואפשר ללכת שם רק פעם בשבוע, כאשר עוברות שיירות עם הרבה אנשים וגם אז לא ניצולים מן השוודים, אשר הורגים וגונבים כל אשר להם! אבל רבי יעקב עמד בשלו ואמר: "בכל זאת אנו הולכים משם". סירב הערבי מחמת כחזו הגדול. ענה לו רבי יעקב: "הלא אני שכרתיך ועליך ללכת עימי לכל מקום שארצה. ואם פחד אתה שגידו כי אתה אחראי עלי. אזי הרשות בידך להביא שני עדים ויחתמו על נייר ובו יהיה כתוב שאין לך כל אחריות עלי, ועוד שאני הכרחתיך לבוא איתי בדרך הזו. ובכל אופן מבטיחך כי לא יאונה לנו כל רע". ואכן, בתנאי זה הסכים הערבי ללכת עם הצדיק בדרך המסוכנת.

באמצע הדרך מרחוק נראתה כנופיית שוודים חמושים, ופניהם לעבר רבי יעקב והערבי. אותם שוודים ידעו על בואו של ר' יעקב עם הצרור באמתחתו וארבו לו כדי לשודדו.

בעוד רבי יעקב מלא שלווה ונחת, אחזו בו בערבי רעד ובהלה והוא צעק אל הצדיק: "והלא אמרתי לך כי זו דרך מסוכנת, ומדוע לא שמעת בקולי?"

הצדיק כלל לא נרתע ולא זע, הוא המשיך ללכת כאילו אין הסכנה מולו. אך הערבי פחד עד מאוד, והרגיש את קיצו. הלך והסתתר מאחורי עץ לראות מה יהיה עם הרב. ביתיים התקרבו השוודים והגיעו עד הרב. מספרם היה ארבעים וכולם חמושים, עמדו

כל המוציא מעשרותיו כראוי, אינו מפסיד כלום. (הצלחה א')

פעילות הדף היומי ע"י מוסדות "חוט של חסד"

ההזדמנות
שלך לדעת
את השי"ס

שיעור הדף היומי

מיד אחרי תפילת נץ החמה

בישיבת "חוט של חסד" ירושלים

ע"י הרב נתן ארוש שליט"א

שיעור בקו האמונה

שיעור הדף היומי בטוב טעם ובשפה קלה

מאת הרב נחמן ארוש שליט"א

שמעו ותחי נפשכם 02-6444250

כנינים חסידות ברסלב

מורה"ת זכרנו-לברכה היה למדן מכלל בתורה, אין כמוהו בקי בכל חדרי הש"ס ובפוסקים ראשונים ואחרונים אין דגוהו ובפרט בקיאולו בתוספות אין ערכו כפאשר נפוח לוקדים גדולים, עליו העידו, ובכל זאת כון החסידות האמיתי ומלמוד הנסתר לבו לא נטרו. ועסק בתורה ובתפילה ועבודה בתמימות ובפשטות בלי שום גאון וגבורה כלל קראו. (שיר ידידות חרצ ט"ז).

רבנו ז"ל אמו: "כי הפחלוקת כרים ומגביה את האדם". ובדאי כרים ומגביה את כל אחד לפי כוונתו. וגם אמו: שהפחלוקת היא סיון שאתם רוצים להיות אנשים פשורים, כמו שאמר רבנו ז"ל לאנשי לאדיזין בעת ששאל אותם רבנו ז"ל מה נשמע במחנהכם, והשיבו לו רבנו ז"ל שברוך-השם אצלנו "שקט" (=שקט), ואמר להם שבדאי אתם גם כן שותקים מעבודת ה', ולא עוד אלא שבכל דור ודור עוקדים עלינו וכו' וכו' (שיש"ק א-קעב).

אדם ראוי לו להיות צדיק כמשה רבנו, התורה לא נתנה למלאכי השרת, התורה נתנה לנו יושבי בתי חומר, יצורים שבעל כורחם צריכים לאחז ולשתות ולהכנס לבית הכסא, ודווקא בנו, בכל אחד מאתנו טמון כח עצום שבכוחו לגאול את העולם, וכאמור, אם נולדת במקום שהוא הפוך לגמרי מהקדושה, יש סיכוי רב שבקרוב מסתתרת נשמה גבוהה ונשגבה. אז קום אדם, תעיר ותעורר את האהבה.

הרה"ג ר' ירון אשכנזי שליט"א ר"כ חושן משפט
בישיבת "חוט של חסד" מנהל רוחני ב"קו ההלכה"

קו ההלכה הספרדי: *3030 ☎

השישי, תיכף אחר תפילת שחרית יזרה האדם לקרות הפרשה שניים מקרא ואחד תרגום. ומצוה מן המובחר שישלים לקרות הפרשה קודם שיאכל בשבת בבוקר, ואם לא השלים קודם האכילה, ישלים אחר האכילה עד המנחה. ויש אומרים שישלם להשלים עד יום רביעי, ויש אומרים שישלם להשלים עד שמיני עצרת (שמחת תורה).

האם מותר להפסיק בדיבור באמצע קריאת שניים מקרא, ומה הדין אם צמא מאד ורוצה לשתות מים?

המדקדקים בהלכה מקפידים שאינם מפסיקים לשום דבר באמצע קריאת שניים מקרא ואחד תרגום, עד שגומרים את קריאת כל הפרשה. (אליה רבה ועולת שבת ובאר היטב סימן רפ"ה). אמנם הצמא ביותר, רשאי להפסיק לשתות ולברך תחילה וסוף. כך החיים (סימן רפה סעיף קטן ט"ו).

מי שהתחיל לקרוא שנים מקרא ואחד תרגום אחר תפלת שחרית, ובאמצע קריאתו נתבקש לקרוא לפני הקהל איזה דבר הלכה, האם יכול להפסיק את קריאתו ולומר את ההלכה, או שבכל אופן אסור להפסיק?

רשאי להפסיק מקריאתו, ולזכות את הרבים בקריאת דבר הלכה. ילקוט יוסף (סימן רפ"ה סעיף ד') בשם מרן הרב עובדיה זצ"ל.

גן הדעת חידושים לפרשת שבוע

כל אחד יכול

האוביקטיביים מורים להיפך, וכל חלישות הדעת שעוברת עליך היא רק בגלל שאין אתה מעז לפרגן לעצמך, להאמין בעצמך, נתפסת במוחין דקטנות ובענוה פסולה שמחלישה אותך, מקצצת לך את הכפיים, את כנפי הנשרים האבירים, שמתוכם אתה יכול לעלות ולהביא אור לעצמך ולזולתך, אור של חסד משפט וצדקה, אור של אמת ואמונה, שאי אפשר להביא לעולם בלי שאתה מאמין בעצמך ואוהב את מי שאתה.

וגם את זה צריך לדעת, שכל חלישות הדעת שעוברת עליך, כל המחשבות שאתה חושב שאתה לא יכול ולא ראוי, זה עבר על כל אדם בעולם, זה עבר גם על משה רבנו, גם הוא ראה את עצמו תחילה לא ראוי ולא מוצלח, הוא בקש מהקב"ה שישלח כל אדם אחר חוץ ממנו, הוא אמר לו "שלח נא ביד תשלח", כלומר, שלח את מי שאתה רוצה, רק לא אותי, כל אדם אחר ראוי יותר ממני, ולבסוף הפך להיות מושיען של ישראל לדורות עולם, האיש שהחזיק עצמו כלום ושום דבר הפך להיות איש האלוהים, האיש שגואל את ישראל ממצרים, לא רק באותו דור אלא בכל דור ודור, ולא רק את ישראל אלא את כל העולם.

וכך אומר הרמב"ם (הלכות תשובה פרק ה') "כל

אומר רבי נתן, שכל ענין ההמשכה של נשמת משיח, חייבת להיות בהעלם ובסוד, יעידו על כך מעשה של לוט ובנותיו, מעשה יהודה ותמר, ומעשה בועז ורות, שבכל אחד מהספורים האלו הנסתר רב על הגלגל. שהרי לוט לא ידע בדיוק מה קורה אתו, הוא בטח לא חשב שמהמעשה הזה עתיד להיוולד אחרי כמה דורות נעים זמירות ישראל. וכן יהודה כשפגש את תמר בפשטות לא הלך לשם הולדת המלך המשיח, וגם בסיפור של בועז היו המון סיבובים מוזרים עד שהפכה רות להיות ראוייה לבועז.

וכל אלו הדברים מעידים על דבר אחד, שכל שהנשמה גבוהה יותר, היא באה לעולם הזה בדרכים עקלקלות יותר, מסובכות ומוזרות יותר, בדרכים לא דרכים, כמו אברהם אבינו, שנולד אצל תרח שהיה אדוק בעבודה זרה, והיה סגנו של נמרוד הרודן, ומתוך מקום חשוך זה, הפך להיות אברהם אבינו ראש למאמינים וראש לנימולים, האדם שהעיר ממוזר צדק, האיש הראשון שהפיץ את אמונת הייחוד.

מזה צריך כל אחד מאתנו לקחת התחזקות, זה לא משנה איפה גדלת או מה עשית עד עתה, ייתכן ונשמך גבוהה ואצילית למרות שהנתונים

שו"ת של חסד ע"י בית הוראה-חוט של חסד

חיוב קריאת שניים מקרא ואחד תרגום מידי שבת בשבתו

הקורא את הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום, מן הדין אינו צריך לקרוא את ההפסטה כלל, ומכל מקום נהגו לקרוא גם את ההפסטה פעם אחת, ואינו צריך לקרוא שניים מקרא ואחד תרגום. בן

איש חי (פרשת לך לך סעיף יא), וכך החיים (סימן רפה אות לו).

מי שלא מבין את התרגום, האם הוא פטור מלקרוא את הפרשה עם התרגום?

אף מי שאינו מבין כל כך את שפת התרגום, עליו לקרוא את הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום, משום שגם התרגום ניתן בסיני (הסמ"ג בשם רב עמרם גאון). וירא שמים יקרא גם תרגום וגם פירושו רש"י על

הפרשה. שלחן ערוך סימן רפ"ה וכמבואר בשו"ת יחיה דעת חלק ב' (סימן לו). ע"ש.

מתי הזמן הראוי לקרוא שניים מקרא?

מנהג חסידים ואנשי מעשה לקרוא את הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום בערב שבת בלי הפסקה באמצע, פסוק בפסוק עם תרגומו, וכן כתב בספר יסוד ושו"ת העבודה (עניני שבת) וזה לשונו "והיה ביום

דורשי רשומות למדו מהמילים "ואלה שמות" את החיוב לקרוא שניים מקרא ואחד תרגום בכל ערב שבת, ולמדו כן מהמילים "ואלה שמות" ראשי תיבות - ו'חייב אדם ל'קרא ה'פרשה, ש'ניים מ'קרא ו'אחד ת'רגום, ומשום שדבר בעיתו מה טוב, לכן נבאר קצת מחיוב קריאת שניים מקרא.

מהי מעלת הזכרה לקרוא שניים מקרא ואחד תרגום מידי שבת בשבתו?

בגמרא מסכת ברכות (דף ה') מבואר שכל הזהיר בקריאת שניים מקרא ואחד תרגום מאריך לו ימיו ושנותיו. והפוסקים הביאו שיש נוהגין לומר שניים מקרא ואחד תרגום

ביום שישי, ולא להמתין עד שבת. ובספר בת עין (ליקוטים) כתב שזו סגולה ועיצה לאדם שיוכל לקשר מחשבתו בשעת התפילה בשבת ולהתפלל בכוונה, ולכן טוב לקרוא את הפרשה דווקא ביום שישי קודם השבת.

האם צריך לקרוא גם את ההפסטה של השבוע שניים מקרא ואחד תרגום?

ליקוטים נפלאים פרשת שמות

כאות תודה על שהצילה את משה. וכך אמר לה הקב"ה את קראת לבני משה, הריני קורא לך בתי בתיה. ברם, מצינו במדרש כי עוד במצרים היו קוראים לה "בתיה", שכן אמרו דתן ואבירם למשה: אף שטוען אתה כי בנה של בתיה אתה, אינך אלא בנה של יוכבד.

אלא, נראה, שפרעה, שראה את עצמו כאליל, הוא קרא אותה בשם "בתיה" היינו בת אלוהים. וכך קראוה גם דתן ואבירם, אולם התורה לא רצתה לתת לבת פרעה תואר אלהי ולפיכך נאמר "בת פרעה". אבל לאחר מכן, כאשר עזבה את אלילי אביה והצילה את משה, חזרה התורה לקרוא לה "בתיה", שכן מעתה אין לה כל יחס לפרעה, כי על ידי מעשיה הטובים נעשתה לבת אל חי. (מענינה של תורה, בשם אבני אזל)

"ויגדל משה ויצא אל אחיו" (ב, יא)

משה גדל בבית המלך, ושם לא היה חסר לו דבר, והיה יכול לשבת בשקט ובשלווה; אך מיד כשגדל והיה מסוגל לעשות ולפעול, יצא אל אחיו וחירף את נפשו כדי לעזור לאחד מהם, עד שבשל כך מזה נאלץ לברוח ולצאת לגולה. (הרבי מליובאוויטש)

"וימת מלך מצרים" (ב, כג)

אמרו חכמינו שלא מת ממש אלא נעשה מצורע. שהרי הכתוב מכנהו כאן בשם "מלך", ואם כן אין לפרש כפשוטו שהוא מת ממש, לפי שבמותו איננו קרוי עוד מלך, ככתוב: "אין שלטון ביום המוות..." (הגאון מוילנא)

"ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו ותעל שועתם אל האלוקים מן העבודה" (ב, כג)

שואל רבינו האור החיים הקדוש שלכאורה מיותר לכתוב פעם נוספת 'מן העבודה' שהרי מובן שהם צעקו מצער העבודה??? ומפרש רבינו הקדוש שבפעם השניה אומרת התורה את הסיבה ששוועתם עלתה לה, כי היתה 'מן העבודה' שהיא תפילה בעת צרה, שאז התפילה היא באמת מעומק הלב, בידיעה ואמונה שרק הקדוש ברוך הוא יכול לעזור, ואז התפילה מתקבלת ביותר.

ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף (א, ה)

אמר אשר לא ידע את יוסף, כי לא ידע מה שקרה ליוסף, כי אחיו היו משתדלים בכל עוז להאבידו ולבטל חלומותיו ולא הועילו להם כל נכליהם אשר נכלו, כי רצון הא-ל ית' היה עם יוסף לגדלו ודבר אלקינו יקום לעולם, כך פרעה אמר פן ירבה נגד רצון הקל ית' שאמר כן ירבה וחשב מחשבות עליהם ולא עלתה בידו כאשר לא עלתה בידי אחי יוסף, ובכל מה שהיה קם על ישראל אותה קימה היתה על המצרים - ועל קדקדם חמתו ירד. (כלי יקר)

"ולא עשו כאשר דבר אליהן מלך מצרים ותחיינ את הילדים" (א, יז)

ולכאורה קשה, הרי זה כפל לשון, דממילא ידעינן שאם לא עשו כדבר המלך להמית את הילדים, הם נשארו בחיים? וי"ל, שיוכבד ומרים הצדקניות, התפללו להקב"ה שאפילו אם נגזר ח"ו על מישהו מהנולדים שימות בשעת הלידה, כעת יחיה ולא ימות, שלא יאמרו עליהן שעשו כדבר פרעה והמיתוהו ח"ו, וזהו שאמר הכתוב "ולא עשו כאשר דבר אליהן מלך מצרים" להמית את כל הנולדים, ונוסף לכן "ותחיינ את הילדים", הם בתפלתן הק' פעלו חיים לאלו שנגזר עליהם מיתה בשעת לידה.

"ויעש להם בתיים" (א, כא)

בתי כהונה ובתי לוויה ומלכות. (רש"י) מבארים בשם ר"א מישקובסקי שהיה כאן מידה כנגד מידה, כלומר מכיון שהגזרה היתה רק על הזכרים, עדין היה יכול להיות המשך לכלל ישראל, ע"י שבת ישראל תתחתן עם גר, אך ייחוס של כהונה ולוויה ומלכות הוא דוקא מן האב, וזה לא היה יכול להתקיים אלמלא קיימו את הזכרים, ולכך זכו לבתי כהונה ולוויה.

ותרד בת פרעה" (ב, ה)

התורה אינה מזכירה את שמה של בת פרעה, ואילו בדברי הימים א' (ד, יח) מוזכר שמה: "בתיה". חכמינו אמרו, כי השם "בתיה" ניתן לה רק אחר כך,

לע"נ

הרה"צ פנחס בן ר' בנימין ביווש
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

ליקוטים נפלאים

פרשת שמות

"ושאלה אשה משכנתה ומגרת ביתה כלי כסף וכלי זהב ושמלות ושמלתם על בניכם ועל בנותיכם" (ג, כב)

הנה יש לדקדק את המילים 'ונצלתם את מצרים' שנכתבו אחר 'ושמתם על בניכם ועל בנותיכם', והרי ניצול המצרים נעשה כבר בשעה ששאלו את הכלים עוד קודם ששמו על הבנים, והיה לו להכתב קודם 'ונצלתם את מצרים' ואח"כ 'ושמתם על בניכם ועל בנותיכם'.

גם העירו רבים, מה הענין שציוה הקב"ה לשים על הבנים ועל הבנות דייקא, ומדוע לא יעשו עם הרכוש ככל אשר יחפצון. אלא יש לפרש את דברי הכתוב, שציוה הקב"ה להם שקודם תשאל אשה משכנתה הישראלית בגדי כסף וזהב, ורק אח"כ ישאלו מן המצרים. שהרי אינו דומה אדם ההולך יחף כעני ובגדיו קרועים, שאין חפצים אנשים להשאיל לו את בגדיהם, משום שאם יאבדו או יתקלקלו לא יהיה לו מאין לשלם, כאדם עשיר ההולך בבגדי כבוד, שמשאילים לו האנשים את כליהם בנפש חפצה.

ע"כ ציוה הקב"ה קודם כל, שתשאל אשה משכנתה הישראלית ומגרת ביתה, וישימו את הבגדים על הבנים והבנות, באופן שיראו כל בני ישראל כעשירים, ורק אח"כ ילכו אל המצרים לשאול מהם 'ונצלתם את מצרים'. ובזה יתיישבו כל הקושיות הנ"ל. (הגר"א)

"וראך ושמח בלבך" (ד, יד)

מבואר במדרש שאילו אהרן היה יודע שהתורה תעיד עליו וראך ושמח בלבך היה יוצא בתופים ובמחולות. והקשה הגאון ר' מרדכי צוקרמן למה א"כ אהרן לא יצא במחולות אם כך היה ראוי לעשות? ותיירץ דאהרן ודאי שמח שמחה גדולה כשראה שמושה עלה לגדולה אך לא ידע האם שמחתו אמיתית בכל לבו או שמא יש מעט מן המעט של קנאה ולכן לא רצה להראות כלפי חוץ מה שאולי לא אמיתי בלב אך אם היה יודע שהתורה תעיד עליו כך ז"א שהשמחה היא אמיתית היה יוצא בתופים ובמחולות.

"ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה" (ה, כז)

ח"ו שאדון הנביאים משה עבד ה' ידבר סרה נגד ה'. אלא הענין בזה הוא: שמושה נתן בזה דוגמא של טענה לרש"ע כביכול בשביל כל המליצי יושר. וזהו: "ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך לעם הזה" - כל השנאה נגדנו נובעת מזה שבאתי אל פרעה לדבר בשמך, שאנו מקדשים את שמך ואנו מדברים בשם תורתך הקדושה, בגללך רבונו של עולם שונאים אותנו ואנו סובלים, עליך הורגנו כל היום, ולכן עליך להצילנו מיד שונאינו. (קדושת לוי)

וכך נאמר אצל יונה במעי הדגה 'ויתפלל יונה אל ה' אלקיו ממעי הדגה, ויאמר קראתי מצרה לי אל ה' ויענני', כלומר, מכיון שקראתי מצרה, לכן 'ויענני'.

ומוסיף רבינו הקדוש, שהתפילה הגיעה בעצמה ישירות להקדוש ברוך הוא, שלא כמו תמיד, שהמלאכים הם המביאים לפניו יתברך את התפילות.

ובזה מפרש רבינו הקדוש באופן נוסף את המילים 'מן העבודה' שהצעות באו אליו ישירות בלי הפסק מן העבודה, ישירות, ללא שיעבור ויובא דרך המלאכים.

ובהמשך מפרש רבינו הקדוש את הפסוק 'ועתה הנה צעקת בני ישראל באה אלי' (ג, כט), וזה לשונו: לצד שיש הדרגות בתפילות המוגשות לפני הנעתר, יש מהם שמביאין אותם משרתי עליון ומגישים אותם לפניו יתברך, ויש מהם שהם מעולים שיש בהם כח שאין צריכין אמצעי להגיעם לפני הבורא אלא הם מעצמם ניגשים לפניו, לזה אמר 'באה אלי' פירוש, בלא אמצעי.

"המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קודש" הוא (ג, ה)

"אל תאמר לכשאפנה אשנה" - אמרו חז"ל, כי האדם חושב בנפשו לכשירחיב לו ה' את גבולו ויוטב מצבו, אז יעסוק בתורה ובמצוות. אבל לא כן עכשיו כשהוא בצרה ומצוקה.

לזה אמר הכתוב "כי המקום אשר אתה עומד עליו" היינו באותו מצב ובאותה שעה - קודש הוא. דאפשר שרצון ד' הוא דוקא העבודה מאותה שעה הדחוקה וכבר ארז"ל במ"ר שה"ש פ"ה הלומד תורה בצער נוטל אלף בשכרו, שלא בצער נופל סאתים. ולפום צערא אגרא אמרו ז"ל.

(חפץ חיים עה"ת)

"ואמר לי מה שמו מה אומר אליהם" (ג, יג)

מושה רבינו היה עניו מכל אדם. כששלחו הקב"ה למצרים האמין שהוא הפחות שבפחותים שבעם, והסימן - אין הוא יודע אפילו את שמו של הקב"ה, בעוד כל ישראל יודעים. טען וחשש שמא "ואמרו לי מה שמו", יבקשו לבחון אותי "מה אומר אליהם?" ומה אענה להם, הרי לא אדע... (אמרי אמת)

"ועתה נלכה דרך שלשת ימים במדבר" (ג, יח)

האור החיים הק' שואל: מדוע ציווה ה' את עם ישראל לגנוב את דעת פרעה ולומר שהולכים רק לשלשה ימים? ושישאלו את כליהם? והוא מתרץ: מידה כנגד מידה, כשם שפרעה בא אל עם ישראל בפרך = פה רך ורק אח"כ באה עליהם הרעה (פרך אמיתי) אף כאן ציווה ה' שתהיה מידה כנגד מידה שעם ישראל יפנו תחילה למצרים בפה רך ורק לאחר מכן תבוא עליהם שלמות הרעה.

סיפורים נפלאים פרשת שמות

חדשה... בעל הבית קבלו במאור פנים... כעבור חצי שעה העניין חזר על עצמו, ובעל הבית רוחו התחילה לקצור, נשמתו החלה להעלות את קצה מהתופעה ששמה, אבל אין לו מה לעשות, הסכם זה הסכם...

לאחר תקופה, זלמן התחיל להגיע באמצע הלילה והעיר את בעל הבית משנתו לא אחת... כשהתופעה חזרה על עצמה מדי יום, החליט בעל הבית מחוסר ברירה לתת לזלמן מפתח, שיכנס ויצא לבד, וכך לא יצטרך להתעורר משנתו... זלמן החל לראות אור בקצה המנהרה, הנה כבר יש לו מפתח, הוא כבר שותף...

לאחר זמן הוא נכנס, תלה שקית ונעלם... לאט לאט חשו בני הבית בצחנה. ריח נוראי. הריח הלך והתגבר והם גילו את מקור הריח - השקית של זלמן... הם פתחו ולא האמינו למראה עיניהם, ולריח אפם... בשר נבילה נח לו בשקית...

טרם התאוששו מהטראומה והנה זלמן מופיע, והפעם בידו שקית גדולה יותר, התחלתי לסחור בנבילות, נימק. כעת אני רוצה לתלות "סחורה"

חדשה... בעל הבית כמוהו התנגד, והעני לא התבלבל ונופף בחוזה שבידו... שטח המסמר מושכר לי, זכותי לעשות בו ככל העולה על רוחי ועל אפי, "על אפך ועל חמתך..."

בעל הבית נדהם, הרבה מה לעשות אין לו... תוך זמן קצר בעל הבית ובני ביתו עזבו את הווילה, עד שיגמר החוזה עם זלמן...

בדיוק לרגע זה חיכה זלמן - הוא בעל הבית! יש לו ווילה פרטית, בשליטתו, ואין איש יכול לפצות פיו...

כך מתנהג היצר הרע! הוא

רוצה להיות בעל הבית. איך הוא משיג את מטרתו? הוא מבקש דבר אחד - תן לי לתקוע מסמר! וכך לאט לאט הוא כובש אותנו...

"ותרא את התיבה בתוך הסוף ותשלח את אמתה ותקחה" (ב, ה)

את התוצאות הברוכות של פעולת הצלה, ניתן להסביר בדרך משל לבתיה בת פרעה שמשתה את משה מהיאור, בשעה שעשתה זאת היא עדיין לא ידעה מה עתיד ילד זה להיות. היא כמוהו לא ידעה שילד זה עתיד להושיע את

"וכאשר יענו אותו בן ירבה וכן יפרץ" (א, יב)

לכאורה, הרי מדובר על מה שהיה במצרים, ומן הראוי היה לכתוב בלשון עבר: "וכאשר עינו... בן פרצו"?

ר' מאיר שפירא, מייסד ישיבת חכמי לובלין ו"דף היומי", נשאל פעם ע"י פולני מדוע אוכלים יהודים ביצה קשה בליל הסדר בפסח? הוא השיבו: שבניגוד לכל מאכל, שכל שמבשלים אותו יותר, נעשה רך יותר, הרי הביצה, ככל שמבשלים אותה יותר, נעשית דוקא קשה יותר. זה מה שמרומז בפסוק זה, שגם להבא, שכלל האויבים ילחצו וירדפו יהודים, הם יתרבו ויפרצו. בשל כך אנו אוכלים ביצה קשה בליל הסדר. (הפרשה לדורותיה)

"ויעבדו מצרים את בני ישראל בפרך" (א, יג)

קודם התחיל בפה רך, ואח"כ כבר לא היתה להם ברירה.

כדי לחדד את הרעיון מובא משל נפלא: זלמן, אדם עני ורש, נתן

את עיניו באחת הווילות

היפות השוכנות בחופי

קיסריה. הוא ידע

שהסיכויים שהווילה

תהיה שלו שואפים אל

פחות מאפס... אבל הוא

רצה, כל כך רצה...

וכשאדם מאוד רוצה,

מוחו עובד "שעות

נוספות"... לקח קצת זמן

עד שהבזיק רעיון במוחו.

הוא דפק בדלת הווילה

וביקש לשוחח עם בעל

הבית. לאחר כמה מילות

נימוס פתח זלמן את פיו

ואמר: תשמע, אני אדם

עני כפי שאתה רואה, אין

לי בית, אני צריך רק מקום

לתלות שקית של חפציי

האישיים המועטים... חשבתי להציע לך עסקה הוגנת, תן לי

רשות לתקוע מסמר ליד דלת הכניסה של הבית, כך אוכל לתלות

את חפציי, ובתמורה אתן לך דמי שכירות חודשיים בסך שלש

מאות שקלים... בעל הבית חשב ולבסוף הסכים, נשמע

משתלם...

זלמן לא הסתפק בהסכמה בעל פה, הוא רצה חוזה כתוב

ומוסכם. ואכן הם פנו לעורך דין וערכו חוזה ברור ללא אפשרויות

חרטה - רשות לתלות שקית ליד דלת הכניסה תמורת שלש

מאות שקלים לחודש, נו, מזל

וברכה...

זלמן בא היישר מחתימת החוזה

ותלה שקית... כעבור שעה חזר,

דפק בדלת וביקש לקחת את

השקית הקודמת ולתלות

"ואנכי תולעת ולא איש" (תהלים כב, ז)

הרה"צ ר' אשר פריינד אמר: למה לא תרצה להגיע להכרה שאתה הבריאה הכי מאוסה בעולם? הרי דוד המלך אמר **'ואנכי תולעת ולא איש חרפת אדם ובזוי עם'**, בשבילו היה מתאים להודות על האמת ורק לנו לא מתאים?

הרה"ק בעל ה'**אמרי יוסף'** מספינקא היה אומר כל יום בברכות והודאות, שהיום זה יום מיוחד כזה, שאפילו בריה שפלה כמוהו, יכולה גם להתקרב לקדושה.

(נקודות של אור - ספינקא)

לעי"נ

הרה"צ **בנוח בן ר' בנימין ביווש**
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

סיפורים נפלאים פרשת שמות

ופירש רש"י: 'דתן ואבירם הם שהותירו את המן'. וכי זו העוולה הגדולה ביותר שלהם, והרי בכל עוולה ציבורית הם היו מעורבים, במן, במחלוקת קרח, שני עברים נצים, הבאשתם את ריחן, מדוע רש"י מצביע רק על הותרת המן? אלא התירוץ הוא: בכל מה שהתרחש עם דתן ואבירם, היה אפשר להיותם, ולהביט בעין טובה, לסנגר עליהם ולהבין - שהמניע למעשיהם הרעים, הוא דאגה לכלל ישראל. למשל כאשר הלשינו על משה שהרג את המצרי, אולי הם חששו מנקמה על רצח המצרי, וכן על זה הדרך, אבל בשעה שאמר להם משה 'לא תותירו ממנו עד בקר', והם הותירו, מה דאגה לעם ישראל יש כאן? אלא מה? סתם עסק פרטי של קריאת תגר על משה להפך את דבריו. מכאן נתגלה למפרע על הכל, שרשעים היו מימיהם כלשון חז"ל, ואין דאגת ישראל מעניינת אותם כלל, וזה למדנו מהותרת המן.

"מי אנכי כי אלך" (ג, יא)

רבי עזריאל, רבה של לובלין, המכונה 'ראש הברזל', מתנגד לחסידות היה, פנה פעם להאדמו"ר רבי יעקב יצחק, ה'חווה מלובלין' וקנטרו בדברים, תורת עדיפה מתורתו, מה טעם נוהרים אנשים אליו ולא אלי, השיבו החווה בענוונותו, ומה אעשה, הם באים נגד רצוני. אמר לו רבי עזריאל, עצתי שביזמא דפגרא יעלה על הבמה ויספר לחסידים שאין בו כלום, לא תורה ולא חכמה, ישמעו החסידים ויחדלו מלבוא. עשה החווה כדבריו, נתעוררו החסידים מדבריו של החווה, המלאים ענוה אמיתית, והם החלו לנהור ללובלין הרבה יותר מאשר עד אז. כאשר פגש רבי עזריאל את החווה שנית, שח לו החווה את כל המאורע. נענה רבי עזריאל, עצתי היא, שביזמא דפגרא שוב יעלה על הבמה ויכריז שהוא למדן ואדם גדול, יוכחו החסידים לדעת שגם ענוה אין בו ויחדלו מלנסוע אליו. השיב לו החווה, זאת לא אוכל להכריז, אמנם חכם אינני. למדן אינני. אבל גם שקרן אינני. (בשפתי צדיקים)

"כי כבד פה וכבד לשון אנכי" (ד, י)

על טענה זו ענה לו ה' למשה: "אהרון אחיך הוא יהיה לך לפה". מדוע לא ביקש משה מה' שירפא אותו? אלא משה רבנו לא רצה לשכוח את הנס הגדול שנעשה לו בילדותו, עת שעמד לפני פרעה והוריד לו את הכתר, כדי לבחון את כוונתו, הניחו לפני משה זהב וגחלים לראות מה יבחר (=וע"ז זה ידעו כוונתו) ביקש משה ליטול זהב, בא מלאך ודחפו לגחלים. אחז בגחלת והכניס ידו לפיו ומאז הפך לכבד פה וכבד לשון. ממש רבינו צריך ללמוד שנס שנעשה לאדם צריך לעשות לו זכר ואסור לשכחו לעולם.

א גוט שבת

ישראל ולתת להם את התורה, אך בכל זאת היא משתה אותו מן המים. מה מאושרת היתה לו ידעה זאת מיד. כמה שמחה היתה בלבה וכמה מסירות נפש היתה לה עבור משה, אם היתה יודעת שהוא יהיה אדון הנביאים ועליו יאמר על ידי ה', 'בכל ביתי נאמן הוא' (במדבר יב, ז). הנמשל, הסביר רבי מאיר שפירא, ראש ישיבת חכמי לובלין, לתומכי הישיבה: כך הם פני הדברים גם כיום כאשר מישור נדרש לתרום עבור ישיבה. כמה כסף היה אדם זה נותן לו ידע שבכספו הוא מחזיק בחור ישיבה, שמאוחר יותר יצמח ממנו גדול כמו החפץ חיים למשל, או גאון אחר שיפאר את העולם, אין ספק שהיה תורם סכום גדול בשמחה ובמסירות נפש, שהרי באמצעות תרומתו הוא תורם תרומה גדולה לעם ישראל לדורי דורות. (דברי מאיר)

"וירא בסבלותם" (ב, יא)

רבי אליהו חיים מייזל פסע בין בתי העיר לודז' היהודית, כשהוא עוסק באיסוף כסף לעניי לודז' שיוכלו לחמם את ביתם הקר בחורף הפולני. משהגיע הרב לביתו של גביר גדול הרחוק מחיי תורה ומצוות, נקש בדלת והמתין שהגביר יפתח, הגביר עמד בפתח בחלוק בית קליל והזמין את הרב להיכנס לסלון שם בוערת האח ואז ישמע את דבריו. אך רבי אליהו חיים אמר לו: טרם שאכנס רצוני שתקשיב לדברי. עניי רבים מצויים בעירנו, לרובם אין אפשרות להביא טרף לביתם. כאן החל הרב להפליג בתיאורי עניות מוזעזעים על הקור השורר בביתם, ילדיהם שחלו מהקור, ועוד רבים מדקדוקי העניות שלהם. כל הזמן הזה עמד הגביר בפתח כשהוא רועד מקור, שיניו נוקשות והוא מאזין מפאת הכבוד. לבסוף החליט להפסיק את הרב וביקש בתחנונים: "למען ה'", יכנס הרב לסלון ושם אשמע את סוף דבריו". הרב ניאות ונכנס פנימה, אך במקום להמשיך במשאו הארוך הגיע לתכלית דבריו וביקש כסף לצדקה. הגביר חתם על המחאה מכובדת ביותר, הרבה מכפי שציפה הרב לקבל, ואז שאל: "יאמר לי הרב, מדוע לא יכולנו לדבר ליד התנור בניחותא וביישוב הדעת?" שאל אותו רבי אליהו חיים מייזל: תאמר לי בכנות, לו הייתי נכנס ומבקש כסף בלי להתמהמה, הייתי מקבל כזה סכום גדול ונכבד? "לא", השיב הגביר. "ובכן, זה מה שרציתי לפעול, שתרגיש על בשרך את הקור השורר בביתם של הדלים ורק אז תתאמץ לעזור להם", סיים הרב.

"וירא בסבלותם" (ב, יא)

מהו וירא? שהיה רואה ובוכה בסבלותם ואומר: חבל לי עליכם, מי יתן מותי תחתכם, שאין לך קשה ממלאכת הטיט, והיה נותן כתפו ומסייע לכל אחד ואחד מהם, לכך כתיב "וירא בסבלותם". (שמות רבה)

"ויצא ביום השני והנה שני אנשים עברים

נצים" (ב, יג)

{ אז נדברו }

פרשת שמות תש"פ | עלון מספר: 449 | לסדר: "בני בכורי ישראל"

להצטרפות לרשימת התפוצה

במייל,

להערות והארות:

a8447168@gmail.com

להשתתפות בהוצאות

הגליון:

בבנק:

חשבון 53957

בנק דיסקונט

סניף 106

באשראי:

"נדרים פלוס"

"קהילות"

בטלפון:

(מענה ממוחשב)

0799-654321

תודה מראש!!!

**כל שותפות
שלכם מחזקת את
ידינו...**

מה ההבדל בין גלות מצרים לבין השואה??

אחת הטעויות שלנו בסיפור יציאת מצרים זה שכשאנחנו מדמיינים ומתארים את עם ישראל במצרים... אנחנו מדמיינים אותם עבדים עצובים ומדוכדכים... וההגדות של פסח בכלל... מכניסות אותנו לטראומות עם כל מיני ציורי זוועה של אנשים שפופים וזבי דם... **ותדע לך שזה לא נכון!!!** מי שחושב שעם ישראל במצרים היו עצובים ומדוכדכים ומוכים... הוא מפסיד את כל הההנקה!!! הוא הופך את גלות מצרים לאסון בסגנון של השואה... וזה לא נכון!!! גלות מצרים זה לא שואה!!! **זה משהו אחר לגמרי!! סוג אחר לגמרי!!! שונה לגמרי!!**

יש הבדל מהותי בין השואה לבין גלות מצרים... **אתה יודע מה ההבדל??**

בשואה האנשים היו מאוד מאוד עצובים ומדוכאים עד דכדוכה של נפש... אבל במצרים?? למרבה האבסוד עם ישראל לא היו בהכרח עצובים... (לפעמים אמנם כן... מסתמא כשהתחילה העבודת פרך והשרי מיסים... כל זמן שעם ישראל עדיין לא התרגלו לגזירות החדשות אז בודאי שהיה צער גדול... גם כשהיו מקרים יוצאי דופן כמו כשמת מלך מצרים והוא היה שוחט ילדי ישראל אז כן כתוב ויאנחו... ויצעקו... וגם בסוף בסוף... כשפתאום נוצרה הסלמה ותבן לא ניתן לעבדך ולבנים אומרים לנו עשו... כאן כבר כן היה מצב של כאוס ש"הנה עבדך מוכים" אבל ביום יום... במשך שמונים שנות עבדות מצרים זה לא היה ככה...) אדרבה... עבד אמיתי ברמ"ח ובשם"ה הוא בדרך כלל לא עצוב... באופן יחסי עם ישראל היו דווקא מרוצים מהמצב שלהם... בטח יותר מרוצים מהתקופה של דור המדבר!!!

המשפטים האלו נשמעים מאוד מאוד מוזרים... נכון??

זה נשמע לך בדיוק ההיפך מההיגיון הנורמלי והמקובל??

אני מסכים איתך שהמשפטים האלו הם רעידת אדמה בשבילך!! אז לצורך העניין אני אתן לך קצת רקע... **אני טיפ** **טיפה אמיחש לך איך עובד ראש של עבד... ואז תנסה להיכנס לראש:** אל תשכח שלעם ישראל היה קישואים במצרים!! אבל לא רק קישואים... היה עוד משהו... היה גם... גם אבטיחים!! ולא סתם אבטיחים... אבטיחים כאלו גדולים... שכל אחד קיבל פלח אחד שלם אחת לכמה ימים... ולפעמים לפעמים... כשהם היו מאוד חרוצים... אז הם גם היו מקבלים בצלים!!! אתה יודע מה זה בצלים?? אתה יודע איזה טעים זה... חחבל לך על הזמן... ואל תשכח שזה עוד חוץ מהקישואים וחוץ מהאבטיחים... תחשוב: בארוחה אחת יש לך גם קישואים... גם אבטיחים וגם בצלים... **זה פשוט גן עדן עלי אדמות!!!** ו... ו... ואל תשאל... יום אחד הוד מלכותו פרעה החליט ברוב טובו לתת לנו דגים!!! כן כן... דגים אמיתיים... לא תאמין... כמו שפעם תמיד היינו מריחים במסעדת דגים מרחוק והיינו מתגרים. אבל הפעם אנחנו בעצמנו קבלנו... ואתה בטח חושב שזה עלה לנו הון תועפות?? לא!! תתפלא לשמוע שלא... זה היה בחינם!! חיים אין כסף!!! איזה אושר... איזה שמחה... תחשוב מה שזה... פעם הייתי צריך לעבוד יום שלם בפרך בשביל לקבל אבטיח... והיום אני מקבל חתיכת דג שלימה ועוד בחינם... ומי?? מי פרגן לנו את זה?? פרעה!!! אין עעעעליו... ואל תשאל... יום אחד בהיר ללא הודעה מוקדמת... פתאום עשו לנו הנחה ושחררו אותנו מהעבודה חצי שעה לפני השקיעה! אתה קולט? תמיד אנחנו עובדים בפרך עד רבינו תם... ועכשיו פרעה החליט לפרגן לנו יום אחד ושחרר אותנו מוקדם... לא בשקיעה... אלא עוד חצי שעה לפני השקיעה... אין!!! אין על פרעה... אנחנו משוגעים עליו. איזה מלך של חסד... אנו מביטיחים לך פרעה שתמיד נשמור לך נאמנות. גם אם מיישור יפתה אותנו לצאת ממצרים... אנו לא נבגוד!! תמיד נזכור את החסד שהרעפת עלינו...

הנה!!! אתה שומע את התיאור הזה?? **הנה לך תיאור איך עובד ראש של עבד!!** עבד אמיתי ברמ"ח ושם"ה הוא חי בתוך כזו קופסה מצומצמת של ראש קטן... שאין לו שום ציפיות... רמת החיים שלו נמצאת בכזה שפל שאף פעם לא תצליח לעשות אותו מאוכזב ועצוב... כי אין לו לאן לרדת... לא נותר לו אלא רק להיות מאושר ומופתע ומבסוט מהכיוון החיובי... מאושר על כל קמצוץ הכי קטן של הטבה בתנאים המינימליים שלו... **זה התיאור היותר מדויק והיותר נכון איך עם ישראל נראו במצרים!!** לא!! זה לא כמו בהגדות של פסח!!! בהגדות של פסח יש ציורים של פרצוף עצוב ומעונה ומושפל... לא!!! עבד לא נראה ככה!!! עבד לא נראה עצוב!!! עבד הוא אף פעם לא מרגיש מושפל... אתה יודע מי נראה עצוב ומושפל?? יהודי בשואה!!! לשואה הגיעו יהודים מכובדים שעד לפני כמה חודשים הם היו אנשים אמידים ומסודרים ויושבים ברומי של עולם... ומשם המצב הדרדר תוך תקופה לא כ"כ ארוכה... עד שהובילו אותם למחנות השמדה של החיה הנאצית... לכן השואה הייתה כ"כ עצובה ומרירית ונוראה!! **לעומת זאת עבדות זה סוג אחר!!** עבדות זה משהו מצד אחד הרבה פחות עצוב ומרירי... **אבל הרבה יותר עמוק!!!** עבדות זה משהו כפייתי באופן מובנה...

המשך בעמוד 2 בגיליון זה...

יהודי!!! תתעורר... אתה בן מלך!!! נכון... יש לנו ראש קטן... כל אחד מאיתנו תקוע עם הקישואים שלו... אבל אתה בנו בכורו של אבא שבשמים והוא צריך אותך!!! הוא רוצה ממך שיקה אוהבת של בן... ואת זה רק אתה יכול לתת לו ואף אחד אחר לא... לתת לו אותך!!! לקבל אותו! להמליך אותו עליך... ולהכיר בו כאבא וכמלך... אנחנו יכולים להבין את זה... אנחנו הוכחנו במצרים שאנחנו מסוגלים וגם כיום אנחנו מסוגלים... בשביל זה יש לנו את ימי השבוע"ם... שובו!!! שובו בנים שובב"ם... כן בני היקר... אתה ילד שובב... אבל למרות שאתה ראש קטן... יש לך משהו גדול בפנים... **ואתה מסוגל לגדול!** ולשוב... שובו בנים שובב"ם

לקוח חדש!!!! נשמה חדשה!!!

לפני כמה שנים נפתחה ליד הבית שלי איזה חנות של פלאפונים (כשרים...) ואיך שזה נראה... דווקא מאוד הולך לו... החנות כל הזמן מלאה... כל הזמן אנשים נכנסים... אף פעם לא יצא לי לראות אותו עומד שם משועמם... תמיד אנשים עומדי ומחכים בתור. בקיצור: חנות מצליחה.

יום אחד הגיע תורי להיכנס אצלו... הפלאפון שקניתי אצלו לפני חצי שנה קיבל מים ולא שומעים טוב... ונכנסתי אצלו ומצאתי את עצמי עומד שם עם עוד כמה אנשים... וכל הזמן נכנסים עוד אנשים ואני עומד שם ומחכה לתור שלי... היה לי הרבה זמן לעמוד שם... (כידוע: היום פלאפון שמתקלקל זה כמו רכב... חצי יום אתה מבלה במוסך...) ואז שמתי לב למשהו מעניין... **כולם!!! כמעט כל מי שנכנס... אף אחד כמעט לא בא לקנות פלאפון... כל מי שהגיע זה כבר אחד שפעם קנה כאן פלאפון... רק הוא התקלקל ועכשיו הוא מגיע לתקן אותו... לרוב האנשים כמובן יש עדיין אחריות והתיקון זה שירות בחינם... בקיצור: עמדתי שם שעותיים ועברו שם הרבה אנשים ואף אחד כמעט לא הוציא כסף... כולם רק באו לתקן... לקבל שירות ו... ובחינם!!! (כן... לפעמים היה שם חמישים שקל פה... מאה שקל שם... אבל לא משהו רציני...) **אמרתי לו: תקשיב... אני בהלם...** עד היום הייתי בטוח שאתה מיליונר... כ"כ הרבה אנשים נכנסים אצלך... אבל עכשיו אני רואה שאף אחד לא בא באמת לקנות... כולם באים **רק לתקן**... להתלונן... אם ככה... אז מאיפה אתה בכל זאת מתפרנס??? אם אתה כל היום נותן שירות לאנשים שכבר קנו פעם... **אז ממה אתה כן מרוויח?****

עודני מדבר איתו... עודני עומד לו על הראש יחד עם עוד כמה אנשים נוספים... עודנו מברג לזה... מנקה לזה... מנתק לזה... והנה נכנס עוד אחד לחנות... אבל הוא לשם שינוי רצה לקנות פלאפון **חדש...** ואז ככה באלגנטיות... המוכר פתאום עזב את כולנו... הזיז את כולנו לצד ופנה אליו בשיא האדיבות... כן... מה אני יכול לעזור? איזה פלאפון אתה רוצה??? כזה או כזה??? תוך חמש דקות הבן אדם החליט איזה פלאפון הוא קונה... שילם ארבע מאות שקל... **ותוך כדי!!! המוכר קורץ לי...** נו... שאלת ממני אני מרוויח??? אז הנה... **הוא!!! האיש הזה!!! עליו אני עושה את היום שלי...** החנות הזו ריווחית רק בזכות השתים שלוש לקוחות **חדש** **הם הכסף הגדול שלי!!!!** כל החנות הזו עומדת על אותם כמה לקוחות חדשים שמגיעים מידי יום...

ואז הוא הסביר לי: מה אתה חושב... אני עושה כל שבוע פרסומת רצינית בידיעון של השכונה... אני משלם הרבה כסף על פרסום שיש לי את השירות הכי טוב והמחירים הכי זולים וכו'... **מה אתה חושב... אל מי אני פונה בפרסומות האלו??? אל** **הלקוחות הישנים שלי?** מה פתאום!! הלקוחות הישנים שלי יודעים טוב מאוד את הכתובת שלי... הם לא צריכים פרסומת... אבל הלקוחות **החדשים??** התושב **החדש...** האורח **החדש** שרוצה

לקנות פלאפון **חדש...** והוא פתוח לכל כיוון... הוא פותח את הידיעון ומחפש איפה יש חנות סלולר... **כאן מתחיל המאבק האמיתי!!!!** כעת יש ארבעה חנויות סלולר שכל אחת רוצה לקחת את הלקוחות **החדשים** אליה... ואז אני עושה פרסומת מפוצצת בעמוד הראשון של הידיעון... ואילו החנות השניה עושה אמנם בעמוד האמצעי אבל על שני עמודים וכו' וכו'... **כל המלחמה היא על הלקוח החדש!!!!** הלקוח שעכשיו משפסף את העיניים ומחפש איפה לקנות ופתוח להצעות... אבל הלקוח הישן?? אתה שכבר קנית אצלי פלאפון... ואנחנו כבר מכירים... והתרגלת לשירות שלי... (ובפרט אם גם יש לך אחריות אצלי...) עליך אני לא צריך להשקיע בפרסומת... כי אתה יודע יותר מידי טוב את הכתובת שלי... עד כאן נאום ידידי מהחנות הסלולר...

כעת נחזור אלינו: כלפי מה הדברים אמורים???

בחור יקר... אתה שבור ורצוץ... למה היצר הרע עזב את כל הבחורים בישיבה והוא מתעסק רק איתך??? אתה שואל אותי: מה היצר הרע נפל עליי??? למה יש לי חברים שהיצר הרע אף פעם לא הציע להם להיות חוטאים גמורים ואילו אלי הוא לא מתבייש להגיע על כל הקופה??? למה??? במה אני "מיוחס" אצלו יותר משאר החברים שלי??

התשובה היא: בחור יקר: אתה נשמה חדשה!!!! שמעת פעם על מושג ששמו נשמה חדשה??? כן... בתורת הנסתר יש מושג שקוראים לו **נשמה חדשה!!!** האר"י הקדוש בשער הגלגולים מתייחס הרבה למושג של נשמה **חדשה...** נשמה חדשה במילים אחרות זה **לקוח חדש!!!** הנשמה הזו כעת יצאה לדך... והיא כעת פתוחה לכל כיוון... ברגע שלקוח חדש מחפש את עצמו ורוצה לקנות פלאפון והוא רק לא יודע איפה...

עליו כולם מתנפלים!!! דווקא עליו! כי הוא הכסף הגדול!!!

הוא הלקוח הפוטנציאלי... המוכר מחנות הסלולר יש לו מאות לקוחות... אבל הם לקוחות ישנים... יש להם כבר פלאפון... ביום יום הם לא יגיעו לקנות אצלו פלאפון חדש... הם רק יבואו לתקן פה ושם... ומהם הוא לא יכול להתקדם הלאה... אין לו ברירה... הוא חייב לפנות ללקוחות **חדשים...** שמהם מגיע הכסף הגדול!!! הם הריווח העיקרי!!!

אז זהו! שאתה... אתה נשמה חדשה!!! אתה כעת ירדת לעולם... ולכן כולם מתנפלים עליך... היצר הרע חייב אותך כקליינט שלו...

אבל!!! לא פחות ממנו... והרבה יותר ממנו... אבא שבשמים רוצה אותך אצלו... הסיבה שאתה מרגיש כ"כ קרוע כ"כ... כי... אתה **לקוח חדש!!!** ולכן כל אחד מושך אותך עם כל הכח לכיוון שלו...

תבין: רוב הנשמות כיום הם נשמות ישנות... מדובר בנשמות שכבר היו כאן בעולם הזה והתמקמו... כמובן שפעם!!! פעם הם גם היו נשמות חדשות... פעם חבר שלך גם היה נשמה חדשה... כן... חבר שלך שהיום היצר הרע רק מפריע לו להגיע בזמן לסדר...

הרי בגלגולים הקודמים... חבר שלך גם היה נשמה חדשה ואז היצר הרע הלך גם איתו על כל הקופה!!! וחבר שלך כבר עשה את העבודה אז... הוא כבר אז בחר להיות עבד ה'... אבל הוא לא גמר!!! הוא לא סיים את העבודה... ולכן הוא חזר כאן לעולם הזה **לתיקונים!!!** הוא צריך כעת להשלים חלקי תורה מסוימים שהוא לא השלים או להשתלם בבין אדם לחבירו וכו' וכו'... (הוא כמובן יכול להרוס... הוא יכול לקלקל הרבה יותר ממה שהוא מתקן... הכל פתוח...) היצר הרע לא מבזבז יותר מידי פרסומת על קליינטים ישנים... היצר הרע לא מנסה לקחת חרדי נורמלי שמצביע משולבה למפלגת יהדות התורה ולנסות לשכנע אותו להצביע פתאום ליכוד... מה הקשר??? למה שזה יקרה??? הוא יודע שהמצביעים הנצחיים של יהדות התורה בחיים לא יערכו לליכוד... **אז על מי הוא משקיע??? על לקוחות חדשים!!!** על עולים חדשים... על אנשים לא ברורים שעדיין לא התמקמו במדינה... ולכן!!!! לכן כל המפלגות מפעילות את כל התותחים רק לכיוון שלך!!!! כן... לגוש הימין יש שתי מיליון מצביעים... וגם לשמאל יש מיליון וחצי מצביעים... אבל עדיין את עיקר הקמפיין על מי מפעילים?? על איזה שש מנדטים בודדים שהם פתוחים לכל מקום... **והם הם הלשון מאזניים!!!** הם אלו שיכריעו את הגוש... ולכן כל העליהם מופנה דווקא עליהם...

כן... זה נשמע מוזר... אתה לומד בישיבה שיש בה מאות בחורים עמלי תורה... אתה מסתובב בין אלפי תלמידי חכמים יראים ושלימים... שיש להם לכאורה נתונים הרבה יותר טובים ממך... הם הרבה יותר עובדי ה' ממך... הרבה יותר מתמידים ותלמידי חכמים ממך... ובכל זאת אתה מרגיש מכולם היצר הרע מתנפל דווקא עליך... מה הוא רוצה ממך??

נו... מה התשובה??? גם לליכוד יש יותר ממיליון מצביעים... אז למה את עיקר הקמפיין הוא משקיע דווקא באיזה ארבע מנדטים מתנדנדים??

כי... כי... כי הם הלקוחות **החדשים** שלנו!!!! לליכוד לא מספיק שלושים ושתים מנדטים בשביל לנצח... הוא חייב בסה"כ עוד!!!! עוד ארבע מנדטים!!!! והארבע מנדטים האלו הם קריטיים... עליהם יכול דבר... ואותם צריך לגייס **מבחוץ!!!** זה לקוחות חדשים!!! מה הפלא שכולם מתנפלים דווקא עליהם??? אז הנה... זה המקום שלך...

אתה נשמה חדשה!! אתה אמנם יושב בבית המדרש עם מאות תלמידי חכמים שעל פניו הם יותר ממך... ואתה צודק... יתכן שהם באמת יותר ממך... אבל הם נשמות ישנות... הם כבר שותפים טבעיים של קודשא בריך הוא ושכנתיה... אל תדאג... היצר הרע לא טומן ידו בצלחת... הוא מערים עליהם מספיק קשיים... יש לו הרבה עבודה גם איתם... אבל להפעיל מולם קמפיין כדי להוציא אותם לגמרי מהבית מדרש...?? הוא אפילו לא מנסה... אבל אתה??? אתה נשמה חדשה!!! אתה הלשון מאזניים של יחוד קודשא בריך הוא ושכנתיה!!!! כולם רוצים אותך אצלם... לכן האר"י הקדוש אומר שלנשמה חדשה יש קשיים מיוחדים שאין לנשמות ישנות... בטח... מפעילים עליה את כל

אם אני כ"כ חשוב... אז תן לי יצר הרע... תן לי להחליט לבד למי אני מוכר את עצמי... (קו!!!!!! בפוליטיקה זה תמיד ככה עובד... אם ראש הממשלה מתרפס לאיזה מפלגה קטנה ומנסה לקנות אותם... דווקא זה גורם להם להקשיח עמדות ולענות לו... כן... ראש הממשלה... אם אנחנו כ"כ חשובים... אז תן לנו לקבל את ההחלטה למי אנחנו נותנים את המנדט... ככה זה בכל דבר!!!! והכי בעבודת ה'...)

אם יש לך כ"כ הרבה קשיים... אם היצר הרע מערים עליך כ"כ הרבה ניסיונות ולא מתיימש מלפחות אותך ולגרום אותך לדברים הכי גרועים... **זו אידיקנציה!!!** יש פה אבחון מדעי שזועק ממנו עד כמה אתה יקר לאבא שבשמים... רק מה??? אתה מצפה שגם הקב"ה יתחיל למשוך מהצד השני ויתחנן לפניך שתלך אחריו כמו שהיצר הרע מושך???

לא!!! לא מאחל לך!!! אל תתן לקב"ה להגיע למצב הזה!!! אל תתן לאבא שבשמים "לגנוב" לך את המשפטים... אל תתן לקב"ה "לגנוב" לך את הביטוי האישי... **תקדים אותנו!!! תדבר במקומו!!!** אל תחכה שהוא יגיד את זה ממקומך... אם הוא מכבד אותך שתגיד את זה מעצמך אז קפוץ על זה... כן כן... **כי לך תכרע כל בוך-** ביום המיתה... **תשבע כל לשון-** לפני הלידה... לפני הלידה ואחרי המוות כולם כבר יודעים את האמת ומכריזים בקול ניחר שהם שייכים לאבא שבשמים... **אבל כעת!!! ביניהם!!!** בין יום הלידה ליום המוות יש תקופת ביניים... תקופת החיים!!!! שבה הקב"ה נותן לך את הבמה... מכבד אותך ונותן לך את המקרפון... בבקשה... תתבטא!!! אני נותן לך את ההזדמנות להפגין נאמנות בשבילי... הכל פתוח לך כיוון ואתה עומד מול היצר הרע שמושך עם כל הכח לכיוון שלו... והקב"ה לא מתערב... מי כמון באלמים ה'... הוא מכבד אותך!!! נותן לך בחירה חופשית להמליך אותו!!! לבטא את הנאמנות שלך אליו! **קפוץ על ההזדמנות!!!** תפגין נאמנות לאבא שבשמים!!!! ותקנה את עולמך... סו"ס בשביל מה אנחנו פה אם לא בשביל לתת לקב"ה כתר מלוכה... לעמוד מול חלל ריק שכביכול מלוכה ה' עדיין לא התגלתה בו... ושם!!! שם כתר יתנו לך ה' אלוהינו!!!! איפה זה??? בקבוצי מטה... מטה מטה... איפה שיחוד ה' עדיין כביכול לא הגיע... ואתה הוא זה שיכול ליחד את הקב"ה שם!!!!

כאן המקום להבהיר: במאמר הזה כביכול הוצגה תמונה שהלקוח החדש והנשמה החדשה היא הכסף הגדול... אבל הנשמה הישנה שיושב בבית מדרש ולומד... אין ממנו הרבה ריווח... אני סומך עליך שאתה מבין שזה לא ככה!!! כי אין לקוח לגמרי ישן... מי שהנשמה שלו ירדה לעולם זה כבר אומר שיש שטחים ריקים ומכובדים שצריכים להתמלאות... בקיצור: הדוגמא היא לא לגמרי נכונה... חוץ מזה שמירת הקיים היא עבודה קשה לכשעצמה... עיין ערך המפלגות שנאבקות על הקולות הטבעיים שלהם... בקיצור: אני סומך על הנשמה הישנה שלא תרצה להחליף עם הנשמה החדשה. (עוד ידובר על זה אי"ה עוד כמה שבועות)

וזו הסיבה שיש לך קשיים יותר מכל אחד אחר... כולם מתנפלים דווקא עליך... שתי הגושים מסתערים עליך ודווקא עליך!!! לכן היצר הרע דוגר עליך כ"כ חזק... אוהו... אבל גם קודשא בריך הוא רוצה אותך ועוד יותר מהיצר הרע... **דא עקא!!!!** **שאת זה אתה פחות רואה...**

נו... למה באמת??? אם היצר הרע כ"כ הרבה משקיע בשביל למשוך אותי אליו? אז למה אבא שבשמים לא משקיע קמפיין נגדי... בשביל לאזן את ההסלמה... ולמשוך אותי בחזרה אליו? למה זה חד צדדי??

מה התשובה??? בשביל זה אנחנו פה!!! אל תשכח... אנחנו נמצאים בעולם של הסתרה!!! אכן אתה קל מסתתר!!! והתפקיד שלנו זה לגלות את הקב"ה... ממילא אל תצפה שהקב"ה יציץ עליך מהעננים ויגלה לך כמה אתה יקר לו... כי ברגע שהוא יעשה את זה הפסדנו את הכל... הפסדנו את סיבת הבריאה... ממילא החכמה והפקחות שנדרשת ממך זה לגלות כמה אתה חשוב אצל אבא שבשמים... אבל לזהות את זה ממקום אבחוני!!! לזהות את זה מהדלת האחורית... להוציא את הסוד הזה מהמחבא... **והדרך הכי קלה!!! והרמז הכי גס!!! אין לקלוט עד כמה אתה חשוב לאבא שבשמים...** זה דרך היצר הרע בכבודו ובעצמו!!!! אם היצר הרע כ"כ מוכן להשקיע בך... והוא כ"כ הרבה מנסה להוציא אותך החוצה מהנאמנות לקב"ה... סימן שאתה מאוד מאוד חשוב ויקר בשמים!!! ולכן דווקא!!! דווקא כשהוא מערים עליך כ"כ הרבה קשיים כעת בתחילת הדרך... הקשיים האלו רק אמורים לתת לך יותר מוטיבציה להאמין איזה פוטנציאל יש לך להפגין נאמנות לקב"ה...

רוצה לשמוע סיפור מצחיק??? כשהייתי ילד נשארתי עם משקעים חמורים מהרופאי שיניים... לכן יום אחד נתתי להם גט כריתות... לא רוצה יותר לראות רופא שיניים... והנה... כצפוי... לאחר עשר שנים של הזנחה חזרתי על ארבע... ונכנסתי אצל איזה רופא שיניים אחד סתם אנונימי... הוא ביקש שאני אפתח את הפה... רק פתחתי את הפה והוא לא יכל להתאפק... נפלטה מפיו כזו קריאת התפעלות!!! אאווה אאווה...

נבהלתי... מה קרה??? הוא ענה לי בחיוך ובכנות:

תבין... **רק על הפה שלך לבד אני כבר יכול לגמור את החדש!!!**

יש לציין שלמרות שהתפעלתי מהכנות שלו... בכל זאת משום מה פתאום הסתייגתי ועזבתי את הרופא שיניים הזה וחיפשתי לכבד מישהו אחר שיגמור עלי את החדש... **תנחש למה??? כי ברגע שאותו רופא הסביר לי עד כמה השיניים שלי מיוחסות... עד כדי כך שהוא לא יכול להתאפק מלראות כזה פה פוטנציאלי!!!! אז... אז תן לי... תן לי לבדוק את הנושא קצת יותר ביסודיות!!! תן לי לחפש רופא שיניים קצת יותר מקצועי ורציני שאם יש פה כ"כ הרבה מה לעשות... שזה יהיה שווה... **הבנת??? אם היצר הרע עושה עליך כזה אמבושט וכ"כ משקיע בך... זה רק נותן לך אמת מידה להבין כמה אתה כסף גדול אצלו... ואם ככה!!!!****

הקמפיין... מכוונים לעברה את כל התותחים... אז בטח שקשה לה יותר...

האר"י הקדוש אומר: שדוד מלכא משיחא היה נשמה חדשה!!!! ולכן היו לו ניסיונות הרבה יותר קשים משאר קדושי עליון אחרים... **תחשוב:** יושב לו תלמיד חכם בבית מדרש ולומד תורה כל היום... ופתאום הוא לומד במדרש שלדוד המלך וליהודה וליוסף היו ניסיונות בקדושה... הוא חושב לעצמו... מה הסיפור??? מה היה להם כ"כ קשה??? גם לי יש ניסיונות מידי פעם... ובסיידר... אף פעם לא יצאתי מהכלים... אז מה התורה כ"כ מתפעלת מההתמודדות שלהם??? **מה התשובה??? ידידי היקר:** הליכוד היה רוצה שככולם יבחרו למפלגה שלו!!!! גם אתה!!! עקרונית הליכוד היה מאוד שמח אם שלושה מנדטים מיהדות התורה יערכו אליו... זה יהיה מאוד נחמד מצידנו... אבל היות והוא לא חולם שזה באמת יקרה לכן בקמפיין שלו הוא פונה גם אליך... אבל לא ישיר אליך!!! הקמפיין שלו לא מכוון ישר לתוך הלב שלך!!! לא שווה לו להפעיל את התותחים ישירות אליך... **אבל יש כאלו שהם כן פונה ישר אליהם!** והוא מפעיל את כל כושר הרטוריקה והדיקו איך לקלוע ישר לתוך הלב שלהם... ונראה אותך במקום הזה מתגבר... נראה אותך עומד כמטרה לחץ... כשכל התותחים מכוונים ישירות לנקודת הלב שלך... נראה אותך ממשיך לדבר ככה באדישות??? **זו הנקודה!!! אתה נשמה חדשה...** היצר הרע ממקד אותך!!! הוא צריך דווקא אותך... ברור שהוא גם היה רוצה את החברותא שלך הקדוש והטהור הזה... אבל הוא לא באמת בונה עלי... אז הוא מסתפק בזה שהוא מקשה עליו את החיים בעבודת ה' ופוסל לו קולות ועושה לו שיבושים במערכת (העיטול) אבל עליך הוא בונה שתהיה איש שלו... אתה הכסף הגדול שלו!!!! אתה הלקוח החדש שיכול להכריע את כל העולם לכל כיוון... אתה הלשון מאזניים...

אתה כ"כ חשוב!!!! ולכן אתה גם כ"כ קרוע... **אתה הוא הטלית שכולם אווזים בה... כל אחד מושך בך וצועק: כולה שלי!!!!!!**

ואתה עומד בתווך... היצר הרע צועק **כולה שלי...** ואבא שבשמים גם אומר **כולה שלי...** ואתה קרוע באמצע ואם לא יקרה פה משהו אז יהיה פה רח"ל יחלוקו... (אישיות כפולה כפי שכולנו מכירים) אבל אתה הוא הטלית שיכולה בכל רגע נתון להסתער כמו אריה שכול ולהכריז בשאגה אני שייך לאבי שבשמים!!!! היצר הרע לפעמים אווז בך בכל הכח וצועק: **אני מצאתיה!!!** אבל באותה גס אבא שבשמים היה רוצה לטעון: ומצאתי את לבבו של מוטלה שלי נאמן לפני... **ואתה תכריע!!!!**

אתה הוא זה שיכול להפגין נאמנות לקב"ה... ולהצביע: אני שייך לרבש"ע!!! הוא מצא אותי!!! אני ממציא את עצמי נאמן לפניו!!! כולי שלו!!! בלי יחלוקו... כולי כולי שלו!!!

זה השיבר האדיר שעליו יושבת נשמה חדשה!!

"למען לא נבוש..." מושגים בסיסיים בהלכה.

קריאת מודעות בשבת...

בכניסה לבית הכנסת יש כידוע לוח מודעות!!!! בפרט בתקופה האחרונה שיש עידן חדש של עיתוני קיר מעניינים שאנשים עוצרים לידם וקוראים בהם בימות החול... דא עקא!!!! שמרוב שהתרגלנו לזה לא לפעמים גם בשבת אנחנו נעצרים מול הלוח המודעות.

וכאן צריך לדעת שיש מודעות שאסור מדינא לקרא אותם בשבת!!! בא ננסה בקצרה להגיד מה מותר ומה אסור...

בא נתחיל מהדבר הכי פחות חמור... הכתבות בעצמם!!!! זה עוד הדבר הכי קל... לכאורה זה כמו כתבה רגילה בעיתון ש... שיש יהודים שמקילים לעצמם לקרא בעיתון בשבת כפי שמבואר ברמ"א... אבל המשנה ברורה מביא שיש הרבה אחרונים שחולקים ואוסרים... (עיין רמ"א סי' ש"ז סעיף ט"ז ובמ"ב סקס"ד) אבל את זה בא נשאיר פתוח... סו"ס זה כבר תלוי איפה הבן אדם אוהו... וזה עוד הכי פחות בעיה מדינא...

אבל הפרסומות של צידי הכתבות האלו??? אסור מדינא לקרות!!! אסור מדין שטרי הדיוטות!!! לעומת זאת בקשת תרומות לצדקה ולבית הכנסת... לבתיבת ספר תורה... אבות ובנים וכדו'?? **מותר!!!** לקרא מודעת אבל?? **מותר!!!** לוח אירועים של חתונות ושלום זכר ובר מצווה? **מותר!!!** מודעה של ברכות לראש מושביר לרודף צדקה וחסד על פעילי הרבים למען הקהילה??? אהמ... מותר איכשהו... למה רק איכשהו??? כי... כי בינינו... מאוד תלוי מה יש בשולי המודעה... כי כידוע... הרבה פעמים מודעה כזו היא קידום מכירות... ובשולי המודעה כתוב אנו תמיד לשרותך לתיאום ניתן לפנות למשרדנו או ב... לכן צריך מראש לרחרח מה הולך להיות אופי המודעה... ואולי יהיה מותר לקרא את המודעה הזו "לשם שמים" רק עד השורה הזו ולא עד בכלל!!!! (נו נו... סו"ס הרי לא לזה התכין המשרד... הוא הרי התכין נטו לפרסומות... אז מי אתה שתיה יותר מוצלח מאיש השיווק של...??)

להסתכל במחירון של הספרים של בלוי... **אסור בשבת!!!**

להביט בפרסומות של דרשו להצטרף ללומדי הדף היומי... **מותר!!!**

בקיצור: העקרון הוא מאוד פשוט: כל דבר שהוא פרסומות שיש לה מטרת מסחר אסור לקרא בשבת, ואילו כל מודעה שהיא דבר מצוה מותר... **וכמובן שיש את השטח האפור המאוד הרחב שזה משהו כאמצע בזה.** ניקח לדוגמא... בגיליון זה בשבוע זה בעמוד הראשון כתוב מודעה שניתן לקנות את הספר "וימאן", האם מותר לקרא שורות אלו בשבת??? **תלוי!!!! במי זה תלוי???**

זה תלוי במי?? תלוי אם אני עושה את זה לצרכי מסחר... נו... מה באמת??? אז ככה: אם הייתי עושה את זה לצרכי מסחר הייתי מוכר את זה ב-40 שקל ולא ב-15... (הייתי גם אולי מוסיף קצת קומיקס וזה היה עף)... אז ברור שאין כוונתי לצרכי מסחר... אבל!! מצד שני: להגיד לך שאני לא אהיה שמח אם יש פער קטן של ריווח בין ההוצאות להכנסות... ברור שאני אשמח מאוד!!!! להגיד לך שזה קורה??? ברוב הפעמים לא... בדרך כלל אני מאוד שמח שאני לא יוצא בגרעון... וזה המון... אבל ברור שאני גם אשמח להרוויח... נו... יצאת ממני??? האם זה נקרא שהספר הזה הוא לצרכי מסחר או לא?? לא לגמרי ברור...

אז תחשוב שברוב הדברים בעולם זה ככה... בכל בשורה טובה לשוחרר התורה וכדו' יש אחווים מסוימים לשם שמים ויש גם את שיקולי הריווח וזה לא עבירה... (כן... ננסה לנו בראש שזה כן עבירה אבל לא... ואכמ"ל...) ומאוד קשה להכריע מה בגדר מסחר ואסור לקרא בשבת ומה לא... למה שאני אכריע?? תתמודד!!!! אגב: הנושא לא מוצה... אולי בהזדמנות אחרת... מה שבטוח... זה נושא... תפתח אותו... סימן ש"ז בשו"ע.

הסידור קידושין שנעשה בשלט רחוק... הרחק הרחק מעיני החתן והכלה...

ישיבת פומבדיתא... בוקר אחד באמצע העמדת הגירסא... יוחנן האשתאולי מקבל מברק מהבית... "בתך בגרה בא ואשיאנה..." בקיצור: תחזור הבייתה!!!! כן... הוא כבר לומד כאן למעלה משנה... והגיע הזמן לחתן את הבת... יוחנן התחיל בהתארגנות לקראת החזרה לארץ ישראל... לבנתיים הוא תלה מודעה בכניסה לבית המדרש: בעוד שבוע ימים אני עולה לארץ ישראל!!! מי שצריך משהו יכול לבא בין הסדרים...

ואז התחילה קבלת קהל... אנשים הגיעו בזה אחר זה... והעמיסו על יוחנן רשימה של שליחויות חשובות...

יוחנן כעת עושה את דרכו מפומבדיתא לארץ ישראל... רכוב על חמור... לבו מפרפר... ידי רועדות... איזה שליח מצוה אני!!!! אני מרגיש חיל ורעדה כאילו אני מחזיק מיליון דולר בכיס... כן... זה לא פשוט... הטילו עלי כאלו שליחויות תורניות חמורות!!!! הרבה יותר מלחיצות מסכסם כסף אגדי...

כן... בכיס השמאלי של החליפה יש מעטפה קטנה ותמימה!!!! אבל זה גט שבעל אחד סוף סוף הסכים לשלוח לארץ ישראל... הסבירו לי שזו בשורה גדולה... מדובר בבעל שרצה לצער את אשתו וכל הזמן מערים קשיים וסו"ס הצליחו לשכנע אותו לתת... וגם עכשיו הוא כל הזמן הוא מסרב את שליחת הגט ועושה כל מיני תנאים מטופשים... אבל תכל'ס... יש לתנאים האלו חלות מדאורייתא!!! וכעת סו"ס הצלחנו לשחרר ממנו את הגט... אבל הוא מתנה שזה יסמר לה תוך שלושים יום ובטבריה!!! דווקא בטבריה... אז נכון שאני גר בכלל באשתאול שבגבול בין נחלת יהודה לדרן... אבל מה לא עושים בשביל עגונה אומללה שמייחלת לגט... הזהירו אותי באלף אזהרות שלא אתעכב בדרך... כי זה מה שקרה פעם שעברה... (הבעל היתנה תוך שבועיים והבן אדם קיבל שפעת והתעכב בדרך... אבל הפעם הוא אמר חודש ואנחנו נעתייר שבזכות המצוה יש לך דרך צלחה) בקיצור: יש פה פג תוקף!!! אחרי שלושים יום פג תוקף הגט!!! עכ"פ: אני לא יכול לחלום בדרך... גם אם תכננתי לקפוץ לישיבת סורא ולהתעדכן מה המחלוקות האחרונות שבין רב ושמואל... אבל אני מחזיק פה מסמך מידי כאוב שאי אפשר לחגוג איתו... עד כאן מה שיש לי בכיס השמאלי... אבל חכה... לא הכל שלילי...

בכיס הימני שלי יש עוד משהו... והפעם זה כבר משהו שמח!!! ובכן: יש בישיבת פומבדיתא שני אמוראים קדושים שלומדים חברותא בקדושה ובטהרה כבר כמה שנים... כמובן ששניהם מגיעים מארץ ישראל (דלכון אמרי דלהון היא עיין סוכה מד. ברש"י ותוס' שם) ואחד מהם קיבל מברק מהבית... כן... כמו שאני קבלתי כך גם הוא... אבל ההבדל הוא שאצלי הבת **בבר** התבגרה וצריך להשיאה ולכן אני מוכרח לחזור הבייתה... אבל אצלו הסיפור שונה... לפני שבועיים הוא קיבל מברק מפתיע ומרגש מאשתו... **מלחן:** לבעלי התלמיד חכם... הגיע הזמן לחתן את בנו חיים שהגיע בשעט"מ לגיל 17... אבל!! התפללתי לה' שלא אצטרך להפסיק אותך מלימוד התורה וה' שמע תפילתי... ולפני שבוע הייתה בת מצוה לבתו של החברותא שלך... וכמובן שבאתי להגיד מזל טוב לשותפה הקרובה שלי באהבת תורה ובהמתנה המשותפת לבעלינו שלומדים תורה מרחוק. ובאותו מעמד שמתי עין על בת המצוה והתרשמתי עמוקות מאהבת תורה העצומה שלה שכמובן היא קיבלה את זה מינקות... ואני טרם אכלה לדבר על לבי והנה נגישה אלי הסבתא ולקחה אותי ואת שותפתי לתורה לחדר ושם הציעה לנו את מיכל בת השתיים עשרה לבנו חיים... ההצעה הזו הייתה בשבילנו התרגשות עזה... דמעות נשפכו שם כמים... מצידנו זה היה סוג של סגירת מעגל ונתינה של עוד תעצומות וכח כדי להמשיך להמתין לכם מרחוק... לא רק בתור נשות החברותא המשותפת אלא גם בתור מחותנות... הגשתי את ההצעה לבנו חיים... והוא הסכים מידי!!! ומעתה: והיות ומיכל היא כעת רק נערה ועדיין לא בוגרת... א"כ נכון לחצי שנה הקרובה אביה מקבל קידושה ולא היא... לכן בנו חיים הלך לראש ישיבה שלו ר' אמי שהיה מסדר קידושין... והוא באמת סידר לו וכתב יחד איתו את שטר הקידושין... והנה צרפתי את שטר הקידושין... מצורף למכתב זה... ומעתה: האישור הסופי והמכה בפטיש מוגש כעת לפניכם!!!! אם שניכם... אתה והחברותא מתרצים ושמים ומעוניינים בשידוך... לא נותר לך אלא להגיש את השטר בידי של החברותא וברגע שהוא מקבל את השטר בתו מיכל מקודשת ונאסרת על כל העולם לבנו חיים!!!! ולא נותר לי אלא לשלוח אותו לישיבת פומבדיתא לעוד שנת עסק התורה עד הכניסה לחופה... החותמת בברכת ספק מזל טוב... אמא, באהבת התורה... (ג.ב. נא לעדכן אותנו בהתפתחות העניינים לטוב ולמוטב...) המברק הגיע לישיבת פומבדיתא וגרם לסערת רגשות... החברותא הותיקה ישבו אחד עם השני בכובד ראש וסגרו את הפינות... ואז!!!! בשעות אחרי הצהריים... נפתח שולחן לחיים... וכולם התאספו למעמד הקידושין... עמדו שם החברותא ר' יונתן ור' יאשיה... ר' יונתן מסר לר' יאשיה שטר וכולם הכריזו מזל טוב!!! מקודשת מקודשת מקודשת... כן... ברגעים אלו בתו של ר' יאשיה נהייתה אשת איש מדאורייתא... אבל היא בעצמה עדיין לא יודעת את זה בבירור... לכן מחפשים בדחיפות מישהו נאמן שנוסע לארץ ישראל כדי שיביא את בשורת הקול ששון וקול שמחה לחתן ולכלה... אז הנה!! בחרו ביי!!

ואני כעת רכוב על החמור ועושה את דרכי מבבל לארץ ישראל... והידיים שלי מלאות במסמכים חשובים!!!!

כן... למרבה האבסורד אני מחזיק כעת בכיס השמאלי גט כריתות מאוד טעון עם המון כאב שצריך להגיע לטבריה... ובאותה מידה בכיס הימני אני מחזיק הרשאה של שטר קידושין??? שצריך להגיע לחתן ולכלה שבעמק חפר ולבשר להם שהם אכן מאורסים!!!! עד כאן תכולת הכיס הימני והכיס השמאלי שלי...

אבל חכה... זה לא נגמר בזה... יש לי עוד כמה שליחויות מגוונות שנתבקשתי בדרכי לארץ ישראל...

אחד מהאמוראים נישא אלי ואמר לי שהוא כבר שנתיים וחצי לומד כאן ועדיין לא חזר הבייתה... והיות ויש לו שדה תבואה באזור לא אפרים שעוד מעט חולפים עליה כבר שלוש שנים תמימות שהוא לא דרך בה... והיות ושטר המכירה של השדה נאבד לו אז מחובות ההשתדלות לבדוק שלא הגיע מישהו והחזיק בה... כי אם הם הוא החזיק בה שלוש שנים היו חזקה ואין כבר אפשרות לבא ולמחות!!! אז כשהגעתי לארץ ישראל... יום אחד טענתי את החמור ויצאתי במיוחד לדרך לא כ"כ קצרה!!!! כן... לעשות חסד עם ידידי האמורא... כדי להשקית את לבו שיוכל להמשיך לעמול בתורה... אל דאגה... גם אני לא בטלתי תורה כי כל כי כל הדרך גרסתי ושננתי את פרק חזקת הבתים שיתכן שאזדקק לו בשעות הקרובות... ואז הגעתי לשדה ולתדהמתי אכן גיליתי שמישהו באמת התחל בה!!!! הלכתי בשקט וברתי אצל השכנים ביסודיות מי זה המחזיק וכמה זמן הוא פה... ואת אשר יגורתי קרה... הם אמרו לי שהוא פה כבר קרוב לשנתיים וחצי... הצטערתי צער רב!!! יש לי פה אמורא שעמל בתורה בביגיעה במשך שנתיים תמימים... ועכשיו בשביל לקיים דין מחאה על השדה הזו... הוא יצטרך לבטל מתורתו ולבא במיוחד לארץ ישראל!! רק בשביל דין מחאה??? לא כואב הלב??? החלטתי שאני מתאמץ עוד קצת... התחלתי לברר שתי ועבר אצל כל בעלי השדות הסמוכות... מה... מי... מחתי? ואז אחד מהם שלף לי בדרך אגב ששנה שעברה המחזיק הוביר את השדה משיקולים בוטניים... הופה!!!! קפצתי כמוצא שלל רב... מה... מה אמרת? הוא הוביר את השדה??? מצוין... אז אין פה רצף של שלוש שנים... וידידי יכול להמשיך ללמוד בשקט לפחות עוד שנתיים... אבל מה אתה חושב??? לא סיימתי... יש עוד רשימה ארוכה של בקשות מגוונות שנתבקשתי לעשות בא"י... אולי שבוע הבא... מה שבטוח הפעם זה לא הלכה בקרוב ממש למעשה!! אלא יותר עניין המחשה של מושגים תורניים שפחות מוכרים לנו...

תנחש מהו המושג הכי נדוש ביהדות???

נו... מה אתה אומר?? מהו באמת המושג הכי נדוש ביהדות???

א מ ו נ ה ! ! ! ! הרי מה זה אמונה?? אמונה זה לא פחות ולא יותר להאמין בה... הוי... באמת... מה אתה מדבר איתי על אמונה?? אתה חושב שאני חילוני...?? חילוני לא מאמין בה... יש לו שאלות באמונה... לכן צריך לדבר איתו אמונה... אבל לעמוד מול בני תורה ולדבר איתם על אמונה... זה כמעט הוצאת שם רע... זה להעליל עליהם שעד הרגע היין שלהם היה יין נסך... בקיצור: אמונה זה הדבר הכי בסיסי ביהדות וממילא הוא גם הכי נדוש... **ובכל זאת!!! ולמרות זאת!!! ועל אף זאת!!!** למרבה ההפתעה והאבסורד והייתי אומר אפילו התסכול...

כל אחד מאיתנו... ברגעים של חולשה פתאום מוצא את עצמו **חסר אמונה!!!** פתאום מגיע איזה רגע של התמודדות... רגע של פחד וחוסר אונים וכמובן מי שמאמין לא אמור להרגיש ככה... ואנחנו כן נבהלים פתאום ומפחדים ונכנסים לפאניקה ולוקחים את החיים לידיים שלנו כאילו הכל מתחיל ונגמר אצלנו... איך אחד אמר לי?? סיימתי את הש"ס... אבל עדיין לא התחלתי לעבוד על אמונה... כן... הדבר הנדוש הזה והכ"כ מובן מאליו הזה ששמו אמונה!!! כל זמן שזה בגדר תיאוריה זה מובן מאליו ומיותר לדבר על זה... אבל כשמגיע רגע האמת אתה פתאום מגלה ש... ש... שאני אשטיקל חילוני... **כן... יהודי שלא מאמין הוא כזה חילוני כזה... בלי כיפה כזה...** לפעמים אני מתעצבן על עצמי... למה אני כזה מאוכזב וכועס...? הרי הכל בגזירת עליון... ואז אני מאיים על עצמי ואומר לעצמי: אם אני לא נרגע ברגע זה... אני מוריד לי הכיפה... כן... אם אין לי אמונה אז אני חילוני... את מי אני מרמה בדיוק... **אבל תכל'ס... צריך לנתח את התופעה הזו אחת ולתמיד:**

מה באמת הפשט בזה?? הרי אני לא חילוני... ואני כן מאמין... ואני מאמין באמונה שלימה במציאות ה' ובהשגחה פרטית... ואני מוכן למסור על זה נפש כל יום בק"ש... (אמנם אני לא משקיע בזה מידי הרבה... כי אם הייתי משקיע בזה יותר... אז זה כן היה מתבטא ביום יום בשלוות נפש הבוטח...) אז למה תכל'ס... כשמגיע איזה רגע של היסח הדעת... איזה התמודדות הכי קטנה במרוץ החיים... פתאום כחלום יעוף... כל האמונה שלי נעלמת **כאילו מעולם לא הנחתי כיפה על הראש???** מה פשר הכנפיים האלו שיש לאמונה... שמצד אחד היא כ"כ ברורה לנו... ומאידך: ככל שהיא ברורה לנו... ככה היא פתאום מתעופפת כלא הייתה... ואתה מוצא את עצמך בודד ומפחד ללא אמונה כלל???

והעניין הוא כך:

רק בתור דוגמא: עכשיו בחורף... אם רוצים בבית מים חמים... צריך להדליק את הבویلר!!! כמה זמן? חצי שעה... שעה... וזהו!!! מעכשיו יש כבר מים חמים... כעת אפשר כבר לכבות את הבویلר... **אבל!!! כל זה רק בתנאי שאף אחד לא משתמש במים תוך כדי...** אם המים עמדו כעת בדוד כמות שהם... מספיק להם חצי שעה שהבویلר דוגר עליהם בשביל שהם יתחממו לגמרי... **אבל!!!** אם תוך כדי שהפעלת את הבویلר מישוהו משתמש במים תוך כדי... אז אתה אף פעם לא יכול לכבות את הבویلר... לא רק שאי אפשר לכבות את הבویلר... אלא צריך הרבה תפילות שהמים בכלל יתחממו... במקרה הטוב המים יהיו אולי פושרים... ולמה?? כי ברגע משישוהו משתמש במים... אז על כל ליטר מים שסו"ס מתחממים מהבویلר... מגיעים מים קרים חדשים שצריך שוב לחמם אותם... ממילא הבویلר אף פעם לא גומר לחמם את המים... הלוואי והוא יעמוד בקצב של השימוש... וכידוע לא... הוא לא עומד בזה!!! אם מישוהו משתמש במים... הבویلר ע"פ רוב לא יכול לחמם את המים... נכון?

על אותו משקל: מחשבה של אמונה זה בויולר!!! אם אתה שוכב במיטה וחושב על אמונה... וחושב וחושב וממשיך לחשוב אמונה... משהו פה באמת מתחיל להתחמם... ואם תמשיך לשכב במיטה עוד כמה ימים וכל הזמן תחשוב רק אמונה... הבویلר של האמונה ירתיח אותך באמונה חושית ואתה תגיע למדרגות גבוהות באמונה... זה בדיוק מה שקרה לבחורי ישיבת נובהרדוק!!! הם היו מתנתקים מהעולם החיצון... לא מתעסקים בשום חובת השתדלות... ומפעילים את הבویلר של אמונה בלי להזרים מים קרים... מה הפלא שהם היו מגיעים לפסגות באמונה חושית?? ש... ש... שהיום כל גדולי עולם מודים פה אחד שאנחנו לא אווזים שם ואין לנו רשות להתנהג ע"פ אמונה חושית!!! למה???

כי אתה בן אדם מן הישוב... ואתה חושב מחשבת אמונה... ואחרי חמש דקות אתה צריך להיפגש עם העולם... עם החיים... וכל מפגש הכי קטן עם העולם שלנו זה נוגד אמונה!!! כל הליכה למכולת... או זהירות מגפרור בוער מפגישה אותך עם מציאות שכביכול נוגדת אמונה!!!

סליחה... בא לא נגיד שהמציאות שלנו סותרת את האמונה... אבל היא כמו מים קרים וחמים... מים קרים זה סתירה לבויולר?? לא!!! אבל מים קרים צריכים כל הזמן בויולר שירתיח אותם... אותו דבר כאן כל תנועה הכי קטנה שאני צריך לעשות בשביל החיים שלי... אם זה להתלבש טוב בחורף... ואם זה ללכת למכולת... ואם זה לקחת איתי ארנק... כל פעולה פשוטה כזו... מה טמון בה?? שגם אני פה בתמונה!!! יש פה מים קרים שאומרים כביכול שגם אני פה... וצריך כל פעם לחמם אותם מחדש באמונה... לא... הכל בגזירת עליון... כן... אני לובש צעיף כדי לא להתקרר אבל הכל בגזירת עליון... כן... אני לוקח ויטמין סי אבל הכל בגזירת עליון... יש פה כל הזמן מים קרים שנכנסים שצריך כל הזמן בויולר של אמונה שיעבוד ללא הפסקה... וכולי האי ואולי... שהמים האלו לא יהיו קפואים... אלא לכה"פ פושרים... הבנת???

זו הסיבה שכמה שנדבר אמונה... וכמה שנשנן אמונה... האמונה תמיד תתקרר ותמיד נצטרך שוב להפעיל את הבויולר... כי המציאות של החיים שלנו כל היום מכניסה עוד מים קרים... שלא נותנים לבויולר לחמם אותנו... כי כל מפגש הכי קטן עם העולם שלנו... זה מפגש מקרר **אמונה!!! שצריך להפעיל בויולר של אמונה כנגדו!!!** ולכן אנחנו אף פעם לא נעמוד בקצב... **אף פעם לא יהיה מיותר** לדבר על אמונה... כי החיים חזקים מהכל... ואנחנו לא יכולים לחיות כמו תלמידי נובהרדוק... אנחנו כן צריכים להיות מעורבים בחיי העולם... רצונו יתברך שנחיה כאן בעולם... שנמודד כל הזמן מול המים הקרים אלו ונחמם אותם...

אגב: יש את החידוש של ר' נחמן מברסלב שאמונה גם יכולה לשמש לפעמים כחובת השתדלות... ומותר אחת לכמה זמן להיכנס ל"פסק זמן" בחובת השתדלות... למה?? כי

עכשיו אני רוצה להרתיח את הבויולר של האמונה... ולכן אני לא מכניס מים קרים!!! עכשיו חובת ההשתדלות שלי מתבטאת בדרך אמונה בחרתי... עכשיו אני מחמם את בויולר עד הסוף ולא נותן למים קרים להיכנס... חד פעמי מותר ואכמ"ל

---**בא ננתח את זה קצת יותר לעומק: לדוגמא:**

תאונות דרכים זה הקטל מספר אחד בעולם!!! לכל הדעות!!!

זאת אומרת: עקרונות... בן אדם נורמלי היה אמור לפתח במשך החיים חרדה אמיתית מוצדקת מכלי רכב... כי לפי כמות התאונות דרכים שיש... הרי כלי רכב הוא מסוכן הרבה יותר מלהתגורר כעת בתל רומדה בחברון... **לכל הדעות ולכל השיטות!!!** נו... אז למה אנחנו בכלל בכלל לא מפחדים מרכבים?? למה אפילו בן אדם שעבר תאונת דרכים בעצמו... ממשיך לנסוע ברכב בלי לחשוב פעמיים?? **אני אסביר לך למה:** כי ברגע שיש חלילה תאונת דרכים... מה קורה באותו רגע?? פסק!!! זאת אומרת: ליד הרכב המעוף אתה רואה עוד **המון המון רכבים לא מעוקים...** גם האמבולנס שמגיע... מה זה?? **רכבו!!!** גם המכבי אש שמגיע לחלץ את האנשים מהרכב המעוף... מה זה המכבי אש?? רכבו!!! והמטרה שבאה לחקור את נסיבות התאונה היא **גם רכב...** ואם אתה רוצה לברוח מזירת התאונה... איך אתה בורח מפה?? נכנס **לרכב** שיקח אותך מפה... זאת אומרת: ליד כל רכב שכן עשה תאונה!! יש סביבו אינספור רכבים שממשיכים לחלוף לידו והם לא עשו תאונה!!! כך שכמה שהרכב יהיה קטלני... עדיין הכלי הזה ששמו רכב אף פעם לא יצר לנו בזכרון בתור קטלני!!! כי על כל רכב אחד קטלני!!! יש רבבות רכבים לא קטלניים!!!

זה בדיוק הקושי באמונה!!! אמונה זה מצד אחד התפיסה הכי בסיסית בחיים של יהודי!!! כל יהודי מאמין באמונה שלימה בקב"ה וזה ברור לו כשמש!!! **דא עקא שכמה שזה ברור לך...** סו"ס אתה נמצא בעולם שכל המציאות שלו כלפי חוץ מנוגדת לאמונה!!! ממילא החיים תמיד יהיו יותר חזקים מהאמונה שלך... היסטואציות הכי פשוטות בחיים שלנו כלפי חוץ הם נוגדות אמונה!!! כי אם באמת הקב"ה לבדו עשה ועושה... אז למה צריך ללכת למכולת?? שהאוכל יגיע אלי... ולמה צריך ליהרר בכביש?? הרי הכל בגזירת עליון וכו' וכו'... רק מה?? זה גופא מה שנדרש ממני!!! לחיות בעולם שכל כולו מקרר באמונה!!! ובכל זאת נדרש ממני להפעיל עליו בויולר של אמונה!!! ממילא זה כמו ברכב... כמה שהרכב הוא קטלני!!! עדיין היות ויש עוד אינספור רכבים לא קטלניים... וס גוברים על אותו רכב קטלני!!! אותו דבר כאן... אמונה זו מחשבה אמיתית שכל אחד מאיתנו חי אותה!!! אבל החיים תמיד יהיו חזקים מהכל... ועל כל מחשבה של אמונה אחת... יש לך מאה פעולות בחיים שצריך לעשות והם מנוגדות לאמונה!!!

ממילא אף פעם לא גומרים לדבר על אמונה!!!

אגב: זה הסוד של החוכרות הנפלאות של הגה"צ ר' אלימלך בידרמן שליט"א... שהנושא העיקרי שלו זה אמונה ואמונה ואמונה... וזה אף פעם לא נגמר ואף פעם לא משעמם... כי כמו שלחם אף פעם לא נהיה נדוש... כי הרעב מקרר והבטן תובעת את שלה... ככה אמונה!!! אנחנו חיים בעולם שבאופן מובנה שטף החיים הוא מקרר באמונה... ואם אתה לא מחמם את הבויולר ומחדש אותו כל פעם מחדש... תוך ימים ספורים אתה נהיה קפוא לגמרי ושוכח לגמרי מה זה אמונה...

בפתח המאמר שאלתי איך יכול להיות שהאמונה פתאום בורחת לי בין האצבעות... ופתאום אני מוצא את עצמי מפחד כאילו אין אמונה?? **איך אני**

פתאום נהיה חילוני בלי כיפה?? מה התשובה??

לא!!! זה לא חילוני!!! אתה יודע למה?? כי גם כל בוקר... ברגע שאני מתעורר מהשינה... אתה יודע מה אני ברגע זה?? קרקפתא דלא מנח תפילין!!! יהודי צריך להניח תפילין כל יום... נכון?? וזהו? אתה הבוקר עדיין לא הנחתי תפילין... נו... אז לכאורה אני חילוני?? כי גם החילוני וגם אני לא הנחנו תפילין... **נו... אז למה אני לא חילוני??** כי הלו... תרגע... השניה התעוררתי... אני מתארגן עוד רגע אני מניח תפילין... אז מה ועדיין לא הנחתי תפילין... בשביל זה **כל יום** צריך להניח תפילין... ואתמול ב"ה הנחתי תפילין... והיום עדיין לא... אז עוד רגע אני מניח... **על אותו**

משקל:

אמונה זה משהו שצריך לחדש אותו כל יום!!! כמו שכל ערב התפילין "נכבות" כביכול וצריך שוב לחדש אותם למחרת בבוקר מחדש... ככה אמונה... כל כמה שעות (או יותר נכון כל כמה דקות) האמונה מתקררת וצריך לחמם אותה מחדש... ולפעמים אני שוכח לחמם אותה... ופתאום אני מוצא את עצמי חסר אמונה... אז להגיד שאני חילוני?? לא!!! בסה"כ שכחתי להדליק את הבויולר... חכה רגע... אני מפעיל אותו שוב... הכל בגזירת עליון וכו'... הבנת את התשובה???

השאלה הגיע מנקודת הנחה כאילו אמונה זה משהו שמכניסים אותו עם ניתוח ראש... פותחים את הראש... מכניסים... סוגרים... וזהו... הוא בפינים!!! **אז זהו שלא!!!** אמונה זה בויולר... שאם אתה רוצה שיהיה חם... אתה צריך להפעיל אותו כל כמה שעות... ואם האמונה שלך פתאום התקררה זה לא אומר שנהיית חילוני... זה אומר ש... לך הרגע ותפעיל שוב את הבויולר... **רק מה הבעיה??** שכאמור בתחילת המאמר... אמונה זה נדוש!!! מה יש לדבר על זה?? וכי מישוהו מאיתנו לא מאמין?? אז זהו!!! שאמונה זה כמו לחם!!! הכי נדוש אבל גם הכי הומינטרי!!! להלם אף פעם לא נהיה נדוש כי הבטן מקרקרת ומריצה אותך לחנות על ארבע שתקנה לחם... ככה שטף החיים מקרר אותנו באמונה... וצריך כל הזמן לרענן ולחדש את האמונה שלנו... **נכנסנו כעת לפרשיות של האמונה!!!** הפרשות שמדברות על יציאת מצרים... ממתי שאנחנו ילדים סיפרו לנו את יציאת מצרים... וגם כשאנחנו מתבגרים אנחנו מצווים לספר לילדים שלנו על יציאת מצרים... די... כמה אפשר... יאלה תגוון... תעבור לסיפור הבא... מה התשובה?? זה אמונה!! זה עולם לא יגמר...

גיליון מס' 370 פר' שמות
תש"פ שנה שביעית

גליון זה יו"ל לעילוי נשמות
אבי מורי הרב יוסף בהרה"ג בצלאל זאב ז"ל
ואמי מורתי אסתר בת ר' יעקב זאב ע"ה
תנצב"ה
נודב ע"י בנם הר"ר אליהו שפרן שליט"א

דברי שי"ח

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי שליט"א

פנינים על הפרשה

הנהגת שובבי"ם

האם רבנו עושה משהו בימי שובבי"ם?
זה הובא במשנה ברורה סי' תרפ"ה
סק"ח ובשו"ה סי' תרפ"ד סי"ג.
הענין הזה הוא של קבלה.
והיה משתמע מדברי רבינו כי הוא לא נהג להתענות, ולא שמע אצלם שנהגו בזה.
בעלי תשובה שואלין היום ימי שובבי"ם ובירושלים יש בליל שישי סדר שלם סביב השובבי"ם - לומדים בלילה ובבקר מתענים עד חצות האם לנסוע לשם, וזה לא על חשבון ביטול תורה? זה ענין. ומהו בכה"ג שזה יהיה על חשבון הלימוד? הלימוד חשוב יותר. (כל משאלותיך)

וימררו את חייהם בעבודה קשה וגו' (א, יד)

שאלה: בספר "באר יוסף" הקשה על מה שאמרו במסכת פסחים (ל"ט, א) "מצוה בחזרת - תחילתו רך וסופו קשה", ומה לנו לזכור שתחילתו רך (שנשתעבדו להן ע"י שכר שהיו שוכרין אותן)? תשובה: זה מבאר לנו כיצד נעשה ל"כ מר, שהרי אי אפשר בפעם אחת לשעבד עם שלם, ולכן התחילו עם "תחילתו רך", ולכך מדגישים ומזכירים כיצד נעשה מר כל כך.

וואם בת היא וחיה" (א, יז)

שאלה: מה שייך זה לגזירה ולמה הוצרך לומר "אם בת היא וחיה"?
תשובה: אמר בדווקא שיחיו הבת, שאל"כ לא יקראו להם, כך כתבו המפרשים.
שאלה: שמעתי בשם הגר"ד סולובייצ'ק זצ"ל, שגם זה בכלל הגזירה שיחיו ויצטרכו לשאת גוים, ולכן "ויעש להם בתים" - בתי כהונה ומלכות, שכלל ישראל היה מתקיים גם בלי הצלתן של המיילדות, כי עבד ועכו"ם הבא על בת ישראל הולד ישראל אבל מלכות וכהונה לא היה.
תשובה: כך כתוב במדרש שהחיה הנקבות כדי שינשאו עם נכרים וע"ז ישארו בארץ ולא יעלו מן הארץ.

(דרך שיחה)

עלי שי"ח

רשימות אישיות מפנקסיו של תלמיד רבינו הגאון רבי יצחק שלמה בן שמואל קרלצ'ק זצ"ל, ממה שזכה לראות, לשאול ולשמוע במחיצת רבינו מרן שליט"א (תודתנו נתונה לאחיו הגאון רבי יחיאל שליט"א על מסירת הדברים לע"נ)

פרק ח'

- מקפיד מאד על שרואים ארוכים טענתו שיש שכחת התורה מפני זה. וכמו שאמרו חז"ל מה הטעם שנולד עם שליח שלא יהיה ערום ק"ו כשיצא מרחם אמו לא יהיה ערום ואומר שכך ראוי מיום שנולד גם לענין כיפה.
- שאלו על המאריך בתפילה ובכך מפסיד קדושה ואמנים האם נכון שיקצר בתפילתו - מו"ר ענה, לא, ושומע כעונה.
- שכן ולא אמר משיב הרוח מה עדיף לחזור מיד או לחכות למנין אחר, תשובה: לחזור מיד.
- אחד רוצה לכתוב קונטרס במוסר לחזק ידי הנדיבים לתרום עבור תורה בלשון אנגלית, מו"ר השיב, ח"ו! התורה לא ניתנה לגוים ורק בלשון הקודש יכול להדפיס והוסיף וסיפר שאחד רצה להדפיס שונה הלכות באנגלית ושאלו את הסטייפלר ואמר חס ושלום.
- מו"ר הרבה מעודדני ומשמח את לבי הנשבר, כשאני מגיע שואלני מה שלומך איך אתה מרגיש והשבתי 'כאן אני מרגיש מצוין' השיב, 'כאן אתה נח מכל הצרות'...
- והוא בענוותנותו הגדולה כשצריך ספר מארון רחוק קורא לבנו שיביא לו. ואמרתי לו שאני יושב כאן כדי לשמשו, הושיט את ידו ואמר, תאמר שאתה מוחל בלב שלם שהנני משתמש בתלמיד חכם [א"ה, כאן רשם רבי שלמה זצ"ל, בפשטות: הוא לא חושב שאני ת"ח רק רוצה לעודדני].
- מו"ר עונה על מאות מכתבים על כל חלקי השו"ע ובקושי פותח ספרים כמעט אחד לאף ושאלו את מרן הגר"א"ל היתכן והשיב מה הפלא הרי לחנווני יש אלפי פריטים בחנות ולא פותח ספרים כדי לראות מחירם אלא הכל מונח בראשו כן אצל מרן שליט"א הוא חנווני בכל התורה כולה.
- כשגומר את המכתב מקפיד על סידורם כהן לוי ישראל וחוזר ומסדר שוב ושוב, שאלתי אותו איזה וקדשתו יש שהכנהים לא יודעים מזה והשיב אתה יודע! ויש עוד שידעיים.
- פלא פלאים מידת הסבלנות שלו בענייני מכתבים ובהשבת תשובות וברכות למאות שבאים ערב ערב ולא מתייאש לחזור שוב ושוב לאלה שיש על ידם שעון אתה אשה או איש וכאשר מוריד את השעון אומר עכשיו אני רואה שאתה איש.
- וכן לענין השרואים חוזר ואומר שיהיה לך כסף לקנות שרואים, ולענין הפאות זה מאד יפה למה אתה מתבייש ולפחות תשאיר עד הדלת וכשנשאל מה הרווח אם חוזרים להניח הפאות לאחר האוזן משיב כל דקה זה שווה.
- אחד סיפר שפעם הראשונה שנסע לשליחות עבור הישיבה הרב ברכו שיחזור עם מחיר הכרטיס וחזר עם המישים אלף דולר!! בפעם השני כשנסע הרב ברכו שיחזור עם 'מחיר הכרטיס ופרוטא' וחזר עם תשעים אלף דולר!! ועתה ברכו שיחזור עם 'מחיר הכרטיס ושתי פרוטות'...
- אחד סיפר שכאשר הרב אמר לו להוריד את השעון הכניסו לכים וכאשר יצא החוצה רצה להחזירו לידו וראה שהרצועה נקרעה אמר שוב וודאי לא אתקן את הרצועה והרב שמח מאד, וכששאלו את הרב הרי גם מרן הגר"א"ל הולך עם שעון השיב, מלך שאני כמבואר ביו"ד.
- האם במזמור לדוד שמוזכר 26 פעמים שם ה' צריך לעמוד - לא שמענו.

להצטרפות לרשימת מקבלי הגליון במייל ניתן לשלוח בקשה לכתובת: divreysiach+subscribe@googlegroups.com
ניתן לתרום ולהקדיש ע"ג הגליון לע"ג, לרפואה ולהצלחה וכד', נשמח לקבל עובדות, הנהגות, וש"ת מרבינו.

והלמדנו הזקף הי"ב פרק ה' - טוב לשמוע געזרת חכם

תמונה נדירה: פורים תשע"ג, עומס ההמונים שצבאו על הבית הביא לקריסה של טור (מימין התמונה) מארון הספרים בחדרו של רבינו. מכיון שפורים אסור במלאכה, המתינו למוצאי הפורים כדי לתקן את הארון.

כאן חובה עלינו להוסיף, כי באופן שיטתי, רבינו היה מעיר רק לבני ביתו או תלמידיו הקרובים שראה אחריות עליהם, אבל מעבר לכך כמעט לא העיר הערות, אלא א"כ ראה שעוברים איסור או עוולה גדולה.

גם בבית הכנסת ובכולל בו למד, עיניו וליבו היו להעיר לעצמו ולא לבקד את הזולת, כמעט לא התערב לאחרים.

כיוצא בזה סח רבינו שליט"א, על הנהגתו רבו הגדול דבן של ישראל מרן בעל החזון איש ז"ע, שהיו דרכו שלא לבקד ולהעיר לאחרים זולת מה שהיה מוכרח מסיבה שהיא, מהטעם הזה, אין ללמוד מכל מיני הנהגות והלכות שנהגו בקרבתו או בנכותו, כי יתכן שלא היה ניהא ליה אבל לא היה מרבה בביקורת כלפי אחרים.

גם בשהותו בכולל אברכים, לא העיר הערות וביקורת. בתמונה הנדירה: רבינו שליט"א כאברך מן המניין בכולל אברכים 'חזון איש', מחפש ספר בארון הספרים.

חשוב להדגיש שוב ושוב: לפני שצועקים על הילד, צריך להתיישב שאכן המעשה הוא נורא כל כך, ושבאמת התוכחה תועיל,

בגיל הבוגר

לא ניכנס כאן להבדלי הגילים, אך מיותר לפרט כי לא הרי החינוך של הגיל הרך, כהרי החינוך של הנער המתבגר, וכילד גדול ממש. אידע באחד הימים, ואחד מבני רבינו – והוא כבר מעל גיל שלושים – איחד לתפילה. כשהסתיימה התפילה לחש לו רבינו בחינוך, היה מגיע לך סטירה על האיחור, אבל לא תקבל אותה, עברת את הגיל...

רק 'היכי תמצו' לגרום שהילד יביא נחת... הנה במקורותינו אנו מוצאים כי ההתייחסות לחינוך הוא מטרה בפני עצמה, ומצוה ככל המצוות (וראה לעיל באחד הפרקים, שרבינו כותב בספרו על התורה שגם ילד שמתנהג כראוי צריך למצוא עילה לחנך אותו). וכך כותב רבינו (בספרו שונה הלכות סימן שמ"ג דין א') מצוה על האב לחנך בניו ובנותיו הקטנים במצוות... ובהמשך שם הוא מודגיש כי להפריש ולמנוע את הבן מעבירות ואיסורים, בודאי חייב (וראה היטב בטעמא דקרא ואתחנן ד"ה אז, ...מצוות תוכחה היא מצוה ככל המצוות והעוסק במצוה פטור מן המצוה...)

מהסיבה הזו, בכל הנוגע לחינוך הילדים, רבינו לא 'דיחם' ולא ויתר, כי במצוות אין שום ויתורים. הוא היה גוער ומייסר ילד שהתנהג לא כראוי, או שעשה איזה עוול שלא כדק, בין אדם לחבירו או למקום, עד שהדבר עצמו תוקן.

הוא לא גער רק אם הילד עושה 'עבירה גדולה', אלא גם אם הילד לא נהג במנהג טוב שנהגו בביתם, רבינו היה מעיר על זה (אבל האוירה בבית היתה נוחה, ראה במאמרים הבאים, דברים בזה מחתנא דבי נשיאה הגר"ש שטינמן).

הערות למקורבים בלבד

אלא, שכמו כל מצוה צריך לזכור שלא יצא שכרה בהפסדה, והיו כמה כללים במצוות התוכחה אותה קיים כלפי הילדים: (1) הוא היה מקפיד לגעור מיד, כדי שהילד יתקן את המעוות ויבין את אשר חטא, (2) הגערה היתה בשמה 'גערה' בתמצות ועניני (ראה רש"י בראשית ד' ט"ז) מבלי לומר דרשות ארוכות ולהסביר בארוכה את חטאו של הילד...

והוא עובדא: פעם קרע אחד הנכדים הקטנים דף מאיזה ספר בארון הספרים בחדרו של רבינו. כעבור כמה ימים ראה רבינו את בתו – אם הילד ואמר לה, אם הייתי רואה את הדבר מיד בשעת מעשה הייתי נותן לילד מכה לחנך אותו, והוא היה מבין על מה קיבל את המכה, אבל עכשיו שוכבר עבר כמה ימים, אם אתן לו מכה הוא לא יבין על מה, וכבר אין בזה תועלת והדבר אסור... (ספר מנחת תורה).

כצפוי, המאמר הקודם הביא לתגובות רבות, הרבה מעוניינים להגיע לעיקר: כיצד לחנך, במקל או בנעם, בדיבור או במעשה, באמירה או שתירה. מתי להגיב ומתי להעלים עין. ובכן, נשתדל לכתוב בתמצית, מכל דבר על קצה המזלג.

על שלשה דברים העולם עומד

תחילה נביא את שלושת היסודות מהם בונה רבינו את כלל עניני החינוך, והם: תוכחה, דוגמא אישית, יראת שמים ודקדוק הלכה. וכך אמרו בעלי הדרש: קול מראה ודיח אין בהם איסור מעילה (פסחים דף כ"ו). ובדרך צחות דרשו המגידים: בשלושה דברים על האדם לחנך את בניו: בקול, יוכיחם וינהיגם בקולו, האסור והמותר. במראה – כשהילדים רואים את התנהגותו, אין חינוך גדול מזה. ובריה = יראת שמים, כמו שכתוב (ישעיה י"ג ג') והריחו ביראת ה'. יראת שמים כולל תפילה, ושאר אופנים שיש להחדיר בהם יראת שמים. ואז: הילדים ילכו בדרך הישר ולא יהיה בהם שום מעילה בתפקיד של האדם בעולמו ח"ו. (אגב, שלושה דברים אלו, משיבין דעתו של האדם (ברכות נ"ז ב') כי אכן, בחינוך הראוי נהיה האדם המחנך, וגם המחונך, מיושב שמח ורגוע.

בחינוך נכון, החניך מיושב, שמח ורגוע. תמונה נדירה בפרסום ראשון: חלק מילדי רבינו, עם חן לידות על פניהם.

כיצד מונחבין?

יודגש: בכל פעולה במשך היום הילד מתחנך. גם כשאוכל, ישן, לומד, מתפלל, משחק, הוא באמצע להתחנך, רק שלא כל הזמן ההורים צריכים להתערב, אבל עליהם להשגיח כי אכן הוא מתנהג כראוי.

המטרה: חינוך

בתוך ביתו פנימה, רבינו לא העלים עין משום דבר שהיה נראה לו שלא כראוי. בניגוד לדעה הרווחת כי כל נושא החינוך הוא

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק

053-3145900 ☎ 077-2092005

ניתן לתרום גם במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת,

יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובחיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:

נדרים פלוס 03-7630585 - שלוחה 1586

קהילות 073-2757000 - שלוחה 4310